

SBK 1179

INŠTITUT ZA KRIMINOLOGIJO PRI PRAVNI FAKULTETI
UNIVERZE V LJUBLJANI

Raziskava št.27

P O R A V N A L N I S V E T I

Ljubljana, julija 1967

Finansiral: Sklad Borisa Kidriča v Ljubljani
Razmnoženo v 10 izvodih

000002350

Im. št. 1179

VSEBINSKO KAZALO

	Stran
I. Uvod (dr. Janez Pečar)	1
II. Lokalna pravna ureditev poravnalnih svetov (dr. Janez Pečar)	21
III. Organizacijsko-funkcionalna problematika svetov (dr. Janez Pečar)	32
A. Organizacijska vprašanja	32
B. Območje delovanja in obremenjenosti z delom	38
C. Nekateri pogoji za delovanja	41
Č. Način dela poravnalnih svetov	44
D. Ocena lastnega dela	55
E. Pravne osebe kot stranke pred poravnalnimi sveti	60
IV. Člani poravnalnih svetov	62
A. Demografski podatki (Boris Uderman)	62
B. Primernost za delo v poravnalnih svetih (dr. Janez Pečar)	74
V. Vsebina sporov med strankami (Boris Uderman)	114
VI. Tožitelji in toženci	128
A. Demografski podatki (Boris Uderman)	128
B. Sprte stranke med seboj (Marjan Kroflič)	145
C. Stranke o poravnalnem svetu (dr. Janez Pečar)	183
VII. Postopek pred poravnalnim svetom (dr. Katja Vodopivec, dr. Janez Pečar)	197
VIII. Metodika poravnavanja (dr. Janez Pečar)	241
IX. Zaključki	281
A. Stranke (Marjan Kroflič)	282
B. Poravnalni sveti (dr. Janez Pečar)	287

LITERATURA

P R E D G O V O R

Razbremenitev rednih sodišč z reševanjem neznatnejših sporov in potreba po izvensodnem poravnavanju konfliktov med ljudmi sta privedli v letu 1959 do ustanavljanja poravnalnih svetov. Ta odločitev pomeni v neki meri začetek procesa deetatizacije sodnega funkcioniranja. S tem nastaja v našem družbenem sistemu nova družbena in laična institucija, ki drugače kot "tovariška sodišča" in "konfliktne komisije" ter brez klasičnega državnega prisiljevanja in pasivnega zastraševanja opravlja nekatere naloge sodišč pri pomirjanju ljudi. Pritegovanje širše in nestrokovne javnosti za obravnavanje določenih problemov, ki so bili dotlej v domeni pravosodja pa ne predstavlja zgolj deetatizacije te državne funkcije, marveč v znatnem obsegu razširja družbeno samoupravljanje tudi na tem področju.

Dosedanje, predvsem za neposredne potrebe prakse pripravljene analize o delovanju poravnalnih svetov so se ukvarjale predvsem z zunanjimi manifestacijami njihovega funkcioniranja ter z organizacijo, ne pa toliko ali skoraj nič z njihovo notranjo vsebino in problematiko. Zlasti pa niso načenjale razmerij poravnalnih svetov do strank, še manj pa odnosov strank med seboj.

Doslej v Jugoslaviji ni bila opravljena še nobena raziskava, ki bi se posebej ukvarjala s poravnalnimi sve-

ti. Zato so bili ti, razmeroma novi organizmi dokaj neobdelano pa vendarle hvaležno področje posebno zaradi tega, ker smo skušali ugotoviti, kaj bi bilo treba storiti in kakšne metode bi bilo treba uporabljati, da bi bili poravnalni sveti uspešnejši.

Raziskavo je financiral Sklad Borisa Kidriča v Ljubljani, kateremu gre najlepša zahvala. Prav tako se zahvaljujemo vsem sodelavcem, ki so pri raziskavi kakorkoli sodelovali in nam pomagali.

Še posebno zahvalo pa smo dolžni izraziti dr. Katji Vodopivec, ki nas je, poleg ostalega, opozorila tudi na marsikatero napako in pomanjkljivost v raziskavi, da smo jih lahko odstranili.

Ljubljana, 30. junija 1967

dr. Janez Pečar

S O D E L A V C I

Avtorji:

Pečar dr. Janez, diplomirani pravnik, znanstveni sodelavec Inštituta za kriminologijo v Ljubljani, -
vodja raziskave

Uderman Boris, diplomirani pravnik, višji strokovni sodelavec v Inštitutu za kriminologijo v Ljubljani

Vodopivec dr. Katja, diplomirani pravnik, znanstveni svetnik in ravnatelj Inštituta za kriminologijo v Ljubljani

Kroflič Marjan, psiholog, sodelavec Inštituta za sociologijo in filozofijo v Ljubljani

Ostali sodelavci:

Blejec dr. Marjan, redni profesor ekonomske fakultete v Ljubljani

Glonar Ivan, diplomirani pravnik, samostojni svetovalec Zavoda SR Slovenije za statistiko v Ljubljani

Purkart Anka, statistik v Republiškem sekretariatu za notranje zadeve SR Slovenije

Anketarji:

Bicman Marjana, študent, Maribor, Cankarjeva 4

Dovjak Ana, študent, Maribor, Cafova 5

Golenko Feliks, uslužbenec Občinske skupščine Lendava, Lendava, Partizanska 114a

Erman Oto, študent, Ljubljana, Prešernova 5

Hajnrih Silva, študent, Maribor, Kamniška 22

Janežič Anton, študent, Ljubljana, Gornji trg 12

Kovač Marinka, študent, Maribor, Belokranjska 31

Kuhar Deziđerij, statistik Občinske skupščine Lendava,
Lendava, Partizanska 120a

Mehle Slava, študent, Ljubljana, Vzajemna 42

Pajk Olga, statistik Občinske skupščine Velenje, Vele-
nje, Šmartno šte. 2

Pavlica Franjo, uslužbenec, Ljubljana, Hradeckega c.39

Simić Nikola, uslužbenec, Ljubljana, Pohorskega bata-
ljona 69

Šlamberger Jože, študent, Ljubljana, Prešernova 5

Turičnik Viktor, študent, Ljubljana, Titova 102

Velkavrh Marjan, uslužbenec, Ljubljana, Žabarjeva 2

Zupan Franc, študent, Maribor, Gorkega 30

Železnik Ivan, uslužbenec, Domžale, A. Skoka 6

Pri posameznih posvetovanjih sta nekajkrat sodelovala ali nam posredovala svoje izkušnje še: Kobe dr. Peter, redni profesor Pravnne fakultete v Ljubljani in Sklar Vinko, klinični psiholog, višji strokovni sodelavec v Inštitutu za kriminologijo v Ljubljani.

I. U V O D

I. U V O D

(dr. Janez Pečar)

Prve poravnalne svete so začeli ustanavljati na podlagi uredbe o upravljanju stanovanjskih hiš iz leta 1953. Ti so obravnavali le spore, ki so nastajali iz stanovanjskih razmerij. Svete, ki bi obravnavali tudi drugačne spore, pa so začeli organizirati leta 1958 v Srbiji, pri nas v Sloveniji pa leta 1959. Še posebno naglo so se začeli razvijati po ustrezni resoluciji Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije 27. maja 1959. V Sloveniji je prvi tak poravnalni svet začel z delom v Beltincih, dne 17. junija leta 1959.

Tako se je z vso intenzivnostjo začelo razširjanje posebnih družbenih organizmov za mirno, izvensodno reševanje sporov med ljudmi, ki prevzemajo medsebojne obveznosti prostovoljno in brez sredstev državne prisile.

Ustanavljanje poravnalnih svetov je bilo v Sloveniji v glavnem zaključeno leta 1963, ko je bilo največ poravnalnih svetov in sicer 634. Čeprav se je tudi pozneje, zaradi različnih upravno političnih sprememb in drugih vzrokov, njihovo število še spreminjalo, nikoli ni preseglo gornjega števila. Ves čas razvoja poravnalnih svetov so sodiščaimela iniciativo in jim pomagala s pripravljalnimi deli, z inštrukcijami, z zbiranjem podatkov, s pošiljanjem spornih zadev v reševanje itd. Njim gre glavna zasluga za ugotavljanje spornih vprašanj, ki nastajajo v zvezi z delom poravnalnih svetov.

Toda že po letu 1962 v delu poravnalnih svetov ni bilo več take vneme kot prej, upadati začne število zadev, predlaganih poravnalnim svetom v reševanje, pri članih poravnalnih svetov se začenjajo pojavljati zahteve po honoriranju njihovega dela, oziroma ustreznemu nadomestilu za izgubljeni čas itd. Stranke se zopet pogosteje obračajo na sodišča, obenem pa se ugotavlja, da raje pristajajo na poravnave v zadevah, ki jih same neposredno predlagajo poravnalnim svetom.

Poleg teh okoliščin nastajajo še razna druga vprašanja, ki se pojavljajo kot dileme in protislovja. To pa seveda v neki meri neodložljivo narekuje zahtevo po raziskovalnem delu na področju problematike poravnalnih svetov.

1. Namen raziskave

Z nastajanjem poravnalnih svetov se je odprla na področju urejanja medsebojnih odnosov med ljudmi nova laična institucija, ki brez klasičnega državnega prisiljevanja in pasivnega zastraševanja razširja neko vrsto družbenega samoupravljanja in poseganja tudi na tem razmeroma zelo delikatnem področju.

Med ljudmi vsak dan nastajajo zaradi najrazličnejših vzrokov konfliktna situacija, ki jih pogojujejo dejavniki osebne in družbene narave. Ljudje se v vsakdanjem dinamičnem življenju med seboj povezujejo za skupna prizadevanja in sožitje, pri tem pa se porajajo spori, nasprotja in razprtije. Ljudje smo za zunanje in notranje impulze dovzetni po svoje, pri tem pa se nam glede na

naš status in druge okoliščine različno oblikuje naš način reagiranja na pritiske socialnega okolja.

Že v "Načrtu za raziskavo o poravnalnih svetih" smo rekli, da med dvema osebama, ki živita v neki skupnosti, v večji ali manjši prostorski ali socialni oddaljenosti, lahko pride do nasprotij, do konfliktov itd. Vir konfliktov lahko iščemo v ožjem okolju, v razločkih osebnostnih strukturah obeh sprtih strank, ali pa v součinkovanju obeh komponent. Rezultat konflikta je spor, ki se lahko še stopnjuje, razrašča, dobiva nove oblike in vsebino v frustracijah, agresijah itd., ki pogosto privedejo posameznika tudi v kazniva dejanja.

V zvezi s pomirjanjem konfliktnih udeležencev pa moramo upoštevati še dodatno komponento, oziroma okoliščino na strani članov poravnalnih svetov, ki lahko v določeni meri vplivajo na spor, njegov konec ali nadaljevanje. Njihova sposobnost, razumevanje in poslušnost za težave so zelo pomembni pri reševanju sporov med ljudmi in sodijo prav tako med področja našega raziskovanja.

Pri naši raziskavi gre torej za poravnalne svete kot razmeroma nove inštitucije, ki naj v naši družbeni stvarnosti blažijo, pomirjajo, ali morda celo odstranjujejo individualne ali družbene pogoje zaradi katerih v določeni meri trpi sožitje med ljudmi. Ker problematika njihovega dela v odnosu do populacije, katerih spore rešujejo, doslej pri nas še ni bila raziskovana, je to prvi poskus, ki naj bi globlje prodrl v sfero interakcij: konflikt - sprte stranke - poravnalni svet. Če naj bi imeli poravnalni sveti v

neki meri tudi določeno socialno pedagoško in kriminalno politično predvsem pa preventivno funkcijo, zlasti pri odstranjevanju morebitnih preddeliktualnih situacij, je bilo treba nalogo zastaviti tako, da bi odgovorili na nekatera vprašanja in morda poiskali najustrežnejše rešitve za njihovo delo v prihodnje. Za našo raziskavo so ta vprašanja zlasti naslednja:

- Katere miljejske silnice so tiste, za katere bi bilo mogoče sklepati, da so privedle do sporov (ožje okolje oziroma razmere v katerih ljudje živijo itd.)
- Kakšne so osebne lastnosti sprtih strank, katerih spore so obravnavali poravnalni sveti.
- Kako je z uspešnostjo poravnave, ne toliko pred poravnalnim svetom formalno, kolikor v vsakdanjem življenju konfliktnih udeležencev neposredno.
- Kakšen je način dela poravnalnih svetov.
- Kako je z avtoriteto poravnalnih svetov pri sprtih strankah in kakšna je njihova družbena afirmacija v prostoru v katerem delujejo, in končno
- Kakšna je pomembnost poravnalnih svetov kot izvensodne institucije za pomirjanje ljudi in kako je z njihovo socialno pedagoško, kriminalno politično oziroma kriminalno preventivno vlogo.

2. Metode

Pri raziskavanju vloge poravnalnih svetov na področju pomirjanja konfliktnih udeležencev in morebitnega odstranje-

vanja individualnih in družbenih pogojev zaradi katerih nastajajo spori, smo izhajali iz stališča, da gre pri njih za nove institucije s katerimi se začenja tudi na področju sodstva v določeni meri uresničevati deetatizacija. To se zlasti kaže v tem, da se za urejanje določenih odnosov med ljudmi ustanavljajo organizmi, ki ne temelje na represiji in zastraševanju, ki sta tipična za državno organizacijo.

Glede obravnavanja sporov med ljudmi pa smo upoštevali psihološka izhodišča po katerih nezadovoljene potrebe rode frustracije in tenzije, ki jim pogosto sledi agresija (verbalna, fizična ali kakšna drugačne, ki zahteva posredovanje neke posebne organizacije. Ta naj tako ali drugače zadovolji sprte stranke.

Ugotavljanje uspešnosti poravnalnih svetov je vsebinsko vprašanje, ki ga želimo dokumentirati. Pri tem je mišljena tista "uspešnost", katero občutijo bivše sprte stranke glede na to, ali jih poravnalni svet z obvezami, ki so jih pred njim prostovoljno sprejele, v resnici zadovoljuje in jim vzbuja potrebo po določeni vrsti sožitja. To pa je primarno vprašanje, iz katerega je treba izhajati pri določanju, ali so poravnalni sveti družbeno uspešna institucija, ki opravlja pomembno funkcijo, ali pa so samo formalna organizacija, ki ne izpolnjuje svojega vsebinskega in realnega namena.

V času zbiranja podatkov za raziskavo o poravnalnih svetih, njihova organizacija, stvarna in krajevna pristojnost, vpliv postopka pred poravnalnim svetom, sestava in

volitve, ustanovitev in ukinitve ter druga vprašanja še niso bila urejena z ustreznimi zakoni. Le manjše število krajevnih skupnosti je imelo nekatere določbe o gornjih vprašanjih v svojih statutih. Če k temu dodamo še majhno število svetov, ki so imeli svoje poslovniške, odsotnost pravne ureditve, vsaj zdi se tako, ni bistveno vplivala na delo poravnalnih svetov kot laične ustanove. Poravnalne svete sestavljajo v tem času v glavnem laiki in ne strokovnjaki, ki se pri urejanju odnošajev med ljudmi opirajo le na "common sense" in ne na predpise in ustaljena pravila postopka. Pred poravnalnimi sveti velja neobličnost obravnavanja spornih vprašanj. Postopek sam pa naj bi bil brezplačen in hiter. Te okoliščine smo prav tako upoštevali pri naših metodoloških izhodiščih, ki naj nam v kontekstu z drugimi ugotovitvami pokažejo ali je podrobnejša pravna ureditev poravnalnih svetov res umestna in smotrna ali ne.

V zvezi z navedenimi problemi smo priredili zbiranje podatkov o raziskovanem področju tako, da smo ugotavljali razne okoliščine:

- o delu poravnalnih svetov,
- o vsebini sporov,
- o sprtih strankah.

Vidiki, s katerimi obravnavamo delovanje svetov, interakcije konfliktnih udeležencev, součinkovanje poravnalnih svetov in strank v smeri poravnave itd. so predvsem sociološki, psihološki, kriminalno politični in statistični ter deloma pravni.

3. Gradivo

a) Predmet opazovanja

Predmet opazovanja in merjenja v tej študiji o poravnalnih svetih so:

- delovanje in uspešnost poravnalnih svetov,
- lokalna zakonodaja o teh laičnih organih,
- obseg območja na katerih delujejo,
- populacija, ki v poravnalnih svetih opravlja svojo socialno pedagoško funkcijo, njen odnos do dela v teh organih in njeni pogledi na genezo pojavov, zaradi katerih nastajajo spori med ljudmi,
- vsebina sporov, načini njihovega prezentiranja poravnalnim svetom ter ureditev morebitnih obveznosti, če so poravnave uspele vsaj formalno,
- populacija sprtih strank z njihovimi demografskimi in nekaterimi osebnostnimi značilnostmi,
- socialno ekonomski položaj sprtih strank v sporu,
- odnošaji med strankama in ocena druga druge ter
- mnenje strank o pomembnosti, potrebnosti in družbeni afirmaciji poravnalnih svetov.

b) Obseg in izbor gradiva

Za študijo je bilo treba zbrati gradivo posebej, saj v tem pogledu doslej niso bili na razpolago nobeni podatki, ki bi zadoščali za tovrstno raziskovalno nalogo.

S pomočjo občinskih sodišč in ponekod tudi občinskih odborov SZDL smo zbrali podatke o tem, kje so sploh ustanov-

ljeni poravnalni sveti in koliko poravnjav so imeli v obdobju, ki ga opazujemo. Pri tem smo ugotovili, da je poravnalnih svetov vsako leto manj, in da je vedno manj tudi spornih zadev, ki jih rešujejo.

V času zbiranja podatkov, (v začetku oktobra 1966) je delovalo v Sloveniji 600 poravnalnih svetov. Ker smo želeli, da bi uporabljeni merski inštrumenti prinesli kar najbolj nove podatke, smo tudi opazovano dobo premaknili čim bliže anketiranju. S tem smo se izognili večjemu izpadu anketirancev, ki jih sicer ne bi mogli najti (migracija, umrli, sezonsko delo v inozemstvu itd.), obenem pa so se vsi anketiranci dosti lažje spominjali dogodkov iz bližnje preteklosti. Pri tem tudi ni zanemariti prednosti po kateri smo o delu poravnalnih svetov zbrali najnovejšo problematiko. Zaradi take odločitve pa smo morali spremeniti vzorec, ki je bil že prvotno izbran v "Nacrtnu za raziskavo o poravnalnih svetih" in ga postaviti znova.

Ker ni bilo mogoče anketirati vseh poravnalnih svetov, smo se morali odločiti za zbiranje podatkov po vzorčni metodi v več stopnjah. Ta način ima prednost zaradi krajevne razporeditve poravnalnih svetov, pri čemer je bilo treba upoštevati število sporov, ki so jih obravnavali.

Za našo raziskavo smo zbrali podatke za 4 samostojne enote opazovanja, in sicer za:

- poravnalne svete, kot inštitucije
- člane poravnalnih svetov,

- spore obravnavane v letih 1964 in 1965 in
- sprte stranke.

Zaradi primerjanja različnih dejstev smo razdelili poravnalne svete, kakor tudi vse ostale enote opazovanja, v dva stratuma in sicer na mestnega in vaškega. Iz teh dveh pozneje samostojnih enot opazovanja pa izhajajo seveda vse primerjave drugih dejstev, ki se večinoma prav tako delijo na mestne in vaške.

Po posebni metodologiji, ki je podrobneje obrazložena v načrtu raziskave (glej str. 48-78 načrta) je bilo od 600 poravnalnih svetov, ki so obstajali v letih 1964-1965, izbranih v vzorec 84 ali 14 % svetov, od 18.163 sporov pa je prišlo v vzorec 400 sporov, od tega 200 iz mestnega in 200 iz vaškega geografskega prostora. Poravnalni sveti, ki so prišli v vzorec, so obravnavali v dveh letih 2.862 sporov, ali 15,8 %. Od teh sporov pa je po že opisani metodi, prišlo v vzorec prav tako 14 % sporov. Delež v vzorcu upoštevanih sporov je v primerjavi z vsemi spori te vrste v Sloveniji 2,2 %. S tem v zvezi sta bile avtomatično definirane tudi populacija članov poravnalnih svetov in vzorec strank. Za vsak svet, ki je prišel v vzorec, so bili anketirani trije člani, pri vsakem sporu pa smo upoštevali dve sprti stranki. Glede na to je bilo treba po postavljenem vzorcu anketirati:

84 poravnalnih svetov

252 članov poravnalnih svetov

400 sporov, obravnavanih pred poravnalnimi sveti in

800 sprtih strank.

Z anketiranjem smo zbrali podatke za vse poravnalne svete in 251 njihovih članov (1 član poravnalnega sveta je

bil na prestajanju kazni) oziroma v nekaterih izjemnih primerih, njihove namestnike. Zaradi neurejenega administrativnega poslovanja, slabe evidence o obravnavanih zadevah, ali zaradi tega, ker razvida o sporih pri nekaterih poravnalnih svetih sploh ni bilo, smo pri prvem anketiranju uspeli zbrati od 400 v vzorec zajetih sporov 393. Med populacijo sprtih strank, ki so prišle v vzorec, pa jih je bilo nekaj na sezonskem delu v zamejstvu, na odsluženju vojaškega roka v JA, ali so umrle, medtem ko nekaterih sploh nismo mogli najti, ker so bili v času spora v Sloveniji kot sezonski delavci iz drugih republik. Zato smo od postavljenega vzorca 800 strank (400 tožiteljev in 400 tožencev) zajeli 746 oseb (368 tožiteljev in 378 tožencev, oziroma na vasi 377 strank, v mestu 369).

Skupno je bilo zbranih podatkov za 1.536 statističnih enot. Zaradi posebnosti vzorca, smo morali pozneje izločiti iz zbranega gradiva vse tiste že anketirane stranke, katerim nismo mogli najti v istem sporu ustreznega oponenta (že prej povedano: umrli, na sezonskem delu v inozemstvu, ljudje z neznanim prebivališčem, pravne osebe kot stranke v sporu itd.). Namesto njih je bilo treba nato anketirati pri istih poravnalnih svetih spore z istovrstno ali v skrajnem primeru podobno vsebino in sicer tako, da je bilo takoj mogoče doseči obenem tožitelja in toženca.

S tem v zvezi smo dodatno anketirali v celoti 47 sporov s 94 strankami, kar je več kot desetina prvotnega vzorca,

in enega namestnika člana poravnalnega sveta, tako da smo v celoti zadostili postavljenemu vzorcu.

Pri dodatnem anketiranju smo za 9 sporov našli stranke, ki jih prej nismo. Med ostalimi dodatno anketiranimi spori to je 38 po številu, smo zbrali podatke za 32 sporov z enako vsebino, kot so jo imeli spori, predvideni v vzorcu. Pri 6 sporih pa smo se morali zadovoljiti s podobno vsebino, ker istovrstnih sporov ni bilo mogoče najti.

Ta poseg in taka natančnost sta povzročili določeno zamudo, katere nismo predvideli. Oddaljenost naselij, odsotnost ljudi in zimski čas pa so nam povzročili še posebne dodatne težave.

c) Območje opazovanja

Ker smo pri iskanju vzorca upoštevali poravnalne svete iz vse Slovenije, so tudi v vzorec prišli sveti iz vseh predelov republike od Kopra do Murske Sobotice ter od Mojstrane do Metlike.

V zadnjih letih so združevali tudi območja krajevnih skupnosti v katerih delujejo poravnalni sveti, ali pa so združevali poravnalne svete, da po novi ureditvi delujejo za območja več krajevnih skupnosti. To je privedlo tudi do tega, da smo našli v okviru posameznih poravnalnih svetov na razmeroma veliko disperzijo sporov, lociranih po razsežnih terenih, katerim je bilo treba poiskati ustrežne sprte stranke.

Iskanje sprtih strank, zlasti pa njihova pogostna odsotnost z doma, je povzročilo precej težav pri anketiranju, kar ga je tudi precej podražilo, zlasti posebej še zato, ker je anketiranje sovpadlo v čas, ko so bila v pozni jeseni leta 1966 razna neurja in celo povodnji ter sneg. Dodatno anketiranje pa smo sploh morali opraviti v januarju in februarju 1967.

č) Čas opazovanja

Pri raziskavi smo zbrali podatke o delu poravnalnih svetov za leti 1964 in 1965. Za ta čas smo upoštevali vse tiste spore, ki so bili na kakršenkoli način obravnavani v teh dveh letih. (Populacija strank pa izhaja iz števila sporov).

Nekoliko težavneje je bilo določiti, katere člane poravnalnih svetov je treba anketirati, če so se menjali v letih 1964/1965. Zaradi poenostavljenja izbire, ki bi včasih utegnila biti zelo zamotana, smo se odločili, da anketiramo člane, ki so bili v svoji funkciji v času anketne, kolikor so bili izvoljeni še pred 30/6-1965. Sicer pa smo upoštevali tiste, ki so v teh dveh letih bili večino dobe člani poravnalnih svetov.

Naleteli pa smo na srečno naključje, da smo do jeseni 1965 še vedno ugotovili štiri petine članov, ki so bili v poravnalnih svetih dalj kot 2 leti. To je za raziskavo pozitivna okoliščina, kajti lahko upamo, da nam je tolikšen delež starih in preizkušenih članov poravnalnih svetov dal dosti boljše in adekvatnejše odgovore, kot morebitna populacija, ki bi imela v tem pogledu krajši staž.

Čeprav smo morali ponovno zbirati podatke o poravnalnih svetih, da smo lahko postavili vzorec, ki se je razločeval od tistega, ki je omenjen v "Načrtu za raziskavo" smo se za obdobje 1964-1965 odločili predvsem iz naslednjih razlogov:

- Čim krajši je čas, ki poteče od opazovanega obdobja do anketiranja, tem več je verjetnosti, da bo na kraju samem mogoče najti še ljudi, ki so svoj spor predložili poravnalnemu svetu. S tem smo se seveda zavarovali pred večjim izpadom sprtih strank, oziroma pozneje večjemu obsegu dodatnega anketiranja.
- Če bi anketirali člane poravnalnih svetov za opazovano obdobje, ki bi bilo starejše od tistega, ki smo ga upoštevali pri raziskavi, bi bili njihovi odgovori verjetno manj adekvatni. Razen tega pa bi imeli še posebej težave z iskanjem bivših poravnalnih svetov.
- Ker je vsako leto manj sporov, ki so obravnavani pred poravnalnimi sveti, je mogoče pričakovati, da nam bodo podatki zadnjih let v historiatu poravnalnih svetov morda lahko nudili avtentična dejstva, zakaj tak pojav.

d) Uporabljena sredstva

Za zbiranje gradiva o poravnalnih svetih smo uporabili naslednje obrazce:

- Anketni list o delu poravnalnih svetov (z njim so bili anketirani samo predsedniki poravnalnih svetov);
- Anketni list za predsednike in člane poravnalnih svetov;
- Anketni list za vsebinsko analizo spora pred poravnalnim svetom;

- Anketni list za stranke v sporu ter
- Anketni list o oceni osebnostnih lastnosti sprtih strank.

Z vsemi anketnimi listi skupaj smo ugotavljali 165 različnih dejstev. Na vsakega od njih je bilo zopet mogoče različno odgovoriti, tako da je bila pestrost zbranih odgovorov izredno velika. Vse anketne liste smo predhodno prečistili s pilotnim preizkusom že za "Načrt raziskave" ter jih za vse člane istega poravnalnega sveta priredili na enem samem obrazcu. Tak način zbiranja podatkov pa se je pokazal za sprte stranke nesprejemljiv, ker bi lahko iz istega obrazca videle, kaj sta izjavili druga o drugi. Zato smo vsako stranko anketirali na posebnem anketnem listu.

Zbrane podatke smo nato s šiframi vnesli na signirne liste in jih obdelovali.

4. Organizacija raziskovalnega dela

Za raziskavo o delu poravnalnih svetov je bil predhodno opravljen načrt, ki je bil predložen Skladu Borisa Kidriča kot finanserju. Z njim smo predvideli zlasti: potencialne merske inštrumente, predvideli delovne hipoteze, metodiko anketiranja, in krajevno opredelitev izbranih poravnalnih svetov, navodila za anketiranje, predračun stroškov za raziskavo itd.

Preden smo se lotili anketiranja za raziskavo, smo morali opraviti še vrsto najrazličnejših nalog. Tako smo še enkrat ponovno korigirali in končno natisnili že pripravljene anketne liste, pripravili dodatna navodila za anketarje in pojasnila za tajnike krajevnih skupnosti, katerih

sodelovanje smo nujno potrebovali. Za anketarje smo pripravili naslove poravnalnih svetov, številke sporov iz kumulative, obrazec za dnevnik dela in drugo.

Kot že povedano pa smo še enkrat preskusili celoten vzorec, ga priredili novim razmeram v letih 1964 in 1965 (ko je bilo manj sporov kot prej) in ga temu primerno korigirali.

Nato smo iz večjega števila ljudi poiskali anketarje, za katere smo se prej prepričali, da imajo že nekaj izkušnje, sposobnosti ali strokovno znanje na zadevnem področju, ker so že prej sodelovali z inštitutom za sociologijo ali imeli kako drugače opravke z anketiranjem in z ljudmi sploh. Izbrali smo 17 anketarjev (9 v Ljubljani, 5 v Mariboru, 2 v Lendavi in 1 v Velenju). Zaradi večjih aglomeracij sporov, ki so prišli v vzorec, smo zlasti v vzhodnem delu Slovenije, poiskali anketarje čim bliže krajem, kjer so bili ti spori locirani (Velenje, Prekmurje). Anketarje smo nato razdelili v dve skupini in priredili zanje dvodnevni tečaj v Ljubljani in Mariboru.

Prav tako smo opravili z njimi tudi poskusno anketiranje.

Za razloček od prvotnega načrta smo spremenili tudi honoriranje anketarjev, katere smo najbolj stimulirali za izpolnjevanje obrazcev strank, ki jih je bilo treba z večjim trudom iskati in najti na terenu. Menimo, da smo s tem uspeli doseči, da je bil izpad sprtih strank omejen res na neizogibne primere.

Razpršenost sprtih strank, pogostna odsotnost z doma, njihova migracija, slabe prometne zveze itd. so poleg že o-

menjenih težav povzročile tudi majhno podaljšanje predvidene dobe anketiranja. Med anketiranjem smo uvedli ustno ali pismeno poročanje, stike po telefonu in večkratne sestanke z anketarji. Toda kljub tem ukrepom smo pozneje ugotavljali nekatere napake anketiranja, ki jih je bilo treba še razčiščevati.

Anketiranje nam je poleg tistega, kar smo hoteli zvedeti, pokazalo tudi nekatere naslednje okoliščine.

a) Poravnalni sveti

- Dokumentacija o delu poravnalnih svetov je bila neenotna. Ponekod so vodili delovodnike ali arhiv, drugje zopet oboje, ali pa ničesar, kolikor arhiv deloma ni bil izgubljen. Ponekod so stranke pomirjali kar na kraju samem, ne da bi pri tem napravili kakršenkoli zapissek.
- Dokumentacijo, ki smo jo potrebovali, hranijo v pisarnah krajevnih skupnosti ali pri posameznih članih poravnalnega sveta ali pri zapisnikarjih kar doma.
- Število ob anketiranju ugotovljenih sporov ponekod ni ustrezalo številu, ki so ga poravnalni sveti sporočili lokalnim faktorjem.
- Nekateri poravnalni sveti že več let ne delujejo, ali pa so bili sploh ukinjeni.
- Tajniki nekaterih krajevnih skupnosti rešujejo spore sami, brez poravnalnih svetov in ne da bi bili v poravnalnem svetu, spore rešujejo tudi predsedniki sami z zapisnikarjem ali pa člani poravnalnih svetov individualno.
- Nekateri poravnalni sveti sploh ne sklicujejo strank, če stanujejo na oddaljenejših območjih.

b) Sprte stranke

- Ljudi je bilo treba iskati po domovih, na njivah, vrtovih, izven njihovega stalnega prebivališča in marsikdaj tudi po večkrat. Ugotovili smo, da je mnogo večji problem ljudi najti, kot pa z njimi navezati stike, tako da bi nam brez pomislekov pripovedovali odnose z nasprotno stranko in s tem seveda tudi intimnosti. Le ena stranka nam je odklonila intervju. Sicer pa so bili mnogi anketiranci v začetku razgovora nekoliko zadržani in nedostopni. Zaradi posebnosti vzorca, jih nismo mogli pisмено obvestiti, da bodo anketirani.
- Ker so nekateri anketiranci mislili, da gre za zbiranje podatkov za odmero davka, so se celo skrivali pred anketarji, se jih izogibali ali jih sprejemali z nezaupanjem in bojaznijo. Ponekod so mislili, da bodo njihove izjave lahko vplivale na podelitev socialnih ali drugih podpor. Čeprav jim je bilo predočeno, da ne gre niti za eno, niti za drugo, smo vendarle imeli vtis, da so nam zlasti svoj gmotni položaj opisovali nekoliko pretemno (zlasti v Prekmurju).

c) Odnos do poravnalnega sveta

- Vedno manj je zadev, ki jih poravnalnim svetom odstopajo sodišča ali drugi organi.
- Zaradi nedelavnosti nekaterih poravnanih svetov, so pristojni lokalni faktorji usmerjali stranke, ki so se obračale nanje, kar na sodišča.
- Veliko število članov poravnalnih svetov je izražalo

zaskrbljenost nad tem, da sodišča opuščajo svojo vzgojno pedagoško funkcijo na področju delovanja poravnalnih svetov in da na vidiku ni drugega organa, ki bi skrbel za njihovo neposredno politično in socialno plat funkcioniranja, čeprav v materialnem pogledu skrbijo zanje krajevne skupnosti.

č) Sredstva za funkcioniranje

Večina krajevnih skupnosti nima kdovekoliko sredstev na razpolago za zadovoljevanje svojih potreb. Zato zelo pogosto vzdržujejo poravnalne svete iz sredstev, ki jih plačujejo stranke, ali pa nekateri poravnalni sveti nalagajo strankam neke vrste kazni, ki omogočajo materialno životarjenje svetov.

Ob takem neposrednem opazovanju kot je anketiranje, smo lahko odkrili precej okoliščin, ki jih sicer ne bi zvedeli nikoli. Še posebej nas je presenetilo napačno prikazovanje števila sporov pri nekaterih poravnalnih svetih. Ker smo statistični vzorec postavili na podatkih, ki jih poravnalni sveti na tak način pošiljajo sodiščem, se je zgodilo, da nekaterih sporov, ki so sicer prišli v vzorec, sploh ni bilo. Zaradi bojazni, da nam ne bi preveč sporov odpadlo, smo v takih primerih upoštevali še spore, obravnavane v letu 1966 do anketiranja, kolikor je bilo potrebno.

Pri dokumentaciji za izbiro sporov, ki naj bi bili anketirani, smo se opirali na vpisnike, spise in potrdila,

ali na karkoli drugega, kar nam je lahko dalo podlago za ugotavljanje ali nek spor po predvidenih načelih sodi v vzorec ali ne. Zaradi pogoste neurejenosti, ali različnosti opravljanja administrativnih del v zvezi s poslovanjem svetov, je bilo delo včasih zelo težavno in odgovorno, zlasti tam, kjer sploh ni bilo nobene dokumentacije.

5. Obdelava gradiva

Za anketiranje članov poravnalnih svetov, sprtih strank in sporov smo ustrezne obrazce priredili tako, da so anketarji pretežno večino odgovorov samo obkrožali. Le pri nekaterih vprašanjih smo dopuščali še možnost dodatnih odgovorov. Pričakovali smo, da bomo zvedeli za pestro področje dodatnih pojasnil, kar pa se ni zgodilo. To bi morda kazalo na to, da smo že s postavljenimi in pripravljenimi odgovori obsegli problematiko, ki jo raziskujemo.

Po korekturi napak, ki so se pojavile ob anketiranju (anketarji so največkrat pozabili obkrožiti spol anketirancev) smo celotno gradivo prenesli na signirne liste.

Po končani kontroli šifer na signirnih listih in primerjavi odgovorov z anketnih vprašalnikov smo izračunali distribucije frekvenc na kodeksih pri vseh obrazcih. Pri tem smo upoštevali mestno in vaško porazdelitev poravnalnih svetov ter ločeno obravnavali podatke, ki so jih posredovali predsedniki poravnalnih svetov od ostalih anketiranih članov. S tem smo prišli do zelo koristnih ugotov-

vitev in razločkov, ki so nam omogočili iskanje adekvatnih in pomembnih povezav med atributivnimi in numeričnimi indikacijami. Drug problem pa je bilo ugotavljanje učinkovitosti oziroma neučinkovitosti poravnalnih svetov in iskanje tistih elementov, ki na to vplivajo in zaradi katerih naj bi bili nekateri poravnalni sveti boljši od drugih.

Ugotovitev takih elementov omogoča raziskovalcem postaviti določene hipoteze in napotila, ki naj koristijo praktičnim delavcem na tem področju.

II. LOKALNA PRAVNA UREDITEV PORAVNALNIH SVETOV

II. LOKALNA PRAVNA UREDITEV PORAVNALNIH SVETOV

(dr. Janez Pečar)

V času zbiranja podatkov za anketo o delu poravnalnih svetov še ni bil sprejet niti zvezni niti republiški zakon o poravnalnih svetih čeprav je bilo že od začetka njihovega ustanavljanja pripravljenih na zveznih in republiških nivojih še nekaj osnutkov. Z ustanavljanjem krajevnih skupnosti in z izdajanjem njihovih statuten pa so prišle nekatere določbe o poravnalnih svetih tudi vanje.

1. Nekaj statističnih podatkov

Z anketo smo skušali pri vseh 84 poravnalnih svetih zajeti tudi njihovo pravno problematiko, zlasti pa ugotoviti, kateri so, če sploh so, tisti predpisi, ki jih člani poravnalnih svetov poznajo in ki jih pri delovanju sveta upoštevajo in se po njih ravnaajo. Pri tem smo mislili predvsem na ustrezne določbe v statutih krajevnih skupnosti, na morebitne poslovniške, ali kakršenkoli drug pravni način vplivanja na delo poravnalnih svetov. To nas je še posebno zanimalo zaradi morebitne hipoteze, da uspešnost poravnalnih svetov ni več takšna kot je bila prav zaradi morebitne odsotnosti pravne ureditve. S tem v zvezi je prišlo tudi do mnenja pri nekaterih poznavalcih razmer, da odsotnost ustreznega republiškega zakona zavira razvoj poravnalnih svetov.

Ugotovili smo, da mnogi člani poravnalnih svetov slabo

poznajo problematiko, ki smo jo z njihovo pomočjo skušali odkrivati. Seveda pa je ta pomanjkljivost glede na laičnost te institucije deloma razumljiva.

Na vprašanje po čem se ravnajo pri svojem delu, je 36 % v mestu in 44 % na vasi odgovorilo "požastni presoji, 31% poravnalnih svetov v mestu in 29 % na vasi pa je uporabljalo pri tem svoj poslovnik. Toda, ko smo pozneje preverjali, kaj vsebujejo poslovniki, smo ugotovili, da od 25 poravnalnih svetov (katerih predsedniki so izjavili, da se ravnajo po poslovniku) 18 sploh nima poslovnika, ker so pri odgovorih poslovnik zamenjali z delovodnikom, ali s pismenimi navodili sodišč, 5 poravnalnih svetov oziroma njihovih krajevnih skupnosti pa nam na to vprašanje tudi po tretji urgenci ni odgovorilo.

Dodati je treba še to, da je 7 poravnalnih svetov v mestu in 8 na vasi odgovorilo, da se pri delu ravna po napolnilu sodišč in drugih organov in 4 v mestu in 5 na vasi po določbah statutov krajevnih skupnosti.

Končno je treba ugotoviti še to, da eventuelna odsotnost pravne ureditve, po našem mnenju ni bistveno vplivala na razvoj poravnalnih svetov, zlasti pa ne na dejansko učinkovitost njihovega dela.

2. Odloki

Pri pregledovanju gradiva o delu poravnalnih svetov, ki ga ima republiški sekretariat, pristojen za pravosodje, smo ugotovili, da je občinska skupščina Nova Gorica oktobra 1964 sprejela odlok o poravnalnih svetih v obči-

ni Nova Gorica. V odloku je med drugim tudi naslednja določba "Sveti so organi družbenega upravljanja s pomembno vzgojno funkcijo utrjevanja in poglobljanja sožitja med občani". Odlok tudi začasno določa območja svetov. Iz območja te občine so prišli v vzorec za našo raziskavo poravnalni sveti Solkan, Ročinj, Bukovica in Kojsko.

V nekaterih občinah kot v Dravogradu itd. pa so izdali le odloke o ustanavljanju poravnalnih svetov brez pretenzij reguliranja njihove vsebinske problematike.

3. Statuti

Določbe o poravnalnih svetih v statutih krajevnih skupnosti niso niti obširne niti ne preveč izčrpne. V glavnem rešujejo nekatera najpomembnejša vprašanja kot n.pr. kaj je poravnalni svet, kakšna je njegova organizacija, kakšne spore rešuje itd., medtem ko je znatno manj določb o proceduralnih vprašanjih.

V nadaljevanju podajamo kratko razčlenitev najpomembnejših določb o poravnalnih svetih v statutih krajevnih skupnosti.

Kaj je poravnalni svet?

Po določbah večine statutov je poravnalni svet poseben organ krajevnih skupnosti (ponekod tudi poseben družbeni organ) za poravnavanje sporov med občani. Nekateri statuti določajo še posebej, da gre za reševanje "medsebojnih osebnih sporov", medtem ko drugi statuti vsebujejo določbe, po katerih gre tudi za poravnavanje sporov med

občani in organizacijami (Tomaž pri Ormožu). Po statutu krajevne skupnosti Križevci pri Ljutomeru pa je poravnalnemu svetu naložena tudi "skrb za razvoj družbene solidarnosti in medsebojnega sožitja". Po statutu krajevne skupnosti Gaberje - Hudinja skrbi poravnalni svet za "mirno poravnavanje sporov med občani in organizacijami v pravnih zadevah in zadevah, ki se kazensko preganjajo na zasebno tožbo ter skrbi za odstranjevanje vzrokov za pravičnejše...", pri tem pa ne sme uporabljati prisilnih ukrepov.

Sestava

Večina statotov določa, da poravnalni svet sestavljajo predsednik, dva člana in trije namestniki, torej 6 ljudi, ki stalno prebivajo na območju krajevne skupnosti. Nekateri statuti še dodajajo, da morajo imeti člani take osebne lastnosti, ki zagotavljajo kar najuspešnejše delo sveta ali ki uživajo ugled občanov (Radovljica) ali ki s svojimi izkušnjami in znanjem lahko pripomorejo k uspešnemu delu poravnalnega sveta.

Poravnalni svet deluje v senatu. Vsakokratno sestavo določa predsednik sveta ali njegov namestnik, ki zlasti na širših območjih, ali tam, kjer deluje en poravnalni svet za več krajevnih skupnosti, vabi na sejo tistega člana iz posameznega območja, kjer je locirana sporna zadeva. Poravnavo vodi predsednik z dvema članoma.

Upoštevajoč tak geografski princip članstva, ponekod (n. pr. Velenje) sploh nimajo namestnikov. Če član umre, se odseli ali je odpoklican, izvolijo na njegovo mesto drugega.

Volitve

Člane poravnalnih svetov in njihove namestnike volijo na zborih občanov. Po nekaterih statutih pa jih izvoli ali imenuje svet krajevne skupnosti (n.pr. Kapela, Murska Sobotna). Statut krajevne skupnosti Tomaž pri Ormažu določa, da je predsednik poravnalnega sveta lahko samo član sveta krajevne skupnosti. Po statutu krajevne skupnosti Podlehnik imenuje predsednika svet krajevne skupnosti izmed članov poravnalnega sveta. Dolžnost članov poravnalnega sveta, pravijo statuti, je častna in družbena funkcija (Rakek).

Statuti večinoma določajo, da predloge za člane predvidijo: svet krajevne skupnosti ali krajevni odbor SZDL.

Pristojnosti

Določbe o pristojnosti poravnalnih svetov so zelo različne. Po njih naj bi poravnalni sveti poravnavali spore iz stanovanjskih pogodb, iz podnajemniških in sostanovalskih razmerij, iz razmerij med drugimi osebami glede uporabe stanovanj, iz razmerij med servisnimi službami, oziroma ustanovami krajevne skupnosti in hišnimi sveti in prebivalci ter za poravnavanje drugih sporov med občani. Statut krajevne skupnosti Rakek ima v tem pogledu določbo po kateri: "poravnalni svet rešuje vse zadeve, ki jih predlagajo občani, društvene, politične, delovne in druge organizacije ali sodišča, da se doseže medsebojna sporazumna poravnava med strankami". Statut krajevne skupnosti Melje - Maribor pa določa, da se poravnalni sveti

ustanavljajo za poravnavo tudi ostalih sporov kazensko pravnega, civilno pravnega značaja, za katere jih pooblašča poseben zakon, posebni pravni predpisi ali ustaljena praksa.

Med določbami statutov krajevnih skupnosti nismo našli na podrobnejšo razčlenitev sporov, ki naj jih rešujejo poravnalni sveti. Le statut krajevnih skupnosti Rogoznica vsebuje še posebno določbo, ki je nismo našli nikjer drugje in sicer: "poravnalni svet daje pravno pomoč državljanom, civilno pravnim osebam, družbenim organizacijam in društvom, ki se nanj v ta namen obrnejo".

Mandatna doba

Največja enotnost v določbah statutov krajevnih skupnosti je dosežena pri mandatni dobi članov poravnalnih svetov. Ta traja po večini statutov dve leti. Najdaljšo mandatno dobo in sicer štiri leta vsebuje statut krajevnih skupnosti Melje - Maribor.

Postopek pred poravnalnim svetom

Roki, v katerih je poravnalni svet po sprejemu zadeve dolžan poklicati (pismeno ali ustno) sprte stranke so različni (15 dni, 20 dni, 1 mesec oziroma 2 meseca). Če stranke žele, se na obravnavi piše zapisnik oziroma izda pismeni sklep (Tomaž pri Ormožu, Rakek). Po nekaterih statutih podpisujejo pismeni odpravek vsi navzoči, tudi priče in izvedenci (Križevci v Prekmurju). Po zgoraj navedenem roku ali če do poravnave ni prišlo, lahko nezadovoljna stranka uveljavlja pravice pri rednem sodišču ali sodniku za prekrške.

Statut krajevne skupnosti Rakek določa, da član poravnalnega sveta lahko odkloni sodelovanje pri reševanju spora, če bi bil z njim osebno prizadet, lahko odkloni tudi pričevanje v zadevah, ki so se zgodile pred poravnalnim svetom med poskusom poravnave, vendar tega ne sme storiti kadar gre za hujše kaznivo dejanje, za znatno oškodovanje družbene skupnosti ali fizične osebe in če pristojni organ ne more take zadeve pravilno rešiti brez tovrstnega pričevanja.

V nekaterih statutih so še določbe po katerih naj se poravnalni sveti pri izvrševanju svojih nalog ravnajo po navodilih pravosodnih organov ali po napotilih drugih predpisov. Večina statutov ne načinja pestre proceduralne problematike pred poravnalnimi sveti, verjetno v želji, da naj bi bila kar najmanj oblična. Nekateri statuti napotujejo poravnalne svete naj se glede poslovanja oziroma morebitnega postopka ravnajo po ustreznih zakonitih predpisih.

S tem v zvezi smo zasledili še nekaj določb o stroških dokaznega postopka, ki naj jih nosi stranka, ki ga zahteva, o vodenju zapisnika in o izdaji pismene rešitve oziroma sklepa.

Nekateri statuti tudi določajo, da naj ima poravnalni svet svoj poslovnik, da je poravnava neposredna in ustna, da stranke lahko zahtevajo izločitev kateregakoli člana poravnalnega sveta (zahtevek o tem mora pismeno ali ustno sporočiti tajniku krajevne skupnosti), da ima sklenjena poravnava moč izvensodne poravnave, da se o poravnavi piše zapisnik, ki ga podpišejo člani poravnal-

nega sveta, tajnik in sprte stranke.

Povračilo stroškov članom poravnalnega sveta

Delo članov poravnalnih svetov je v statutih različno tretirano. Nekateri statuti določajo, da je funkcija članov svetov častna in brezplačna. Po drugih statutih pa imajo člani pravico do nadomestila za izgubljeni zaslužek, pravico do posebne nagrade, ki jo določi svet krajevne skupnosti, pravico do povračila stroškov, ki so nastali v zvezi z opravljanjem nalog sveta itd., medtem ko statut krajevne skupnosti Kojško nagraduje člane poravnalnih svetov po urah.

Odgovornost poravnalnih svetov

Skoraj vsi statuti soglašajo v tem, da morajo poravnalni sveti o delu in problemih enkrat letno poročati zboru občanov ali tudi po dvakrat svoji krajevni skupnosti.

Ostale določbe statotov

Ie v redkih statutih je posebej poudarjeno, da potrebne prostore za delo poravnalnega sveta ter stroške potrebne administracije zagotavlja svet krajevne skupnosti.

Različno je tudi urejena dolžnost opravljanja administrativnih del za poravnalni svet. Ponekod pomagajo pri tem občinski uslužbenci krajevnih uradov, zlasti tajniki oziroma osebje, ki ga on določi, drugje pa je ustrezna ureditev prepuščena svetom samim.

V statutu krajevne skupnosti Kamnica je določeno, da ima poravnalni svet tudi tajnika, ki ga imenuje svet krajevne skupnosti. Ta opravlja vse administrativne zadeve za poravnalni svet in dobiva za svoje delo nagrado v višini, ki jo določa svet krajevne skupnosti.

4. Poslovniki

Pokazalo se je, da imajo poravnalni sveti znatno manj poslovnikov kot so nam jih navedli ob anketiranju. Od 25 krajevnih skupnosti (ostali poravnalni sveti so izjavili, da imajo poslovniške) sta nam poslovniške poslala le dva poravnalna sveta (Velenje in Podmežaklja), poravnalni svet Rakek pa nam je odgovoril, da se pri svojem delu ravna po pisмениh navodilih, ki so jih dobili od sodišča. Večina krajevnih skupnosti nam je odgovorila, da njihovi poravnalni sveti nimajo poslovnikov in da je v tem pogledu ob anketiranju prišlo do nesporazumov, ki izvirajo iz nepoučenosti predsednikov poravnalnih svetov.

Iz poslovnikov smo ugotovili, da vsebujejo ali natančne ne razčlenjujejo tiste določbe statotov krajevnih skupnosti, ki zlasti zadevajo problematiko:

- administrativnega poslovanja,
- članstva poravnalnega sveta, njihove pristojnosti in dolžnosti,
- postopka poravnalnega sveta in
- sklenjenih poravnjav.

V tem pogledu navajamo samo nekatere posebnosti.

- Pismene zadeve oziroma prijave za poskus poravnave sprejemajo v uradu krajevne skupnosti, ki jih knjižijo v ustrezni in predpisani delovodnik. Nato razpišejo poravnave zlasti, če jih je več skupaj. Sprte stranke obvestijo o datumu poskusa poravnave z vročilnico. V uradu krajevne skupnosti dajejo strankam tudi nasvete v zvezi s poravnami in delom poravnalnega sveta.
- Predsedniki poravnalnih svetov imajo po določbah nekaterih poslovnikov, razen poravnavanja sprtih strank tudi pravico sklicevati občasne seje vseh članov in namestnikov poravnalnega sveta. Na teh sejah analizirajo delo in problematiko ali se med seboj konzultirajo ali izpolnjujejo. Pri sprejemanju sklepov lahko glasujejo. Člani poravnalnih svetov ne smejo po končanih poravnava razpravljati o zadevah sprtih strank v javnosti ali imenovati njihova imena.
- Poskus poravnave vodi predsednik poravnalnega sveta ali predsednik senata (Velenje), kjer je poravnalni svet konstituiran po teritorialnem principu. Vsi člani z zapisnikarjem morajo biti na poravnavi nepretrgoma navzoči. Pri bolj zamotanih oziroma zapletenih zadevah, kot n.pr. pri obravnavanju služnostnih pravic, preživninskih sporov itd., lahko pokličejo tudi priče - občane, ki poznajo razmere.
- Ko stranka, ki predlaga poskus poravnave obrazloži svoj zahtevek, ki ga ima v zvezi sporne zadeve, se povabi nasprotna stranka, da pojasni svoje stališče. Če med njima ne pride do poravnave, se to dejstvo u-

gotovi zapisniško, tožitelj pa dobi potrdilo, da poravnava ni uspela in zakaj ni uspela.

Če pa je prišlo do poravnave, potrdi predsednik poravnalnega sveta njeno vsebino in zahtevke ter morebitne stroške v zapisniku, ki ga podpišejo člani poravnalnega sveta, zapisnikar in obe stranki oziroma zastopnik.

V primeru, da se ena izmed strank ni odzvala vabilu na poravnavo, jo poravnalni svet lahko pokliče še enkrat.

- Če stranka zahteva izpisek o sklenjeni poravnavi, ga lahko dobi najkasneje v 24 urah (Podmežaklja). Poslovnik določa tudi, kaj naj vsebuje tak izpisek.

III. ORGANIZACIJSKO-FUNKCIONALNA PROBLEMATIKA
PORAVNALNIH SVETOV

III. ORGANIZACIJSKO-FUNKCIONALNA PROBLEMATIKA
PORAVNALNIH SVETOV

(dr. Janez Pečar)

A. ORGANIZACIJSKA VPRAŠANJA

V letih 1964 - 1965 je delovalo v Sloveniji (vsaj formalno, če že ne dejansko) 600 poravnalnih svetov. V vzorec pa smo jih zajeli 84 ali 14 %.

Po opredelitvi kakor smo jo dali za mesto in vas v "Načrtu raziskave o poravnalnih svetih" leta 1966, je bilo v mestih 122 poravnalnih svetov, na podeželju pa 478. Finančna sredstva za izvedbo raziskave so bila omejena in število poravnalnih svetov, izbranih za opazovanje, ni moglo biti poljubno veliko. Ker je bilo število poravnalnih svetov v mestih razmeroma majhno, smo morali med njimi izbrati v vzorec več svetov, če smo hoteli na podlagi vzorca karkoli sklepati posebej za mestne poravnalne svete in posebej za vaške. Zato je vzorec stratificiran in je bilo med mestnimi sveti izbranih za opazovanje 36 poravnalnih svetov (cca 30 %), med vaškimi pa 48 (cca 10%). To pa pomeni, da smo pri interpretaciji podatkov omejeni na posebno zaključevanje za mestne poravnalne svete in posebej za vaške. Le izjemoma z izrecno omejitvijo, da se interpretacija nanaša le na vzorčno maso, interpretiramo podatke tudi skupaj za vse opazovane poravnalne svete.

Za orientacijo, koliko so ugotovljena relativna razmerja reprezentativna, ali za mestne ali za vaške poravnalne

svete, podajamo v naslednji tabeli ocene in meje zaupanja za nekatere rezultate ankete. Meje zaupanja so bile izračunane iz tablic mej zaupanja za binomsko porazdelitev s korekturo za vzorčenje brez ponavljanja.

Ocene strukturnih deležev $p\%$, spodnje $p_s\%$ in zgornje $p_z\%$ meje zaupanja za število enot x v vzorcu brez ponavljanja ($\alpha = 0,05$)

$m = 36$ x	$m = 48$ x	$p\%$	$p_s\%$	$p_z\%$
0	0	0	0	8,6
3	4	8,3	2,7	19,2
6	8	16,7	8,0	29,9
9	12	25,0	14,2	39,1
12	16	33,3	21,0	47,8
15	20	41,7	28,2	56,2
18	24	50,5	35,8	64,2
21	28	58,3	43,8	71,8
24	32	66,7	52,2	79,0
27	36	75,0	60,9	85,8
30	40	83,3	70,1	92,0
33	44	91,7	80,2	90,3
36	48	100,0	91,4	100,0

Če ima od $m = 36$ anketiranih mestnih poravnalnih svetov n.pr. $x = 15$ poravnalnih svetov določeno karakteristiko, je ocena strukturnega deleža za to karakteristiko v populaciji $p\% = 42\%$, 7% , prava vrednost pa leži z $\alpha = 0,05$ v razmaku $28,2\%$ do $56,2\%$. Razmak zaupanja je glede na m razmeroma širok.

Ker je vzorec poravnalnih svetov (enot prve stopnje) predviden kot stratificiran, je razmak zaupanja v planiranem

vzorcu ožji in doseže te meje le v ekstremnem primeru neučinkovitosti stratifikacije. Zato so gornje meje le orientacijske meje, pod katere ocene ne gredo.¹

V raziskavi obravnavamo dve skupini poravnalnih svetov: mestne in podeželske. S tem v zvezi smo statistične razlike med obema vrstama poravnalnih svetov preskušali z metodo h_i^2 in kjerkoli smo jih ugotovili interpretiramo ustrezne podatke v tabelah posebej, sicer pa analiziramo ugotovitve kar med tekstom.

1. Izvolitev članov

Od 84 poravnalnih svetov zajetih v vzorec je bilo le v mestu 4, na vasi pa 5 takih, ki niso bili izvoljeni na zborih občanov. Izvolitev poravnalnega sveta na takem zboru je lahko pomembna okoliščina za to, da se občani seznanjajo z ljudmi, na katere se bodo pozneje tudi v sporih obračali. Izvolitev na zborih občanov pa je obenem tudi priložnost za selekcijo takih ljudi, ki uživajo v javnosti ustrezno reputacijo za to funkcijo.

Poravnalni sveti, ki niso bili izvoljeni na zborih občanov, so bili po izjavah anketiranih poravnalnih svetov delegirani v štirih primerih od občinskih skupščin, v treh od občinskih sodišč in v treh od občinskih odborov SZDL. Različnost konstituiranja poravnalnih svetov je verjetno rezultat pravne neurejenosti tega področja in različnega gledanja na te organe, kakor tudi morda

¹ Glej podroben opis vzorca v "Načrtu raziskave o poravnalnih svetih", ki ga je pripravil dr. Marjan Blejec na straneh 48 - 78.

odraz nepoučenosti tistih, ki so nam dajali o tem svoje izjave.

Predloge za izvolitev članov poravnalnih svetov so pri anketirani populaciji pripravili predvsem: organizacije SZDL (mesto 50 %, vas 44 %) samo na zborih volilcev so bili pripravljene predlogi v mestu 19 %, na vasi 21 % in od pristojnih organizacij ZK za 1 poravnalni svet. Menda naj bi občinska sodišča pripravila predloge za člane poravnalnih svetov v 3 primerih. Sicer pa je pripravljalo predloge navadno več organizacij (od SZDL, ZKS itd. do sodišč) bodisi skupno ali v različnih stopnjah.

Ker naj bi šlo pri tem za izbor ljudi, za katere ni toliko pomembna njihova poklicna in strokovna usposobljenost kot bolj njihove moralne kvalifikacije, življenjska razgledanost, prevdarnost in prizadevnost za iskanje najbolj adekvatnih rešitev v določeni konfliktni situaciji, je prav, da o kandidatih za člane poravnalnih svetov razpravljajo na različnih nivojih in ne samo v eni organizaciji. Pri svetih, vsebovanih v vzorcu so tako pripravljali predloge v mestu za 28 %, na vasi pa 29 % poravnalnih svetov.

2. Sestava

Le 11 (v mestu 5, na vasi 6) poravnalnih svetov je imelo več kot 3 člane, ostalih 78 % v mestu in 67 % na vasi pa je sestavljenih iz predsednikov, 2 članov in ustreznega števila namestnikov, ali pa tudi brez njih. V tem pogledu je bila praksa ponekod zelo različna. Nekateri

poravnalni sveti so delovali v senatih treh članov, ki so bili izvoljeni glede na ustrezno lokacijo prebivališča (kjer gre za večje območje), nekateri pa so imeli predsednika in namestnika ter več članov.

Ker nekateri člani nimajo namestnika in ker niso prihajali na sklicane poskuse poravnave, so bile poravnave včasih brez navzočnosti ustreznega kvoruma (po podatkih ankete seje kaj takega dogajalo v mestu pri 11 %, na vasi pa pri 33 % svetov). To morda daje vtis neresnosti, malomarnosti, neavtoritativnosti in lahko v neki meri negativno deluje na pripravljenost strank za poravnavanje. Pri pripravljanju predlogov za svet bi bilo potrebno vsekakor vedno poskrbeti za ustrezno število članov in namestnikov, oziroma za zadostno število članov poravnalnega sveta.

3. Strokovna in moralna pomoč poravnalnim svetom

Omenili smo že, da so poravnalni sveti nastajali in rasli ob strokovni pomoči sodišč, politično podporo v njihovih prizadevanjih pa so jim dajale tudi nekatere oblastvene in družbeno-politične organizacije. V času, ki ga analiziramo, je pomoč poravnalnim svetom v takšni ali drugačni obliki močno popustila, kolikor ni, pri nekaterih poravnalnih svetih popolnoma prenehala. Nekateri sveti so ostali popolnoma osamljeni. Zato se slišijo pritožbe, da nimajo prave družbeno-politične orientacije in da preveč "sodno" tretirajo življenjske probleme ljudi. To je morda posledica rutinskega reševanja

sporov, zlasti pri tistih članih, ki so že nekaj let, kljub zahtevam po spremembah, še vedno v poravnalnih svetih. S tem v zvezi je bila na račun dela poravnalnih svetov večkrat podana kritika, da člani poravnalnih svetov na posvetovanjih postavljajo preveč "sodno procesna" vprašanja in manj družbeno politična. Nekateri poravnalni sveti pa bi radi postali kar "majhna sodišča", kar se da razbrati tudi iz zahtev po izvršljivosti sklepov oziroma njihovih ukrepov po plačevanju taks itd.

Podatki naše ankete kažejo, da je v poravnalnih svetih predvsem laična populacija, ki v mnogih primerih niti ni dovolj dobro osveščena, da potrebuje pomoč in kakšno pomoč sploh potrebuje. Toda po anketi 48 % poravnalnih svetov v mestu in 54 % na vasi v zadnjih dveh letih sploh ni dobivalo nobene strokovne pomoči, pri 36 % v mestih in 52 % na vasi pa so dobivali to pomoč od sodišč, sicer pa nekateri le od časa do časa od krajevnih skupnosti, občinskih služb in raznih družbeno političnih organizacij. Razen sodišč pa so jim drugi dajali le bolj moralno politično podporo, kolikor ne, samo materialno.

V materialnem pogledu skrbe zanje in jim dajejo ustrezne impulze organi lokalne samouprave, odpira pa se vprašanje, katere institucije so najbolj primerne za nudenje strokovne in kadrovske pomoči poravnalnim svetom.

B. OBMOČJE DELOVANJA IN OBREMENJENOST Z DELOM

Splošni zakon o poravnalnih svetih ² določa, da se poravnalni sveti ustanavljajo za posamezna območja in v delovnih in drugih organizacijah.

Doslej ni bilo poravnalnih svetov v delovnih organizacijah. Obstajajo le na območjih krajevnih skupnosti. Ponekod pa so delovali celo za območje celotne občine (n.pr. Račoveljica) in pri stanovanjskih skupnostih. Po našem anketiranju pa so zlasti v letu 1966 začeli urejati tudi vprašanja velikosti območij poravnalnih svetov.

1. Obseg območij

Pri tem nismo ugotavljali geografske razširjenosti območij poravnalnih svetov, niti ne kakšnih drugih podatkov, ki bi nam lahko v pogledu ekološke problematike nudili boljšo predstavbo o pojavih, ki prihajajo pred svet in njihovi intenziteti. S tem bi se oddaljili od smeri raziskavanja, obenem pa bi bilo to zelo težavno, čeprav zelo zanimivo ³ za analizo tega smo se oprli predvsem na izjave poravnalnih svetov, ki naj bi bili najboljše poznavalci lokalnih razmer. Vprašali smo jih namreč, koliko prebivalcev živi na območju, na katerem deluje poravnal-

---

² Splošni zakon o poravnalnih svetih, Ur.list SFRJ št. 23-342/67 z dne 24. maja 1967

³ Ko so n.pr. iz ljubljanskega gradu, kjer je živel 60 družin, 20 sostanovalcev in 40 podnajemnikov, preselili prebivalce v druga stanovanja, je število poskusov poravnave pri poravnalnem svetu Stara Ljubljana znatno upadlo.

ni svet in ali menijo, ali je območje preveliko in zakaj. Pri številu prebivalstva se med populacijama mestnih in vaških poravnalnih svetov kažejo statistične značilnosti, ki pa jih je bilo glede na aglomeracije prebivalstva v mestu mogoče pričakovati.

Tabela 1: Število prebivalstva na območju poravnalnega sveta

Število prebivalstva	Poravnalni sveti			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
do 2.000	2	27	6	56
2.001 do 3.000	2	13	6	27
3.001 do 4.000	9	3	25	6
4.001 in več	23	5	63	11
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 26,50$, značilen na nivoju 0,001

V mestih je znatno več poravnalnih svetov, na čigar območju so aglomeracije prebivalstva, kar ni nič čudnega. Vprašanje je, kakšna je gostota sporov, kajti obsežnost območja samega nam o tem še ne pove~~o~~-ovolj. Na območjih nekaterih poravnalnih svetov prebiva tudi nad 10.000 prebivalcev. Ne glede na te okoliščine je 89 % poravnalnih svetov v mestu in 90 % na vasi odgovorilo, da za uspešno delovanje območje njihovega poravnalnega sveta ustreza. Le 5 svetov (mesto 3, vas 2) je bilo mnenja, da je območje preveliko in 3 na vasi, da je premajhno.

To v glavnem pomeni, da območja niso prevelika, da sporov ni preveč, niti premalo in da je gostota prebivalstva

tem okoliščinam primerna. Zato je treba pri ustanavljanju novih poravnalnih svetov upoštevati vse te tri glavne elemente. Anketirani sveti, ki so bili mnenja, da je njihovo območje glede na uspešnost delovanja pri poravnavanju sporov preveliko, so za takšno trditev navajali naslednje razloge: 2 sveta, da je preveč sporov (Križevci pri Ljutomeru in Radovljica), 1 svet, da je prevelika oddaljenost naselij (Križevci pri Ljutomeru) in 1 svet, da je preveč prebivalcev ter zaradi tega poravnalni svet ne more priti do svojega izraza (Solkan).

Ker pa število zadev, ki jih ljudje predlagajo poravnalnim svetom v reševanje, iz leta v leto pada in ker ni pričakovati, da bi se v prihodnje dvigalo (če ne bo prišlo do bistvenih sprememb), lahko rečemo, da sedanja ureditev z nekaterimi izjemami v glavnem ustreza vsaj z vidika poravnalnih svetov.

2. Obremenjenost z delom

Člane poravnalnih svetov smo tudi vprašali, kako je z njihovo obremenjenostjo z delom pri poravnava. Približno 89 % v mestu in 92 % izbranih svetov na vasi je odgovorilo, da niso preobremenjeni, 4 sveti (mesto 1, vas 3) so preobremenjeni glede na število poravnav, 4 (mesto 3, vas 1) pa glede na število poravnav in drugo delo članov.

C. NEKATERI POGOJI ZA DELOVANJE

1. Materialni pogoji

Poravnalni sveti morajo imeti zagotovljene materialne pogoje za poslovanje. Sem štejemo zlasti primerne prostore s kurjavo in razsvetljavo, pisarniški material ter pri poravnalnih svetih, ki rešujejo večje število sporov, če je mogoče, tudi administrativno moč. Osnutki republiških zakonov o poravnalnih svetih so predvidevali, da pogoje za njihovo delovanje zagotavljajo krajevne skupnosti in delovne organizacije, kar je najbolj prikladna rešitev glede na to, da v njihovem okviru tudi funkcionirajo.

Občine, oziroma pozneje krajevne skupnosti so že doslej po svojih močeh dajale poravnalnim svetom materialno pomoč, ki pa je bila pogosto nezadostna, ali pa je pri nekaterih svetih celo morala izostati. Iz poročil poravnalnih svetov beremo različne pritožbe glede materialne nezagotovljenosti. N.pr. nek poravnalni svet ne more dobiti pisalnega stroja zaradi česar morajo člani sveta pismene odpravke izdelovati v svojih pisarnah. Drug poravnalni svet ne dobiva nobenih dotacij in jemljejo denar za administracijo iz občinskega samoprispevka za ceste in poti. Tretji poravnalni svet nima niti denarja za poštnino, zaradi tega nameravajo strankam zaračunavati stroške postopka, itd.

Na posameznih območjih občine Lendava morajo n.pr. poravnalni sveti opravljati poravnave po gasilskih domo-

vih, po zasebnih hišah itd., ker ni na razpolago drugih prostorov⁴. Z anketo smo ugotavljali, ali imajo poravnalni sveti prostore, kurjavo, razsvetljava, pisarniške potrebščine, poštnino in stalno administrativno moč. Od 84 je 50 % poravnalnih svetov v mestu in 46 % na vasi odgovorilo, da imajo vse, in le 3 vaški poravnalni sveti, da nimajo ničesar. Ostalih 50 % svetov v mestih in 48 % na vasi pa je odvrnilo, da imajo od naštetih okoliščin le po nekatere, toda ne vseh. Tako n.pr. ima lo poravnalnih svetov vse, razen administrativne moči, 8 vse, razen denarja za poštnino, 2 vse, razen kurjave, 8 vse, razen denarja za poštnino in administrativne moči, 2 sveta sta imela samo prostor itd.

Podrobneje smo se tudi zanimali za prikladnost in urejenost prostorov v katerih opravljajo poskuse poravnave. Velika večina, to je 83,5 % poravnalnih svetov v mestu in 75 % na vasi, je s prostori zadovoljna, 8 svetov (mesto 1, vas 8) ima neprikladen prostor, oziroma ga sploh nima, lo poravnalnih svetov (mesto 5, vas 5) pa ima svoje prostore urejene le delno.

Zanimalo nas je tudi, ali so v prostorih v času poravnave tudi drugi ljudje, ki nimajo z opraviлом neposredne zveze. Le 3 poravnalni sveti (mesto 1,2vas) imajo težave s tem, da so pogosto moteni z navzočnostjo ljudi, ki tam delajo in jih v času poravnave ni mogoče namestiti kje drugje.

---

⁴ Iz poročil poravnalnih svetov v letih 1964 in 1965, ki nam jih je dal na razpolago republiški sekretariat za pravosodno in občo upravo.

2. Administrativno delo v svetih

Večina poravnalnih svetov vodi vpisnike ali posebne delovodnike, kamor vpisujejo sporne zadeve. Predloge za poravnavo sprejemajo bodisi ustno na zapisnik, ali na podlagi predloženega predloga večinoma na uradu krajevne skupnosti. Tu sprejema izjave ali prijave posebno določeni uslužbenec krajevne skupnosti ali kdo drug ob zato posebej določenem času - uradnih dneh, ali kadarkoli. Skoraj 72 % v mestu in 75 % na vasi izbranih poravnalnih svetov ima posebnega zapisnikarja ali administratorja, ki zanj opravlja vse pisarniško delo, medtem ko pri 8 poravnalnih svetih (mesto 3, vas 5) opravlja to delo član sveta, pri 14 poravnalnih svetih (mesto 7, vas 7) pa celo predsednik sveta.

Administrativni posli sveta obsegajo poleg vpisovanja zadev tudi vodenje zapisnikov (samo ponekod), shranjevanje in varstvo pisemenih predlogov za poravnavo, pisanje potrdil o neuspeli poravnavi, sestavljanje poročil o delu poravnalnih svetov (za sodišča) itd. Ker je večina poravnalnih svetov prejela od sodišč ustrezne obrazce, je delo s pisarniškim poslovanjem znatno olajšano, poenostavljeno in še dokaj enotno. Urejenost teh vprašanj pa je v veliki meri odvisna od ljudi, ki to delo opravljajo.

V zvezi s predlogi za poravnave nas je tudi zanimalo, ali organi in organizacije določajo poravnalnim svetom

tudi roke, v katerih naj bi bil opravljen poskus poravnave (pri tem gre zlasti za sodišča). Glede na zmanjševanje pritoka predlogov od sodišč in v skrbi, da ne bi potekli zastaralni in prekluzivni roki, smo ugotovili, da je takih sodišč vedno manj. Še vedno pa je bilo 11 poravnalnih svetov (mesto 6, vas 5) pri katerih se to, po njihovi izjavi, redno dogaja in 14 poravnalnih svetov (mesto 9, vas 5), katerim so roki naloženi le od časa do časa. Pri večini poravnalnih svetov pa tega v zadnjih dveh letih ni bilo več, kar je obenem tudi logična posledica upadanja predlogov, ki jih poravnalnim svetom pošiljajo državni in drugi organi.

Č. NAČIN DELA PORAVNALNIH SVETOV

1. Pripravljanje članov na poskuse poravnave

Pretežna večina članov v poravnalnih svetih so laiki. Tudi postopek je neproceduralen. Poskusi poravnave naj bi se a priori odvijali po splošnem občutku in zdravi presoji ter vplivanju na sprte stranke. Vendar pa je ne glede na te okoliščine najbrž zelo pomembno, da se člani seznanjajo s spornimi vprašanji še pred poskusom poravnave in glede na poznavanje zadeve in sprte stranke pripravijo ustrezno taktiko vplivanja, da bi dosegli določen učinek. Ta bi se utegnil pokazati v zadovoljivosti obeh strank v porni zadevi.

Po izjavah so pri 69 % poravnalnih svetov v mestu in 65 % na vasi seznanjeni vsi člani s spornimi zadevami

še pred poskusom poravnavanja. To bi lahko pomenilo, da člani poravnalnih svetov obvladujejo situacijo na področju dogajanj v kraju, kjer deluje njihov poravnalni svet. Pri ostalih svetih pa so seznanjeni s problemi, ki jih obravnavajo le nekateri člani, oziroma nihče. Na poravnave se sveti pripravljajo takole: skupno 47 poravnalnih svetov (55,5 % v mestu in 56 % na vasi), posamično 15 poravnalnih svetov (mesto 5, vas 10), pripravlja se samo predsednik 17 poravnalnih svetov (30,5 % v mestu, 13 % na vasi), le 4 poravnalni sveti na vasi so nam odgovorili, da se na poskus poravnave ne pripravljajo nihče. Zadnji podatki nudijo možnost za domnevo, da so pri opisovanju svoje vneme najbrž nekoliko olepševali položaj, kajti nekateri drugi podatki, ki jih analiziramo v nadaljevanju, ne podpirajo takih trditev. V tem smislu so tudi odgovori, da po sprejetih predlogih in še pred poskusom poravnave preizkušajo prijave strank z lastnimi poizvedbami in sicer:

vedno pri 19 % mestnih in 16,5 % vaških poravnalnih svetih in včasih pri 42 % mestnih in 44 % vaških poravnalnih svetih, medtem ko je dalo negativni odgovor 39 % mestnih in 37,5 % vaških poravnalnih svetov. Za preizkušanje navedb strank so zlasti pomembni ogledi na kraju samem, ki so lahko zelo koristni za učinkovitost poravnalnih svetov, ki pa glede na zahtevo po nadomestilu za izgubljeni čas članov pogosto povzročajo tudi neprijetne stroške. Nujno potrebni pa so, kadar gre za reševanje mejnih in podobnih sporov.

2. Sklicevanje poravnav

Razen dveh poravnalnih svetov sklicujejo stranke na poskuse poravnav izključno z vabilom in nekateri tudi z vabilom in povratnico. Ustno vabljenje je v rabi le izjemoma. Možno je samo tam, kjer je območje poravnalnega sveta majhno. Takih poravnalnih svetov pa je zaradi spremenjanja in prilagajanja območij poravnalnih svetov območjem krajevnih skupnosti, vedno manj. Problematika vabljenja strank, ne samo v pogledu uporabljenih sredstev in načinov, marveč tudi v pogledu odziva strank iz časa poravnav glede na dnevno dobo, je torej v veliki meri odvisna od razsežnosti območja poravnalnih svetov, obenem pa je povezana s stroški komuniciranja med poravnalnimi sveti in strankami. To ima lahko za posledico neudeleževanje poravnav, na drugi strani pa pomeni pritisk na neposredno zaračunavanje stroškov strankam, zlasti kadar gre za poravnavanje na kraju samem.

Tabela 2: Dnevni čas poravnavanja

Dnevni čas	Poravnalni sveti			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
Ob delavnikih dopoldan	7	5	19	11
Ob delavnikih popoldan	26	21	72	45
Ob delavnikih zvečer	2	11	6	23
Ob nedeljah in ob nedoločenem času	1	10	3	21
Skupaj	36	47	100	100
Brez odgovora	-	1		

$hi^2 = 13,32$, značilen na nivoju 0,01

V mestih sploh ni poravnav, ki bi bile v nedeljo dopoldan. Večina poravnav je ob delavnikih popoldan, medtem ko je položaj na vasi v tem pogledu zaradi socialno-ekonomskih, kulturnih in drugih vidikov drugačen in zahteva spričo drugačne populacije tudi drug pristop. Podobno je z disciplino prihajanja strank na poskuse poravnav, ki jih sklicujejo poravnalni sveti. Ta je, po ugotovljenih podatkih, večja na vasi kot v mestih.

3. Nekatera proceduralna vprašanja

- Predvideno je, da naj bi sveti poravnavali spore v senatih, to je ob sočasni navzočnosti predsednika in dveh članov oziroma, če teh ni, ob navzočnosti njihovih namestnikov. Ob zbiranju gradiva za projekt raziskave o poravnalnih svetih in tudi pozneje smo ugotovili, da so poravnave pogosto tudi samo pred predsednikom ali kakšnim drugim članom poravnalnega sveta, kolikor ne opravlja tu in tam to nalogo celo tajnik krajevne skupnosti ali kakšen drug funkcionar lokalne samouprave ki tako uzurpira tovrstno "oblast ali funkcijo". Na vprašanje, ali opravljajo poravnave vedno v navzočnosti vseh članov, pa je 11 % poravnalnih svetov v mestu in 33 % na vasi odgovorilo negativno.
- V zvezi z delom svetov se pojavljajo težave tudi v tem, da ljudje včasih niso poučeni o vlogi poravnalnih svetov, zaradi česar od njih preveč pričakujejo zlasti v pogledu kakšnih posebnih prerogativ, posebno izvržbe. Zato nas je zanimalo, ali predsednik sve-

ta že takoj ob naroku obrazloži strankam vlogo in pomen poravnalnega sveta. Le 4 poravnalni sveti na vasi so odgovorili, da store to le včasih, dva nikoli (mesto 1, vas 1), vsi ostali pa so odgovorili pritrdilno. Toda, ko smo obiskovali seje poravnalnih svetov, smo le redko kdaj imeli priložnost prisostvovati obrazložitvam pomena in vloge svetov.

- Praksa doslej večinoma ni dopuščala, da bi stranke v spornih vprašanjih uporabljale pooblaščenca in s tem v zvezi tudi ne odvetnika. V prvih letih obstoja in delovanja poravnalnih svetov je upravni odbor odvetniške zbornice v Ljubljani celo sprejel priporočilo in ga poslal svojim članom, naj odvetniki ne sodelujejo pri delu poravnalnih svetov. Tudi prvi osnutki zakonov o poravnalnih svetih so predvidevali podobno urejenost (n.pr. osnutek ZIS - oktober 1961) pozneje pa so se stališča močno spremenila in končno je bilo sprejeto načelo o zastopanju strank po pooblaščencah in tudi po odvetnikih. S tem v zvezi pa se nam zdi, da nastaja poseben problem, ki v neki meri, vsaj po našem mnenju načenja prvotno zamisel poravnalnih svetov o njihovem pravem smislu. Menimo namreč, da je pri delu poravnalnih svetov primarno doseči korekturo odnošajev med strankama (pri katerih emocionalni niso na zadnjem mestu), ne pa s pravne strani korigirati samo njune odnose do stvari, ki so predmet in vir spora. Spremembe v odnošajih med ljudmi pa je verjetno zelo težko doseči s pomočjo zastopnikov. Kolikor gre za taka vprašanja, naj vlogo reševanja tovrstnih zadev opravlja so-

dišče, ne pa poravnalni svet, ki je v našem družbenem sistemu vse kaj drugega kot sodni organ (uporablja prisilo, njegovi sklepi so prisilno izvršljivi, medtem ko je urejevanje emocionalnih odnosov med ljudmi drugotnega pomena, kolikor ni sploh izključeno). Nedvomno imajo nekateri ljudje interes, da se ne srečujejo iz oči v oči s svojim oponentom pred poravnalnim svetom. Toda taki pojavi so lahko pogosto pogojeni tudi s specifičnimi osebnimi strukturami ljudi.

Od 84 poravnalnih svetov je v letih 1964-1965 le 28 % v mestu in 19 % na vasi dopuščalo strankam pooblaščenca, 47 % v mestu in 44 % na vasi tega ni dovoljevalo, pri 22 % v mestu in 33 % na vasi pa takih zahtev ali predlogov sploh ni bilo. (3 poravnalni sveti nam v tem pogledu niso odgovorili).

- Naslednje tako vprašanje, ki zadeva postopek pred poravnalnim svetom, je tudi predlaganje dokazov in izvajanje dokazov z udeležbo prič. Le 17 % poravnalnih svetov v mestu in 21 % na vasi je odgovorilo, da pri njih sprte stranke nikoli ne predlagajo dokazil, 19,5 % poravnalnih svetov v mestu in 33 % na vasi pa, da stranke nikoli ne pripeljejo s seboj prič, pri vseh ostalih svetih pa nastopajo te okoliščine redno ali samo včasih.

Toda pri tem je treba opozoriti na to, da so v poravnalnih svetih velike tendence po sodnih prerogativah, ki se skrivajo za najrazličnejšimi hotenji in željami. S tem v zvezi tudi mnoge izjave v pogledu izvajanja do-

kazov niso realne glede na prakso, ampak so odraz prizadevanja nekaterih dejavnikov, za to, da bi bili poravnalni sveti bolj priznana inštitucija. To pa je mogoče po njihovem mnenju le, če bo podoben sodišču in če bo imel nekaj njegovih prorogativ.

Naše mnenje v tem pogledu pa je naslednje. Poravnalni sveti ne morejo in ne smejo dajati strankam upanja, da bi pri njih iskale in našle pravico, marveč predvsem le potešitev ali zadovoljitev i-materialnih oziroma emocionalnih potreb in le redkeje nekih drugih. Pravico je mogoče iskati le pri sodišču. Stranka mora sama odločiti, komu bo zaupala reševanje spora - sodišču ali poravnalnemu svetu. Glede na to pa bo njena zadeva rešena prisilno ali prostovoljno. Meja prostovoljnosti je tolerančni prag obeh strank, med katerima je verjetno najbolj pomemben tožitelj. Če spora ni mogoče poravnati prostovoljno, ker je ena izmed strank preveč oškodovana (lahko tudi samo po njenem mnenju) in ne more odstopiti od zahtevka (tolerančni prag - pri vsaki poravnavi pa mora skoraj vsakdo nekaj popustiti ali od nečesa odstopiti, oziroma odreči se čemu v svojo škodo), tedaj naj zadevo razišče in razsodi sodišče. Predlaganje dokazov, zasliševanje prič in izvajanje dokaznega postopka sploh, je karakteristika sodnega procesa. Če bi poravnalni sveti delovali tako, bi istali materialno resnico, to pa ni njihov namen, niti nimajo zato potrebnih kvalifikacij, niti pristojnosti. Zato menimo, da takšna praksa ne bi bila v skladu z vlogo in cilji poravnalnih svetov.

- Na gornje vprašanje se navezuje tudi ugotavljanje dejanskega stanja v spornih zadevah in ugotovitve o tem, kaj so poravnalni sveti storili, če je bilo treba raziskovati tako dejansko stanje. Žal nismo mogli raziskati, koliko je bilo takih primerov, zato smo se morali omejiti na izjave o tem, če so taki pojavi sploh bili pri določenih poravnalnih svetih.

Od anketiranih poravnalnih svetov je 75 % v mestu in 56 % na vasi odgovorilo, da so naleteli na primere, ko dejansko stanje sporne zadeve v predlogu ni bilo pravilno (resnično) prezentirano, 25 % poravnalnih svetov v mestu in 40 % na vasi je odgovorilo, da takih pojavov ni bilo, 2 vaška sveta pa se o tem nista izjasnila. Vsekakor je pričakovati, da stranke, ki predlagajo poravnavo (v našem pogledu je to tožitelj) subjektivno in s prizadetostjo prikazujejo dejstva poravnalnemu svetu, razen tega pa navajajo predvsem tista, ki so jim v korist ali zamolče taka, ki so jim v škodo. Poravnalni svet, ki naj pozna ljudi in problematiko terena, pogosto lahko sam ugotovi, ali je nekdo povedal netočne podatke. Reakcijo poravnalnih svetov pa nam v tem pogledu pokaže naslednja tabela:

Tabela 3: Ukrepanje ob nepravilnem prikazovanju dejanskega stanja

Ukrep svetov	Poravnalni sveti			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
Ugotavljali dejansko stanje	24	14	80	47
Zahtevali dokaze	2	10	7	33
Preložili poravnavo	4	6	13	20
Skupaj	30	30	100	100
Ni bilo primerov in odg.	6	18		

$h_i^2 = 12,26$, značilen na nivoju 0,01

4. Trajanje postopka

Predlog za poravnavo pri poravnalnem svetu ne izključuje možnosti, da ne bi isti spor reševalo tudi sodišče. V preteklosti se je pogosto dogajalo, da je bila zadeva predložena sodišču, ki jo je odstopilo v reševanje pristojnemu poravnalnemu svetu. V tem primeru je sodišče zelo pogosto določilo tudi strajni rok, v katerem naj bi bil opravljen poskus poravnave. S tem v zvezi se načenja tudi pomembno vprašanje zastaralnih in prekluzivnih rokov, kar so zelo pogosto načenjali tudi osnutki zakonov o poravnalnih svetih. Republiški osnutek zakona o poravnalnih svetih je n.pr. predvideval "da obravnavanje sporov pred poravnalnim svetom nima nobenih posledic na tek zastaralnihⁱⁿ/prekluzivnih rokov". Eden izmed razlogov za upadanje zadev, ki jih sodišča pošiljajo poravnalnemu svetu, je verjetno tudi skrb za hitrejše reševanje spornih vprašanj, ki se v primerih neuspešnosti pred svetom, močno zavlečejo. Zato bi bilo treba člane poravnalnih svetov o pomenu zastaralnih in prekluzivnih rokov vedno opozarjati in poučevati.

Na vprašanje, v kakšnih rokih po prejemu predlogu razpisujejo poravnave, smo od poravnalnih svetov prejeli naslednje podatke.

Tabela 4: Povprečen čas od sprejetja predloga do poskusa poravnave

Čas	Poravnalni svet			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
1 teden	2	13	6	28
2 do 3 tedne	27	30	77	64
4 tedne in več	6	4	17	8
Skupaj	35	47	100	100
brez odgovora	1	1		

$\chi^2 = 7,04$, značilen na nivoju 0,05

Vaški poravnalni sveti glede na oceno samih članov rešujejo zadeve nekoliko ekspeditivneje kot mestni.

5. Odpravljanje vzrokov sporov

Pozneje v tem elaboratu analiziramo različne komponente, ki lahko delujejo v posameznem sporu in od katerih zadovoljitve ali rešitve je odvisen učinek poskusa poravnave. Sprti stranki pred poravnalnim svetom, ki si pogosto prizadeva kakorkoli poravnati spor, neredko popustita, ne da bi sami čutili po tem potrebo. Še slabše je verjetno, če predmet spora obstaja med strankama v njunem življenju še naprej in še v prihodnje povzroča iste konfliktno situacije. Najpogosteje prihaja namreč do sporov v tistih primerih, kadar so ljudje prisiljeni med seboj intenzivneje komunicirati. Če pa se v tem pogledu ni nič spremenilo po formalni poravnavi "visi konflikt v zraku" in pomeni potencialno prilož-

nost za izbruh novih, morda še hujših nesoglasij.

S tem v zvezi smo postavili poravnalnim svetom vprašanje, ali poleg pomirjenja ljudi vplivajo tudi na odstranjevanje vzrokov sporov. Od svetov, ki smo jih upoštevali v vzorcu, je 41 poravnalnih svetov (30 % v mestu in 48 % na vasi) odgovorilo, da ne vplivajo in da za kaj takega niso pooblaščen, 4 vaški na vprašanje niso odgovorili, 39 poravnalnih svetov (ali 50 % mestnih in 44 % vaških) pa je odgovorilo, da so kdaj pa kdaj že skušali v tej smeri kaj storiti pri različnih drugih organizacijah in organih. Pri tem pa je tako posredovanje pogosto vključevalo ne samo enega, ampak tudi več lokalnih dejavnikov, ki bi lahko vplivali na odpravo vzrokov spora.

Organi in organizacije na katere so se poravnalni sveti bolj obračali za pomoč pri tem, so bili: milica, občinski upravni organi, sodišča in gospodarske organizacije.

Vsekakor je vzpodbudno in pohvalno, da precej veliko število poravnalnih svetov pravilno razume svojo vlogo pri odstranjevanju vzrokov konfliktov med ljudmi in je ne omejuje samo na formalno pomirjanje. Toda poravnalni sveti so sami na tem področju v glavnem brez moči in učinkovitosti. Povezani z drugimi lokalnimi organi in organizacijami pa bi utegnili predstavljati določen dejavnik na področju socialne ter ponekod, oziroma včasih tudi kriminalne prevencije.

D. OCENA LASTNEGA DELA

1. Sodba o obveščeniosti prebivalstva o delu poravnalnih svetov

Poravnalni sveti obstajajo v Sloveniji že 8 let. O njihovi problematiki so na nižjem nivoju pogosto razpravljali politični aktivni, zbori občanov, organi stanovanjskih skupnosti, organi krajevnih skupnosti itd. pa tudi v tisku in po radiu je bilo slišati o njih različna mnenja in predloge v zvezi z njihovim delom. Zdi se, da njihova vloga ne bi smela biti nepoznana širši javnosti.

Tabela 5: Obveščeniost o delu poravnalnih svetov
- mnenje članov

Obveščeniost	Poravnalni sveti			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
Zadostna	20	40	56	85
Slaba	16	7	44	15
Skupaj	36	47	100	100
Brez odgovora	-	1		

$\chi^2 = 10,42$, značilen na nivoju 0,01

Po mnenju poravnalnih svetov je obveščeniost prebivalstva boljša na vasi, kar je glede na lažje, intenzivnejše in neposrednejše komuniciranje med ljudmi tudi pričakovati.

Čeprav je večina poravnalnih svetov v glavnem zadovoljna z informiranostjo javnosti, pa je več kot polovica poravnalnih svetov odgovorila, da bi bilo treba njihov pomen in vlogo še bolj popularizirati.

Tabela 6: Potreba po populariziranju poravnalnih svetov

Ali je treba poravnalni svet popularizirati	Poravnalni sveti			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	24	20	71	42
ne	10	28	29	58
Skupaj	34	48	100	100

Brez odgovora

2

-

$\chi^2 = 5,58$, značilen na nivoju 0,05

Zaradi že navedenih razlogov, so najbrž želje po povečani popularizaciji poravnalnih svetov večje v mestih kot na podeželju.

2. Mnenje poravnalnih svetov o spoštovanju poravnave

Čeprav smo anketirali tudi tožitelje in tožence o tem, kako spoštujejo sklenjene poravnave in čeprav smo zbrali podatke o formalno in dejansko sklenjenih poravnava, smo prav tako vprašali poravnalne svete, kaj sami mislijo o tem, kako ljudje spoštujejo obveze, sprejete pri poravnalnih svetih. To se nam je zdelo pomembno tudi zaradi tega, ker so stališča članov poravnalnih svetov

o tem lahko stimulatívna ali destimulatívna in tako neposredno vplivajo na prizadevnost članov poravnalnih svetov.

Soglasja med strankami o spornem vprašanju, sklenjena pred poravnalnim svetom, imajo moč izvensodne poravnave in torej niso prisilno izvršljiva. Toda ljudje jih spoštujejo (če jih in kadar jih) zaradi tega, ke so bila dosežena v specifičnih razmerah, to je pred poznanimi ljudmi, ki v širšem okolju uživajo določen ugled, ker so javnosti okoliščin spora in pomiritve znane, ker neradi vzbujajo vtis kršitelja sporazuma itd. Razlogi za spoštovanje poravnave pa so tudi individualni in ne samo socialni. Toda o tem razpravljamo še pozneje.

Na vprašanje, kako stranke spoštujejo sklenjene poravnave, so nam poravnalni sveti odgovorili razmeroma optimistično. Le v dveh primerih (mesto 1, vas 1) smo dobili odgovor, da jih ne spoštujejo. Sicer pa 44 % poravnalnih svetov v mestu in 38 % na vasi meni, da stranke spoštujejo poravnave v celoti, dosti več, to je 53% v mestu in 58 % na vasi pa je bilo mnenja, da le deloma. Nekateri praktiki mislijo, da bi poravnalni sveti zaživelí šele takrat, kadar bi imele sklenjene poravnave izvršilno moč. Take težnje smo zasledili tudi ob anketiranju in sodijo v področje želja po večji avtoritativnosti.

Naslednji problem, ki se neposredno navezuje na spoštovanje poravnave, pa je, kaj člani oziroma poravnalni sveti mislijo o tem, ali bi bilo potrebno, da bi kdor-

koli skrbel za izvrševanje doseženih poravnav (nadzor).

Tabela 7: Potrebnost nadzorstva o izvrševanju poravnav

Nadzorstvo je	Poravnalni sveti			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
potrebno	25	22	70	48
ni potrebno	6	20	16	43
nima mnenja	5	4	14	9
Skupaj	36	46	100	100
Brez odgovora	-	2		

$hi^2 = 6,76$, značilen na nivoju 0,05

Podatki torej kažejo, da se poravnalni sveti na mestnih območjih bolj navdušujejo za izvajanje tovrstne skrbi kot na vasi. Morda izhaja tako mnenje iz negativnih izkušenj in pa zaradi tega, ker v mestu poravnalni svet zaradi gostote prebivalstva in večje migracije, po sklenjeni poravnavi navadno izgubi pregled nad dogajanjem. Razen tega pa smo tudi ugotovili, da je v mestih več takih sporov, ki se med istimi strankami ponavljajo.

Anketirani poravnalni sveti so tudi odgovorili, da bi v 36 % v mestih in 25 % na vasi tako skrb izvajali sami, 42 % poravnalnih svetov tako na vasi kot v mestu je mnenja, da tega ne bi mogli, 19 % svetov v mestu kot na vasi pa je odgovorilo, da taka skrb ni potrebna, medtem kot 3 (mesto 1, vas 2) poravnalni sveti niso odgovorili.

3. Mnenje poravnalnih svetov o uspešnosti njihovega dela

Število zadev, ki jih rešujejo poravnalni sveti, močno upada. V zadnjih letih so se zlasti zmanjšali predlogi za reševanje sporov, ki so jih poravnalnim svetom navadno pošiljali drugi organi. Značilnost tega problema pa je tudi v tem, da je učinkovitost poravnave pri tovrstnih predlogih slabša kot pri poravnava sporov, pri katerih si za reševanje spornega vprašanja izberejo stranke poravnalni svet same neposredno.⁵

V prvih letih delovanja poravnalnih svetov so sodišča odstopila 36 % zadev, ki so jih reševali poravnalni sveti, medtem ko je ta odstotek v zadnjih letih znatno nižji. Nekatera sodišča ne pošiljajo svetom nobenih zadev več. Podobno je tudi z nekaterimi drugimi organi.

Sodišča so odstopila poravnalnim svetom v reševanje naslednje število zadev:⁶

leta 1961	2.575
leta 1962	1.250
leta 1963	444
leta 1964	209
leta 1965	141

---

⁵ Glej poročilo "Poravnalni sveti z dne 23/3-1964, republiškega sekretariata za pravosodno upravo, ki je bilo poslano Skupščini SR Slovenije.

⁶ Podatki vzeti iz ustrezne statistike pravosodnih organov. Zaradi nediscipline poravnalnih svetov pri poročanju jih je treba upoštevati le aproksimativno.

Čeprav se število predlogov za poravnave, podanih od samih občanov prav tako zmanjšuje, pa je pripravljenost strank za pomirjenje v teh primerih znatno večja (vsaj formalno).

Tudi večina članov poravnalnih svetov je mnenja, čeprav niso seznanjeni s podatki o delu v celoti, da so poravnalni sveti bolj učinkoviti pri zadevah, ki jih predlagajo same stranke. V tem smislu nam je odgovorilo 58% anketiranih mestnih in 67 % vaških poravnalnih svetov in le 15 (7 mestnih in 8 vaških) poravnalnih svetov se je odločilo za nasprotno mnenje, medtem ko se naslednjih 15 (8 mestnih in 7 vaških) ni moglo odločiti.

E. PRAVNE OSEBE KOT STRANKE PRED PORAVNALNIMI SVETI

Kot stranke v sporih pred poravnalnimi sveti nastopajo tudi pravne osebe. Njihovi predlogi so v primerjavi s fizičnimi osebami zelo redki. Že pri našem vzorcu smo ugotovili, da 64 poravnalnih svetov ali 69 % v mestu in 81,5 % na vasi v zadnjih dveh letih, sploh niso reševali sporov, pri katerih bi bila katerakoli izmed strank pravna oseba. Sicer pa je bilo pred poravnalnimi sveti, po podatkih republiškega sekretariata, pristojnega za pravosodje, ki so po našem mnenju le orientacijski, leta 1964 - 170, leta 1965 pa 64 pravnih oseb kot strank.

Pravne osebe pred poravnalnimi sveti so gospodarske in družbene organizacije. Gospodarske organizacije redke-

je uporabljajo poravnalne svete za reševanje sporov. Kajti pri svojih terjatvah navadno potrebujejo izvršilni naslov, ki jim ga poravnalni svet ne more dati. Razen tega pa so še drugi problemi, ki se razločujejo od sporov med fizičnimi osebami, zaradi katerih pri pravnih osebah ni zanimanja, niti zaupanja, da bi jih lahko reševali poravnalni sveti.

Pri anketiranju strank za naš vzorec nismo naleteli na spore, pri katerih bi bili obe stranki pravni osebi, le pri 6 sporih je bila ena izmed strank pravna oseba in sicer v 3 primerih kot tožitelj in v 3 kot toženec.

Najpogostejši spori med fizičnimi in pravnimi osebami so po svoji vsebini zlasti: stanovanjski spori, kršitve hišnega reda, motenje posesti, neizpolnjevanje pogodb in le redkeje spori iz delovnih razmerij.

Zaradi specifičnosti vzorca pa smo pozneje izločili vse pravne osebe kot stranke in smo namesto njih v naši raziskavi ponovno izbrali le fizične osebe.

IV. ČLANI PORAVNALNIH SVETOV

IV. ČLANI PORAVNALNIH SVETOV

(Boris Uderman)

A. DEMOGRAFSKI PODATKI

Od demografskih znakov, ki smo jih zbrali z obrazcem za člane poravnalnih svetov smo obsegli: spol, starost, zakonski stan, šolsko izobrazbo in zaposlenost na območju poravnalnega sveta.

1. Spol

Iz podatkov o poravnalnih svetih, ki jih zbira Republiški sekretariat za pravosodno in občno upravo SR Slovenije je razvidno, da je razmerje med spoloma pri članih in namestnikih poravnalnih svetov skorajda konstantno v zadnjih šestih letih.⁷

Tabela 8: Člani in namestniki poravnalnih svetov po spolu

Leto	Absolutno			Relativno		
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj
1960	2813	380	3193	88,1	11,9	100
1961	3176	415	3591	88,4	11,6	100
1962	3331	483	3814	87,3	12,7	100
1963	3391	435	3826	88,6	11,4	100
1964	3409	428	3837	88,8	11,2	100
1965	3336	412	3748	89,0	11,0	100

Delež žena v poravnalnih svetih je močno nesorazmeren s strukturo odraslega prebivalstva v SR Sloveniji, saj

⁷ Po podatkih Republiškega sekr. za pravosodno upravo "Poravnalni sveti - analiza podatkov in problemov glede poravnalnih svetov" in iz gradiva letnih poročil občinskih sodišč za leto 1964 in 1965.

je žena starih nad 18 let 53,3 %, v poravnalnih svetih pa jih je le 11 %.⁸ Iz poročil občinskih sodišč je razvidno, da je delež žena v poravnalnih svetih izrazito manjši na podeželju, medtem ko je v mestnih poravnalnih svetih stanje dosti boljše. V ilustracijo naj navedemo, da na področju občinskega sodišča Lendava med 81 člani poravnalnih svetov ni nite ene ženske, na področju občinskega sodišča Brežice pa je med 68 člani le ena.

Ta nesorazmerja med udeležbo žena so se pokazala tudi v poravnalnih svetih, ki smo jih obsegli z vzorcem, posebno še, če primerjamo med seboj mestne in vaške poravnalne svete.

Tabela 9: Člani anketiranih poravnalnih svetov po spolu

Spol	Absolutno		Relativno	
	Mest.poravnalni sveti	Vaški poravnalni sveti	Mest.poravnalni sveti	Vaški p.sveti
Moški	82	130	76	90
Ženske	26	14	24	10
Skupaj	108	144	100	100

$\chi^2 = 10,62$, značilen na nivoju 0,01

Med anketiranimi poravnalnimi sveti so le tri predsednice, in sicer dve v mestu in ena na vasi.

⁸ Začasni podatki popisa prebivalstva 31/3-1961 - Zavod SR Slovenije za statistiko.

2. Starost

Tabela 10: Starostna sestava članov anketiranih poravnalnih svetov

Starostni razred	Absolutno		Relativno	
	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti	mestni poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti
do 35	12	9	11	6
35 - 50	43	61	40	42
50 in več	53	74	49	51
Skupaj	108	144	100	100

$h_i^2 = 1,88$ neznačilen

Tako v mestih kot na vasi so se v mnogih primerih odločili za takšno starostno sestavo poravnalnih svetov, ki bo garantirala življensko izkušnost in poredvsem umirjenost njenih članov. Zanimivo je, da je v mestnih poravnalnih svetih relativno velik delež tudi mlajših ljudi, medtem ko je ta na vasi znatno nižji, vendar razloček ni statistično značilen.

Primerjali smo tudi starostno sestavo predsednikov z ostalimi člani poravnalnih svetov in ugotovili, da obstajajo značilne razlike le pri mestnih poravnalnih svetih.

Tabela 11: Starostna sestava predsednikov in članov mestnih poravnalnih svetov

Starostni razred	Absolutno		Relativno	
	preds.	člani	preds.	člani
do 39	6	21	17	29
40 - 49	14	14	39	20
50 in več	16	37	44	51
Skupaj	36	72	100	100

$h_i^2 = 5,24$, značilen na nivoju 0,10

Starostna meja predsednikov je v primerjavi z ostalimi člani pomaknjena znatno navzgor. Zelo verjetno so pri odločanju o tem, kdo izmed članov poravnalnega sveta naj bo predsednik, pomembnejši drugi faktorji in ne samo večja ali manjša starost.

3. Zakonski stan

Velika večina anketiranih članov poravnalnih svetov v mestu in na vasi je poročenih, kar smo glede na starostno sestavo tudi pričakovali. Poleg tega pa je urejen zakonski stan posameznega člana poravnalnega sveta tudi eden izmed pomembnih činilcev njegovega družbenega ugleda. Med anketiranci ni namreč niti enega razvezanca, kar bi utegnilo prejšnjo ugotovitev močno podpreti.

Tabela 12: Zakonski stan članov poravnalnih svetov

Zakonski stan	Absolutno		Relativno	
	mest.poravnalni sveti	Vaški poravnalni sveti	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti
samski	7	5	6,5	3,5
poročen	95	129	88,0	89,5
vdovec	6	10	5,5	7,0
Skupaj	108	144	100	100

$$hi^2 = 1,38 \text{ neznačilen}$$

4. Šolska izobrazba

Šolska izobrazba je eden izmed faktorjev človekove razgleda-

nosti in družbenega ugleda. Toda zdi se, da so pri izbiri oseb za to delikatno družbeno funkcijo bili bolj upoštevani drugi faktorji, kot na primer politična reputacija, priljubljenost v soseski in podobno.

Tabela 13: Šolska izobrazba anketiranih članov poravnalnih svetov

Šolska izobrazba	Absolutno		Relativno	
	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti
nedokončana osnovna šola	10	36	9	25
dokončana osnovna šola	21	52	19,5	36
nedokončana srednja šola	24	24	22	17
dokončana srednja šola	33	23	31	16
nedokončana in dokončana višja ali visoka šola	20	9	18,5	6
Skupaj	108	144	100	100

$$h_i^2 = 29,46 \text{ značilen na nivoju } 0,001.$$

Očitno je, da je izobrazbena struktura članov mestnih poravnalnih svetov mnogo boljša kot vaških, saj je članov s srednjo in višjo izobrazbo v mestih skoraj enkrat več kot na vasi. To seveda ne pomeni, da so se pri izbiri članov poravnalnih svetov na vasi izogibali ljudi z boljšo šolsko izobrazbo, temveč so se morali podrediti obstoječim možnostim, ki so, kot je to splošno znano, na vasi

znatno slabše kot v mestih.

Pri izbiri predsednikov poravnalnih svetov, so tako na vasi kot v mestih, kriteriju šolske izobrazbe posvečali večjo pozornost, kot pri ostalih članih poravnalnih svetov. Med predsedniki je namreč znatno večje število s srednjo in višjo šolsko izobrazbo kot pri ostalih članih.

Tabela 14: Šolska izobrazba predsednikov in članov poravnalnih svetov

Šolska izobrazba	Mestni poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	preds.	člani	preds.	člani
nedokončana in dokončana osnovna šola	4	27	11	37,5
nedokončana in dokončana srednja šola	20	37	56	51,5
nedokončana in dokončana visoka in višja šola	12	8	33	11
Skupaj	36	72	100	100

$$h_i^2 = 12,31 \text{ značilen na nivoju } 0,01$$

Šolska izo- brazba	Vaški poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	preds.	člani	preds.	člani
nedokončana in do- končana osnovna šola	26	62	54	65
nedokončana in do- končana srednja šola	16	31	33	32
nedokončana in do- končana višja ali visoka šola	6	3	13	3
Skupaj	48	96	100	100

$$h_i^2 = 5,08 \text{ značilen na nivoju } 0,10$$

5. Socialna sestava

O socialni sestavi vseh članov poravnalnih svetov v SR Sloveniji imamo na voljo podatke, ki jih je zbral Republiški sekretariat za pravosodno in občno upravo. Iz tabele 37 v prilogi je razvidno, da se je socialna sestava v obdobju od 1960. do 1965. leta zelo malo spremenila. Opaža se nenehno naraščanje deleža upokojencev, ki se je od začetka delovanja poravnalnih svetov do 1965. leta skoraj podvojil, na drugi strani pa precejšnje zmanjševanje deleža uslužbencev. Pri drugih socialnih kategorijah so deleži le malenkostno oscilirali. Seveda je treba pripomniti, da je socialna sestava za vse poravnalne svete sestavljena po občinskih sodiščih in da nimamo podatkov ločeno za vaške oziroma mestne poravnalne svete.

Če primerjamo med seboj socialno sestavo med vaškimi in mestnimi poravnalnimi sveti, ki smo jo dobili z anketiranjem izbranih poravnalnih svetov, dobimo naslednja razmerja:

Tabela 15: Socialna sestava članov mestnih vaških poravnalnih svetov

Socialne skupine	Absolutno mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti	Relativno mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti
kmetje	3	54		37,5
delavci	22	36	28,5	28,5
obrniki	6	5		
uslužbenci	57	39	53	27
upokojenci	15	6	18,5	7
ostali	5	4		
Skupaj	108	144	100	100

$\chi^2 = 34,21$, značilen na nivoju 0,001

Več kot polovica vseh članov poravnalnih svetov v mestih je iz kategorije uslužbencev, medtem ko v vaških poravnalnih svetih sicer prevladujejo kmetje, vendar ne tako močno kot uslužbenci v mestih. Nadalje je razmeroma velik del članov mestnih upokojencev, medtem ko jih je na vasi iz razumljivih razlogov, znatno manj.

Še večje so razlike v socialni sestavi med mestom in vasjo pri predsednikih poravnalnih svetov, vendar so razmerja med socialnimi skupinami nekoliko drugačna.

Tabela 16: Predsedniki mestnih in vaških poravnalnih svetov po socialni sestavi

Socialne skupine	Absolutno		Relativno	
	mest.po-ravnalni sveti	vaški po-ravnalni sveti	mest.po-ravnalni sveti	vaški po-ravnalni sveti
kmetje	-	15	-	31
delavci	3	9	8	19
obrtniki	1	4	3	8
uslužbenci	27	18	75	38
upokojenci	4	2	11	4
ostali	1	-	3	-
Skupaj	36	48	100	100

$$\chi^2 = 37,32 \text{ značilen na nivoju } 0,001$$

Tako v mestu kot na vasi je največ predsednikov poravnalnih svetov iz socialne skupine uslužbencev. V vaških poravnalnih svetih so predsedniki iz socialne skupine kmetov šele na drugem mestu, dokaj močna pa je še socialna skupina delavcev.

6. Zaposlitev na območju poravnalnega sveta

Od vseh članov poravnalnih svetov je le manjši del zaposlenih izven območja delovanja poravnalnega sveta, vsi ostali pa delajo na samem območju, ne glede na to ali so v delovnem razmerju ali pa delajo na svojih kmetijah oziroma gospodinjstvih. Glede tega ni nobenih pomembnih razločkov med mestnimi in vaškimi poravnalnimi svetmi.

Tabela 17: Zaposlenost članov poravnalnih svetov na območju delovanja poravnalnega sveta

Zaposlen na območju PS	Absolutno		Relativno	
	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti
da	87	124	80	86
ne	21	20	20	14
Skupaj	108	144	100	100

$hi^2 = 2,14$ neznačilen

Pri tem smo zaradi poenostavitve šteli med zaposlene na območju poravnalnega sveta tudi upokoјence.

Približno enaka razmerja glede zaposlenosti na območju poravnalnega sveta so tudi pri predsednikih in zato opuščamo tabelarni prikaz zanje.

7. Avtohtonost

Prav gotovo je koristno za člane poravnalnih svetov, da dobro poznajo ljudi in razmere v katerih živijo, če hočejo uspešno opravljati svoje poslanstvo. Eden izmed važnih faktorjev, ki lahko prispeva k temu je čas, ki ga je član poravnalnega sveta preživel med ljudmi na območju, kjer deluje poravnalni svet. Zato smo zbrali podatke tudi o tem, koliko časa prebivajo člani poravnalnih svetov na območju kjer rešujejo spore med ljudmi.

Tabela 18: Koliko časa prebivajo člani poravnalnih svetov na območju njihovega delovanja

Čas prebivanja	Absolutno		Relativno	
	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti	mest.poravnalni sveti	vaški poravnalni sveti
od rojstva	24	69	21,5	49
5 let in več	76	69	71	49
manj kot 5 let	7	3	6,5	2
Skupaj	107	141	100	100
Prebiva izven območja PS	1	3	-	-

$$h_i^2 = 20,72 \text{ značilen na nivoju } 0,001.$$

Očitno je, da je migracija mestnih članov poravnalnih svetov občutno večja kot vaških, saj je tistih, ki žive na območju poravnalnega sveta od rojstva komaj dobra petina, medtem ko jih je na vasi skoraj polovica. Vendar se tudi na vasi kaže močno migracijsko gibanje, saj je več kot polovica članov poravnalnih svetov priseljenec. Delež članov pa, ki so se priselili na območje poravnalnega sveta pred manj kot petimi leti, je tako na vasi kot v mestu zelo majhen.

Kar zadeva predsednike poravnalnih svetov je položaj glede tega zelo podoben kot pri vseh članih, oziroma še nekoliko slabši.

Tabela 19: Koliko časa prebivajo predsedniki poravnalnih svetov na območju njihovega delovanja

Čas prebivanja	Absolutno		Relativno	
	mest.po- ravnalni sveti	vaški po- ravnalni sveti	mest.po- ravnalni sveti	vaški po- ravnalni sveti
od rojstva	5	23	14	49
5 let in več	27	22	77	47
manj kot 5 let	3	2	9	4
Skupaj	35	47	100	100
Prebiva izven območja PS	1	1	-	-

$$hi^2 = 12,31 \text{ značilen na nivoju } 0,001$$

Od mestnih predsednikov je le 14 % strojenih na območju poravnalnega sveta, skoraj desetina pa se jih je priselila pred manj kot petimi leti. Pri vaških predsednikih je struktura zelo podobna oni iz prejšnje tabele.

B. PRIMERNOST ZA DELO V PORAVNALNIH SVETIH
(dr. Janez Pečar)

1. Strokovna nagnjenost članov

Ustanovitelji poravnalnih svetov so že od nekdanj upoštevali stališče, da za delo v teh družbenih organih ni potrebna neka posebna izobrazba in strokovnost. Tudi v praksi so uresničevali težnjo, po kateri so v poravnalne svete zbirali ljudi, ki imajo predvsem ugled in ki uživajo med ljudmi spoštovanje ter imajo toliko zdravega razuma, da lahko opravljajo delo take vrste. Obenem pa so skušali sestavo poravnalnih svetov prilagojevati socialnim strukturam prebivalstva posameznih lokalnih skupnosti.

Kljub načelu uvajanja nestrokovnosti oziroma boljše rečeno "zdravega razuma" in ugleda med ljudmi smo v tej raziskavi ugotavljali, ali imajo člani svetov kakšne lastnosti, ki jim dajejo večje možnosti za to, da bo njihovo delo pri pomirjanju ljudi uspešno. Morda ni vseeno če nekdo nima, zlasti na področju odnošajev med ljudmi, prav nobenih osebnih izkušenj. Domnevali smo, da je možnost poravnavanja večja pri tistih svetih, v katerih imajo člani lastnosti, ki ustrezajo zahtevam boljšega poznavanja ljudi in njihove okolice.

Razen šolske izobrazbe in poklicne skupine, kar smo prikazali že doslej, smo glede na morebitno strokovno značilnost članov svetov ugotavljali še ali so bili kdaj sodniki porotniki in ali so se že kdaj prej ukvar-

jali s pravnimi, psihološkimi in drugimi podobnimi vprašanji, ali urejanjem odnošajev med ljudmi na sploh.

Tabela 20: Člani poravnalnih svetov kot porotniki

Ali je porotnik	Poravnalni svet			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
ni, in nikoli				
ni bil	55	93	51	64
ni, a je že bil	21	33	19	23
je, prej nikoli				
ni bil	5	4	5	3
je in je že bil	27	14	25	10
Skupaj	108	144	100	100

$\chi^2 = 11,75$, značilen na nivoju 0,01

V mestih je manj članov svetov, ki še nikoli niso bili porotniki (to razmerje kot kaže tabela je 51 % : 64 %, medtem ko je pri predsednikih poravnalnih svetov še večje, in sicer 36 % : 58 % v korist vaških svetov).

Podatki o ukvarjanju s pravom, psihologijo in urejanjem odnosov med ljudmi niso pokazali statističnih značilnosti med mestom in vasjo, čeprav je na vasi nekaj več odstotkov takih, ki do anketiranja niso imeli s tem nobene ga opravka. Upoštevajoč samo predsednike poravnalnih svetov je to razmerje za vaške poravnalne svete še bolj neugodno (mesto 23 %, vas 41 %). Nekateri sicer menijo, da je udeležba pravniškega, polpravniškega in sploh strokovnega kadra v poravnalnih svetih nezaželjena in neustrezna konceptu teh organov, toda odgovore na ta vprašanja naj bi nam dala pričujoča raziskava kasneje.

2. Poznavanje ljudi in lokalnih razmer

Uživanje ugleda in zaupanje prebivalstva je v neki meri povezano tudi s poznavanjem razmer na območju na katerem deluje posamezni poravnalni svet. Brez tega svetom ni mogoče uspešno uresničevati njihove socialno pedagoške funkcije. Uspešno ravnanje članov in funkcioniranje svetov pa rezultira iz nekaterih okoliščin kot so n.pr. dolžina prebivanja na območju poravnalnega sveta, doba udejstvovanja v svetu, poznavanje ljudi in problematike terena itd. Kolikor boljši so pokazatelji toliko uspešnejši naj morda bi bili sveti, ki imajo člane s takimi lastnostmi.

Od 252 anketirancev samo štirje ne stajujejo na območju poravnalnega sveta.

Kar zadeva dobo delovanja v svetu je tudi vzorec potrdil ugotovitve sekretariata, pristojnega za pravosodje, da je v svetih velika večina članov, ki v njih delujejo že nekaj let. To je lahko pozitivna ali negativna okoliščina. Pozitivna je glede na izkušnost, negativna pa glede na morebitno naveličanost, utrujenost in rutinerstvo članov pri reševanju sporov.

V mestih je bilo v svetih kar 82 % članov dalj časa kot dve leti, na vasi pa 78 %, pri predsednikih poravnalnih svetov pa 84 % v mestu in 81 % na vasi.

Tabela 21: Poznavanje ljudi

Pozna	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
večino ljudi	89	134	82	93
premalo ljudi	19	10	18	7
Skupaj	108	144	100	100

$$h_i^2 = 7,96, \text{ značilen na nivoju } 0,01$$

Možnost poznavanja ljudi je na vasi znatno večja kot v mestu, kjer je komuniciranje zaradi gostote prebivalstva in posebnosti urbanizacije precej drugačno. To se negativno odraža tudi na poznavanju ljudi kakor tudi problematike, ki bi jo poravnalni svet moral obvladovati.

Podobno je s poznavanjem problematike, pri kateri so podatki še bolj optimistični.

Tabela 22: Poznavanje problematike

P o z n a	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
skoraj vso problematiko	95	135	88	94
premalo problematike	13	9	12	6
Skupaj	108	144	100	100

$$h_i^2 = 3,37, \text{ značilen na nivoju } 0,05$$

Tudi na tem področju so bile izjave članov vaških poravnalnih svetov ugodnejše. Od članov rahlo odstopajo predsedniki svetov, ki so v mestih v 92 % izjavili, da poznajo skoraj vso problematiko območja, na katerem deluje svet, medtem ko je bilo na vasi takega mnenja 96 % predsednikov.

3. Družbena participacija članov

Glede članstva v ZKJ, SZDL itd. so le trije člani poravnalnih svetov od 252 izjavili, da niso v nobeni organizaciji, medtem ko en član na to vprašanje ni odgovoril.

Formalno članstvo v nekih organizacijah pa nam ne pokaže prave predstave o njegovi participaciji bodisi individualne, grupne ali institucionalne narave.⁹ Zato smo vse člane vprašali še, ali se aktivno udeležujejo v družbeno političnih organizacijah, v organih samoupravljanja, v športnih organizacijah ali kje drugje. V problematiko njihovega udeleževanja se globlje nismo mogli spuščati, ker ne sodi v kontekst te raziskave. Zadovoljili smo se le s splošnimi izjavami.

---

⁹ Zdravko Mlinar: Družbena participacija občanov v krajevni skupnosti, Inštitut za sociologijo in filozofijo pri univerzi v Ljubljani, Ljubljana, april 1965, str. 87.

Tabela 23: Družbena participacija članov svetov

Ali se udejstvuje	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	92	109	85	77
ne	16	33	15	33
Skupaj	108	142	100	100
ni odgovoril	-	2		

hi² = 2,26, neznačilen.

Družbeno neangažirane je 20 % populacije vzorca. Domnevati je, da so ti slabše disponirani za vplivanje na ljudi, ker nimajo toliko zadevnih izkušenj, prav tako pa je verjetno tudi njihov družbeni ugled manjši, kar zopet lahko negativno vpliva na formalno učinkovitost poravnave. Najnovejše ugotovitve raziskovanj s tega področja kažejo še na neko drugo stran problema in sicer: Večji ko je obseg participacije, večjo stopnjo zadovoljstva (sreče) je mogoče ugotoviti pri posamezniku in njegovi pozitivni občutki so v neposredni korelaciji s socialno participacijo. Kajti negativni občutki ne prinašajo nobenih relacij do participacije.¹⁰ Če upoštevamo še to komponento, ki morda tudi z naše strani podpira hipotezo o socialni participaciji in njenem pomenu za osebno zadovoljstvo moramo navesti, da n. pr. med člani poravnalnih svetov nismo ugotovili nerazvezanih oseb.

¹⁰ Derek L. Phillips: Social Participation and Happiness, The American Journal of Sociology, Vol 72, No 5, March 1967, str. 479-488.

Od 250 ljudi, ki so odgovorili na anketo v tem pogledu, je 201 član navedel skupaj 298 okoliščin, o katerih smo jih spraševali. Struktura teh okoliščin je naslednja: v družbeno političnih organizacijah jih je delalo 54 %, v organih samoupravljanja 35 %, v športnih organizacijah 11 % itd.

Ne glede na to, da je bilo v vzorec zajetih proporcionalno 3 krat toliko mestnih poravnalnih svetov kot vaških, smo participacijo vseh članov v različnih organizacijah primerjali tudi z njihovo izobrazbo, kar nam lahko služi za grobo orientacijo v tem primeru.

Tabela 24: Družbena participacija in izobrazba članov svetov

Sodeluje	I z o b r a z b a			
	Absolutno		Relativno	
	manj kot srednja šola	več kot srednja šola	manj kot srednja šola	več kot srednja šola
v družb.pol. org.	57	23	34,5	27
v org.družb.upr.	16	14	10	16
v pol. org. in org. upr.	34	25	21	30
ostalo sodelovanje nikjer	16	16	10	19
	42	7	25,5	8
Skupaj	165	85	100	100
brez odgovora	2	-		

$\chi^2 = 17,06$, značilen na nivoju 0,01

Značilnosti, ki izhajajo iz tabele so: manj izobraženi člani poravnalnih svetov se bolj udeležujejo v družbe-

no političnih organizacijah ali pa nikjer, bolj izobraženi pa poleg družbeno političnih organizacij tudi v organih družbenega upravljanja, medtem ko je pri njih zelo malo takih, ki v tem pogledu ne bi nikjer participirali. Če sprejmemo hipotezo, da je družbena participacija poglavitni indikator za stopnjo družbene integracije v lokalni skupnosti¹¹, bi naše ugotovitve nekako pomenile, da so neizobraženi ali manj izobraženi ljudje manj sposobni za integracijo v okolje v katerem žive. Ali drugače povedano, taki ljudje tudi v poravnalnih svetih ne bi mogli kdo ve kako uspešno opravljati svoje vloge, ker k integraciji tudi ne morejo kaj posebnega doprinesti. "Z višjim nivojem izobrazbe raste tudi družbeno politična aktivnost".¹²

4. Odnos lokalnih dejavnikov do svetov

Poravnalni sveti, če izvzamemo sodišča, ki so doslej imela z njimi najpogostejše stike, so v posebnih razmerjih do krajevnih skupnosti, ki jih ustanavljajo in skrbijo zanje zlasti v materialnem pogledu, kakor tudi do nekaterih drugih dejavnikov na lokalnem nivoju. V prihodnje bodo ustanavljali svete tudi v delavnih organizacijah, zato se bo ta problematika odpirala tudi tam.

---

¹¹ Zdravko Mlinar, Družbena participacija občanov v krajevni skupnosti, Ljubljana, april 1965, str. 212

¹² Marjan Kroflič: Društvena participacija žena u samoupravljanju, Sociološka istraživanja komuna u Jugoslaviji, Bilten 7, Beograd, junij 1966, str. 354.

Glede na to, kako jih lokalni dejavniki, in ne samo stranke sprejemajo, je odvisno tudi počutje članov in njihov občutek potrebnosti in koristnosti. Sprejemanje v javnosti v neki meri predestinira oziroma določa njihovo participacijo v lokalni samoupravi. Sicer ne izvršujejo nobene oblastvene in politične funkcije, vendar kljub temu sodijo v področje institucij neposredne socialistične demokracije, ki obenem ne dopušča vmešavanja in diktiranja od zunaj. Ker ne izvršujejo oblastvenega prisiljevanja, niti nimajo sklenjene poravnave izvršilnega naslova, verjetno nanje tudi ni toliko pritiska. Nasprotno, nekateri poravnalni sveti se počutijo ne samo osamljene, marveč včasih celo zapuščene ali zanemarjene, še posebej, kadar gre za materialna sredstva, potrebna za pravilno in nemoteno funkcioniranje. Ker ne izvršujejo oblasti, se zanje tudi ne potegujejo kakšne formalne ali neformalne skupine. Na sploh pa je prvotno navdušenje zlasti ob začetku njihovega ustanavljanja kaj kmalu splahnelo posebno še, ko so tudi sodišča začela opuščati večje zanimanje zanje.

V zvezi z odnosom lokalnih dejavnikov do poravnalnih svetov smo postavili anketirancem dve vprašanji in sicer: kakšen je odnos lokalnih dejavnikov do članov in kakšen do poravnalnih svetov na sploh. Pri vprašanjih nismo definirali, kateri dejavniki so sploh mišljeni, to pa predvsem zato, ker bi radi izvedeli, kakšno je splošno počutje članov v pogledu do drugih lokalnih, predvsem institucionaliziranih dejavnikov. Pri nobenih izmed odgovorov nismo ugotovili statističnih značilnosti

glede na delitev populacije na mestno in vaško.

Od 249 anketirancev je glede odnosa lokalnih dejavnikov do njih osebno (kot člana poravnalnega sveta) odgovorilo takole: odnos je zelo dober (mestni 8%, vaški 7%), odnos je dober (mestni 35 %, vaški 85 %), odnos je slab, nezadovoljiv mestni 15 %, vaški 10,5 %.

Glede odnosa lokalnih dejavnikov do svetov kot celote pa so bili odgovorin naslednji: zelo dober mestni 8 %, vaški 7 %, dober mestni 72 %, vaški 79 %, slab, nezadovoljiv mestni 18 %, vaški 12,5 %.

Pretežna večina anketirancev je zadovoljna z odnosi, ki jih drugi lokalni dejavniki manifestirajo nasproti njim. Le razmeroma majhen del je nezadovoljen.

5. Materialna stimulacija članov svetov

Načeloma jebilo ves čas, tudi v praksi, sprejeto stališče, da je funkcija člana poravnalnega sveta častna in brezplačna. Člani naj bi dobili povrnjene dejanske stroške, stroške v zvezi z zamudo časa in morebitno izgubo zaslužka. Večinoma in povsod pa se je dopuščala možnost občasnega nagrajevanja v okviru ustreznega stimuliranja vseh ostalih družbenih delavcev v lokalni skupnosti ali občini.

Reševanje tega vprašanja pa je čedalje bolj odvisno od finančnih sredstev, ki jih imajo v ta namen katerekoli lokalne skupnosti. Nekateri občine oziroma krajevne

skupnosti nimajo možnosti, da bi članom poravnalnih svetov dale karkoli (niti potnih stroškov, niti zaslužka), druge vračajo le dejanske stroške, tretje izplačujejo sejnine, četrte dajejo zopet članom nagrade itd. (kar je ponekod celo odvisno od doseženih poravnav, drugje od števila obravnavanih zadev, v nekaterih poravnalnih svetih od števila sej itd.).

Pomanjkanje denarnih sredstev je pogosto pripeljalo do raznih anomalij kot so: pobiranje nekakšnih taks, plačevanje določenih zneskov, če so člani poravnalnih svetov morali opraviti ogled, pobiranje pristojbin, ki jih plača predlagatelj, itd.

Poravnalni sveti so se v mnogih krajih pritoževali nad neugodnimi materialnimi pogoji, ki vključujejo tudi pomanjkanje sredstev za nadomestilo članom. Ker do njih niso prišli tako kot bi bilo treba, so si jih poiskali sami, čeprav marsikdaj na škodo pravilne vloge poravnalnega sveta. Ponekod so nastajale tudi težnje, da naj bi bila stimulacija članov odvisna oziroma vezana na njihov uspeh. Taka ureditev pa je izredno nevarna in je ne bi smeli dopuščati. V takih primerih se poravnalni svet na vse načine trudi, da bi prišlo do formalne poravnave, ki pa nikakor ne more biti vedno odraz volje strank.

V pogledu materialnega stimuliranja smo članom postavili predvsem tri vprašanja in sicer: ali so doslej prejeli kakšno nadomestilo; če so ga, od česa je bilo odvisno, in kaj menijo o honoriranju dela v poravnalnih svetih.

Na vprašanje, ali so dobili kakšno nadomestilo, so odgovorili takole: nikoli ničesar: mestni 50 %, vaški 48 %, občasno nagrado: mestni 33 %, vaški 29 %, izplačilo sejnine: mestni 9 %, vaški 13 % in nadomestilo za izgubo zaslužka: mestni 8 %, vaški 10 % članov.

Skoraj polovica članov v vzorec izbranih svetov ni torej dobila ničesar. Tisti, ki so dobili neko materialno stimulacijo, so izjavili, da je bila odvisna od naslednjih okoliščin: (130 anketirancev je dalo 147 navedb) od števila obravnavanih zadev pri katerih so sodelovali pred poravnalnim svetom 42 %, od števila porabljenih ur 34 %, od proste presoje ustreznih lokalnih dejavnikov 16 % in od števila uspešnih poravnav 8 %.

Na vprašanje, kaj mislijo o honoriranju dela v svetih pa smo dobili odgovore, ki kažejo na razločke glede na delitev svetov na mestne in vaške.

Tabela 25: Mnenje članov glede honoriranja

Ali naj bi bilo delo honorirano	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da, z mesečno nagrado	8	11	7	8
da, z občasnimi nagradami	57	108	53	75
ne, brez plačila	42	25	40	17
Skupaj	107	144	100	100
ni odgovoril	1			

$\chi^2 = 15,40$, značilen na nivoju 0,001

Na splošno prihajajo iz terena vesti, da se pri članih svetov čedalje bolj pojavljajo zahteve po plačevanju oziroma honoriranju njihovega dela. Tistih, ki ne zahtevajo plačila za delo v svetih, je več v mestih kot na vasi, kjer je, kot je že poudarjeno, v poravnalnih svetih več prebivalstva, ki je odvisno od dela svojih rok (kmetje).

Verjetno pa je potrebno honorirati tajnike poravnalnih svetov, ki morajo biti odgovorni za vse administrativno delo, za formuliranje sklenjenih poravnav in za razvid vsega, kar je bilo opravljenega.

6. Mnenje članov o svojem delu v poravnalnih sveti

a) Motiviranost

Članstvo v poravnalnih svetih je prostovoljno in delo v njih praviloma nestimulirano. Kot v raznih drugih družbenih organizacijah je tudi njihova učinkovitost precej odvisna od entuziastov, ki v njih delujejo. Prizadevanje članov svetov za pomirjanje ljudi izhajajo iz različnih motivacij. Te so po njihovih izjavah naslednje.

Tabela 26: Motiviranost za delo v svetu

Kaj ga veseli	Poravnalni sveti					
	Absolutno		Relativno			
	mestni	vaški	mestni	vaški		
spoznavanje ljudi	27	38	}	}		
spoznavanje problemov						
ljudi	43	43			87	84
lahko pomaga ljudem	45	73				
zanimivost dela	26	40				
ostalo	20	9	11	4		
ga ne veseli	23	39	13	16		
Skupaj	184	242	100	100		

$\chi^2 = 12,12$, značilen na nivoju 0,05

(tabela prikazuje število navedb motiviranosti, teh je več kot članov, ker so lahko navedli po več okoliščin)

Pomaganje ljudem je najpogostejši motiv za udejstvovanje ljudi v poravnalnih svetih.

Članov, ki jih ne veseli delo, je v vzorcu mestnih poravnalnih svetov 19 %, v vaških pa 26 %. Tri četrtine članstva pa je bila tako ali drugače motivirana. Med predsedniki je v mestnih 25 %, v vaških pa 33 % takih, ki do dela v svetih nimajo veselja. To kaže na to, da jim je bila morda ta funkcija vsiljena mimo njihove volje.

Tabela 27: Veselje do dela v poravnalnem svetu

Ali ga delo veseli	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	85	105	79	73
ne	23	39	21	27
Skupaj	108	144	100	100

$hi^2 = 0,93$ neznačilen:

b) Zaposlenost z delom v svetih

Kljub entuziazmu in pripravljenosti za delo v poravnalnem svetu in čeprav je večina članstva motivirana za to funkcijo, je vendarle računati na to, da nekatere ljudi ta dejavnost preveč zaposluje. Pričakovati je morda tudi, da bodo tisti člani, ki so izjavili, da jih ne veseli delo v svetu, tudi pogosteje navajali razloge, da jih obenem zaposluje in da jim je v breme.

Tabela 28: Zaposlenost z delom v svetih

Ali ga zelo zaposluje	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	16	27	15	18
ne	92	117	85	85
Skupaj	108	144	100	100

$hi^2 =$ neznačilen

Skupno so člani navedli 54 razlogov, zaradi katerih jih delo v poravnalnem svetu zelo zaposluje. Ti so bili: ima dosti drugega dela 25, če hoče v redu opravljati funkcijo v poravnalnem svetu mu tako delo vzame dosti časa 18, zaradi velikega števila poravnjav 7 in ostali razlogi 4. Udejstvovanje izven poravnavanja je bil pri anketirancih najpogostejši razlog za to, da določenemu delu članstva ostaja manj časa za svet.

Tudi pri tem se je zopet pokazalo, da predsednike delo v svetu bolj zaposluje kot ostale člane.

Marsikoga lahko delo v svetu tako zaposluje, da mu je pomirjanje strank celo v breme. Takšno stanje pa ni ugodno za doseganje večje uspešnosti pri njihovem delu.

Tabela 29: Članstvo, ki mu je delo v svetu v breme

Ali mu je delo v breme	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	17	33	16	23
ne	88	111	84	77
Skupaj	105	144	100	100

brez odgovora

$$hi^2 = 2,15 \text{ neznačilno}$$

Za to, da jim je delo v breme, se je izjavilo 50 članov, ki so navedli skupno 57 okoliščin. Ponovno se je pokazalo, da je predsednikom delo v svetih pogostejše v breme (25 %) kot ostalim članom (17 %).

c) Poraba časa za delo v svetih

V zvezi z zaposlenostjo članov poravnalnih svetov in s tem, ali jim je opravljanje te funkcije v breme, je tudi konkretna poraba časa, ki ga morajo v ta namen žrtvovati v določenem obdobju. Člani poravnalnih svetov porabijo mesečno za pomirjanje strank naslednje število ur..

U r e	Število članov		% od skupnega števila	
	mestni	vaški	mestni	vaški
do 3 ur	57	72	54	53
4 - 6 ur	37	45	35	33
7 -lo ur	6	15	5,5	11
11 in več	6	4	5,5	3
Skupaj	106	136	100	100
brez odgovora	2	8		

Težko je tudi reči, koliko časa je mogoče brez težav žrtvovati za delo v poravnalnem svetu, ker so taka merila nedvomno zelo različna glede na individualni položaj vsakega člana. Na to vpliva splošna zaposlenost, pripravljenost za delo in požrtvovalnost, motiviranost in občutek poslanstva za opravljanje take funkcije itd. Glede na splošno upadanje zadev, ki jih predlagajo svetom v poravnavanje, je tudi potrebni čas vedno manjši. Občutek obremenjenosti članov pa pbenem postaja močnejši zaradi odsotnosti ustreznega nadomestila, ki ga člani večinoma ne dobe za izgubljeni čas. Kolikor gre pri tem za upokoјence, gospodinje in podobne socialne skupine, ni težko. Na splošno pa je bilo glede porabe časa precej pritožb od kmetov, ki so v tem pogledu najbolj odvisni

od svojega dela in jim je izgubljeni čas lahko v breme.

č) Mandatna doba

Osnutek republiškega zakona o poravnalnih svetih sprejema dveletno dobo za člane, ki pa so lahko po preteku mandata ponovno izvoljeni. Še pred razpravljanjem o osnutkih zakona pa smo tudi mi skušali ugotoviti, kaj člani o tem sodijo sami. V tem pogledu so se odločili takole:

Za mandatno dobo	Število članov		% od skupnega števila	
	mestni	vaški	mestni	vaški
1 leta	5	4	4,5	3
2 let	50	55	46	38
3 let	31	52	29	37
4 in več let	20	32	18,5	22
neodločen, ne ve	2	1	2	"
brez odgovora	-	1	-	"
Skupaj	108	144	100	100

Več kot polovica ali natančneje 54 % članov, zajetih v vzorec, se je odločila za daljšo mandatno dobo od 2 let. Mnogi so se pri tem opirali na stališče, da je vendarle treba nekaj časa, da se človek navadi in dojame razne okoliščine, ki jih je potrebno sprejeti pri delu take vrste. Ker republiški osnutek zakona dopušča ponovno izvolitev po dveletni mandatni dobi, je s tem ugodeno tudi težnjam po daljšem udejstvovanju v poravnalnih svetih, zlasti v primerih kadar gre za entuziaste in pozitivno motivirane člane. Dveletna doba pa bi zadoščala za tiste, ki sicer delajo v svetih, pa jim je ta funkcija v breme, jih preveč zaposluje glede na drugo delo, ali nimajo za to prave volje in smisla.

V praksi pa bi bilo dobro uvesti sistem, da ne bi v poravnalnih svetih naenkrat zamenjevali vseh članov, marveč postopoma, ker je nesmotrno vse izkušene zamenjati^z nezkušenimi.

7. Odnos članov do sprtih ljudi

Člane poravnalnih svetov smo anketirali tudi o tem ali jim je kdaj katera od strank zoprna ali ne. Pričakovati je, da lahko določeni negativni čustveni odnošaji vplivajo ne samo na uspešnost v pogledu formalno doseženih poravnav, ampak pogojujejo tudi zadržanje strank pred poravnalnim svetom in morda tudi pozneje vplivajo na ureničevanje poravnave v življenju. Pri razreševanju konflikta ni računati samo z agresivnostjo in antipatijo med obema strankama, marveč tudi z določeno netolerantnostjo, kolikor ne celo izrazito nesimpatijo ali agresivnostjo posameznih članov ali celotnega sveta do ene ali obeh strank. Ker je poravnalni svet kakorkoli že motiviran za to, da bi dosegel poravnavo, imajo lahko njihova stremjenja različne posledice. Domnevamo, da so te naslednje:

- poravnalni sveti ali določeni člani skušajo na vsak način tudi z agresivnostjo in pritiski (tudi neadekvatnimi) doseči poravnavo;
- poravnalni svet ali določeni člani opuščajo prizadevanja za poravnavo pri enem ali obeh nasprotnikih;
- v obeh primerih so lahko negativne izkušnje, ali posledice pokažejo v življenju po poskusu poravnave, ne glede na to, ali je formalno uspela, ali ne;

- ker ima vodilno vlogo pri kakršnem koli (negativnem ali pozitivnem) vplivanju predsednik sveta, je njegov odnos do strank dominanten in prevladujoč pred ostalima članoma.

Pri tem so vzete v obzir nekatere lastnosti oziroma okoliščine, ki se pogosto pojavljajo v delu poravnalnih svetov. Če so naše domneve pravilne, lahko poravnalni svet ali posamezen član že v nekem smislu vnaprej predestinira odnos do stranke z določenimi okoliščinami oziroma lastnostmi. Menimo namreč, da poravnalni svet ne bi smel imeti nobenega posebnega čustvenega odnosa do strank, oziroma da v tem pogledu ne bi smel biti emocionalno angažiran, oziroma orientiran. Od 252 članov nam 3 na vprašanje "ali vam je katera od strank zoprna in zakaj" niso odgovorili, medtem ko 126 članom ali 50 %, stranke niso bile zoprne.

Članov, katerim so stranke na tak ali drugačen način "zoprne" je v mestu 51 ali 47 %, na vasi pa 72 ali 51%. Ti so povedali vsak po eno ali celo nekaj negativnih okoliščin ali lastnosti, ki kažejo netoleranten odnos do strank.

Skupno pa so jih navedli 259 ali povprečno vsak po dve. Člane motijo zlasti: trmaste stranke 27 %, prepirljivci 22 %, alkoholiki 14 %, obrekljivci 12 % navedb itd. Delež predsednikov v tem pogledu ne odstopa od izjav ostalih članov.

a) Izkušnost članov pri ravnanju z ljudmi

Pri tem smo ugotavljali morebitno povezanost med "ukvarjanjem s pravom, psihologijo ter sploh urejanjem odnosov med ljudmi" z dejstvom, da so določenemu delu članstva nekateri ljudje zoprni. Pri tem smo ugotovili značilnostne razlike le pri vaški populaciji, ne pa tudi pri mestni, niti pri primerjanju mestne z vaško.

Tabela 30: Zoprnost strank v zvezi z dotedanjimi izkušnjami članov svetov na vasi

Ali so mu stranke	Absolutno		Relativno	
	se ukvarja	se ne ukvarja	se ukvarja	se ne ukvarja
zoprne	37	26	39	54
niso zoprne	57	22	61	46
Skupaj	94	48	100	100

$\chi^2 = 3,45$, značilen na nivoju 0,05

V vaških poravnalnih svetih je največ članov, katerim stranke (z določenimi lastnostmi) niso zoprne in ki so obenem do anketiranja imeli izkušnje s pravom, psihologijo in sploh z urejanjem odnosov z ljudmi. Obenem pa je med tistimi, ki se ne ukvarjajo relativno več takih, ki so jim stranke zoprne.

b) Vpliv porotništva na delo članov

V tem pogledu smo ugotovili statistično značilne razlike le pri mestni populaciji in ne pri vaški. Nobenih

razločkov ni tudi v primerjavi mestne in vaške populacije med seboj.

Tabela 31: Zoprnost strank v zvezi z opravljanjem porotniške funkcije pri članih mestnih svetov

Katere stranke so mu zoprne	P o r o t n i k			
	Absolutno		Relativno	
	je, ali je bil	ni, in ni bil	je, ali je bil	ni, in ni vil
trmaste	16	15	18	19
obrekljivci in prepirljivci	29	15	32	19
delomrzneži, potepuhi in alkoholiki	17	6	19	8
egoistične	5	11	5	14
mu niso zoprne	24	32	26	40
Skupaj	91	79	100	100

$\chi^2 = 12,30$, značilen na nivoju 0,05

Članom mestnih svetov, ki so ali so bili porotniki, so bolj kot drugim zoprni delomrzneži, potepuhi, alkoholiki, prepirljivci in obrekljivci. Če k temu dodamo še razmeroma dolg staž v svetih in obremenjenost z delom take vrste v svetih in pred sodiščem, je verjetno odpor do ljudi z navedenimi negativnimi lastnostmi razumljivejši.

8. Stališča članov o vprašanih dela poravnalnih svetov

a) Uspešnost glede na vrsto sporov

Z anketo smo ugotavljali tudi mnenja članov o učinkovitosti poravnavanja posameznih vrst sporov. Pri tem je

šlo samo za njihovo splošno oceno.

Glede na vprašalnik je vsak član lahko imenoval le eno vrsto sporov, za katero je mislil, da je bil njegov svet pri poravnavanju najbolj učinkovit. Večina odgovor se grupira le okoli nekaterih sporov in to naslednjih: razžalitve: mestni 38 %, vaški 28 %, obrekovanja: mestni 23 %, vaški 26 %, motenje posesti: mestni 2 %, vaški 22 %, mejni spori: mestni 1 %, vaški 22 %, stanovanjski spori: mestni 17 %, vaški 1 % itd. Spori kot motenje posesti in mejni spori se dogajajo predvsem na vasi, stanovanjski spori so domena mest, medtem ko so razžalitve in obrekovanja nasploh najpogostejše in enakomerneje porazdeljene pri obeh populacijah poravnalnih svetov. Odgovori članov v tem pogledu odsevajo splošno podobo distribucije sporov v resničnem dražjanju na slovenskem.

Tabela 32: Mnenja članov o učinkovitosti poravnav glede na vrsto sporov

Skupina sporov	P o r a v n a l n i s v e t i			
	Absolutno		Relativno	
	mesto	vas	mesto	vas
osebni prepiri	67	81	64	59
premoženjski spori	8	52	8	37
ostali spori	30	6	28	4
Skupaj:	105	139	100	100

ne ve, ni bilo
poravnav

3   3

$\chi^2 = 53,27$, značilen na nivoju 0,001

Odgovori, zakaj menijo, da je bil poravnalni svet prav pri reševanju določenih sporov najuspešnejši, so naslednji:

ker je bil svet avtoritativen in prepričljiv: mestni 29%, vaški 23 %, ker se je svet na poskuse poravnave dobro pripravil in ga dobro vodil: mestni 27 %, vaški 20 %, ker je šlo za obravnavanje manj pomembnih sporov: mestni 11%, vaški 14,5 %, ker so sporni pojavi nastali nehote, ker so spori nastali spontano ali v jezi: mestni 6,5 %, vaški 14,5 %, ker so se stranke pred svetom med seboj lahko pogovorile in pomirile: mestni 21 %, vaški 16 %, ker so bile stranke pripravljene poravnati se: mestni 8,6%, vaški 6 % itd. Pomembno je, da so predsedniki poravnalnih svetov bolj navajali tiste razloge, ki so odvisni od dela sveta (kot n.pr. svet je avtoritativen, prepričljiv, nudi možnosti za pomiritev), medtem ko so člani poudarjali razloge, odvisne od strank. Čeprav tudi oni niso zanemarjali prizadevanj poravnalnih svetov za njihovo uspešnost.

b) Ugodni in neugodni dejavniki za poravnavanje

Ugodni dejavniki

Člani sodijo, da je vpliv poravnalnega sveta na stranke eden izmed najpomembnejših dejavnikov za poravnavanje. Zanj se je odločilo v mestih 47 %, na vasi pa 40 % članov. Ostala mnenja pa se nanašajo na različne motiviranosti strank zaradi katerih je mogoče pripeljati spor do formalne poravnave. Odgovori v tem pogledu so naslednji: spoznanje o nesmiselnosti prepiranja: mestni 12 %, vaški 14,5 %, možnost razgovora strank pred poravnalnim svetom: mestni 11 %, vaški 16 %, spoznanje posledic, če bi spor prišel pred sodišče: mestni 11 %, vaški 12 %,

dobra volja in želja po sožitju: mestni 8 %, vaški 9 % itd.

Čeprav odgovori, ki dajejo o motiviranosti za poravnavanje rahlo prednost strankam niso redki, je odstotek članov, ki zaupajo okoliščinam na strani poravnalnih svetov vendar dokaj velik. Zdi se, da je zadovoljstvo in samopotrditev oziroma afirmacija poravnalnih svetov, ki smo jo že nekajkrat omenili, tudi tu prišla do svojega izraza.

Pri tem smo napravili še preizkus, ali so kakšni razločki v odgovorih glede na porotništvo nekaterih članov svetov. Že v nekaterih drugih primerih se je pokazalo, da so odgovori ali ravnanje članov - porotnikov razločujejo od drugih, ki jih ne karakterizira še ta okoliščina. Razločke smo ugotovili le pri članih vaških poravnalnih svetov.

Tabela 33: Mnenje članov - porotnikov na vasi o dejavnih, pomembnih za poravnavo

Dejavniki zaradi katerih se ljudje poravnavaajo	P o r o t n i k			
	Absolutno		Relativno	
	je bil	ni bil	je bil	ni bil
vpliv poravnalnega sveta	26	31	54	32
dobra volja, težnja po sožitju in možnost razgovora	7	29	15	30
ostalo	15	36	31	38
Skupaj	48	96	100	100

$hi^2 = 7,35$, značilen na nivoju 0,05

Tisti člani vaških poravnalnih svetov, ki niso bili nikoli porotniki, so bolj optimistični glede okoliščin, ki karakterizirajo stranke, medtem ko se porotniki močno nagibajo k sodbi, da je pri poravninah najpomembnejši dejavnik vpliv poravnalnega sveta.

Neugodni ali negativni dejavniki

Pri tem se je 70 % članov v mestih in 65 % na vasi odločilo za nepopustljivost in trmo sprtih ljudi. Deleži ostalih pa so: različne strasti (pravdarska, prepirljivska, kljubovalna itd.: mestni 8 %, vaški 16 %, medsebojno sovraštvo: mestni 6,5 %, vaški 5,5 %.

c) Lastnosti ljudi, ki pogojujejo spore

Člane poravnalnih svetov smo vprašali naj nam navedejo vsak največ po tri lastnosti ljudi, za katere mislijo, da najpogosteje privajajo do sporov. Njihove sodbe vsebuje spodnja tabela, ki nam kaže frekvence odgovorov, kolikor smo jih dobili od anketirancev. Pri tem en član sploh ni odgovoril, pet članov se ni moglo odločiti za nobeno od lastnosti, 246 anketirancev pa je navedlo 620 odgovorov.

Tabela 34: Lastnosti ljudi, ki privajajo do sporov

L a s t n o s t i	Poravnalni sveti			
	Absolutno mestni	vaški	Relativno mestni	vaški
Pohlep po lastnini, egoizem in skopost	17	65	6	19
Alkoholizem	22	41	8	12
Obfeklјivost	51	53	18	15,5
Nevoščljivost	18	19	7	5,5
Prepirljivost	34	37	12	11
Nepremišljenost	14	22	5	6
Nerazgledanost, neizobraženost	21	13	8	4
Rahločutnost, užalje- nost, častiželjnost	15	7	5	5
Nepopustljivost, trmoglavost	44	29	16	8
Sovraštvo, hudobija, maščevalnost	14	27	5	8
Druge lastnosti	26	21	9	6
Skupaj	276	344	100	100

$$hi^2 = 38,54, \text{ značilen na nivoju } 0,001$$

V mišljenju članov o lastnostih ljudi, ki porajajo spore, so razločki med mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti. Ti rezultirajo iz ekoloških momentov in posredno iz razločkov, ki jih pogojujejo socialno ekonomski razlogi sporov. Značilnosti se kažejo v tem, da se je več članov na vasi kot v mestu odločilo za pohlep po tuji lastnini, egoizem in skopost, alkoholizem ter sovraštvo in maščevalnost; medtem ko je v mestu bolj kot na vasi poudarek na obreklјivosti, nevoščljivosti, nerazgledanosti in ne-

izobraženosti ter nepopustljivosti in trmoglavosti.

Ugotovljeni odgovori pa seveda niso le morebitni odraz resničnega stanja, ampak predvsem tudi odsev osebnega gledanja članov na življenjske pojave in rezultat njihovih negativnih izkušenj, ki jih dobivajo pri delu.

Razen tega smo tudi preiskusili, ali se pri tovrstnem gledanju na lastnosti ljudi oblikujejo kakšna posebna mnenja oziroma razločki pri članih svetov glede na to, če so porotniki, glede na njihovo izobrazbo, glede na to ali so fizični ali umski delavci in glede na to ali so se že dotlej morebiti ukvarjali s pravom, psihologijo oziroma z urejanjem odnosov med ljudmi na sploh. Pri zadnjem nismo mogli ugotoviti nobenih statistično značilnih razlik.

č) Ocena dela poravnalnih svetov

Razen anketiranja članov poravnalnih svetov o stališčih glede odnosa drugih do njihovega participiranja pri reševanju problemov lokalne skupnosti itd. smo vprašali tudi njih same, kaj mislijo o dotedanjem in prihodnjem delu svojega poravnalnega sveta. Poravnalni svet institucionalno participira (individualno lahko tudi vsak član) na področju razreševanja sporov oziroma pomirjanja konfliktov med ljudmi. Zato je njegova aktivnost potencialno usmerjena na vse člane neke lokalne skupnosti. Toda v konkretnem primeru delujejo in vplivajo le na določen

in manjši segment prebivalstva, to je na tisti njegov del, ki je v konfliktnih situacijah. Mobilnost, entuziazem in zadovoljstvo, ki naj jih prevevajo, da bi lahko kar najbolje opravljali svojo socialno pedagoško in preventivno ter morda tudi socialno funkcijo, so odvisni ne samo od splošne družbene sprejemljivosti, ki se mora odražati v njihovem ugledu, marveč tudi v zavesti v njih samih. Ta mora ali naj bi našla svoj odraz v ustrezni motiviranosti za delo take vrste, v zadovoljnosti in končno tudi v rezultatih dela, ki se očitno manifestirajo v pomirjanju strank in odpravljanja konfliktnih žarišč. Upoštevajoč te okoliščine je družbena pomembnost njihovega dela dosti večja kot se zdi na prvi pogled in kot jim ga, kot instituciji ljudske samouprave, pripisujejo.

Na vprašanje kaj mislijo o vlogi in dotedanem delu sveta, so odgovorili takole: poravnalni svet je bil uspešen: mestni 55,5 %, vaški 60 %, svet je bil še dokaj uspešen: mestni 43,5 %, vaški 36 %, poravnalni svet ni bil uspešen: vaški 1 % (Kidričevo, Poženik - Celje), neodločen in ne ve 1 % (trije člani niso odgovorili na vprašanje).

Skoraj dve tretjini članstva v vzorcu sodi, da je njihov poravnalni svet uspešen. Ena tretjina je podala o tem bolj previdno izjavo. Zelo očitno je, da so izjave članov dokaj optimistične. V anketi sicer nismo definirali, na kaj točno mislimo z oceno vloge in dela poravnalnih svetov in so se morali glede tega člani odločiti sami. Zdi pa se nam, da je pretežna večina pri tem pozabila u-

poštevati tudi neuspele poravnave in pogoste razprti-
je med ljudmi, ki nastajajo še po formalnem poravnanju
pred svetom. To se je zgodilo celo pri tistih svetih,
ki imajo ob razmeroma pestri problematiki, neuspešnih
nad polovico vseh poskusov poravnave. Tu je seveda opti-
mizem pretiran in se zato upravičeno postavlja vpraša-
nje odkod izvira in kaj ga pogojuje. Menimo, da je do
tega prišlo zaradi naslednjih razlogov:

- člani so z izjavami o uspešnosti sveta ocenjevali
svoje delo pri katerem so večinoma kot smo že videli
emocionalno angažirani. V takem položaju pa je zla-
sti entuziastu težko reči kaj takega kar se upira
njegovemu prepričanju;
- čeprav so odstotki formalno uspešnih poravnave ponekod
zelo nizki ali manj ugodni, se ljudem vendarle zdi de-
lo svetov uspešno, če pomirijo vsaj določeno število
konfliktov;
- morda je vzrok optimizma in precenjevanja tudi v tem,
da so jim ostali v spominu predvsem poravnane zadeve,
pri katerih so imeli uspeh, iz spomina pa so izrinili
negativne izkušnje ali pa so morda posamezniki sodelo-
vali le pri uspešnejših poravnava in na podlagi njih
ocenjevali delo svetov, izgubili pa so iz vida celoto;
- končno je tudi možno, da se je določen del članstva z
določenimi nameni ali brez njih pohvalil, kar se je
zgodilo tudi še pri nekaterih drugih njihovih odgovo-
rih.

Njihove odgovore pa smo delno korigirali z vprašanjem
"Kaj menite, da bi uspešnost dela poravnalnega sveta še

povečalo"? Ni mogoče trditi, da bi še tako dober svet ne mogel imeti glede svojega dela kakšnih dodatnih predlogov, zamisli ali želja. Vendar je na gornje vprašanje 7 % članov odgovorilo, da je svet dovolj uspešen. To pa je precej v nasprotju s prejšnjimi izjavami o oceni dela sveta kot celote.

Glede vprašanja, kaj bi lahko uspešnost dela še povečalo, članom svetov nismo vnaprej pripravili odgovorov v vprašalniku, marveč smo njihove izjave zapisovali in jih nato sistemizirali v najbolj smiselne sorodne grupacije.

Tabela 35: Okoliščine, ki bi uspešnost dela svetov še povečale

Okoliščine	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	Mestni	Vaški	Mestni	Vaški
Boljša seznanjenost ljudi o svetih in zaupanje vanj	22	16	20	11
Boljša materialna opremljenost in plačilo za delo	6	10	6	7
Večja izobraženost, avtoriteta in prizadevnost članov PS	15	22	14	15
Večja pooblastila in možnost kaznovanja	19	15	18	10,5
Strokovna pomoč članom PS	9	28	8	20
Zakonski predlogi za delo svetov	13	15	12	10,5
Svet je bil uspešen, nima predlogov in ne ve	24	38	22	26
Skupaj	108	144	100	100

$hi^2 = 11,89$, značilen na nivoju 0,05

Člani poravnalnih svetov v mestih bolj kot njihovi kolegi na deželi sodijo, da bi k uspešnemu delu doprinesli: boljša seznanjenost ljudi z delom svetov, večja pooblastila in možnost kaznovanja ter navzočnost ustreznih zakonskih predpisov. Člani vaških svetov pa bi se pri povečanju učinkovitosti raje opirali na strokovno pomoč.

Med člani je bilo kar 13 % takih, ki bi pri delu svetov radi uporabljali širša pooblastila in kaznovanje, torej oblastveno prisilo, ki je imanentna sodiščem. To izvirava iz mentalitete posameznikov, ki menijo, da naj bi bili sveti sodišča v malem in naj bi imeli prerogative oblasti, za kar naj bi bili člani poravnalnih svetov tudi plačani.

Po anketiranju je bil pripravljen tudi osnutek republiškega zakona o poravnalnih svetih, ki pa verjetno ne zadovoljuje pričakovanj tistih članov, ki so si od njega obetali več prerogativ.

d) Pomisleki glede dejanske uspešnosti poravnav

Kljub precejšnjemu entuziazmu v delu svetov so bili mnogi člani dokaj skeptični glede doseženih poravnav. Ob vprašanju, kaj bi pripomoglo k uspešnosti poravnav v življenju, niso dosleno verjeli, da je poravnavanje vse in da v življenju strank ne bi bilo treba ničesar več storiti. Njihova previdnost kaže v tem pogledu precejšnjo stopnjo, ne samo zdravega razuma, marveč tudi razgledanost v poznavanju stvari na tem področju, ki najbrž pogosto temelji na negativnih izkušnjah.

Tabela 36: Kaj bi pripomoglo k uspešnosti poravnav

Ukrep	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
Sprememba obnašanja strank	28	64	27	45
Sprememba razmer	54	38	53	27
Rešitev sodišča	7	21	7	15
Neodločen, ne ve	13	18	13	13
Skupaj	102	141	100	100
Brez odgovora	6	3		

$hi^2 = 11,34$, značilen na nivoju 0,01

Člani vaških svetov so se številneje kot mestni odločili za spremembe obnašanja strank prav tako tudi močneje zaupajo v sodišča. Člani mestnih svetov pa se pretežno nagibajo k spremembam razmer tožitelja in toženca. Odločitve v tem pogledu nedvomno temelje na boljši izobrazbeni strukturi članov v mestu in v vsebini sporov, ki se razlikujejo glede na njihovo geografsko lokacijo (več stanovanjskih sporov).

Razločki glede na zadevno mnenje med populacijama predsednikov in članov poravnalnih svetov pa je naslednje.

Tabela 37: Kaj bi pripomoglo k uspešnosti poravnav

Ukrep	Absolutno		Relativno	
	preds.	člani	preds.	člani
Sprememba obnašanja strank	41	51	52	31
Sprememba razmer	12	80	15	49
Rešitev sodišča	14	14	17	9
Neodločen, ne ve	13	18	16	11
Skupaj	80	163	100	100
Brez odgovora	-	1		

$hi^2 = 26,93$, značilen na nivoju 0,001

Ta primerjava nam pokaže, da se predsedniki svetov bolj oklepajo sprememb vedenja strank kakor pa ostali člani, ki bi raje uspešnost poravnav v življenju dosegli s spremembo razmer tožitelja ali toženca. Kako si razlagati ta pojav?

Raziskava nam je pokazala, da so predsedniki svetov bolj izkušeni ljudje z relativno daljšim stažem v poravnalnih svetih, večjo participacijo v lokalni skupnosti, morda tudi z večjim ugledom in večjo avtoritativnostjo, razen tega pa jih na sploh karakterizirajo še nekatere druge okoliščine, ki jih posebej omenjamo v tej raziskavi. Predsedniki imajo v delu poravnalnega sveta zlasti pa pri ravnanju z obema strankama odločilno vlogo. To jim prinaša določen pogled na svet in oblikuje njihova stališča. Predsedniki svetov neposredno in aktivno vodijo poskuse poravnav ter ob tem intenzivneje spoznavajo resničnost in težave konfliktov med ljudmi. Domnevamo, da so njihove izkušnje oblikovale odločitev, da je spričo razmer, v katerih žive ljudje lažje vplivati na spremembo človekovega vedenja, kot pa ga postaviti ali mu nuditi drugo okolje. Takšno gledanje je sicer praktično, po drugi strani in iz njihovih stališč pa vendar bolj ekonomično in racionalno, čeprav v mnogih primerih tudi neadekvatno. Značilno pa je, da so se predsedniki bolj energično odločili za spremembo obnašanja strank kakor ostali člani, ki so se nekoliko manj opredeljevali za spremembe razmer, čeprav tudi težnja po spremembah vedenja ne zaostaja kdo ve kako.

Predsedniki kažejo tudi večje zaupanje do sodišč, kar v skrajni konsenkvenci kaže tudi na nemoč in nezaupanje

v sposobnost sveta za poravnavanje težjih sporov, to je tistih, pri katerih ni mogoče sanirati zlasti tožiteljevega ali toženčevega socialnega okolja. Takšno gledanje pa je lahko istočasno tudi dovolj trezno in temelji na izkušnjah preteklosti, ko so morda ugotavljali da je pri težjih sporih vendarle potrebno posredovanje sodišča, ki naj odloči o zahtevah strank in jim da tudi izvršilni naslov.

9. Delovanje članov izven poravnavanja

- a) Ravnanje, kadar vzrokov sporov ni mogoče odstraniti, niti stanja izboljšati

Pogosto se dogaja, da v življenju obstajajo take konfliktnе situacije, ki venomer predstavljajo potencialno nevarnost za nastanek spora ali za njegovo zaostritev, če je že prej nastal. Čeprav sta se morda stranki pred poravnalnim svetom pomirili, so v takih primerih stalne možnosti za razprtije in sovraštvo, maščevalnost in hudobijo itd., ker objekt spora ali karkoli drugega še naprej deluje. Pri anketiranju strank smo ugotovili, da je največja možnost za recidivo na tem področju tam, kjer ljudje žive neposredno drug ob drugem in so v njihovem življenju tesno povezani z neko dobrino, ki jo morajo zaradi objektivnega stanja tako ali drugače deliti drug z drugim. Če se torej po poravnavi v tem pogledu ni ničesar spremenilo, n.pr.: vzrok spora ni bil odstranjen, ljudje morajo še naprej živeti skupaj itd., so take situacije potencialno žarišče za nove, morda še hujše oblike kršitve sožitja med ljudmi. Prv pri tem pa se tudi največkrat pokaže, da so poravnalni sveti brez moči.

V tem pogledu smo dobili na vprašanje "Kaj lahko stori poravnalni svet, če je spor take narave, da njegovga vzroka ni mogoče odstraniti oziroma stanja izboljšati" naslednje odgovore: svetujemo strankam, naj predložijo spor sodišču: mestni 55 %, vaški 62,5 %, prelože poskus poravnave in posredujejo pri ustreznih organih: mestni 19,5 %, vaški 9 %, svet je brez moči in ne more ničesar storiti: mestni 7 %, vaški 5 %, preložitev poskusa poravnave za nedoločen čas: mestni 4,5 %, vaški 10 %.

Če upoštevamo, da je nasvet naj predložijo spor sodišču v pogledu vloge in nalog poravnalnega sveta enake vrednosti kot spoznanje, da ne more ničesar storiti, ostane le manjši del takih članov, ki sodijo, da bi vendarle lahko kaj doprinesli na področju svoje socialno pedagoške funkcije. Podobno je tudi s prelaganjem poskusa poravnave, če razen tega ni storjeno ničesar drugega. Med anketirano populacijo je bilo v mestih 30 %, na vasi pa 19 % članov, ki menijo, da njihov svet v takih primerih vpliva pri sprtih strankah na tovrstne odnose ali pri njunih znancih za posredovanje ali skuša posredovati pri ustreznih organih.

Odgovore na to vprašanje smo preizkusili tudi glede na to, ali so kakšni razločki pri članih, ki so bili porotniki. Ugotovili smo, da so razlike v odgovorih le pri članih vaških poravnalnih svetov.

Tabela 38: Mnenja o ukrepih glede na porotništvo članov vaških svetov

U k r e p	P o r o t n i k			
	Absolutno		Relativno	
	je, ali je bil	ni, in ni bil	je, ali je bil	ni, in ni bil
Predložitev spora sodišču	39	51	76	55
Vplivanje pri tožitelju, tožencu in drugih	7	20	14	22
Ostalo	5	21	10	23
Skupaj	51	92	100	100

$\chi^2 = 6,47$, značilen na nivoju 0,05

Tisti člani vaških pravvalnih svetov, ki so ali so bili porotniki, se v veliki večini, kadar vzroka ni mogoče odpraviti ali stanja izboljšati, nagibajo k predložitvi spora sodišču. S tem sodijo, da je uporaba drugih ukrepov pred svetom neučinkovita. Zdi se, da je lahko taka mentaliteta odraz občutka nemoči njihovega sveta, zlasti ko morda kot porotniki primerjajo prorogative sodišča in njegovo izvršilno moč.

Na vprašanje "Kaj vi (osebno) lahko storite, če je spor tak, da njegovega vzroka ni mogoče odpraviti ali stanja izboljšati"? smo prejeli od članov naslednje odgovore: opozori stranke na stroške pravnega (če bi spor prišel pred sodišče: mestni 30 %, vaški 26 %, stranke poskušam poravnati individualno: mestni 20 %, vaški 24 %, napotim ju k pravnemu svetovalcu: mestni 14 %,

vaški 19 % itd. Skratka, odgovori članov kažejo le bolj na to, kaj vse bi lahko storili in ne kaj dejansko störe, ko je spor pred poravnalnim svetom ostal neporavnán in stranki še v naprej sprti. Le 9 % anketiranega članstva se je izrazilo, da ne more ničesar storiti, ali da ne ve kaj napraviti.

Podatki kažejo na to, da člani kot posamezniki najdejo individualno dosti več "maneverskega prostora" za vplivanje na ljudi kot poravnalni svet kot celota. Pri iskanju posebnosti med odgovori predsednikov in članov svetov smo ugotovili, da se predsedniki intenzivneje nagibajo k opozarjanju na stroške postopka kakor pa člani. To je logična posledica njihove dominantne funkcije v svetu, kjer je taka vrsta intervencije v nekem smislu psihični pritisk na stranke ali pa metoda delovanja, ki morda razlo kaže tudi na zastraševanje. Čeprav smo v tem pogledu ugotovili tendence, ki jih opisujemo, pa pri obeh odgovorih nismo našli statistično značilnih razlik.

b) Prizadevanja po poravnava

Dosežene poravnave nimajo izvršilnega naslova. Zato ni organa, ki bi se kakorkoli zanimal, kako poteka sožitje med formalno poravnanimi strankama "post festum". Njunó razmerje oziroma spoštovanje sprejetih obveznosti je odvisno le od njih samih. Ne glede na to izhodišče smo vendarle anketirali člane o tem, ali sploh lahko ugotove, če so se formalno poravnane stranke poravna-

le tudi v življenju.

Tabela 39: Ugotavljanje razmerij med ljudmi po poravnava-
vah

Ali ugotavljajo, če so se stranke dejansko poravnale	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	88	130	82	94
ne	19	9	18	6
Skupaj	107	139	100	100
brez odgovora	1	5		

$\chi^2 = 8,79$, značilen na nivoju 0,01

Glede na lažje komuniciranje in morebitno večjo stopnjo integracije v lokalni skupnosti je bilo pričakovati, da je članom vaških poravnalnih svetov bolj omogočeno ugotavljati, kakšno je sožitje med ljudmi po formalno opravljeni poravnavi kot pa v mestih, kjer je večja atomizacija in socialna mobilnost.

Člane poravnalnih svetov smo tudi vprašali, ali skušajo na ljudi kljub temu vplivati, čeprav se niso poravnali. Dobljeni odgovori vzbujajo dovolj optimistični vtis, ki pa se zdi da je pretiran. Kar 202 člana ali 80 % od celotne populacije sta izjavila, da vplivajo na stranke, da bi se poravnale tudi še "post festum". Žal tega nismo posebej preverjali pri anketiranju tožiteljev in tožencev, da bi z gotovostjo ugotovili, da so najbrž tudi ti odgovori predimenzionirani. Verjetno pa je, da člani kaj takega vendar store od časa do časa, ali od

stranke do stranke. Nedvomno pa tako prizadevanje ni stalna metoda njihovega dela.

V. VSEBINA SPOROV MED STRANKAMI

V. VSEBINA SPOROV MED STRANKAMI

(Boris Uderman)

Za osvetlitev obsežnosti dela poravnalnih svetov, ki so ga opravili od ustanovitve do anketiranja, bomo prikazali tudi nekatere rezultate, ki smo jih vzeli iz gradiva Republiškega sekretariata za pravosodno in občo upravo SR Slovenije.

Poravnalni sveti so sprejeli v obravnavanje od ustanovitve pa do konca leta 1965 naslednje število sporov:

Tabela 40: Število sporov, ki so jih obravnavali poravnalni sveti od 1959 do 1965 leta po predlagateljih

Leto	vložitve	Skupaj	Absolutno			Skupaj	Relativno		
			občani	sodišča	ostali		občani	sodišča	ostali
1959	5951	3185	2127	639	100	53,3	35,8	10,9	
1960	20305	14991	3639	1675	100	73,8	17,9	8,3	
1961	18721	14535	2575	1611	100	77,6	13,8	8,6	
1962	14642	12140	1250	1252	100	83,0	8,5	8,5	
1963	12061	10790	444	827	100	89,5	3,7	6,8	
1964	9415	8605	175	635	100	91,5	1,8	3,7	
1965	8148	7729	149	270	100	95,0	2,8	3,2	
Skupaj	89243	71975	10359	6909	100	80,7	11,6	7,7	

Poravnalni sveti so v razmeroma kratkem obdobju skušali reševati ogromno število konfliktnih situacij. Njihova dejavnost pa iz leta v leto pojema. Glede strukture predlagateljev sporov je očitno, da so sodišča skoro povsem opustila prakso prepuščanja manj pomembnih zadev

v reševanje poravnalnim svetom. Delež sporov, ki so jih poslala sodišča v reševanje poravnalnim svetom je namreč zelo padel. Prav tako se zmanjšuje iz leta v leto delež sporov, ki jih predlagajo v rešitev pravne osebe, kot na primer: delovne organizacije, hišni sveti, šole, javna tožilstva in podobno. Tudi občani se vse manj poravnajo pred poravnalnimi sveti. Ni namen te raziskave ugotavljati vzroke takšnega stanja, kljub temu pa problem nakazujemo.

V nadaljevanju prikazujemo še njihovo gostoto po posameznih regijah, da bi tako ugotovili, ali so spori pogostejši v razvitejših ali v manj razvitih predelih Slovenije. V ta namen smo formirali šest ekonomsko homogeneznih območij (ki imajo tudi svoje zgodovinske obeležje) izračunali povprečno število sporov v 6 letih obstoja poravnalnih svetov in ga primerjali s številom polnoletnega prebivalstva za vsako od navedenih območij.

Tabela 41: Povprečno število sporov na 100.000 polnoletnih prebivalcev v SR Sloveniji po pokrajinah¹³

P o k r a j i n a	Povprečno število sporov v letih 1959/65	Število polnoletnih prebivalcev po popisu 31/3-61	Število sporov na 100.000 polnolet. prebival.
Primorska	1079	152.702	706
Gorenjska	732	93.048	787
Ljublj.kotlina	1820	262.094	722
Dolenjska z Notranj.	2132	106.557	2001
Štajerska s Koroško	6200	379.647	1633
Prekmurje	1918	83.694	2292
Skupaj	13880	1,077.742	1288

Izračunani koeficienti kažejo, da so spori najpogostejši v manj razvitih predelih Slovenije, t.j. v Prekmurju, na Dolenjskem z Notranjsko in deloma na Štajerskem. Izjema je Primorska, ki ima kljub svoji slabši ekonomski razvitosti najmanjši koeficient sporov (tudi kriminaliteta je na tem območju najmanjša v Sloveniji).

1. Način prijave spora poravnalnemu svetu

Podatke o sporih, ki so jih obravnavali poravnalni sveti, so zbrali anketarji na posebnem obrazcu iz vpisnikov oziroma druge pisne dokumentacije svetov. Anketni vprašalnik za spore je vseboval naslednja vprašanja:

¹³

Za osnovo izračuna koeficientov smo vzeli popis prebivalstva po stanju 31/3-1961, in sicer prve podatke Zavoda SR Slovenije za statistiko

- način prijave spora poravnalnemu svetu;
- vsebinska opredelitev spora;
- uspeh poravnave in vzroki neuspešnih poravnav;
- obveznosti, ki sta jih prevzeli stranki, če sta se poravnali.

S pisмено vlogo na poravnalni svet je zahtevalo obravnavo natanko polovica vseh anketiranih tožiteljev, ustno na zapisnik pri poravnalnem svetu pa 45,5 %. Od sodišč je bilo poslanih le 4,5 % vlog. Struktura načina prijavljanja sporov v mestnih in vaških poravnalnih svetih je naslednja:

Tabela 42: Način prijave sporov mestnim in vaškim poravnalnim svetom

Način prijave spora	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
s pisмено vlogo	104	95	52	47,5
ustno na zapisnik	82	100	41	50
odstopljeno od sodišča	14	5	7	2,5
Skupaj	200	200	100	100

$$h_i^2 = 0,64, \text{ neznačilnen}$$

Čeprav razlike v strukturi niso značilne je večje število vlog na zapisnik pri vaških poravnalnih svetih treba pripisati dejstvu, da se preprosti, posebno kmečki ljudje teže pripravijo k pisanju vlog.

2. Vsebinska opredelitev sporov

Evidenca o sporih, ki jo ima Republiški sekretariat za pravosodno in občo upravo SR Slovenije, opredeljuje spore po naslednjih skupinah: osebne razprtije, premoženjski spori, stanovanjski spori in ostali spori. Pri zbiranju podatkov o vsebini sporov smo se odločili za opredelitev sporov po dejanski vsebini in je zato skala obsegala 22 vrst sporov, katerih frekvence so prikazane v tabeli 170.

V arhivu sekretariata za pravosodno in občo upravo nismo mogli zaslediti navodil o tem, kako se uvrščajo posamezni spori v navedene štiri skupine. Zato smo grupirali z anketo zbrane spore v navedene skupine sami, in sicer takole:

- osebne razprtije: razžalitev, obrekovanje, nedostojno vedenje, izzivanje, grožnja, pretep in telesna poškodba;
- premoženjski spori: motenje posesti, odškodninski zahtevki, dediščina, kupoprodajni spor, dolg, mejni spor in služnostni spor;
- stanovanjski spori: kršitev hišnega reda in stanovanjski spor;
- ostali spori: samovolja, sum storitve kaznivega dejanja, preživnina, spor iz souporabe, neurejene družinske razmere in ostalo.

Pri kolizijah več sporov smo se ravnali po tistem, ki je bil temelj za konflikt.

Primerjava tako formiranih skupin sporov, ločeno za mestne in vaške poravnalne svete, med vzorcem in evidenco vseh sporov kaže naslednja razmerja:

Tabela 43: Primerjava vsebine sporov med vzorcem in celotno populacijo

Vrsta sporov	A b s o l u t n o			
	mestni poravnalni sveti		vaški poravnalni sveti	
	po vzorcu	po evidenci	po vzorcu	po evidenci
osebne razprtije	94	2233	85	5032
premoženjski spori	48	1340	83	4532
stanovanjski spori	30	479	8	542
ostali spori	28	872	24	2533
Skupaj	200	4924	200	12639

Vrsta sporov	R e l a t i v n o			
	mestni poravnalni sveti		vaški poravnalni sveti	
	po vzorcu	po evidenci	po vzorcu	po evidenci
osebne razprtije	47	45,4	42,5	39,8
premoženjski spori	24	27,2	41,5	35,9
stanovanjski spori	15	9,7	4,0	4,3
ostali spori	14	17,7	12,0	20,0
Skupaj	100	100	100	100

hi^2 za spore po evidenci = 295,37 značilen na nivoju 0,001;

hi^2 za spore po vzorcu = 22,85 značilen na nivoju 0,001.

Razlike po vsebini sporov med mestom in vasjo so v obeh populacijah močno značilne in sicer v tem smislu, da je na vasi dosti več premoženjskih sporov, v mestih pa stanovanjskih. Ne glede na te razlike pa so v mestu in na vasi najpogostejši spori osebne razprtije, ki obsegajo po evidenci za vse poravnalne svete skupaj 41,3 % vseh sporov.

Če primerjamo med seboj strukture sporov vzorca s strukturo vseh sporov ločeno za mesto in ločeno za vas ugotovimo, da je v mestu pomembnejša razlika pri stanovanjskih sporih, ki jih je po vzorcu relativno za tretjino več, na vasi pa pri ostalih sporih, ki jih je po vzorcu relativno skoraj za polovico manj. Razlike pri drugih vrstah sporov so manjše in dopuščajo oprezno posploševanje.

Domnevamo, da je do razlik lahko prišlo zato, ker verjetno nismo imeli istih izhodišč za klasifikacijo sporov v obeh primerih. Kajti zadevnih navodil republiškega sekretariata, pristojnega za pravosodje nismo mogli najti. Očitno smo pri naši raziskavi manj sporov uvrščali med takoimenovane "ostale spore".

Zanimiva je gostota posameznih sporov v mestnih in vaških poravnalnih svetih, ki smo jo dobili z anketiranjem in ki je takale:

Tabela 44: Primerjava pogostosti posameznih sporov med mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti

Vrsta spora	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
obrekovanje	44	27	22	13,5
razžalitev	30	40	15	20
stanovanjski spori	17	5	8,5	2,5
motenje posesti	15	35	7,5	17,5
odškodninski zahtevki	13	21	6,5	10,5
kršitev hiš. reda	13	3	6,5	1,5
dolg	10	12	5	6
telesna poškodba	8	10	4	5
spor iz souporabe	8	4	4	2
sum storitve kaznivega dejanja	7	9	3,5	4,5
ostali spori z manjšo frekvenco	35	34	17,5	17
Skupaj	200	200	100	100

= 0,4285 - zveza zelo rahla

Po izračunu korelacije ranga med obema vrstama sporov smo ugotovili, da je povezava zelo rahla. To nam potrjuje že prejšnja ugotovitev pri vrstah sporov po skupinah, da se frekvence posameznih sporov med mestom in vasjo precej razlikujejo. Na vasi so namreč frekvence premoženjskih sporov precej večje kot v mestu. Pri obeh vrstah poravnalnih svetov pa so kljub navedenim razlikam najmočnejše zastopani spori zaradi obrekovanja in razžalitev, ki obsegajo v mestih 37 %, na vasi pa dobro tretjino vseh poravnanih sporov.

Raziskava je torej pokazala, da gre za vsebinsko značilne razlike v sporih med mestom in vasjo.

3. Uspešnost poravnavanja sporov

Upoštevajoč kot merilo uspešnosti pri poravnavanju sporov med strankami formalno uspešno rešitev spora (dejansko poravnanih sporov je po izjavah anketiranih strank znatno manj) je podoba v preteklem obdobju naslednja:

Tabela 45: Uspešnost poravnjav v obdobju od 1959 do 1965 leta

Leto	Število vseh sporov	Število uspešno rešenih sporov	Delež uspešno rešenih sporov v %
1959	3951	3102	52,2
1960	20305	12656	62,4
1961	18721	11083	59,2
1962	14642	9222	63,0
1963	12061	8014	66,4
1964	9415	6193	65,8
1965	8148	5233	64,2
Skupaj	89243	55503	62,2

Najmanj formalno uspešnih poravnjav je bilo ob ustanovitvi poravnalnih svetov, ko njihovi člani še niso imeli izkušenj pri razreševanju konfliktnih situacij med strankami, naslednja leta pa se uspešnost povečuje, tako da je povprečje 62,6 %.

Zanimiva je podoba uspešnosti poravnalnih svetov po pokrajinah, ki jo prikazujemo v naslednji tabeli za leti 1964 in 1965.

Tabela 46: Uspešnost poravnav v letih 1964/65 po pokrajinah

Pokrajina	Število vseh sporov	Število u-spešno rešenih sporov	Delež u-spečno rešenih sporov v %
Primorska	1446	1003	69,4
Gorenjska	548	309	56,4
Ljubljanska kotlina	1962	1388	70,7
Dolenjska z Notranj.	2869	1757	61,2
Štajerska	7875	5100	64,8
Prekmurje	2863	1869	65,3
Skupaj	17563	11426	65,0

Najmanj uspeha so imeli poravnalni sveti na Gorenjskem, kjer so dosegli komaj dobro polovico uspešnih poravnav. Kje leži vzrok za relativno slab uspeh na tem območju je težko presoditi - mogoče je, da so bili spori težje narave, lahko pa je uspeh poravnave v veliki meri odvisen od mentalitete ljudi ali od vplivanja svetov. Ta podatek je toliko bolj presenetljiv zato, ker sodi Gorenjska po številu sporov med najmanj obremenjena območja. Najuspešnejši so bili poravnalni sveti v Ljubljanski kotlini in na Primorskem. Ti dve pokrajini imata relativno tudi najmanj sporov.

Pri anketiranju poravnalnih svetov smo poleg podatkov o uspešnosti ali neuspešnosti poravnav vprašali tudi, zakaj poravnava ni uspela. Na ta vprašanja smo dobili naslednje odgovore:

Tabela 47: Uspešnost poravnav in vzroki neuspešnih poravnav

Uspeh poravnave	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
poravnava je formalno uspela	131	119	65,5	59,5
prijava umaknjena	8	11	4	5,5
ni uspela, spor predan sodišču	30	41	15	20,5
ni uspela - je preložena	4	5	2	2,5
ni uspela, ena ali obe stranki nista prišli na poravnavo	27	24	13,5	12
Skupaj	200	200	100	100

$$h_i^2 = 3,03 \text{ neznačilen}$$

Videti je, da so bili mestni poravnalni sveti formalno nekoliko uspešnejši kot vaški.

Umaknjenih prijav je bilo v celoti nekaj manj kot 5 %. V teh primerih gre verjetno večinoma za spore, ki sta jih stranki rešili brez poravnalnega sveta.

Preloženih poravnav je bilo razmeroma malo - komaj 2 % vseh anketiranih sporov. Poravnalni sveti so verjetno preložili poravnavo v primerih, ko je bilo potrebno ugotoviti še nekatera pomembna dejstva, da bi potem lahko poravnavo uspešno opravili.

Razmerova velik delež je neuspešnih poravnav, ker se ena ali obe stranki nista udeležili poravnave - skoraj 13 % vseh sporov. Pri tem je zanimivo, da se v 51 % teh primerov poravnav nista udeležili obe sprti stranki.

4. Obveznosti, ki so jih prevzele stranke, če so se poravnale

Ob sklenitvi poravnave, ki je prostovoljna, običajno stranke prevzamejo določene obveznosti, ki naj jih izpolnijo ali izpolnjujejo, da ne bi prišlo do novih konfliktov. Te obveznosti so seveda prostovoljne.

Tabela 48: Stranke v sporu po številu sprejetih obvez pri poravnavi

Število obvez	Absolutno				Relativno			
	Mestni po-		Vaški po-		Mestni po-		Vaški po-	
	ravnalni sveti	Toži- Tože-	ravnalni sveti	Toži- Tože-	ravnalni sveti	Toži- Tože-	ravnalni sveti	Toži- Tože-
	telj	nec	telj	nec	telj	nec	telj	nec
brez obvez	62	13	45	2	47	10	38	2
ena	53	85	69	75	40	65	58	63
dve	14	23	5	36	11,5	17,5	4	30
tri in več	2	10	-	6	1,5	7,5	-	5
Skupaj	131	131	119	119	100	100	100	100

hi^2 za mestne svete = 45,41 značilen na nivoju 0,001

hi^2 za vaške svete = 34,36 značilen na nivoju 0,001

Brez obvez so rešene poravnave predvsem v korist tožiteljev in sicer v večji meri v mestih kot na vasi. V vsakem primeru je delež sporov, pri katerih strankam niso bile naložene nobene obveze velik, saj znaša kar 24 % vseh strank, ki so se poravnale. Največ sporov je rešenih z eno obvezo za tožitelja in toženca in sicer pri mestnih in vaških poravnalnih svetih. Tudi v tem primeru je bilo tožencev več kot tožiteljev. Z dvema in več obvezami je bilo tožiteljev na vasi znatno manj kot v mestih, medtem ko je delež pri tožencih docela enak.

Vsebina obveznosti, ki so jih sprejele sprte stranke je prikazana v tabeli 95 v prilogi. V tej tabeli so prikazane frekvence vseh obveznosti, ki smo jih dobili z anketo in njihove kombinacije za po dve obveznosti, medtem ko smo kombinacije za 18 strank, ki imajo tri obveznosti in več, zaradi nepreglednosti opustili in jih prikazali le sumarno.

Značilnosti, ki jih povzemamo iz navedene tabele so naslednje:

a) Stranke z eno obveznostjo:

Najpogostejša obveza tožiteljev v mestih je bila izogibanje prepirom, na vasi pa odpoved tožbi. Na drugem mestu je v mestu odpoved tožbi, na vasi pa izogibanje prepirom. Številčne pomembne so še obveza izpolnjevanje sporazumov in sicer na vasi in v mestu. Pri tožencih je najpogostejša obveza v mestu in na vasi izogibanje

prepirom, sledi prenehanje motenja in plačilo odškodni-
ne ter izpolnjevanje sporazumov.

b) Stranke z dvema obveznostima:

Tožiteljev s po dvema obveznostima je v mestu skoraj
trikrat več kot na vasi, vendar so frekvence po posamez-
nih kombinacijah razmeroma majhne.

Tožencev s po dvema obveznostima je na vasi skoraj en-
krat več kot v mestu s posebnim poudarkom na obvezno-
stih iz premoženjskih sporov, ki jih je, kot smo to že
ugotovili, na vasi znatno več kot v mestu.

c) Stranke s tremi in več obveznostmi:

Tožitelja s tremi obveznostmi sta samo dva, in sicer v
mestu. Pa tudi tožencev z večjim številom obveznosti
je v mestu več kot na vasi.

VI. TOŽITELJI IN TOŽENCI

VI. TOŽITELJI IN TOŽENCI

A. DEMOGRAFSKI PODATKI
(Boris Uderman)

Z anketnimi vprašalniki o strankah, ki so se poravnavele pred poravnalnimi sveti, smo zbrali naslednje demografske podatke: spol, starost, zakonski stan, šolska izobrazba, poklicna skupina, članstvo v družbeno političnih organizacijah, število družinskih članov v gospodinjstvu, število otrok mlajših od 14 let, število pridobitnih članov v gospodinjstvu, viri dohodkov gospodinjstva in površina obdelovalne zemlje, ki jo ima gospodinjstvo.

Pri obravnavanju vseh naštetih znakov se ne spuščamo v primerjavo strank z istovrstnimi znaki, ker bo o tem govora pozneje, temveč prikazujemo le globalne podatke o naštetih znakih, za katere iščemo morebitne značilne razlike med mestno in vaško populacijo.

1. Spol

O spolu strank, ki so se poravnavele pred poravnalnimi sveti nimamo na voljo podatkov za vse poravnalne svete v Sloveniji in se moramo zadovoljiti z rezultati, ki smo jih dobili z anketo in ki so naslednji:

Tabela 49: Vse stranke, ki so se poravnale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po spolu

Spol	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
moški	191	243	47	61
ženske	209	157	53	39
Skupaj	400	400	100	100

$$hi^2 = 14,15 \text{ značilen na nivoju } 0,001$$

Med strankami, ki so reševale medsebojne spore pred poravnalnimi sveti je v mestih mnogo več žena kot na vaši, kar je treba zelo verjetno pripisati dejstvu, da je emancipacija žena v zaostanku za mestom. To pride še posebno do izraza, če primerjamo med seboj sprti stranki znotraj mestnih oziroma vaških poravnalnih svetov.

Tabela 50: Stranke, ki so se poravnale pred mestnimi poravnalnimi sveti po spolu

Spol	Absolutno		Relativno	
	Tožitelj	Toženec	Tožitelj	Toženec
moški	83	108	41	54
ženske	117	92	59	46
Skupaj	200	200	100	100

$$hi^2 = 6,77, \text{ značilen na nivoju } 0,01$$

Pred mestnimi poravnalnimi sveti je torej znatno več žena - tožiteljic kot moških, medtem ko je pred vaškimi poravnalnimi sveti položaj žena, kot kaže naslednja tabela, povsem drugačen, saj so v manjšini kot tožiteljice in kot toženke.

Tabela 51: Stranke, ki so se poravnemale pred vaškimi poravnalnimi sveti po spolu

Spol	Absolutno		Relativno	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
moški	123	120	61	50
ženske	77	80	39	40
Skupaj	200	200	100	100

$$hi^2 = 0,0 \text{ neznačilen}$$

2. Starostna sestava

Globalna starostna sestava strank z mestnih območij se razlikuje od vaških po tem, da je delež mlajših, t.j. manj kot 35 let starih precej večji, dosti manjši pa je delež več kot 50 let starih strank. Ta pojav si razlagamo tako, da je na vasi manj mlajših ljudi, saj je splošno znano, kako močna je bila migracija iz vasi v mesta in industrijska središča, zadnja leta pa tudi v tujino.

Tabela 52: Vse stranke, ki so se poravnemale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po starosti

Starostni razred	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
do 34	140	93	35	23
35 - 49	137	138	34	35
50 in več	123	169	31	42
Skupaj	400	400	100	100

$$hi^2 = 16,73 \text{ značilen na nivoju } 0,001$$

Gornjo trditev potrjuje primerjava med starostno sestavo tožiteljev in tožencev, ki so se poravnavali pred vaški-mi poravnalnimi sveti, ki je takale:

Tabela 53: Stranke, ki so se poravnavale pred vaškimi po-ravnalnimi sveti po starosti

Starostni razred	Absolutno		Relativno	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
do 34	46	47	23	23
35 - 49	66	72	33	36
50 in več	88	81	44	41
Skupaj	200	200	100	100

$$h_i^2 = 0,06 - \text{neznačilen}$$

Deleži enakomerno naraščajo od mlajših k starejšim sta-rostnim skupinam in sicer tako pri tožiteljih, kot pri tožencih, tako da lahko trdimo, da je starostna struktura strank odraz dejanske starostne strukture na vasi.

Precej drugačno pa je razmerje med starostnima struktura-ma tožiteljev in tožencev v mestih.

Tabela 54: Stranke, ki so se poravnale pred mestnimi porav-nalnimi sveti po starosti

Starostni razred	Absolutno		Relativno	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
do 34	62	78	31	39
35 - 49	74	63	37	31
50 in več	64	59	32	30
Skupaj	200	200	100	100

$$h_i^2 = 2,97 \text{ neznačilen}$$

V tem primeru je starostna struktura tožencev obratna od vaške, medtem ko pri tožiteljih deleži varirajo.

3. Zakonski stan

Zakonska sestava sprtih strank se med mestom in vasjo močnejše razlikuje pri poročenih in razvezanih. Prvih je namreč za 5 % več na vasi, drugih pa 5 % več v mestu. Glede na to, da je razvezanih zakonov na vasi približno tretjina, dobljeno razmerje ustreza dejanskemu stanju. Samskih strank je v mestih za enak odstotek več, kot je vdovcev na vasi.

Tabela 55: Vse stranke, ki so se poravnavale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po zakonskem stanju

Zakonski stan	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
samski	49	39	12	10
poročeni	287	307	72	77
razvezani	30	11	7,5	2,5
vdoveli	34	43		

$$h_i^2 = 11,67 \text{ značilen na nivoju } 0,01$$

Preseneča razmeroma velik delež vdovcev v obeh populacijah, saj je delež vdovcev v SR Sloveniji komaj 1,2 % prebivalstva starega nad 15 let. Pri dosedanjih raziskavah o družbeno negativnih pojavih smo večkrat ugotovili razmeroma velik delež razvezancev, ki jih je v SR Sloveniji 8,3 %. Tu pa je delež razvezancev v obeh populacijah pod

republiškim povprečjem.¹⁴ Zdi se, da se vdovci zaradi osamelosti pogosteje sprejo s svojimi sosedi kot ostale kategorije in nato iščejo svoje zadoščenje pred poravnalnimi sveti.

Strukturne razlike med tožitelji in toženci znotraj mestnih in vaških poravnalnih svetov niso značilne in jih zato prikazujemo v tabeli 63 v prilogi.

4. Šolska izobrazba

Formalna izobrazba strank, ki se poravnava pred poravnalnimi sveti je razmeroma nizka, saj je delež tistih, ki imajo dokončano srednjo ali višjo šolo, komaj presega 5 % anketirane populacije. To je tudi razumljivo, če upoštevamo, da je med strankami 87 % kmetov, delavcev in gospodinj. Vendar so tudi glede šolske izobrazbe pomembne razlike med strukturo mestnih in vaških strank.

---

¹⁴ Statistični godišnjak SFRJ za leto 1964, str. 354

Tabela 56: Vse stranke, ki so se poravnemale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi svetí po šolski izobrazbi

Šolska izobrazba	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
nedokončana osnovna šola	159	182	40	45,5
dokončana osnovna šola	151	170	38	42,5
nedokončana srednja šola	63	33	16	8
dokončana srednja šola	22	13	5,5	3,5
dokončana višja ali visoka šola	5	2	0,5	0,5
Skupaj	400	400	100	100

$$h_i^2 = 15,47 \text{ značilen na nivoju } 0,01$$

Strank, ki imajo več kot osnovnošolsko izobrazbo je v mestih skoraj dvakrat več kot na vasi. V celotni populaciji so 4 stranke brez vsake izobrazbe, in sicer 1 v mestu in 3 na vasi.

Šolska izobrazba med tožitelji in toženci znotraj mestnih in vaških poravnalnih svetov se le malenkostno razlikuje, kot je razvidno iz tabele 64 v prilogi.

5. Poklicna sestava

Na eno izmed vprašanj, zakaj je po mnenju strank primernejši poravnalni svet od sodišča, je velika večina odgovorila da zato, ker je postopek pred poravnalnimi svetí

zastonj. To bi pomenilo, da poravnalne svete uporabljajo predvsem občani iz nižjih socialnih stratumov, ki nimajo sredstev za sodne takse. Da bi to domnevo preverili, smo primerjali socialno sestavo strank, ki so svoje spore urejali pred sodiščem s socialno sestavo strank, ki so podobne spore urejali pred poravnalnimi sveti. V poštev smo vzeli socialno sestavo strank, ki so se tožarile pred sodiščem zaradi kaznivih dejanj iz XV poglavja KZ in socialno sestavo strank, ki so se poravnemale pred poravnalnimi sveti zaradi razžalitev, obrekovanj, sumov storitve kaznivih dejanj, izzivanja, grožnje in nedostojnega vedenja. Vsi navedeni spori pred poravnalnimi sveti obsegajo 40 % anketirancev.

Tabela 57: Primerjava socialne sestave strank, ki so reševali podobne¹⁵ spore pred sodišči in poravnalnimi sveti v letih 1964/65

Socialna sestava	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
kmetje in kmet. delav.	800	70	17,5	21,7
indust.in obrt.delavci	1336	106	29,5	32,9
trgov. osebje	106	6	2,3	1,9
vršil. uslug in zaščite	200	10	4,4	3,1
administr. in pomožno oseb.	136	17	3,0	5,3
vodil.in strokovno osebje	236	7	5,2	2,2
upokojenci	476	18	10,5	5,6
gospodinje in vzdrževani	972	88	21,4	27,3
obrtniki in ostali	272	-	6,0	-
Skupaj	4534	322	100	100

¹⁵ Sodna statistika Zavoda SR Slovenije za statistiko za leti 1964/65.

Očitno je, da ogromna večina strank, ki urejajo medsebojne konflikte s področja žalitev, obrekovanj in podobnih sporov, sodi v skupino socialno šibkejših kategorij, saj med anketiranci ni nobenega obrtnika, medtem ko je vodilnega osebja in strokovnjakov relativno dvakrat manj, kot v populaciji, ki je reševala tovrstne spore pred sodišči. Kmetje, delavci in gospodinje obsegajo 82 % strank, ki so se poravnale pred poravnalnimi sveti, medtem ko je pred sodišči ista skupina obsegala le 68,5 % strank.

Pri tem pa je naš vzorec preobtežen s strankami mestnih poravnalnih svetov, to je verjetno v korist boljših socialnih stratumov. Zato lahko domnevamo, da bi razlike postale še večje, če bi primerjali sodno populacijo s populacijo poravnalnih svetov posebej za mesto in posebej za vas, kar pa ni mogoče, ker so za sodno populacijo na razpolago le podatki zbrani po sodiščih ne pa po naših merilih (mesto - vas).

Socialna sestava strank, ki so se poravnale pred poravnalnimi sveti se med mestom in vasjo zelo močno razlikuje, kar ponazarja naslednja tabela.

Tabela 58: Vse stranke, ki so se poravnavale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po socialni sestavi

Socialna sestava	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
kmetje	29	188	7	47
industr. in obrtni delavci	165	78	41	20
trgov.osebje in osebje uslug in zašč.	33	20	8	5
vočilni, strokovnjaki in admin. osebje	42	21	11	5
gospodinje	83	64	21	16
upokojenci in vzdrževani	48	29	12	7
Skupaj	400	400	100	100

$$h_i^2 = 164,98 \text{ značilen na nivoju } 0,001$$

Podrobnejši prikaz socialne sestave sprtih strank je razviden iz tabele 65 v prilogi. Vendar je že iz gornjih podatkov razvidno, da se strukturi med mestom in vasjo v vseh socialnih skupinah zelo močno razlikujeta. Najmojnejšo skupino v mestih predstavljajo delavci, na vasi pa kmetje.

Socialna sestava znotraj mestnih in vaških poravnalnih svetov se med tožitelji in toženci zelo lepo sklada in jo prikazujemo v tabeli 65 v prilogi.

6. Članstvo v družbeno političnih organizacijah

Od vseh strank, ki smo jih obsegli z anketo je le pov-
vica včlanjenih v eno ali več družbeno političnih orga-
nizacij. Vendar so tudi v tem pogledu občutne razlike
med mestno in vaško populacijo. Od strank, ki so se
poravnavale pred mestnimi poravnalnimi sveti, je včla-
njeno v organizacije skoraj tri četrtine, na vasi pa
komaj 59 %.

Tabela 59: Vse stranke, ki so se poravnavale pred me-
stnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po
članstvu v množičnih organizacijah

Član množilne orga- nizacije	Poravnalni sveti			
	Absolutno mestni	Absolutno vaški	Relativno mestni	Relativno vaški
da	296	234	74	59
ne	103	163	26	41
Skupaj	399	397	100	100
ni odgovoril	1	3		

$\chi^2 = 20,80$ značilen na nivoju 0,001

Kot je razvidno iz tabele 67 v prilogi med tožitelji in
toženci znotraj mestnih in vaških poravnalnih svetov
ni nobenih razlik glede članstva v množičnih organizaci-
jah.

7. Število članov gospodinjstva

Glede števila članov gospodinjstva v katerih žive stran-
ke se razlikujeta obe populaciji v tem, da je na vasi

precej manj samcev, medtem ko imajo na drugi strani znatno več gospodinjestev s pet in več člani.

Tabela 60: Vse stranke, ki so se poravnale pred poravnalnimi sveti po številu članov gospodinjestev

Število članov gospodinjestva	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
živi sam	53	32	13	8
dva	66	72	16,5	18
tri	96	90	24	22,5
štiri	91	87	23	21,5
pet in več	94	119	23,5	30
Skupaj	400	400	100	100

$$h_i^2 = 8,66, \text{ značilen na nivoju } 0,10$$

Strukturi tožiteljev in tožencev sta si v mestu in na vasi zelo podobni in ni nobenih značilnih razlik. Prikazujemo ju v tabeli 68.v prilogi.

8. Število otrok do 14 let starosti

Pri obravnavanju starostne sestave strank smo ugotovili, da je populacija na vasi precej starejša od mestne. To se odraža tudi pri številu otrok do 14 let starosti. Na vasi je namreč kar 43 % strank, ki nimajo otrok te starosti, medtem ko jih je v mestu samo 27,5 %. Druga značilnost pa je v tem, da je na vasi znatno manj strank s samo enim otrokom, ki je mlajši od 14 let, kot v mestih.

Tabela 61: Vse stranke, ki so se poravnemale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po številu otrok do 14 let starosti

Število otrok	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
eden	101	59	25,5	15
dva	74	70	18,5	17,5
tri in več	37	44	9	11
nima otrok te starosti	110	172	27,5	43
sploh nima otrok	78	55	19,5	4
Skupaj	400	400	100	100

$\chi^2 = 29,35$ značilen na nivoju 0,001

Izredno majhen delež strank je na vasi, ki sploh nimajo otrok, saj je le-ta kar petkrat manjši kot v mestu.

Kot kaže tabela 69 v prilogi, razlik v strukturi med tožitelji in toženci ni ne v mestu, ne na vasi.

9. Število pridobitnih članov

Pri primerjavi števila pridobitnih članov v gospodinjstvih strank med mestom in vasjo je treba upoštevati dejstvo, da gre pri strankah, ki živijo na območjih mest v ogromni večini za člane, ki so v delovnem razmerju (v mestni populaciji je bilo anketiranih le 7 % kmetov), medtem ko je na vasi skoraj polovica kmetov, ki uporabljajo svoje družinske člane kot delovno silo in je zato odstotek s tremi in več pridobitnimi člani na vasi več

kot dvakrat večji kot v mestih.

Tabela 62: Vse stranke, ki so se poravnemale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po številu pridobitnih članov

Število pridobitnih članov	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
eden - živi sam	59	44	15	12
eden - živi v gospodinji.	173	158	44	42
dva	131	115	34	30
trije in več	28	60	7	16
Skupaj	391	377	100	100
ni odgovoril	9	23	-	-

$\chi^2 = 15,28$ značilen na nivoju 0,01

Med tožitelji in toženci glede tega ni značilnih razlik niti v mestu, niti na vasi, kot je to razvidno iz tabele 70 v prilogi.

10. Viri dohodkov

Popolnejšo in jasnejšo podobo o tem, kakšna je globalna socialna sestava strank v mestih in na vasi, nam nudi odgovor anketirancev na vprašanje o virih dohodkov s katerimi se preživljajo. Ti podatki tudi popolneje opredeljujejo čista kmečka od mešanih gospodinjstev. Med mestom in vasjo so zelo velike razlike, kot nam kaže naslednja tabela:

Tabela 63: Vse stranke, ki so se poravnavale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po virih dohodkov

Viri dohodkov	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
izključno kmetijstvo	29	139	7	35
kmetijska in nekmet.dejavnost	70	139	17,5	35
izključno nekmet.dejavnost	301	122	75,5	30
Skupaj	400	400	100	100

$\chi^2 = 17,05$ značilen na nivoju 0,001

Podatek, da je med strankami na vasi le 35 % čistih kmetov, zelo nazorno priča o tem, kako močno se je slovenska vas razslojila. Ta podatek se namreč zelo lepo ujema s popisom prebivalstva 31/3-1961, ki izkazuje 31,6 % kmečkega prebivalstva¹⁶. Nadalje je za vas značilno, da se skoro tretjina anketiranih strank preživlja izključno iz nekmetijskih dejavnosti, 35 % pa pridobiva dohodke iz kmetijske in ostalih dejavnosti. Glede vira dohodkov strank z mestnih območij je treba pripomniti, da skoraj četrtina pridobiva dohodke iz čiste kmetijske dejavnosti in delno tudi iz kmetijske dejavnosti. To je treba pripisati dejstvu, da mestna območja po sedanji upravni razdelitvi zajemajo tudi okoliške vasi.

Razlike med strukturami tožiteljev in tožencev so v mestu in na vasi majhne in statistične značilne ter jih prikazujemo v tabeli 71 v prilogi.

¹⁶ Statistično gradivo Zavoda SR Slovenije za statistiko 1961, str. 36

11. Obdelovalna zemlja, ki jo imajo stranke

Razmerja med mestnimi in vaškimi strankami po velikostnih razredih obdelovalne zemlje so naslednja:

Tabela 64: Vse stranke, ki so se poravnale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti po površini obdelovalne zemlje

Površina v ha	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
brez zemlje	296	127	74	32
do 0,5	40	36	10	9
0,6 - 1,0	19	32	5	8
1,1 - 3,0	16	69	4	17
3,1 - 5,0	11	55	3	14
5,1 in več	18	81	5	20
Skupaj	400	400	100	100

$\chi^2 = 173,51$ značilen na nivoju 0,001

Od strank na vasi, ki imajo obdelovalno zemljo, prevladujejo tiste z večjimi površinami, v mestu pa je podoba ravno obratna. Seveda nam gornja primerjava ne pove dosti, ker so lastniki zemlje nediferencirani po svoji socialni pripadnosti. Zato smo celotno populacijo razdelili na kmete in nekmete in dobili naslednja razmerja:

Tabela 65: Vse stranke, ki so se poravnemale pred mestnimi in vaškimi poravnalnimi sveti, razdeljene na kmete in nekmete, po površini obdelovalne zemlje

Površina v ha	Absolutno		Relativno	
	kmetje	nekmetje	kmetje	nekmetje
brez zemlje	7	416	3	71,5
do 0,5	13	63	6	11
0,6 do 1,0	23	28	10	5
1,1 - 3,0	58	27	27	4,5
3,1 - 5,0	45	21	21	3
5ml in več	71	28	33	5
Skupaj	217	583	100	100

$$h_i^2 = 281,88 \text{ značilen na nivoju } 0,001$$

Od nekmetov, ki imajo obdelovalno zemljo, je kar 38 % vrtničkarjev, ostali pa sodijo v takoimenovano skupino dvoživk, od katerih so tisti z večjimi površinami seveda običajno ekonomsko močnejši.

Zaključimo naj z ugotovitvijo, da so pri vseh znakih, ki smo jih obravnavali v tem demografskem opisu, značilne razlike med mestno in vaško populacijo strank in je bila delitev na mestne in vaške poravnalne svete popolnoma utemeljena.

B. SPRTE STRANKE MED SEBOJ (Marjan Kroflič)

1. Problem merjenja stališč

Problem merjenja stališč in sodb je v obsežni psihološki literaturi temeljito obdelan, vendar je točnost merjenja socialne percepcije še zmerej zelo otežkočeno. Človekovo stališče je odvisno tudi od konkretnih situacij, v katerih se človek znajde in je totalnost njegovega obnašanja omejena s to situacijo. Stališče je tako sestavljeno iz več elementov in ga je neposredno meriti nemogoče. Stališča do neke mere predstavljajo mnenja in to mnenje poskušamo meriti. Lazarsfeld¹⁷ definira stališče kot zaključek latentnih kategorij; njegova hipoteza je: vsako stališče ima dva vidika: stališče je asociirano s temi latentnimi kategorijami in drugih, stališče je specifično ter neodvisno od teh latentnih kategorij. Te latentne kategorije so lahko razporejene tudi vzdolž ene dimenzije - v takem primeru predstavljajo dele kontinuuma.

S tem smo se približali pojmu lestvice, ki predstavlja kot merski instrument nek kontinuum. Intervali na lestvici predstavljajo kategorije sodb, ki si zaporedno sledijo.

Metode ocenjevanja sodijo v poglavje sukcesivnih intervalov, s pomočjo katerih pridemo do sodb subjektov.

---

¹⁷Samuel A. Stouffer, L. Guttman: Measurement and Prediction, New Jersey 1950

Vsem ocenjevalnim lestvicam je skupno to, da je treba neko lastnost ocenjevati vzdolž neprekinjenega kontinuuma, ki je urejen z različnim številom kategorij. Oblike ocenjevalnih lestvic so zelo različne. Pri številčnih lestvicah si vsebinsko opredeljene številke slede v zaporedju, subjekti pa reagirajo na vsak dražljaj s številko, ki ji ustreza. Če ima lestvica dva pola, uvedemo še negativna števila. Pri takem kontinuumu predstavlja raznolikost odgovorov smer nasprotnih si skrajnosti.

Pri uporabi ocenjevalnih lestvic predpostavljamo, da je človek do neke mere sposoben, da lahko točno in objektivno ocenjuje. Vendar je točnost merjenja socialne percepcije močno omajana, ker je sama socialna percepcija lahko rezultat različnih procesov; (a) na socialno percepcijo oseb lahko vpliva posameznikov kognitivni sistem; (b) splošni vrednostni odnos posameznika; v človeku je prisotna težnja favoriziranja (preblago ocenjevanje) in nasprotna težnja (prestrogo ocenjevanje); (c) "hallo" efekt, pri katerem ocenjuje ocenjevalec na osnovi nagnenja do osebe, ki jo ocenjuje (splošni vtis); (d) ocenjevalec se izogiblje strajnosti in skuša oceno približati sredini; (e) logična napaka, ko ocenjevalec ocenjuje lastnosti, ki so v logičnem odnosu, s podobnimi ocenami; (f) napaka sosesčine, ki izhaja iz prostorne in časovne bližine in (g) napaka pri oceni, kjer ocenjevalec posplošuje iz sebe.

Pri sestavljanju lestvic za merjenje stališč moramo upo-

števat i vse komponente, ki tvorijo stališča ¹⁸.

(1) Kognitivna komponenta stališča vsebuje neko prepričanje individua o objektu (subjektu), ki ga ocenjuje. Najbolj kritične kognicije, utelešene v sistemu stališč, so nedvomno vrednostna pripričanja, ki vsebujejo atribut favoriziranja ali odklanjanja, dobro ali slabo, zaželjeno ali nezaželjeno.

(2) Čustvena komponenta stališča se nanaša na emocije, ki so povezane z objektom ocenjevanja, ki ugaja ali pa je zopern itd. Čustvena nabitost stališč je tisti element, ki daje stališčem njihov insistenten, motivirajoč značaj.

(3) Komponenta stališča je tudi tendenca akcije, ki vsebuje vse pripravljenosti obnašanja, povezano s stališči. V primeru pozitivnega odnosa do subjekta sledi pomoč, v primeru negativnega odnosa sledi nagajanje, uničevanje, tožarjenje.

Za vse tri komponente je značilno, da nudijo vpogled v smeri stališč.

Te naštet e komponente se razlikujejo:

(a) v valenci (pozitivni ali negativni), ki je različne stopnje - na linearnem kontinuumu od skrajno negativnega preko ničle (odsotnost stališča) do skrajno pozitiv-

¹⁸D. Krech, R.S. Crutchfield in E.L. Ballachey:
Individual in Society, Mc Graw - Hill, New York 1962

nega;

(b) v stopnji kompleksnosti - različno število in različnost elementov ali delov, ki tvorijo posamezno komponento.

2. Identifikacija stališč z vrednostno dimenzijo

Stališče je v človeku vztrajajoč sistem pozitivnih ali negativnih vrednotenj, čustvenih občutij in tendenc akcije pro ali contra glede na objekt ocenjevanja, v našem primeru je to tožitelj oziroma toženec. V primeru pozitivnih vrednotenj gre za naklonjenost do sočloveka, v primeru negativnih pa za nenaklonjenost, ker predstavlja objekt ocenjevanja izvor frustracije za ocenjevalca.

Stanje frustracije v človeku povzroči konfliktna situacija v primeru, da subjekt naleti na poti do nekega cilja na ovire, ko subjekt doživlja svoj resnični ali pa dozdevni neuspeh.

Ko je cilj subjektovih želja blokiran, postane stanje pripravljenosti¹⁹ v subjektu jasnejše, pogojeno tudi po tej novi situaciji. Aktivirajo se novi vidiki subjektovega obnašanja; v primeru, da ne vodijo do cilja dalj časa, to alarmno stanje še ojača. Če se ne pojavi neka nadomestna zadovoljitev, se to alarmno stanje izprazni v neki afektivni reakciji - agresiji, strahu ipd. Motiv torej, ki ni zadovoljen, ustvarja frustracijo, ki pa

---

¹⁹W. Toman: Dynamik der Motiven, Humboldt Verlag, Wien 1954

jo subjekt vedno obvlada preko slepe agresije, nadomestnih ciljev, odpovedi s pomočjo različnih, dobro znanih obrambnih mehanizmov.

V anglosaksonski literaturi dajejo avtorji močan povdarek dejstvu, da sledi frustraciji sproščanje subjektivih napetosti s pomočjo različnih oblik reagiranja. Dollardova²⁰ študija o frustraciji in agresiji temelji na hipotezi, da je agresija vedno posledica frustracije. To pomeni, da agresivno obnašanje terja vedno obstoj frustracije in obratno, frustracija vedno vodi do neke oblike agresije. Ljudje pa so se seveda kot družbeni bitja naučili te agresivne reakcije potlačiti, kar pa ne pomeni, da so jih uničili. Take agresivne težnje so pač trenutno potlačene, prikrite, odložene, saj je agresivno obnašanje lahko usmerjeno na povsem neprizadete objekte. Frustraciji²¹ praviloma sledi vsaj naslednje glavne oblike obnašanja:

(a) agresija: subjekt skuša dobiti zadoščenje od zunanjega sveta in potlačiti izvor lastnega strahu;

(b) regresija: subjekt skuša rešiti probleme z obnašanjem, ki je značilno za nižjo razvojno stopnjo;

(c) fiksacija: subjekt se dokončno odpove reševanju problema, njegove reakcije se vztrajno ponavljajo, čeprav so neadekvatne. Zaradi fiksacije se pojavlja pri

---

²⁰ J. Dollard: Frustration and Agression, Yale University Press, New Haven 1957

²¹ N.R.F. Maier: Frustration, New York 1949

močno frustriranih subjektih tudi določena togost v obnašanju, svoja stališča in mnenja tudi počasneje spreminjajo.

3. Uporabljeni merski instrument

Na osnovi teh teoretskih ugotovitev o povezanosti smeri vrednotenja in frustracije (oz. motivacije) smo se odločili, uporabiti pri merjenju stališč tožiteljev do tožencev in obratno, stališč tožencev do tožiteljev, poznani Osgoodov²² semantični diferencial. Za tak sistem merjenja smo se odločili tudi zaradi tega, ker je osnovan na hipotezi, da pomen nekega objekta za individuum ne vsebuje le denotacijski pomen, temveč tudi konotacijski pomen, pa tudi stališča, ker je nagnenje del človekove notranje posrežovalne aktivnosti, ker je možno stališče identificirati prav z vrednostno dimenzijo. Tretji razlog je v tem, da so nam rezultati nekaterih študij pokazali, da so določene ocenjevalne lestvice pokazale premike v ocenah, če je bil ocenjevalec frustriran.

Semantični diferencial predstavlja indirektni pristop ocenjevanja, kjer posameznik kvantitativno ocenjuje objekt na seriji 7-stopenjskih lestvic bipolarnih pridevnikov. V bistvu je to kombinacija kontroliranih asociacij in postopka merjenja. Subjekt torej presoja nek pojem, subjekt ali objekt v odnosu do serije lestvic bi-

---

²²C. Osgood, Suci, Tanenbaum: The Measuring of meaning, Urbana 1957

polarnih pridevnikov. Vsaka sodba pa je izbor med nizom danih možnosti.

Primer:

Tožitelj je

dober _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ slab
          + 3   + 2   + 1   0   -1   -2   -3

Lego na skali ocenjevalcu razložimo takole:

1. + 3: zelo dober	5. - 1: komaj slab
2. + 2: zmerno dober	6. - 2: zmerno slab
3. + 1: komaj dober	7. - 3: zelo slab
4. 0: niti dober, niti slab.	

Vsaka lega na lestvici je domnevno asociirana s kompleksom posredovalnih reakcij, prevladujoča komponenta je odvisna od polarnega pridevnika, intenzivnost pa od stopenj na lestvici.

S faktorško analizo ocenjevalnih lestvic je avtor ugotovil, da je struktura faktorjev, ki nastopajo v smiselnih sodbah (lestvicah naslednja: lestvice, v katerih prevladuje vrednostni faktor; lestvice, kjer dominira potencia, moč; lestvice, kjer prevladuje aktivnost itd. Ti trije faktorji pa se najmočnejši. Predpostavljamo, da nastanejo spori med strankami, ker karkoli v kompleksni interakciji med dvema posameznikoma ustvarja in tvori vir

frustracije vsaj za eno izmed strank. S tem je dana možnost konflikta med njima, ustvarijo se stališča do nasprotnika v smeri odklanjanja, zavračanja, negativno vrednotenje le-tega, negativen čustveni odnos in končno tendenca, priprava akcije zoper tega nasprotnika, prijava spora poravnalnemu svetu. Tak vodilni motiv kaj hitro ojača, določen element v objektivni situaciji sproži ves mehanizem frustracije in tako lahko sam predmet spora postane v bistvu irelevanten, spor pa postane funkcionalno avtonomen.

In če smo dejali, da vsaki frustraciji sledi kakršnakoli oblika agresije, potem nujno pride do situacije, ko frustrirana stranka skuša rešiti svojo situacijo od zunaj, z intervencijo poravnalnega sveta ali sodišča, odvisno seveda od njegovega frustracijskega tolerančnega praga. Čim višji je ta prag, kasneje pride do spora, kasneje se pojavi pred poravnalnim svetom ali sodiščem. Če je prag zelo nizek, pride do spora kaj kmalu, v takem primeru poravnalni svet niti ne more pripomoči k rešitvi, ker so zahteve preveč diferencirane, zahtevne, ustreznejšo intervencijo predstavlja sodišče.

4. Predpostavke

Izhajamo torej iz predpostavke, da med dvema spórtima strankama (tožiteljem in tožencem) eksistira agresiven odnos določene oblike, nastale zaradi frustracije vsaj ene izmed strank. Kot posledica tega agresivnega odnosa v življenju je negativen vrednostni odnos do nasprotni-

ka, ki se bo izrazil tudi v negativnejšem ocenjevanju osebnostnih lastnosti nasprotne stranke na lestvicah sodb, ki s o vrednostno nabite (hipotezo smo naslo- nili na teorijo prenosa - transfer).

Seveda pa se ocenjevalec v procesu ocenjevanja znajde zopet v določeni konfliktni situaciji, ki vsebuje vsaj dva slementa:

- konflikt zaradi obstoječe frustracije, nastale ob so- žitju s sprto stranko;
- konflikt med težnjo po negativnejšem ocenjevanju sprt- te stranke in družbenimi normami - konformizem.

Na osnovi te predpostavke smo izdelali naslednjo delov- no hipotezo:

i. H_0 : Ni razlik v ocenah skupine tožiteljev in skupi- ne tožencev.

H_1 : Ocene tožiteljev so negativnejše od ocen tožen- cev pri vrednostno nabitih lestvicah, ker dom- nevamo, da so tožitelji agresivnejši - njihova agresija pa je rezultat frustracije, nastale v toku medsebojnih odnosov z nasprotno stranko in terja rešitev od zunaj, torej s strani poravnal- nega sveta ali sodišča.

ii. Za preizkušanje pomembnosti razlik smo izbrali me- dian²³ test in sicer h_i^2 za dva neodvisna vzorca.

---

²³Sidney Siegel: Nonparametric Statistics,
Mc Graw - Hill, New York 1956

5. Analiza rezultatov

a) Smeri ocenjevanja sprtih strank med seboj

(1) Pri lestvicah, ki so vrednostno nabite, se je pokazalo, da dejansko tožitelji negativneje ocenjujejo tožence. To so naslednje lestvice: slab - dober, kulturnen - nekulturnen, delaven - nedelaven, vzgojen - nevzgojen, izobražen - neizobražen, dostojen - nedostojen. Ista smer negativnega ocenjevanja se je pokazala tako pri tožiteljih iz mestnih področij kot tudi pri tožiteljih vaškega področja.

V teh primerih torej sprejmemo delovno hipotezo in zavrnamo ničelno hipotezo, ki pravi, da ni razlik v ocenah tožiteljev in tožencev. Iz tega lahko sklepamo, da imajo tožitelji do tožencev agresivnejši odnos, ki se je formiral kot rezultat njihove frustracije v času stikov s sprto stranko.

(2) Pri ocenjevanju sebičnosti, poštenosti in dostojnosti pa se je pokazalo, da toženci negativneje vrednotijo tožitelje, v tem primeru torej so oni tisti, ki so agresivnejši in tiči izvor frustracije v tožiteljih oziroma njegovih dejanjih.

(3) Pri vseh lestvicah sodb, ki izražajo moč, potenco kot velik - majhen, šibak - močan, pogumen - bojazljiv, žalosten - vesel, srečen - žalosten, miren - divji pa

so praviloma ocenjevali toženci tožitelje v smeri večje moči t.j. da so tožitelji veliki, pogumni, srečni, močni, divji, v mestu tako kot tudi na vasi. Le v redkih primerih je bilo ocenjevanje obratno, kar pa je rezultat vpliva posebnih situacij.

(4) Na pomembnost razlik v ocenjevanju vplivajo različne posebne situacije.

Pri primerjavi ocen tožiteljev in tožencev v globalu, so diferencirale²⁴ namreč le 3 ocenjevalne lestvice:

Tabela 66: Sprti stranki se ocenjujeta med seboj -
tožitelj : toženec

	Poravnavalni sveti	
	mestni	vaški
1. mirna - divja	4,408	0,
2. slaba - dobra	0,	0,
3. šibka - močna	0,	0
4. majhna - velika	0,	1,999
5. nepoštena-poštena	0,	0,
6. dostojna - nedostojna	1,809	0,
7. delavna - nedelavna	2,549	0,
8. neprijetna - prijetna	0,	1,021
9. pogumna - bojazljiva	0,	4,000
10. nekulturna - kulturna	1,651	2,952
11. srečna - nesrečna	1,819	3,963
12. sebična - nesebična	0,	0,
13. žalostna - vesela	0,	2,133
14. izobražena - neizobražena	0,	0,
15. nevezgajena - vezgajena	0,	1,088
	Pri 0,55 hi^2 2 3,84	pri 0,10 hi^2 = 2,71

²⁴ Razlika v ocenjevanju tožiteljev in tožencev smo računali na osnovi median testa in sicer hi^2 2 X 2 za dva neodvisna vzorca Hi kvadrati, ki so v tabelah označeni s križci, kažejo značilnost razlik, ker so večji od tabeliranih vrednosti.

V vaški populaciji lestvici pogumna - bojazljiva in srečna - nesrečna, v mestni pa mirna - divja. V celotni masi se torej vplivi agresivnega odnosa skrijejo in izstopajo šele pri subpopulacijah pod vplivom posebnih situacij.

Izstopijo pa le najznačilnejši elementi v kognitivnem sistemu, ki pa že diferencirajo ocene in to je v mestu agresivnost (divja - mirna), ki je tudi sprožila spor ter na vasi pogumnost in sreča. Lestvica nekulturna - kulturna pomembno diferencira šele na stopnji 0,10.

Med posebnimi situacijami, ki diferencirajo obe populaciji v ocenjevanju, smo analizirali le nekatere.

(1) Formalna uspešnost poravnave

Tabela 67: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja strank od formalne uspešnosti poravnave

	Mestni porav.sveti			Vaški poravnalni sveti		
	Porav- nava je u- spela	Porav- nava ni u- spela, sođ.od- stoplj.	Porav- nava ni u- spela, drugo	Porav- nava je u- spela	Porav- nava ni u- spela, sođ.od- stoplj.	Porav- nava ni uspe- la, dru- go
1. mirna-divja	1,099	o,	3,692 ^{xx}	o,0	o,	o,
2. slaba-dobra	o,	o,	o,	1,105	3,989 ^x	o,
3. šibka-močna	o,	o,	o,	o,	o,	o,
4. majhna-velika	o,	o,	o,	o,	1,220	1,947
5. nepoštena- poštena	o,	o,	1,263	o,	o,	o,
6. dostojna- nedostojna	1,058	1,066	o,	1,678	1,841	o,
7. delavna- nedelavna	o,	o,	o,	o,	1,511	o,
8. neprijetna- prijetna	o,	o,	o,	o,	7,235 ^x	o,
9. pogumna- bojazljiva	1,670	o,	o,	1,987	o,	1,947
10. nekulturna- kulturna	7,178 ^x	o,	1,355	1,149	o,	1,510
11. srečna- nesrečna	1,723	o,	1,000	3,798 ^{xx}	o,	o,
12. sebična- nesebična	2,779 ^{xx}	o,	1,351	o,	o,	o,
13. žalostna- vesela	o,	o,	1,392	o,	1,058	4,097 ^x
14. izobražena- neizobražena	1,016	o,	o,	o,	o,	1,035
15. nevzgojena- vzgojena	o,	o,	o,	1,537	1,783	1,416

x značilen na nivoju 0,05
xx značilen na nivoju 0,10

Na vasi med tožitelji in toženci, ki so dosegli formalno poravnavo pred poravnalnim svetom, ni razlik v ocenah drug drugega. Iz tega lahko sklepamo, da je agresivni odnos, ki je nekoč eksistiral, že ugasnil, ker sta obe stranki pred poravnalnim svetom sprostili svoje napetosti in realizirali svoje zahteve.

V primerih, ko poravnava ni uspela, pa je agresivni odnos ostal, ojačal, spor je prišel celo pred sodišče.

Tožitelji so pomembno negativneje ocenjevali tožence na vseh lestvicah: dobra - slaba, prijetna - neprijetna. Razumljivo je, da se je razlika pokazala prav na teh dveh lestvicah, ki najbolj soupadata s tradicionalnim pojmovanjem morale na vasi. Pri populaciji, kjer poravnava ni uspela, ker se ena ali nobena izmed strank ni udeležila poravnave, diferencira le lestvica žalostna - vesela in sicer toženci opisujejo tožitelje kot vesele.

Mestna populacija kaže drugačne značilnosti. V primerih, ko poravnava ni uspela, ker se ena ali nobena stranka ni udeležila poravnave, diferencira lestvica divja - mirna, iz katere sklepamo na agresivnost tožitelja. Pri uspelih poravnavaх dopušča razlike v ocenah lestvica kulturna - nekulturna ter sebična - nesebična in sicer so negativnejši ocenjevalci v prvem primeru tožitelji, v drugem pa toženci. Gre za specifično mestne oblike vrednotenja, ki so ostale negativne kljub formalni uspešnosti poravnave. Razlog, da pri skupini, kjer poravnava ni uspela in je spor prišel pred sodišče,

ni pomembnih razlik v ocenjevanju. moramo torej iskati v nekih drugih posebnih pogojih.

(2) Uspešnost poravnave tudi v življenju

Tabela 68: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja strank od dejanske uspešnosti poravnave tudi v življenju

	Porav- nava je u- spela pred PS	Porav- nava je u- spela tudi v živ- ljenju	Porav- nava ni u- spela	Porav- nava je u- spela pred PS	Porav- nava je u- spela tudi v živ- ljenju	Poravna- va ni uspela
mirna-divja	1,884	o,	2,345	o,	o,	o,
slaba-dobra	o,	o,	o,	o,	o,	o,
šibka-močna	o,	o,	o,	o,	o,	o,
majhna-velika	o,	2,299	2,915 ^{xx}	o,	o,	1,400
nepoštena-poštena	o,	o,	o,	o,	o,	o,
dostojna-nedost.	4,517 ^x	o,	o,	5,409 ^x	o,	2,961 ^{xx}
delavna-nedelavna	o,	5,549 ^x	o,	o,	o,	o,
neprijetna-prijet.	o,	o,	o,	o,	1,661	4,568 ^x
pogumna-bojazljiva	1,916	o,	o,	o,	o,	2,312
nekult.-kulturna	5,846 ^x	2,513	1,197	o,	o,	o,
srečna-nesrečna	o,	o,	o,	2,063	3,280 ^{xx}	o,
sebična-nesebična	o,	1,251	1,222 ^{xx}	o,	1,163	o,
žalostna-vesela	o,	o,	2,779 ^{xx}	o,	o,	3,769
izobražena-neizobr.	o,	o,	o,	o,	o,	o,
nevzgojena-vzgoj.	o,	o,	o,	o,	3,904	o,

x značilen na nivoju 0,05

xx značilen na nivoju 0,10

Vas: V subpopulaciji, kjer je poravnava uspela zgolj formalno pred poravnalnim svetom diferencira le lestvica dostojna - nedostojna in sicer ocenjujejo toženci tožitelje negativneje, verjetno jih poravnava ni zadovoljila.

Kjer pa je poravnava uspela tudi dejansko v življenju, se negativnejše ocenjevanje tožiteljev pokaže pri lestvici nevzgojena - vzgojena, ostanek agresivnega odnosa se je torej pokazal na tej relativno milejši vrednostni lestvici. Med primeri, ko poravnava sploh ni uspela, pa ponovno diferencira lestvica prijetna - neprijetna.

Mesto: Tudi tu srečamo spet lestvico kulturna - nekulturna, ki kaže negativnejše ocenjevanje tožiteljev, čeprav je poravnava uspela, toda, uspela je le formalno. Tudi pri lestvici dostojna - nedostojna se je pokazalo, da dostojnost ostreje ocenjujejo toženci. Pri poravnava, ki so uspeli tudi sicer v življenju, ni pomembnih razlik v ocenjevanju, razen pri lestvici delaven - nedelaven, kjer so tožitelji ocenjevali negativneje. Med neuspešnimi poravnava v mestu ni značilnih razlik v ocenah pri 0,05 stopnji, pri 0,10 pa pri lestvicah majhna - velika in žalostna - vesela. V obeh primerih ocenjujejo toženci tožitelje kot večje, srečnejše.

Pri primerjavi tabel 67 in 68 gre v bistvu za primerjanje formalne uspešnosti poravnava in dejanske uspešnosti poravnava tudi v življenju. Nekatere razlike v iz-

računanih hi kvadratih so nastale zaradi tega, ker gre v obeh tabelah za različne skupine ocenjevalcev. Tako n. pr. so v tabeli 67 v prvi koloni vsi ocenjevalci, ki so se formalno pred poravnalnimi svetom poravnali, medtem ko so v tabeli 68 v prvi koloni le tisti ocenjevalci, ki so se uspešno poravnali pred poravnalnimi svetom v življenju, pa so odnosi ostali isti kot pred poravnavo.

(3) Vrsta spora.

Tabela 69: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja strank od vrste spora

	Mestni poravnal.sveti			
	Medosebni spori	Premoženjski spori	Stanovanjski spori	Ostali spori
mirna - divja	5,146 ^x	0,	0,	0,
slaba - dobra	0,	0,	0,	0,
šibka - močna	0,	0,	1,	0,
majhna - velika	0,	4,583 ^x	0,	0,
nepoštena-poštena	3,150 ^{xx}	0,	1,	0,
dostojna-nedostojna	2,978	0,	0,	0,
delavna-nedelavna	2,085	2,529	0,	0,
neprijetna-prijetna	1,176	0,	0,	1,362
pogumna - nepogumna	1,277	1,	0,	0,
nekulturna-kulturna	2,855	4,517 ^x	1,	1,982
srečna-nesrečna	0,	0,	0,	0,
sebična-nesebična	0,	0,	0,	0,
žalostna-vesela	0,	0,	0,	1,739
izobražena-neizobr.	1,993	0,	1,926	0,
nevzgojena-vzgojena	0,	0,	0,	0,

x značilen na nivoju 0,05
xx značilen na nivoju 0,10

	Vaški poravnalni sveti			
	medoseb-	Premoženj-	Stanovanj-	Ostali
	ni spori	ski spori	ski spori	spori
mirna - divja	0,	0,	4,063 ^x	0,
slaba-dobra	0,	2,449	0,	0,
šibka-močna	2,199	0,	0,	1,075
majhna-velika	0,	6,905 ^x	2,40	2,125
nepoštena-poštena	0,	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	0,	0,	0,	0,
delavna-nedelavna	0,	0,	0,	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,	0,
pogumna-bojazljiva	0,	2,468	0,	0,
nekulturna-kulturna	3,903 ^x	0,	0,	0,
srečna - nesrečna	8,770 ^x	2,945 ^{xx}	0,	2,720 ^{xx}
sebična-nesebična	1,466	0,	0,	0,
žalostna-vesela	0,	4,786 ^x	0,	2,720 ^{xx}
izobražena-neizobr.	0,	2,151	0,	0,
nevzgojena-vzgojena	0,	0,	0,	0,

x značilen na nivoju 0,05

xx značilen na nivoju 0,10

Vse spore smo razporedili v 4 osnovne kategorije: osebne razprtije²⁵, premoženjski spori, stanovanjski spori in ostali spori.

Pri medosebnih sporih na vasi diferencirata močno lestvici nekulturna - kulturna in srečna - nesrečna. Tožitelji negativneje ocenjujejo tožence in jih smatrajo za nekulturne, medtem ko toženci smatrajo tožitelje za srečnejše. V mestu močno diferencira lestvica miren - divji in sicer tožitelji ocenjujejo tožence negativno, pri stopnji 0,10 pa še: nepoštena - poštena, dostojna - nedostojna in kulturna - nekulturna. Pri prvi lestvici ocenjujejo toženci

²⁵ Sem smo šteli: razžalitve, obrekovanja, medodstojno vedenje, izzivanje, grožnje, pretep, telesne poškodbe.

negativneje tožitelje, medtem ko pri zadnjih dveh tožitelji negativneje tožence.

Pri premoženjskih sporih na vasi izrazito diferencirata lestvici majhna - velika in žalostna - vesela, in sicer opisujejo tožitelji tožence kot majhne in vesele, pri stopnji 0,10 še srečna - nesrečna (toženci pravijo o tožiteljih, da so srečni). V mestu spet majhna - velika in kulturna - nekulturna. Tudi tu smatrajo toženci tožitelje za "velike", tožitelji pa tožence za "nekulturne".

Med stanovanjskimi spori na vasi je najbolj občutljiva lestvica mirna - divja, kjer tožitelji negativneje ocenjujejo tožence, medtem ko v mestu ni nobena izmed lestvic pokazala pomembne razlike.

Rezultati v teh prvih tabelah vsekakor kažejo določeno nedoslednost, ki tudi omejuje možnost interpretacije. Ta nedoslednost pa je nastala zaradi tega, ker smo rezultate ocenjevanj obdelovali zdaj po enem, zdaj po drugem kriteriju, ne pa tako, da bi jih faktorsko čistili in postopoma izločevali. Tako obdelani rezultati, kot smo jih lahko obdelali, pa nam omogočajo zgolj sklepanje na osnovi primerjave. Vse nedoslednosti moremo pojasnjevati z uvajanjem nadaljnjih faktorjev, ki diferencirajo ocenjevalce pri njih ocahah: poleg vrste spora in seveda v okviru vrste spora delujejo še naslednji faktorji, ki diferencirajo ocene pri po-

sameznih lestvicah:²⁶ bližina bivanja sprtih strank (v isti sobi, hiši stanujeta, ne stanujeta skupaj); koliko let se sprti stranki poznata; ako pogosto pride do sporov in kolikokrat ti spori pridejo tudi pred poravnalni svet ter končno mnenje strank o tem, kaj bi pripomoglo k poravnavi tudi v življenju (tabele 5 - 10).

Poleg teh navedenih posebnih situacij pa, kot smo že rekli, pride do neizrazitih razlih v ocenah (onene tožiteljev niso izrazito negativne) v primerih, ko v konfliktu zmagajo družbene norme in ocenjevalec nasprotno stranke ne ocenjuje tako negativno, kvečjemu prenese ekstremno ocenjevanje v drugo sfero n.pr. na lestvici, ki izražajo moč.

Pomembne hi kvadrate pri posameznih lestvicah lahko razložimo tudi s tem, da gre v teh primerih za manjše emocionalne napetosti, napetosti, ki se je že kanalizirala in ni več prisotna, niti tako močna, da bi vplivala tudi na ocene.

b) Odnos med splošnim evaluacijskim setom strank in njihovim poravnavanjem

Govorili smo že o težavnosti točnega merjenja socialne percepcije in o faktorjih, ki vplivajo na to socialno percepcijo (človekov kognitivni sistem, njegov splošni vrednostni set itd.). V obdelavi rezultatov smo posku-

²⁶ Rezultati so prikazani v tabelah 1972-175 in jih posebej ne prikazujemo, ker rezultati sami dovolj nazorno kažejo, katere lestvice diferencirajo ocenjevalce in v kakšni situaciji.

sili raziskati tudi odvisnost poravnavanja od splošnega vrednostnega seta sprtih strank. Populacijo tožiteljev in tožencev smo razdelili v 3 osnovne kategorije (posebej v mestu in posebej na vasi):

(a) Tožitelji in toženci se med seboj ekstremno nasprotujoče ocenjujejo - če tožitelj ocenjuje n.pr. s + 3, toženec tega tožitelja ocenjuje n. pr. - 3. Drugače povedano: če je tožiteljev vrednostni set pozitiven, je toženčev negativen.

(b) Tožitelji in toženci se medseboj negativno ocenjujejo t.j. tožitelj in toženec, imata negativen vrednostni set.

(c) Tožitelji in toženci se medseboj pozitivno ocenjujejo t.j. tožitelj in toženec imata pozitiven srednostni set.

Frekvenčne distribucije rezultatov na vasi in v mestu po teh treh kriterijih so pokazale, da je največja skupina sprtih strank tista, ki se sicer medseboj pozitivno ocenjuje t.j. njihova socialna percepcija drug drugega je pozitivna, nastali konflikt med strankama ima verjetno izvor v objektivni situaciji in je toliko močan, da je povzročil spor. Druga skupina so sprte stranke, ki druga drugo ekstremno nasprotno ocenjujeta, odločilno vlogo igra seveda stranka, ki ima do druge stranke negativen vrednostni set. Že predhodno analizirani podatki

kažejo, da so to povečini prav tožitelji (vsaj pri vrednostno nabitih lestvicah). Tretjo skupino tvorijo sprte stranke, ki druga drugo negativno percipirata in tudi tako negativno ocenjujeta. Tu gre za najmočnejši konflikt, izvor spora pa je verjetno v obeh strankah.

Povezanost in odvisnost uspešnosti pri poravnava od splošnega vrednostnega seta tožiteljev in tožencev smo preizkušali s h_i^2 testom. Drugače povedano: če uspešnost poravnave ni odvisna od tega, ali se poravnava stranke z enako usmerjenim vrednostnim setom ali z različno usmerjenim vrednostnim setom, bi bil delež poravnav (uspešne) ali ne - poravnav (neuspešne) v vseh 3 skupinah enak.

Tabela 7o: Odvisnost uspešnosti poravnavanja od evalua-
cijskega seta strank:

- a) ekstremno nasprotujoči si oceni
- b) obojestransko negativni oceni
- c) obojestransko pozitivni oceni

	Mestni porav- nalni sveti	Vaški porav- nalni sveti
	značilen	značilen
	značilen	značilen
	neznačilen	neznačilen
mirna - divja	Z	Z
slaba - dobra	Z	Z
šibka - močna	NZ	NZ
majhna - velika	-	-
nepoštena - poštena	Z	NZ
dostojna - nedostojna	NZ	NZ
delavna - nedelavna	NZ	Z
neprijetna - prijetna	NZ	Z
pogumna - bojazljiva	-	-
nekulturna - kulturna	NZ	Z
srečna - nesrečna	-	-
sebilna - nesebična	NZ	Z
žalostna - vesela	-	-
izobražena - neizobražena	Z	NZ
nevzgojena - vzgojena	NZ	NZ

Opomba: Izračuni hi kvadratov so podani v prilogi, glêj tabele.

Rezultati iz tabele 7o kažejo, da moramo tako formulirano hipotezo zavreči in ugotoviti, da je uspešnost poravnavanja odvisna od tega, kakšen vrednostni set imata stranki v odnosu do druge stranke.

Med vaškimi spertimi strankami smo dobili pomemben hi^2 pri naslednjih lestvicah: mirna - divja, slaba - dobra, delavna - nedelavna, prijetna - neprijetna, kulturna - nekulturna in sebična - nesebična. Različnost vrednostnih setov na teh dimenzijah torej pomembno vpliva na izid poravnave - v smeri uspešnosti ali neuspešnosti. Iz konkretnih rezultatov v obdelovalnih tabelah sledi, da je uspešnost poravnave odvisna od tega, kako stranki druga druga vrednotita. Tako v primeru, da obe stranki druga druge negativno percipirata in tudi ocenjujeta, je uspešnih poravnave manj oz. je več neuspešnih poravnave.

Pri mestnih spertih strankah je situacija nekoliko drugačna. Pomemben hi^2 smo dobili pri naslednjih lestvicah: mirna - divja, slaba - dobra, poštena - nepoštena in izobražena - neizobražena. K dvema dimenzijama, ki sta diferencirali v vasi, se pridružita dve novi, ki ju na vasi nismo zasledili. Med mestnimi spertimi strankami različnost vrednostnih setov vpliva na izid poravnave le na navedenih dimenzijah in sicer so razlike največje v skupini, kjer tožitelj in toženec drug drugega ekstrem-

no ocenjujeta in pa seveda v skupini, kjer se obojestransko negativno ocenjujeta.

6. Socialni odnosi med ljudmi

Tako zastavljena analiza, kot smo jo podali, pa nam ne zadostuje pri proučevanju socialnih odnosov med ljudmi. Poskusili bomo podati še kratko sociološko analizo, ki nam bo pokazala, katere karakteristike imajo sprte stranke in kateri kriteriji slojitve so jim skupni oziroma različni. Še zlasti pa je taka analiza na mestu, ker smo že pri vzorčenju in kasneje pri obdelavi upoštevali osnovno delitev populacije: mesto in vas.

Sprte stranke, ki smo jih proučevali, žive v najrazličnejših komunah v SRS, ki predstavljajo bolj ali manj velike socialne enote z lokalnimi značilnostmi. V njih živeči občani seveda praviloma sodelujejo na vseh področjih življenja - gospodarskem, socialnem in kulturnem. Grobo jih lahko razdelimo na vaške komune in mestne. Obema tipoma komun je skupna poteza; v njih živeči občani se čutijo enota, skupnost, ki se razlikuje od drugih komun, kajti v vsaki komuni so socialni odnosi urejeni na določen način. Komuna namreč predstavlja v nekem smislu determinacijski sistem, v katerem je obnašanje občanov oblikovano neposredno tudi po tem sistemu - prostorska razporeditev, sosedstva ipd. Seveda zgolj moč prostorska bližina še ne ustvarja integriranega sosedstva in je potemtakem socializacijski princip sosedstva nujno omejen, ker se pač križa še z

drugimi principi n. pr. status, prepričanje, materialni status ipd. Prav zaradi teh križanj se v sosedstvu ne gradijo med sosedi le pozitivni odnosi, temveč nastajajo tudi napetosti in medsebojni konflikti.

Po tradicionalnem pojmovanju vasi smatrajo vas za zaključeno, bolj vase zaprto komuno, medtem ko je mesto bolj odprto, polno nezaupanja in konfliktov med občani. Prav gotovo je v tem nekaj resnice, saj v vasi ljudje žive bolj skupaj, vežejo jih isti gospodarski pogoji, Vendar je težko reči, da je zaradi tega kot enota "zaprta", čeprav je pod določenimi pogoji to lahko. Poznano je namreč, da v primerih, kjer nastanejo skupne predstave o vrednotah in na osnovi tega skupne vezi, da prav v takih primerih nastane razkorak med občani, ki te vrednote uresničujejo in ljudmi, ki jih ne uresničujejo. Tako je možno, da pride v manjših komunah lahko celo do bolj ostrih konfliktov kot v večjih komunah, ker so pač občani prostorsko bližji in se ne morejo izogibati drug drugega, medtem ko so v mestih precejšnja anonimnost, heterogenost in posebnosti v stilu življenja faktorji, ki povečujejo socialno razdaljo med ljudmi.

Socialne odnose v katerikoli komuni lahko torej potekajo v:

- smeri združevanja (integracije)
- smeri ločevanja (dezintegracija)
- smeri nasprotovanja.

Za vas je interesantna predvsem naslednja smer medsebojnih odnosov oz. interakcije: nasprotovanje, konflikti. Ta proces nasprotovanja ima lahko dva stopnji: (a) oviranje drugega pri zasledovanju ciljev, ki si jih je postavil t.j. ovirati ga v akciji in pa (b) poraliziranje akcij svojega nasprotnika.

Iz teh nasprotij nastopa svojskost in dinamičnost življenja tako na vasi kot tudi v mestu. Če skušamo točneje opredeliti socialne odnose med ljudmi, lahko rečemo, da socialni odnos med dvema posameznikoma obstoja v toliko, v kolikor obstoji ali aktivnost enega vpliva kakorkoli na dejanja in duševnost drugega. Seveda gre za recipročen vpliv, gre za medsebojno delovanje dveh subjektov, ki sta istočano drug drugemu tudi objekt. Sredstva vpliva pa so sila, prisila, prepričanje, menjava stvari itd. Socialni odnos je torej kompleksni pojav, v katerem delujejo duševne in materialne danosti. Sestavljeni so iz vrste posameznih, posebnih odnosov, ki se med seboj razlikujejo po tem, da so lahko pozitivni (soglasje) ali pa negativni (antagonizem).

Smeri odnosov in plastenja²⁷ določajo človekove aktivnosti; njegove dejanske interakcije kot element socialnega obnašanja; čustva nagnenja ali odpora; priznavanje ali zavračanje norm in vrednot. Te smeri odnosov določajo lahko tudi motnje v interpersonalnih odnosih, nastale vsled predominantnosti interpersonalni potezi

---

²⁷G.C. Homans: The human group, New York: Harcourt, Brace, 1950

reagiranja²⁸ - težnja po zbližanju z ljudmi, težnja po odmikanju od ljudi (submisivnost) in svobodni ljudje (agresivni). Te interpersonalne poteze se oblikujejo na osnovi naslednjih, dispozicij:

(a) za vloge

- nadvladovanje drugih (nemoč)
- dominantnost (submisivnost)
- socialna iniciativnost (socialna pasivnost)
- neodvisnost (odvisnost)

(b) Sociometrične dispozicije:

- sprejetje drugih (zavračanje)
- sociabilnost (nesociabilnost)
- simpatija (antipatija)
- prijaznost (neprijaznost)

(c) Ekspresivne dispozicije

- agresivnost (neagresivnost)
- kompetitivnost (nekompetitivnost)
- samozavest (uravnovešenost)
- eksibicionizem (zaprtost)

V našem delu seveda nismo analizirali vseh primerov sporov, zakaj so nastali in kako. Zadovoljili smo se z dejstvom, da je do motenj v socialnih odnosih prišlo, saj nam spor tako motnjo nakazuje. Zanimalo nas je, v kakšnih

---

²⁸K. Horney: Our inner conflicts, New York: Norton, 1945

agregatih so se ti socialni odnosi omajali in zavzeli negativno smer, seveda s posebnim ozirom na že opisano delitev mesto : vas. Kakšne značilnosti imajo posamezne skupine sportih strank, ki se med seboj sprejo, prikazujejo rezultati v tabeli v prilogi 29.

7. Značilnosti sprtih strank

(a) Spol

V vaških komunah so spori med moškimi enako pogosti kot spori med moškimi in ženskami, spori med ženskami so redkejši. V mestih je situacija drugačna: tu so najpogostejši spori med moškimi in ženskami, sledijo spori med ženskami in spori med moškimi. Te razlike med vasjo in mestom v tem, kdo je v medsebojnih sporih, so verjetno rezultat različnih življenjskih pogojev, različnih vrednot in tradicij mesta ter vasi ter končno ne nazadnje različne vrste sporov.

(b) Starost

Tako v vasi kot v mestu zaidejo v spore najpogosteje stranke, ki so približno enake starosti. Drugi dve skupini, kjer je toženec starejši ali mlajši sta precej izenačeni.

(c) Zakonski stan

Tudi tu se izkaže, da je struktura sprtih strank glede na zakonski stan enaka na vasi in v mestu. Daleč največ

---

²⁹ Glej tabelo 17o v prilogi.

sporov med seboj imajo poročeni, sledi skupina, v kateri sta tožitelj in toženec različnega stanu. Do motenj v socialnih odnosih (do sporov) pride pa zelo redko med samskimi (razvezanimi, ali vdovci).

(č) Izobrazba

Daleč največkrat pride do sporov na vasi med tistimi občani, ki imajo podobno izobrazbo. Manj redki so primeri, ko se spro tožitelji in toženci, ki imajo različno izobrazbo. Taka struktura je seveda razumljiva, če upoštevamo izobrazbeno strukturo vasi. Drugače pa je v mestu. Tudi tu so sicer najpogostejši spori med strankami s podobno izobrazbo, vendar so precej pogosti tudi v skupini sprtih strank, v kateri pa ima toženec nižjo izobrazbo. Primeri, ko ima toženec višjo izobrazbo od tožitelja so zelo redki.

(d) Kvalifikacija

Precej enako pogosto pride do sporov na vasi med strankami, kjer ima ena izmed strank nižjo ali višjo kvalifikacijo ter med kmeti, dočim so redkejši spori med gospodinjami (in upokojenci) ter tistimi, ki imajo podobno kvalifikacijo. V mestu je drugačna struktura. Najpogostejši so spori med strankami, kjer ima toženec nižjo izobrazbo kot tožitelj, sledi skupina s približno enako kvalifikacijo obeh strank in gospodinje, upokojenci. Relativno redki so spori med strankami, kjer ima toženec višjo kvalifikacijo od tožitelja.

(e) Poklic

Poklice smo združili v naslednje kategorije: fizični poklici, umski poklici ter nezaposleni.

Po tej razdelitvi sledi, da so na vasi najpogostejši spori med fizičnimi delavci, manj med ljudmi, kjer je ena izmed strank fizični delavec, druga pa umski. Manjša je skupina, kjer pride do sporov tudi med nezaposlenimi, do čim je spor med umskimi delavci le eden. V mestu z bolj heterogenim prebivalstvom je seveda slika obrnjena. Največkrat se spro umski in fizični delavci na drugi strani, približno enako skupino tvorijo stranke, kjer sta obe stranki fizični delavci. V mestu so relativno pogostejši kot na vasi spori med nezaposlenimi in med umskimi delavci, vendar je le-teh zelo malo.

(f) Število članov v gospodinjstvu

Na vasi so relativno pogostejši spori med strankami, kjer so med toženci in tožitelji razlike v številu članov gospodinjstva večje. Enako močni pa sta skupini, kjer so te razlike manjše ali pa celo enake. V mestu se pojavljajo spori prej med strankami, kjer so te razlike v številu članov v gospodinjstvu med toženci in tožitelji manjše; sledi skupina strank, kjer so te razlike večje in končno tiste stranke, ki imajo enako število članov v gospodinjstvu.

(g) Število otrok

Na vasi je situacija naslednja: najpogostejši so spori

med strankami, kjer sta obe stranki brez otrok do starosti 14 let. Sledi skupina, kjer ima toženec večje število otrok kot tožitelj nato skupina, kjer ima toženec manjše število otrok kot tožitelj ter končno najmanjša skupina, v kateri imata obe sprti stranki enako število otrok. V mestu so približno enako močne skupine strank, kjer ima ena izmed strank večje ali manjše število otrok od druge in skupina, kjer sta obe brez otrok te starosti. Manjša je skupina, v kateri imata obe stranki enako število otrok.

(h) Viri dohodkov

Tako v mestu in v vasi je več sporov med ljudmi z enakim virom dohodkov kot pa sporov med ljudmi z različnim virom dohodkov.

(i) Poseđovanje zemlje

Na vasi so najpogostejši spori med strankami, kjer ima toženec večjo površino zemlje kot tožitelj, manj in približno enako močni skupini tvorijo stranke, med katerimi ima toženec manjšo površino zemlje kot tožitelj ali pa sta oba brez zemlje. Najmanj sporov je na vasi med ljudmi, ki imajo enako površino zemlje. Nasprotno pa je v mestu seveda največ sporov med ljudmi brez zemlje (vrta), manjše pa so skupine, kjer ima toženec manjši vrt kot tožitelj ali enako velik. Najmanjša je skupina, kjer ima toženec večji vrt kot tožitelj.

(j) Stanovanje

Največ je na vasi sporov med lastniki hiš ali stanovanj. Enako veliki skupini tvorijo stranke, kjer ima ena izmed strank boljše (ali slabše) stanovanje. Med najemniki ali med podnajemniki so spori zelo redki. Specifičnost vasi! V mestu pa je seveda največ sporov prav med najemniki stanovanj. Sledijo spori med lastniki hiš in stanovanj ter skupini, kjer ima ena izmed strank boljše stanovanje. Med podnajemniki v mestu so spori redki.

Da bi odkrili, kako pogosto nastajajo spori med strankami glede na različne karakteristike stanovanj smo analizirali še dodatno: kvaliteto stanovanj, razmere v stanovanju, število oseb na stanovanje in število oseb na 1 prostor v stanovanju ter končno fizično razdaljo med sprtima strankama po prostoru bivanja. Izkazalo se je, da so v vasi spori daleč najpogostejši med ljudmi, ki imajo enako dobra stanovanja, ki živijo v ugodnih stanovanjskih razmerah, kjer je število oseb na 1 prostor v stanovanju med toženci in tožitelji enako, ko tožitelji stanujejo drugje kot toženci. V mestu je največja skupina tista, v kateri imajo toženci boljše kvaliteto stanovanja, manjše število oseb na stanovanje. Najmanj sporov je med ljudmi, ki imajo enako neugodne stanovanjske razmere.

(k) Trajanje poznavanj sprtih strank medseboj

Največ sporov nastaja med ljudmi, ki se poznajo že zelo dolgo in prebivajo v kraju prebivališča več kot 5

let. To velja tako za vaške stranke kot tudi za mestne.

Manj je sporov med ljudmi, kjer toženec prebiva v sedanjem kraju prebivanja manj ali pa tudi dalj časa kot tožitelj. Najmanj pa je sporov med strankami, ki prebivajo skupaj šele 1 - 5 let. Na vasi so pogostejši spori med ljudmi, ki se poznajo več kot 10 let, sledijo: poznavanje do 6 let ter skupina, kjer se toženci in tožitelji poznajo 7 - 10 let. V mestu pa so pogostejši spori med ljudmi, ki se poznajo do 6 let, sledijo: poznanstvo več kot 10 let in poznanstvo 7 - 10 let.

(l) Pogostost sporov

V večini primerov tako na vasi kot v mestu so v sporih ljudje, ki se še niso nikoli prej sprli in jim je sedajni spor prvi. Ostale skupine, kjer je že prej prišlo do sporov med sedaj sprtim strankam je relativno manj.

(m) Razlogi, ki ljudi vedejo v spor.

Najmočnejša skupina je tista, v kateri so do spora privedli tožitelja drugi razlogi kot jih navaja toženec ali pa obratno. Vendar je tudi skupina, v kateri navajata tožitelj in toženec enake razloge, precej močna. Velja enako za vas in mesto.

(n) Razmere, v katerih živijo sprte stranke

Na vasi sta približno enako močni skupini, v katerih ži-

vita obe stranki v enakih življenjskih razmerah (dobrih ali slabih) ali pa toženec v slabših kot tožitelj. Skupina, kjer je toženec v boljših razmerah, je relativno najmanjša, medtem ko je prav ta skupina v mestu največja.

(o) Osebnostne lastnosti

Največkrat pride do sporov med ljudmi, ki jih motijo različne osebnostne lastnosti t.j. tožitelja motijo ene, toženca drugačne, manj sporov je v primeru, da obe stranki motijo enake lastnosti. Velja za vas in mesto.

(p) Odnosi med sprtimi strankami

Na vasi je največ sporov med znanci in prijatelji, sledijo v manjši meri spori med sorodniki in najmanj je med neznanimi osebami. V mestu je pravtako največ sporov med znanci in prijatelji, nato med neznanimi osebami ter zelo malo med sorodniki.

Iz tega kratkega opisa se je pokazalo, da se dejansko razlikujejo vas in mesto tudi po tem, kakšne strukturne značilnosti strank vodijo do motenj v socialnih odnosih, do sporov. Grobo lahko razdelimo izvore motenj v socialnih odnosih na tiste, pri katerih nastopi frustracija pri statusnih znakih (izobrazba, poklic, kvalifikacija); dalje na tiste, pri katerih nastopi frustracija pri materialnih znakih statusa ljudi (stanovanjske razmere, posest zemlje, predmetov, standarda ipd.) in tiste,

kjer frustracija nastaja ob vsakdanjih socialnih stikih (doba poznanstev, priseljeništvu, sosedstvo ipd.). Motivi po obnašanju in dejavnosti so vedno pogojeni tudi po teh faktorjih, ki ustvarijo v človeku ustrezne potrebe, ki zahtevajo zadovoljitev, če ta ni mogoča pa sledi frustracija.

Seveda vsi ti faktorji delujejo kompleksno, in ne izolirano. Prav zaradi tega jih je težko izolirati v taki meri, da bi lahko pripisovali posameznim elementom določeno težo.

8. Od česa je odvisna uspešnost formalne poravnave

Po tem kratkem prikazu, katere značilnosti imajo sprte stranke, ki največkrat zaidejo v negativne socialne odnose in spore, bomo poskušali raziskati še odvisnost uspešnosti poravnavanja od posameznih faktorjev, ki smo jih že opisali. Odvisnost smo tudi tu preverjali s hi^2 testom.

Tabela 71: Odvisnost formalne uspešnosti poravnavanja od posameznih faktorjev

	Mestni porav- nalni sveti	Vaški porav- nalni sveti
spol	neznačilen	neznačilen
starost	"	"
zakonski stan	"	"
izobrazba	"	"
poklic	"	"
kvalifikacija	"	"
število članov gospod.	značilen	značilen
število otrok	neznačilen	neznačilen
viri dohodkov	"	"
obdelovalne zemlje	"	"
stanovanje	"	"
kvaliteta stanov.	"	"
število oseb v stan.	"	značilen
razmere v stan.	"	neznačilen
število oseb v enem pr.	"	"
fizična razdalja	"	"
čas prebit v kraju	"	značilen
predmeti stand.	"	neznačilen
čas poznavanja	"	"
pogost. - spora	"	"
zakaj je nastal spor	"	"
razmere	značilen	"
oseb. lastnosti	neznačilen	"
razmerje s stranko	"	"
koliko sporov	značilen	značilen
važnost spora	neznačilen	značilen

Opomba: Izračuni hi kvadratov so podani v prilogi.

Iz tabele 71 je razvidno, da obstoji povezanost formalne uspešnosti poravnavanja z naslednjimi faktorji.

Na področju vasi je odvisen izid poravnave od

- (a) števila članov v gospodinjstvu;
- (b) razmere, v katerih živijo sprte stranke;
- (c) števila predhodnih sporov.

V mestnih področjih pa pravtako od (a) števila članov v gospodinjstvu ter (b) stanovanjskih razmer - število oseb v stanovanju; (c) čas prebivanja v kraju sedanjega bivališča; (d) število predhodnih sporov in (e) važnost spora za stranke.

Pri tem se je pokazalo, da število uspešnih poravnav upada, če so velike razlike med tožencem in tožiteljem v številu članov v gospodinjstvu in obratno, več je neuspešnih poravnav med strankami, kjer so te razlike večje. Ta ugotovitev velja tako za vas kot tudi za mesto.

Naslednji faktorji so socialne razmere, v katerih živijo sprte stranke. Iz rezultatov sledi, da je relativno največ neuspešnih (formalno) poravnav v primerih, ko toženec živi v boljših socialnih razmerah kot tožitelj. Ta ugotovitev velja za sprte stranke v mestih, medtem ko na vasi nismo dobili značilnih razlik pri izračunavanju.

Pri vplivu stanovanjskih razmer na izid poravnave na vasi se je izkazalo, da je relativno največ neuspešnih poravnav tam, kjer imajo toženci večje število oseb v stanovanju kot tožitelji. V mestu izračunane razlike niso bile značilne. Na vasi ima še velik vpliv na izid

poravnave važnost spora za stranki. V primerih, ko je tožencem spor zelo važen, je tudi relativno največ neuspešnih poravnav. Tudi trajanje poznanstev je na vasi še močan faktor. Tako je relativno največ poravnav med sprtimi strankami, ki se manj časa poznajo, med tistimi pa, ki se poznajo pa že takorekoč od rojstva, je relativno največ neuspešnih poravnav. Tako v vasi kot tudi v mestu pa je pomembno to, ali gre za prvi spor ali pa je to že drugi. Če je pred tem med strankami bilo že več sporov, je že s tem možnost poravnavanja zadnjega spora omejena.

Iz vsega tega lahko zaključimo, da smo imeli opravek z relativno revnejšimi sloji prebivalstva, čeprav so tudi med njimi razlike v socialnih razmerah, v katerih živijo.

Razlike med tožitelji in toženci glede na njihove socialne razmere, v katerih živijo, nedvomno vodijo - opažajo spore, po drugi strani pa so važen element možnosti dosedanjih poravnav. V primeru prevelikih razlik je tu možnost seveda manjša.

C. STRANKE O PORAVNALNEM SVETU

(dr. Janez Pečar)

Zaradi preglednosti in lažje razumljivosti analiziramo podatke v tem poglavju na dva načina. V začetku (tč. 1-3) podrobno razčlenjujemo odnose tožitelja in tožencev do poravnalnih svetov in postopka ne glede na stratum mesto in vas. Ugotovljeni odstotki veljajo zato le za populacijo opazovano z vzorcem, toda na tak način, bolj plastično osvetljujejo tiste probleme, ki so jih stranke občutile na poravninah kot moteče.

V drugem delu opuščamo specifikacijo posameznih problemov, zato pa analiziramo globalne odnose strank do poravnalnih svetov, posebej za mesto in posebej za vas.

Tožitelji in toženci, katerih spori so bili obravnavani pred poravnalnim svetom, nedvomno dobivajo določene izkušnje in sodbe o delu teh organizmov. Te so lahko zelo koristne za delo poravnalnih svetov, ker izražajo nekatera stališča, ki potrjujejo družbeno umestnost, koristnost in smotrnost obstoja poravnalnih svetov kot posebne in izvensodne institucije za mirno poravnavanje sporov med ljudmi. Ta ugotovitev je še toliko bolj pomembna prav zaradi tega, ker bi glede na upadanje števila zadev, ki so jih v zadnjih letih obravnavali poravnalni sveti, nezanimanje za poravnalne svete in rahla malodušnost v njih, utegnili privedi do napačnega zaključka, da ne opravljajo uspešno svoje vloge. Do ta-

ke sodbe bi lahko prišli tudi zaradi tega, ker so n.pr. v naši raziskavi obseženih sporov od celotne populacije formalno poravnavali le 62,5 % sporov, medtem ko je v resničnem življenju stanje znatno slabše.

Čeprav je bilo v neposrednih osebnih razmerjih med tožitelji in toženci razmeroma manj uspelih poravnav kot nam kažejo uradni podatki o formalnih poravnvah, pa so se stranke razmeroma zelo ugodno izrazile o delu poravnalnih svetov. Obenem pa smo v tem pogledu ugotovili tudi izredno enotnost v njihovih odgovorih ne glede na to ali je šlo za tožitelje ali tožence. Statistično značilne razločke smo namreč našli le v enem samem primeru.

1. Zakaj so se stranke odločile za poravnalni svet

Iniciativo za obravnavanje določenega spora pred poravnalnim svetom ima nedvomno tožitelj, ki je prišel s svojim predlogom za poravnavo pred to ustanovo. Za leti, ki jih opazujemo, pa so imeli v rokah to pobudo tudi nekateri organi, zlasti sodišča, čeprav vedno manj, glede na upoštevanje načela o svobodni volji pri odločitvah strank, kateri organ naj rešuje sporno vprašanje. Kljub vmešavanju tretjih v problem odločanja smo ugotovili nekaj pomembnih podatkov.

Tabela 72: Stališča strank o primernosti poravnalnega sveta ali sodišča

Kaj je pri- merjene	Absolutno		Relativno	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
sodišče	99	70	25	19
poravnalni svet	294	299	75	81
Skupaj	393	369	100	100
ni odgovoril	7	31		

Ker je šlo za anketiranje post festum, to je že po obravnavanem sporu, po katerem so tako ali drugače prišle do izraza negativne izkušnje ene stranke z drugo, ne glede na formalno poravnan spor ali ne, se v navedenih odstotkih izraža določeno razočaranje. To je razumljivo večje pri tožiteljih kot pri tožencih.

Odgovori tistih, ki mislijo, da bi bilo za reševanje njihovega spora primernejše sodišče (glej zgornjo tabelo) so naslednji (podatki se nanašajo le na odgovore in ne na stranke, anketiranci so imeli možnost več odgovorov).

Tabela 73: Zakaj bi bilo za rešitev spora primernejše sodišče

Utemeljitev	Absolutno		Relativno	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
odločnost pri reševanju	57	31	29	25
možnost obrambe	7	9	4	7
temeljnost postopka	48	37	24	29
objektivnost	34	29	17	22
večja učinkovitost	51	21	26	17
Skupaj	197	127	100	100

Največji razloček je pri odgovoru "večja učinkovitost" sodišč za katere so se iz že razumljivih razlogov izrekli tožitelji, ki pred poravnalnim svetom, zaradi narave te institucije ne morejo doseči izvršilnega naslova.

Tabela 74: Zakaj je bil za reševanje spora primernejši poravnalni svet

Utemeljitev	Absolutno		Relativno	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
ker je dovolj pravičen	112	99	18,5	17
ker zadosti pravici	126	117	21	20
ker hitreje rešuje	112	91	18,5	16
ker je postopek zastonj	165	170	27	30
ker pride do izraza dobra volja strank	90	95	15	17
Skupaj	605	572	100	100

(Tudi v gornji tabeli je upoštevano število odgovorov tistih, ki so se izrekli za več okoliščin o primernosti poravnalnega sveta).

Med odgovori se je veliko število strank izreklo za poravnalni svet zaradi tega, ker je postopek zastonj. Glede na to, da je populacija strank našega vzorca v glavnem iz nižjih socialnih stratumov, taka ugotovitev sicer ni presenetljiva, vendar osvetljuje poravnalni svet z nekega drugega družbenega zornega kota. Morda bi lahko zaradi tega rekli, da je poravnalni svet ustanova, ki jo uporabljajo predvsem revnejši sloji, kar se da sklepati tudi iz nekaterih drugih podatkov anketirane populacije tožiteljev in tožencev, zlasti pa iz podatkov o izobrazbi, poklicnih skupinah, kvalifikacijah, imetju itd. Čeprav so druga stališča strank glede poravnalnih svetov

prav tako važna (n.pr. o zadostitvi po pravici, o pravičnosti poravnalnega sveta itd.) vendar še zdaleč niso tako družbeno pomembna kot izjave anketirancev o tem, da je postopek pred poravnalnim svetom zastoj.

2. Avtoritativnost poravnalnega sveta

Od 672 strank, ki so odgovorile na vprašanje in ki so bile navzoče na poravninah, je 83 % takih, ki sodijo, da je poravnalni svet reševal njihov spor dovolj avtoritativno. Glede na izjave tožiteljev in tožencev ni med njimi statistično značilnih razločkov.

3. Sodbe o postopku

Anketiranci so imeli nekatere pripombe glede dogodkov, dela in načina postopka pred poravnalnimi sveti. Ugotovitve o tem utegnejo biti pomembne za prakso, ker kažejo predvsem na to, česa bi se bilo treba ogibati. Pri tem je treba poudariti še to, da 112 strank (38 tožiteljev in 74 tožencev) ni prišlo na poravnavo.

Kaj je motilo stranke

Od 681 strank, je bilo od anketiranja kar 69 % mnenja, da jih na poravnavi ni ničesar motilo, kar bi v njihovih očeh zmanjševalo ugled in pristojnost poravnalnega sveta, medtem ko je bilo 31 % (203) takih, ki so imeli glede postopka določene pripombe. Struktura odgovorov o zadevnih pomislekih je naslednja. Stranke je motilo: vede-

nje nasprotne stranke 40 %, premajhna odločnost ali odsotnost nekaterih članov poravnalnega sveta, 22 %, ker postopek ni imel pravnega značaja 21 % in pristranost članov 17 %.

Pazljivost članov na poravnava

Večina strank je izjavila, da so jih člani sveta pazljivo poslušali, ko so pojasnjevali svoja stališča o sporu. Od celotne anketirane populacije (izvzeti brez odgovorov 12, ni bil na poravnavi 112 in se ne spominja 18), ki je dala o tem odgovor, je bilo 94 % strank, ki so bile s člani poravnalnih svetov povsem zadovoljne. Le 40 strank (od tega 21 tožiteljev in 19 tožencev) temu ni pritrdilo.

Pri tem pa sodijo nekatere stranke, da kljub razmeroma ugodnemu mnenju glede poslušanja njihovih težav niso uspele v celoti razložiti svoje situacije poravnalnemu svetu. Od tistih, ki so dali ustrezne odgovore (izločeni: brez odgovora 12, ni bil na poravnavi 112) je bilo 564 ali 83 % takih, ki so zadovoljni, medtem ko je bilo 112 ali 17 % (52 tožiteljev in 60 tožencev) v tem pogledu v celoti ali le deloma nepotešenih. Ta odstotek, ki izraža subjektivne občutke in nemožnost ustrezne verbalne sprostitev strank pred poravnalnim svetom, najbrž ni tako zaprepaščujoč, ker moramo računati z zahtevnostjo ljudi in njihovim tolerančnim pragom. Ker je v tem pogledu večina nezadovoljnih le "deloma" (48 tožiteljev, 49 tožencev), lahko rečemo, da je tudi ta stran vloge poravnalnih svetov še kar ugodna.

Sodelovanje nasprotne stranke na poravnavi

Zaradi konfliktnih razmerij oziroma čustvenih napetosti med ljudmi prihaja med tožitelji in toženci tudi pri reševanju sporov pred poravnalnimi svetom do zaostrovanj in do razpleta neljubih dohodkov, na katere mora svet ustrezno reagirati. V tem pogledu so izjave naslednje: 324 ali 50 % je bilo prekinjenih v pripovedovanju, 282 strank ali 44 % v pojasnjevanju spora ni bilo prekinjenih od nasprotne stranke, medtem ko 37 ali 6 % strank sploh ni hotelo poslušati pojasnjevanja nasprotne stranke (osnovni zakon o poravnalnih svetih dopušča možnost ločenega obravnavanja sprtih strank).

Mnenje strank glede izboljšanja uspeha poravnav

Na gornje vprašanje se navezuje tudi stališče strank o tem, kaj bi bilo za uspeh poravnave boljše: ali da bi se člani poravnalnega sveta pogovorili z vsako sprto stranko najprej posebej in šele nato skupaj, ali pa je boljše, da se pogovore z obema istočasno. Kar 400 ali 54 % anketirancev, ki je dalo odgovor (213 tožiteljev, 187 tožencev) se je odločilo za sočasno obravnavanje sporne zadeve. To morda kaže na sprejemanje izkušenj iz preteklosti, ko so sami na tak način obravnavali svoj spor, ali pa na morebitne nezaupanje do ločenega obravnavanja, pri katerem ena stranka za drugo ne bi vedela kaj pripoveduje poravnalnemu svetu in ne sprejemajo tak način reševanja, v katerem izgube nadzor nad dogajanjem in odločanjem v njihovi zadevi.

Za ločen razgovor in nato skupno obravnavanje je 197 strank ali 26 %, medtem ko je 149 strankam ali 20 % vseeno, kakšne metode razgovora bi bile v praksi.

Mnenje strank glede morebitne nekorektnosti sveta

V tem pogledu smo vprašali anketirance, kaj bi storili v primeru, če bi nasprotna stranka vzbujala pri članih sveta več zaupanja, čeprav ne bi pripovedovala resnice.

Tabela 75: Ravnanje strank v primeru nekorektnosti sveta

Ravnanje strank	Absolutno		Relativno	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
spor bi predala sodišču	315	197	81	52
ničesar ne bi storila in neodločna, ali ne ve	75	185	19	48
Skupaj	390	382	100	100
ni odgovoril	10	18		

Tožitelji, za katere domnevamo, da pred poravnalnimi svetmi intenzivneje kot njihovi opONENTI iščejo svojo zadovoljitev, bi v navedenih primerih večinoma predali spor sodišču. Toženci, ki jih morda obremenjujejo občutki krivde in morebitna odgovornost za konflikt pa bi se za tak ukrep odločili le v dobri polovici primerov. Tožencev, ki ne bi ničesar storili, je bilo kar 122 ali 30,5% tovrstne populacije.

4. Formalna uspešnost reševanja sporov in izjave strank o poravnalnih svetih

Nekatere odgovore smo preizkusili tudi glede na to, ali so imela stališča strank v tem pogledu kakšen vpliv na pripravljenost poravnati se pred svetom ali ne. Ker so se pri 8 sporih v mestih in pri 11 na vasi, ljudje poravnali sami brez posredovanja svetov, prikazujemo v nekaterih tabelah manj poravnav (manj kot 200 za vsako populacijo).

Primernost sveta za reševanje sporov

Tabela 76: Primernost poravnalnega sveta ali sodišča

Kaj je primerneje	Mestni sveti				Vaški sveti			
	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
sodišče	4	12	16	"	-	13	13	-
poravnalni svet	89	20	109	82	91	22	113	81
različni odgovori	38	29	67	57	28	35	63	44
Skupaj	131	61	192		119	70	189	

$h_i^2 = 26,92$, značilen na nivoju 0,001 (mesto)

$h_i^2 = 35,34$ značilen na nivoju 0,001 (vas)

V obeh primerih, tako v mestu kakor na vasi, je bila uspešnost poravnav boljša pri tistih sporih, pri katerih sta bila oba, tožitelj in toženec mnenja, da je za reševanje njunega spora primernejši poravnalni svet. Najslabši re-

zultati so bili doseženi v primerih prepričanosti, da je ta organ sodišče in ne svet, medtem ko je bilo pri sporih z različnimi stališči strank uspešnost poravnave nekoliko večja pri mestnih poravnalnih svetih.

Mnenje strank o avtoritativnosti sveta

Tabela 77: Avtoritativnost poravnalnega sveta

Kako je svet reševal spore	Mestni sveti				vaški sveti			
	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
avtoritativno	90	10	100	90	86	28	114	75
neavtoritativno	4	6	10	(40)	-	1	1	"
različni odgovori	28	20	48	58	26	17	43	60,5
Skupaj	122	36	158		112	46	158	
na poravnavi ni bilo obeh	9	25	34	25	7	24	31	(23)

$hi^2 = 26,87$, značilen na nivoju 0,001

Do podobnih ugotovitev kot prej smo prišli tudi pri odgovorih glede avtoritativnosti poravnalnih svetov pri reševanju sporov. Spori, pri katerih obeh stranki sodita, da je svet ravnal avtoritativno, so bili v pretežni večini, še posebej pa pri mestnih poravnalnih svetih, reševani dosti uspešneje, kot v primerih, ko sta bili stranki deljenega mnenja ali pa sta celo dobili občutek neavtoritativnosti. Glede na boljšo poklicno in izobraževalno strukturo članov svetov so ugodnejši rezultati v mestih

razumljivejši in nujnejši.

Pomisleki strank glede postopka

Že prej smo prikazali nekaj podatkov o tem, kaj je stranke motilo, ko so stale s svojim nasprotnikom iz oči v oči pri poravnava pred svetom. Navedli smo, da so bile te okoliščine naslednje: pristranost članov svetov, odsotnost nekaterih članov, njihova premajhna odločnost, obnašanje nasprotne stranke ter dejstvo, da postopek pred poravnalnim svetom ni imel pravnega značaja.

Tabela 78: Motenost strank pred poravnalnim svetom

Ali je stranki kaj motilo	Mestni sveti				Vaški sveti			
	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
obe ni nič	68	10	78	87	72	11	83	87
eno je nekaj	39	15	54	74	37	24	61	61
obe je nekaj	15	11	26	58	3	11	14	(21)
Skupaj	122	36	158		112	46	158	

na poravnavi ni bilo obeh 9 25 34 7 24 31

$hi^2 = 10,79$, značilen na nivoju 0,001 (mesto)

$hi^2 = 29,55$, značilen na nivoju 0,001 (vas)

Tudi na tem področju se podobno kot prej kažejo iste tendence. Uspešnost poravnavanja je znatno večja, če stranke glede postopka, zadržanja članov sveta in strank ni motilo ničesar. Pri obeh populacijah svetov smo ugotovi-

li tudi ista razmerja v tem pogledu. Uspešnost poravnavanja je seveda največja, če obeh ali le eno od strank na poravnavi ni motilo karkoli od prej navedenega. Podatki kažejo, da so za tovrstno motenost manj občutljivi v mestih. Morda je gostota najrazličnejših socialnih interakcij v mestu eden izmed faktorjev, da je tolerančni prag za tovrstne pritiske okolja lahko višji in v našem pogledu manj destruktivno vpliva na uspešnost formalnega poravnavanja pred sveti.

Reagirane nasprotne stranke

Tabela 79: Sodelovanje nasprotne stranke na poravnavi

Nasprotna stranka	Mestni sveti				Vaški sveti			
	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
je ni prekinjala	36	6	42	86	35	6	41	85
jo je prekinjala	32	16	48	67	36	17	53	68
različni odgovori	53	12	65	83	41	23	64	64
je ni poslušala	1	2	3	"	-	-	-	-
Skupaj	122	36	158		112	46	158	
na poravnavi ni bilo obeh	9	25	34		7	24	31	

$hi^2 = 6,94$, značilen na nivoju 0,05 (mesto)

$hi^2 = 5,53$, značilen na nivoju 0,10 (vas)

Kar zadeva vzajemno razmerje med strankami pred poravnalnimi svetom setudi tu kažejo podobne tendence. Več uspešnih poravnav je pri tistih sporih, ko stranke na poravnavi nista prekinjali druga druge. Uspešnost formalno poravnanih sporov pada, če sta se prekinjali obe, če je razgovor prekinjala samo ena, oziroma če se sploh nista poslušali (le trije primeri). Vendar se glede na naš prejšnji zaključek pri "različnih odgovorih" (kar pomeni, da je razgovor prekinjala samo ena od njiju) tudi tu kaže večji tolerančni prag pri tožiteljih in tožencih v mestih.

5. Kaj je pomembno za poravnavo

Vse kaže, da so ljudje, katerih spori se rešujejo pred poravnalnimi svetom, občutljivi na to, kako so tretirani pred drugimi ali od drugih. Če poleg frustracij in tenzij zaradi spora samega doživljajo še druge pritiske v postopku pred poravnalnimi svetom samim, je njihova pripravljenost za poravnavanje znatno manjša in tolerančni prag precej nižji. Intenzivnost medsebojnega komuniciranja oziroma gostota socialnih interakcij, ki je večja v mestu, verjetno pogojuje večjo pripravljenost za ustvarjanje sožitja kot na podeželju. To bi v neki konsekvenci kazalo tudi na različne kulturne norme anketiranih populacij. Za delo poravnalnih svetov pa bi morali lahko rekli, da je za uspešno poravnavanje sporov zelo pomembno:

- če obe stranki sodita, da je za njun spor najprimernejši poravnalni svet,

- če ga obe štejeta za dovolj uglednega,
- če na strani poravnalnega sveta in glede njegovega ravnanja ni ničesar takega, kar bi stranki pri postopku vznemirjalo (pristranost, nekorektno zadržanje sveta in nasprotnih strank itd.),
- in če poravnalni svet in druga drugi omogočita pripovedovanje, ne da bi se samovoljno prekinjali (sposobnost poravnalnega sveta za vodenje postopka).

Odgovori na vprašanje, ali so lahko v celoti razložile svojo situacijo pred poravnalnim svetom niso nikjer pokazali statistično značilnih razločkov, čeprav najbrž tudi ta okoliščina ni tako nepomembna, saj se kažejo tendence, da je bilo več poravnanih sporov v tistih primerih, pri katerih so stranke imele tako priložnost.

VII. POSTOPEK PRED PORAVNALNIM SVETOM

VII. POSTOPEK PRED PORAVNALNIM SVETOM

(dr. Katja Vodopivec, dr. Janez Pečar)

1. Odgovori članov o načinu postopka

Za pomirjanje strank pred poravnalnim svetom ni predpisane postopka. Delovanje oziroma vplivanje sveta na tožitelja in toženca v smeri skupne poravnave in prostovoljne rešitve spornega vprašanja je neoblično. Pri tem se svet oziroma njegovi člani ravnaajo po svojem "zdravem razumu" oziroma izkušnjah iz preteklosti in občutku za pravičnost. Zaradi tega je lahko postopek pred poravnalnim svetom tudi hiter in brezplačen. Iskanje materialne resnice v sporu ni ravno vedno nujen ukrep ali pogoj za poskus poravnave, čeprav tudi tega vprašanja ne bi mogli dosledno zanemariti.

Načini vplivanja na pomiritev tožitelja in toženca so lahko zelo različni in odvisni od lastnosti ljudi, ki se v ta namen pred svetom posebej sestanejo ter o pomembnosti in vrednosti spora. Todeglede na te pomisleke smo z anketo vprašali člane poravnalnih svetov, kako bi reagirali v danih situacijah, ki jih pri svojem delu v svetih nedvomno pogosto srečujejo. Take situacije so n. pr: stranki se poravnata samo navidezno, njuni odnosi v življenju pa se ne bodo prav nič spremenili, kolikor ne, celo poslabšali, tožitelj in toženec sta se na poskusu poravnave pričela prepirati in kričati, na poravnavanju je prišlo do fizičnega obračunavanja, ena od sprtih strank

se n. pr. na poravnavi nedostojno vede, izziva, grozi ali n. pr. laže. Pri tem smo hoteli zvedeti kakšne bi bile reakcije članov in kako bi ravnali, če pride do tega. Članom smo na anketnem listu pripravili tudi različne odgovore, da so se laže odločali, obenem pa smo jim pustili možnost, da so sami oblikovali in dopolnjevali odgovore glede na njihovo prepričanje.

Kaj storiti ob ugotovitvi, da bi poravnave uspele samo navidezno

Pri tem gre za pomembno vprašanje smotrnosti delovanja poravnalnih svetov. Pomembno je zlasti zaradi tega, ker smo ga postavili vzgojno. Prepogosto se namreč dogaja, da se poravnavanje jemlje preveč formalno. Mnoga stremljenja gredo le za tem, da se tožitelj in toženec poravnata, manj pozornosti pa je deležno razvijanje njunih odnosajev, ko se zopet vrneta v svoje okolje (ponekod je od števila poravnanih sporov odvisna tudi nagrada članov). Zato smo člane vprašali, kaj bi storili, če bi vedeli, da bo poravnava uspela le pred poravnalnim svetom ne pa tudi v življenju.

Tabela 80: Odgovori članov o ukrepih pri navideznih poravnava

U k r e p	Poravnalni sveti			
	absolutno		relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
ponovni poskus poravnave	9	14	8	10
postopek pred sodiščem	19	37	18	26
svetovanje	15	36	14	25
prikazovanje posledic	21	19	19	13
prikazovanje neznatnosti spora	6	5	6	3,5
vzbujanje razumevanja	22	9	20	6
opozarjanje na nesmiselnost navideznega poravnavanja	10	7	9	5
ostalo	2	11	6	11,5
ne stori ničesar	4	5		

Skupaj 108 143 100 100
brez odgovora - 1

$\chi^2 = 21,18$, značilen na nivoju 0,01

Na vasi je znatno več članov, ki bi svetovali postopek pred sodiščem. Nižji socialni stratumi, ki prevladujejo v vaški populaciji, v zvezi z nižjo izobrazbeno strukturo in relativno šibkejšim deležem porotnikov pri članstvu, vidijo večjo avtoriteto v sodišču, kakor njihovi kolegi v mestu. Tudi aspiracije po sodnih prerogativah so številnejše pri vaških svetih kot pri mestnih. Četrtnina članov na vasi pa bi se odločila za večji trud pri pomirjanju. Ob upoštevanju tistih, ki so se odločili še za ponoven postopek pred poravnalnim svetom, pa so tisti, ki bi opravili vse z lastnimi močmi, vendarle tudi na vasi v večini.

Nekaj več kot na vasi je v mestnih svetih takih članov, ki bi prikazovali posledice, če bi se razprtije med stran-

kama nadaljevale in ki bi apelirali na medsebojno razumevanje pri poravnavanju konfliktov.

Ukrepi v primeru prepira na poravnavi

Člani so v zvezi z vprašanjem "kaj bi storili, če bi se sprti stranki na poravnavi začeli prepirati in kričati" odgovorili takole: skušal bi ju takoj pomiriti: v mestu 36 %, na vasi 37 %, opozoril bi ju na red in disciplino: v mestu 20 %, na vasi 19,5 %, skušal bi ju na lep način pomiriti: v mestu 20, na vasi 14,5 %, poslušal bi ju in šele nato posređoval: v mestu 13 %, na vasi 14 %, ločil bi ju: v mestu 7 %, na vasi 9 % itd.

Ukrepi, kadar pride na poravnavi do fizičnega obračunavanja

V tem pogledu je imel vsak član možnost več odgovorov in ne enega samega. Zato smo pri tem vprašanju zbrali kar 480 navedb, ki so se nanašale na naslednje odgovore: poklicali bi milico: v mestu 21 %, na vasi 18 %, prepredil bi pretek: v mestu 18,5 %, na vasi 19 %, pomiril bi stranki: v mestu 14 %, na vasi 17 %, prekinil in odložil bi poravnavo: v mestu 18 %, na vasi 20 %, stranki bi ločil in ju odstranil: v mestu 16 %, na vasi 14 %, opozoril bi ju na posledice: v mestu 11 %, na vasi 12 %.

Ukrepi v primeru nedostojnega vedenja na poravnavi

Odgovori na to vprašanje so bili naslednji: pozoril bi jo na dostojno vedenje: v mestu 59 %, na vasi 58 %, od-

stranil bi jo s poravnave: v mestu 23 %, na vasi 19 %, posvaril in poučil bi jo: v mestu 17 %, na vasi 16 %.

Ukrepi, če bi ena izmed strank drugi grozila in jo izzi-
vala

Pri tem vprašanju se je več kot polovica članov opredeli-
la predvsem za dva odgovora in sicer: opozoril bi jo na
nedopustnost kaj takega in na posledice: v mestu 39 %, na vasi 35 %, opozoril bi jo na dostojno vedenje: v me-
stu 22 %, na vasi 30,5 %, ostali odgovori pa so: opozo-
ril in posvaril bi jo: v mestu 19,5 %, na vasi 16 % in o-
pozoril bi jo na red in disciplino: v mestu 15 %, na va-
si 14 %. Le 4 % članov so se odločili za odstranitev s
poravnave.

Postopek, kadar ena izmed strank očitno laže

V vsakdanjem življenju in pri postopku pred poravnalni-
mi sveti je dovolj primerov, ko ljudje zaradi najrazličnej-
ših motivov (škodoželjnost, sovraštvo, maščevanje, zago-
vor itd.) ne pripovedujejo resnice. Lažejo lahko torej z
zavestnim napačnim pripovedovanjem ali z zamolčanjem ne-
kih pomembnih dejstev. Tak način ravnanja je posebno po-
gost zlasti takrat, kadar gre za varstvo ali dosego ne-
kih osebnih interesov, ki so predmet spora.

Tabela 81: Ukrepi ob ugotovitvi, da stranka očitno laže

U k r e p	Poravnalni sveti			
	Absolutno		Relativno	
	mestni	vaški	mestni	vaški
opozorilo naj govori resnico	35	34	33	24
dokazovanje laži	37	75	34	52
izvedba dokazov, izpraševanje prič	11	12	10	8
prikazovanje posledic laži	16	10	15	7
prekinitev poravnave, ugotavljanje resnice ter ostalo	9	13	8	9
Skupaj	108	144	100	100

$\chi^2 = 10,02$, značilen na nivoju 0,05

Omenili smo že, da je v mestnih poravnalnih svetih več članov - porotnikov in šolsko bolj izobrazena populacija, ki jo od vaške karakterizira tudi relativno višji socialni status. V mestnih poravnalnih svetih je tudi relativno več članov, ki so se do anketiranja kakorkoli ukvarjali z urejanjem odnosov med ljudmi. To so morda razlogi, da so se mestni bolj kot člani vaških poravnalnih svetov odločili za opozorilo o pripovedovanju resnice in za prikazovanje posledic laži. Odločili so se torej za vplivanje z določenim moralnim pritiskom na katerokoli od strank, medtem ko so se člani vaških svetov, za katere smo že ugotovili, da kažejo večje zaupanje v sodišča, v več kot polovici primerov odločili za dokazovanje. To je morda ponovno simptom, ki kaže na težnjo po sodnik prerogativah, ki je imanentna vaškim poravnalnim svetom, o čemer smo prav tako navedli že nekaj dejstev.

Ukrepi, če se stranki na noben način nočeta poravnati

Pri tem je najbolj prišel do izraza odgovor: napätim ju na sodišče, za katerega se je izreklo kar: v mestih 72 %, na vasi pa 69 % članov. Ta ukrep je v resnici najbolj primeren, kajti kadar je vrednost sporov (v materialnem ali nematerialnem pogledu) tolikšna da ne moreta druga drugi ničesar popustiti ali odstopiti in gre morda tudi za iskanje pravice, ki naj bo vsakomur od njiju posebej odmerjena in izvršljiva, tedaj je najbolje, da posreduje sodišče.

Ostali odgovori pa so v tem pogledu naslednji: opozorim ju na izgubo časa in stroškov: v mestu 16 %, na vasi 15 %, skušam na vsak način doseči poravnavo: v mestu 10 %, na vasi 12,5 %.

Nekatere posebnosti glede predsednikov poravnalnih svetov

Pri vseh gornjih vprašanjih smo tudi še posebej ugotavljali ali se stališča predsednikov razločujejo od tistih, ki so jih povedali člani svetov. Glede na dominantno vlogo predsednika pri pomirjanju strank in sploh v delu sveta utegnejo biti razločki pomembni in lahko vplivajo tudi na učinkovitost poravnavanja. S preiskusom hi² smo statistične značilnosti ugotovili le v dveh primerih in sicer pri vprašanjih: "Kaj bi storili, če bi se stranki na poravnavi nedostojno vedli" in pri vprašanju "Kaj bi storili, če se stranki na noben način nočeta poravnati". Pri vseh osta-

lih vprašanjih pa nismo ugotovili razločkov, kar pomeni, da so odgovori oziroma stališča članstva razmeroma enotni.

Tabela 82: Ukrepi pri nedostojnem vedenju glede na mnenja predsednikov in članov

Ukrep	Absolutno		Relativno	
	predsedniki	člani	predsedniki	člani
opozorilo na nedostojno vedenje	46	102	55	61
odstranitev s poravnave	26	26	31	16
poučitev in drugo	12	39	14	23
Skupaj	84	167	100	100
ni odgovoril	-	1		

$hi^2 = 9,30$, značilen na nivoju 0,01

Člani se bolj kot predsedniki nagibajo k tolerantnejšim oblikam vplivanja na stranke, medtem ko so predsedniki agresivnejši in bi na nedostojno vedenje znatno pogosteje kot člani reagirali kar z odstranitvijo s poravnave.

Tabela 83: Ukrepi, če se stranki nočeta poravnati glede na mnenje predsednikov in članov

Ukrep	Absolutno		Relativno	
	predsedniki	člani	predsedniki	člani
napotitev na sodišče	69	109	81	65
opozorila na izgubo časa in stroškov	6	33	7	20
ostalo	10	26	12	15
Skupaj	84	148	100	100

$hi^2 = 8,26$, značilen na nivoju 0,05

V primerih, ki ne kažejo na uspeh pri obravnavah, bi se predsedniki v pretežni večini odločili za napotitev strank na sodišče. Člani pa bi poleg tega ukrepa močneje kot predsedniki uporabljali še druge milejše in sprejemljivejše ukrepe zlasti pa vplivanje na obe stranki s prepričevanjem i. pod.

V obeh primerih se kažeta tendenci, da so predsedniki poravnalnih svetov manj potrpežljivi pri delu z ljudmi, manj uporabljajo prepričevalnost ter bolj agresivnost, na splošno lahko zaključimo, da so v odnosjih z ljudmi manj tolerantni kot člani. Kolikor to vprašanje povezujemo še z drugimi odgovori, kot n. pr. da jim je delo v poravnalnih svetih bolj v breme (kot članom), da jih delo pri pomirjanju ne veseli itd., se zdijo gornje ugotovitve razumljivejše in sprejemljivejše. Ker pa je njihova vloga v delu sveta prevladujoča, je tak odnos za uspešnost dela svetov samo škodljiv.

Vpliv poravnalnih svetov na uspešnost poravnavanja

Pričakovati je, da uspešnost pomirjanja strank ni odvisna samo od njihove volje in pripravljenosti za poravnavanje, ampak tudi od sposobnosti članov svetov. Ti so dolžni na tožitelje in tožence vplivati v pogledu razumevanja težav ali zahtevkov drug drugega in jih pripeljati do neke, za oba sprejemljive rešitve sporov. Večina članov je za to delo strokovno nepripravljena, nekateri pa so sami od sebe, spontano našli boljši način dela. Zaradi tega so nekateri "prijemi" članov svetov ^{pri} zbliževanju in po-

mirjanju tudi neustrezni za določenega človeka in nepri-
merni za delo take vrste sploh. Neustreznosti oziroma u-
streznosti nekega pristopa k določenemu človeku najbrž ni
nikoli mogoče odločiti v naprej. Tudi primernost oziroma
nepriemernost nekkih delovnih metod je mogoče predvideti
le na splošno. V tem smislu smo oblikovali mnenja z bolj
ali manj primernih delovnih metodah, ki jih v nadaljeva-
nju preizkušamo glede na njihovo učinkovanje pri porav-
navanju.

2. Formalno in dejansko reševanje sporov

Med dejansko rešene spore smo šteli tiste pred poravnal-
nim svetom formalno poravnane spore, za katere so nam stranke
same ob anketiranju izjavile, da je poravnava uspela, ne
samo pred poravnalnim svetom ampak tudi sicer v življenju.
V vseh teh primerih so se medsebojni odnosi med toži-
telji in toženci izboljšali tudi po mnenju strank.

Število strank, ki so izjavile, da je poravnava uspela

Mestni poravnalni sveti		Vaški poravnalni sveti	
tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
47	51	65	63

Drugače povedano: med 200 spori obseženih v vzorcu pri
vaških poravnalnih svetih in 200 sporih pri mestnih sve-
tih je bilo doseženo resnično izboljšanje stanja na vasi
nekaj več kot pri četrtini (32 %), v mestih pa manj kot
v četrtini sporov (24 %).

Ti pravi pokazatelji, ki so odraz počutja ljudi, katerih spori so bili obravnavani pred poravnalnimi sveti pa so znastno slabši od tistih, ki jih sporočajo poravnalni sveti. Podatki tudi kažejo, da so v oceni položaja tako majhne razlike v izjavah med tožitelji in toženci, da jih lahko zanemarimo. Sicer pa naj bi bilo po izjavah poravnalnih svetov poravnanih (formalno) na vasi 119 ali 59,5 % sporov, v mestu pa 131 ali 64 % (od tistih), ki so prišli v vzorec. Delež dejansko rešenih sporov so torej več kot še enkrat nižji.

3. Pogoji, ugodni za opravljanje dela v poravnalnih svetih

Med osebne lastnosti članov poravnalnih svetov, ki bi mogle ugodno vplivati na poravnavanje smo šteli: izobrazbo, bivanje v kraju delovanja sveta, porotništvo, ukvarjanje s pravom, psihologijo in odnosi med ljudmi, poznavanje ljudi in problematike na območju poravnalnega sveta in socialno participacijo v lokalni skupnosti.

Na uspešnost poravnavanja pa seveda ne vplivajo le lastnosti in način dela poravnalnih svetov, marveč tudi vrsta spora samega. Če je spor take narave, da objektivno ni rešljiv (zlasti n.pr. stanovanjski spori), potem tudi več pozitivnih lastnosti in prizadevanj članov poravnalnih svetov ne more bistveno vplivati na uspešnost oziroma neuspešnost poravnave. Ker vsebujejo podatki o vseh sporih zelo heterogene vrste sporov, in je njihova struktura v mestih in na podeželju različna, bi bilo mogoče, da glo-

balne primerjave ne bi odražale sposobnosti članov poravnalnih svetov. Zaradi tega smo kot posebno skupino za namen ugotavljanja uspešnosti poravnalnih svetov izločili še spore osebnih razprtij v mestih. Med nje smo šteli: razžalitve, obrekovanja, nedostojno vedenje, izzivanje, grožnje, samovoljo, pretepe in telesne poškodbe, izključili pa smo vse tiste stranke, ki so stanovale skupaj in so mogle biti osebne razprtije posledica skupne nastanitve. To naj bi bila v tem primeru ožja, bolj homogena skupina sporov, s katero smo želeli preverjati upravičenost globalnih rezultatov in interpretacij.

Poleg tega moramo povedati, da so posamezni sveti reševali premajhno število sporov, da bi bilo mogoče poravnalne svete kot take opredeliti kot bolj ali manj uspešne. Zato smo za izhodišče in za enoto opazovanja vzeli posamezni spor. Hipoteza je bila naslednja: za sprti stranki, ki se poravnata pred poravnalnim svetom je poravnavanje enkratno doživetje, enkraten dogodek. Ne glede na to, koliko je konkretni svet že reševal sporov, več ali manj, je v vsakem konkretnem primeru vplival na izid konkretnega spora tudi svet sam s svojo osebnostno sestavo in s svojim načinom dela. Čeprav torej govorimo o uspešnosti oziroma neuspešnosti delovanja poravnalnih svetov, je v tem primeru enota opazovanja - spor.

In končno, posebej smo opazovali osebno pripravljeno in delo predsednikov, kot tistih, ki v poravnavo najbolj intenzivno posegajo in posebej večino članov sveta. Ker

smo z anketo zajeli povsod le tri člane sveta (predsednika in dva člana), sta večino članov lahko predstavljala tudi predsednik in en član. Za tako primerjavo smo se odločili zato, ker smo domnevali, da pripada odločilni vpliv ali predsedniku ali večini članov sveta.

V tabelah v tekstu prikazujemo zaradi preglednosti dosledno le odstotke uspešno rešenih sporov ³⁰.

Tabela 84: Vpliv izobrazbe članov na uspešnost poravnovanja

Izobrazba	Mestni poravnalni sveti			Vaški poravnalni sveti		
	vsi spori		spori osebnih razprtij	preds.večina		preds.večina
	1	2	3	4	5	na 6
manj kot dokončano						
srednjo šolo	73	65,5	75	63,5	64	61,5
dokončano srednjo šolo	62	71	42	85	65	74
nedokončano, dokončano višjo, visoko šolo	79 ^x	"	82	"	50	"
hi ² ₁	1 = 4,40, značilen na nivoju 0,05					
ni ² ₂	2 = 3,89, značilen na nivoju 0,05					
hi ² ₃	3 = 3,16, značilen na nivoju 0,10					
hi ² ₄	4 = 4,75, značilen na nivoju 0,05					
^x 89 %	z dokončano visoko ali višjo šolo					

Dejansko rešeni spori

manj kot dokončano						
srednjo šolo	32	23	35	22	37,5	36,5
dokončana srednja šola	16	28	14	30	32	32,5
nedokončana, dokončana višja, visoka šola	38,5	"	32	"	37	"
hi ² ₁	1 = 8,61, značilen na nivoju 0,01					
hi ² ₂	2 = 3,25, značilen na nivoju 0,10					

³⁰ Metodologijo obdelave izdelala dr. Katja Vodopivec

Pri formalno rešenih sporih lahko rečemo, da se kažejo splošne tendence naraščanja učinkovitosti z večanjem nivoja izobrazbene strukture, čeprav tega v mestih ni čutiti pri predsednikih z dokončano srednjo šolo. Razen tega pa je članov z dokončano višjo ali visoko šolo v vaških svetih tako malo, da v tem pogledu ni računati na njihov odločujoč vpliv. Pri reševanju osebnih razprtij v mestih je pozitiven vpliv višje izobrazbe še posebej potrjen.

Dozdeva se nam, da odigra pri večini članov poravnalnih svetov v mestih in na podeželju dokončana srednja šola podobno pozitivnejšo vlogo, kot pri predsednikih mestnih svetov visoka oziroma višja šola.

Podobne tendence smo ugotovili tudi pri dejansko uspešno rešenih sporih. Zaradi njihovega nizkega deleža na sploh pa je značilnostnih razlik manj.

Tabela 85: Dolžina bivanja na območju poravnalnega sveta

Bivališče na območju poravnalnega sveta	Mestni poravnalni sveti			Vaški poravnalni sveti		
	vsi spori oseb- spori njih razprtij			predsed- veči- sedni- na ki		
	1	2	3	4	5	6
<u>Formalno rešeni spori</u>						
od rojstva	59	68	65	72	64	65
kasneje priseljeni	70	68,5	70	68	62	61
<u>Dejansko rešeni spori</u>						
od rojstva	23	22	25	33	40	35
kasneje priseljeni	27	25	23,5	21	32	35

Ugotovljene razlike niso statistično značilne. Posebno v mestih ni zaslediti posebnih tendenc po katerih bi bili uspešnejši tisti člani, ki so od rojstva v kraju delovanja sveta, razen pri dejansko uspešno rešenih sporih osebnih razprtij. Pri vaških poravnalnih svetih pa je bivanje od rojstva pomembnejša okoliščina pri uspešnejšem poravnavanju, kajti tu je imelo zlasti avtohtono prebivalstvo že od nekdanj nekakšen odpor pred "prišleki" in je nezaupljivo do novih naseljencev. K temu je treba dodati še to, da je socialna mobilnost na vasi manjša kot v mestu in omogoča pristnejše interakcije, manj izoliranosti, manj anonimnosti ter znatno več varnosti v odnosih med ljudmi, kar je pogojeno z dolžnino bivanja in medsebojnim součinkovanjem.

Tabela: 86: Porotništvo v zvezi z uspešnostjo poravnavanja

Porotnik	Mestni poravnalni sveti			Vaški poravnalni sveti		
	vsi spori		spori osebnih razprtij	vsi spori		spori osebnih razprtij
	predsednik	večina	predsednik	večina	predsednik	večina
	1	2	3	4	5	6
<u>Formalno rešeni spori</u>						
ni in ni bil	68	87	71	92	67	61
je ali je bil	68	61	67	59	62	66
$hi^2_2 = 10,48$, značilen na nivoju 0,01						
$hi^2_4 = 7,31$, značilen na nivoju 0,01						
<u>Dejansko rešeni spori</u>						
ni in ni bil	23	40	25	40	37	37
je ali je bil	25	19	22	17	34	32
$hi^2_2 = 7,96$, značilen na nivoju 0,01						
$hi^2_4 = 3,85$, značilen na nivoju 0,05						

Pričakovali smo, da bo porotniško delo prineslo članom več izkušenj in izboljšanje taktičnega ravnanja z ljudmi, s katerimi se srečujejo pred poravnalnimi sveti. Toda resnica je precej drugačna od hipoteze. Tisti člani, ki so ali so bili porotniki pri sodiščih, imajo manj uspehov pri poravninah, kot tisti, ki nikoli niso bili porotniki. Vse kaže, da se neporotniki z večjo skrbnostjo in prizadevnostjo lotevajo odnošajev med ljudmi kot porotniki, ki morda rutinersko in manj tolerantno obravnavajo življenjske probleme ljudi v svoji sredi. Morda gre pri tem tudi za tendenco omalovaževanja in nezaupanja svetov, ki na nepravni način urejajo odnose med ljudmi, pri čemer tudi sklepi, sprejeti pred njimi nimajo izvršilnega naslova.

Tabela 87: Ukvarjanje s pravom in psihologijo v zvezi z učinkovitostjo svetov

Člani poravnalnih svetov se ukvarjajo s pravom ali psihologijo	Mestni poravnalni sveti				Vaški poravnalni sveti	
	vsi spori		spori osebnih razprtij		predsedniki	večina
	predsedniki	večina	predsedniki	večina		
	1	2	3	4	5	6
<u>Formalno rešeni spori</u>						
da	60	59,5	62,5	64	61	62
ne	78	78	78	75,5	65	64
$hi^2_1 = 7,98$, značilen na nivoju 0,01						
$hi^2_2 = 7,94$, značilen na nivoju 0,01						
$hi^2_3 = 3,02$, značilen na nivoju 0,10						
<u>Dejansko rešeni spori</u>						
da	15,5	16	15	15	33	32
ne	34	33	36	35	37	36
$hi^2_1 = 9,10$, značilen na nivoju 0,01						
$hi^2_2 = 8,60$, značilen na nivoju 0,01						
$hi^2_3 = 6,51$, značilen na nivoju 0,05						

Iz tabel izhaja podobna ugotovitev, kot pri porotniškem delu članov poravnalnih svetov. Tisti, ki se ne ukvarjajo s pravom in psihologijo, so dosledno na vasi in v mestu, kot pri poravnavanju osebnih razprtij (tako predsedniki in člani) znatno uspešnejši kot tisti, ki jih karakterizirata tudi ti dve okoliščini.

Pri tem pa je treba posebej povedati, da ukvarjanje s pravom ali s psihologijo še ne pomeni, da so imeli člani svetov tako izobrazbo. Med njimi n.pr. dejansko ni bilo niti enega psihologa. Gre le za ljudi, ki so sami domnevali, da se v življenju ukvarjajo s podobnimi problemi.

Tabela 88: Ukvarjanje z urejanjem odnosov med ljudmi

Člani PS se ukvarjajo z urejanjem odnosov med ljudmi	Mestni poravnalni sveti vsi spori				Vaški poravnalni sveti	
	spori osebni razprtij		spori osebni razprtij		predsed.	večina
	predsed.	večina	predsed.	večina		
	1	2	3	4	5	6

Formalno rešeni spori

da	64	61	69	61	63,5	63
ne	72,5	81,5	69	91	62	63

$hi^2_2 = 9,83$, značilen na nivoju 0,01

$hi^2_4 = 8,49$, značilen na nivoju 0,01

Dejansko rešeni spori

da	23	20	29	21	36	36
ne	26	33	18	77	32	32

$hi^2_2 = 4,92$, značilen na nivoju 0,05

$hi^2_4 = 24,94$, značilen na nivoju 0,001

Tudi urejanje odnosov med ljudmi ni pozitivna okoliščina, ki bi prispevala k boljši formalni, kaj šele dejanski uspešnosti poravnavanja. Porotništvo kot ukvarjanje s pravom in psihologijo ter urejanjem odnosov med ljudmi ne kažejo tendenc za boljše usposabljanje članov poravnalnih svetov.

Tabela 89: Socialna participacija članov in uspešnost poravnavanja

Člani PS se družbe- no udejestvu- jejo	Mestni poravnalni sveti				Vaški poravnal- ni sveti	
	vsi spori		spori osebnih razprtij		pred- sed.	veči- na
	pred- sed.	veči- na	pred- sed.	veči- na		
	1	2	3	4	5	6

Formalno rešeni spori

da	71	"	76	"	62	63
ne	53	"	44	"	75	58

$\chi^2_3 = 5,10$, značilen na nivoju 0,05

Dejansko rešeni spori

da	27	"	29	"	35,6	34
ne	10	"	(6)	"	25	(42)

$\chi^2_1 = 3,15$, značilen na nivoju 0,10

V mestih so tisti predsedniki, ki socialno participirajo v lokalni skupnosti, uspešnejši pri reševanju sporov od tistih, ki se družbeno ne udejestvujejo. To velja tako za reševanje sporov na splošno, še večja uspešnost pa je razvidna pri poravnavanju sporov iz osebnih razprtij. Tega pa ni mogoče trditi za člane in predsednike vaških poravnalnih svetov.

V mestih je samo en poravnalni svet, v katerem se večina članov družbeno ne udejstvuje, zato odstotki niso izračunljivi.

4. Primernost delovnih metod

Ocenjevanje

Primernost delovnih metod so šodolavci inštituta ocenjevali najprej teoretično in sicer tako, da smo iz odgovorov članov svetov pri posameznih vprašanjih izbrali tiste, ki naj pomenijo doprinos pri pomirjanju ljudi. Izbor smo opravili na posebnem sestanku šestih pravniško in psihološko izobraženih svetovalcev. Zapisnik o neprimernih metodah je priložen. Posebno vprašanje je bilo ali so hipotetično ocenjene metode kot pravilnejše in boljše imele za posledico višje deleže uspešno rešenih sporov. To vprašanje smo preskušali posebej še na ožji skupini homogenejših sporov in sicer pri skupini sporov osebnih razprtij v mestih.

a) Za primernejše metode pri zadevah, ko postaja očitno, da poravnava ne bo uspela, smo šteli naslednje:

Vprašanje	Odgovor, ocenjen kot primeren	Odgovor, ocenjen kot neprimeren
Kaj bi storili, če bi poravnava uspe- la samo navidezno?	- Zahtevam ponovni postopek pred poravnalnim svetom	-Strankam svetujem postopek pred sodiščem
	- Svetujem, skušam ponovno spraviti stranki	-Prikazujem strankam posledice nadaljnjih razprtij
	-- Skušam pri strankah vzbuditi razumevanje	-Prikažem strankam nepomembnost spora

Vprašanje	Odgovor, ocenjen kot primeren	Odgovor, ocenjen kot neprimeren
	-Vplivam in prepričujem stranki individualno	-Opozorim stranki na nesmiselnost samo formalne poravnave -Skušam na vsak način doseči poravnavo
Kaj skušate storiti, če se stranki na noben način nočeta poravnati?	-Napotim ju na sodišče -Opozorim ju na izgubo časa in stroške poravnavanja -Nič, ne morem ju prisiliti k poravnavi	-Skušam na vsak način doseči poravnavo
Kaj lahko stori poravnalni svet, če je spor take narave, da njegovega vzroka ni mogoče odstraniti oz. stanje izboljšati?	-Sklene spor predložiti sodišču -Preloži poravnavo in posreduje pri zavodih in organizacijah -Apelira na tovariške odnose med strankami -Skuša posredovati pri znancih in prijateljih sprtih strank	-Preloži postopek poravnave za nedoločen čas, sicer ničesar ne ukrene -Poravnalni svet je brez moči, nič ne more storiti
Kaj lahko "Vi" storite, če je spor tak, da njegovega vzroka ni mogoče odpraviti ali stanja izboljšati?	-Stranke poskušam poravnati individualno -Napotim ju k poravnemu svetovalcu -Vplivam na prijatelje sprtih strank -Skušam odpraviti vzroke spora -Apeliram na tovariške odnose	-Prdam svoje osebno mnenje o sporu -Opozarjam stranke na stroške pravnega in izgubo časa -Sem brez moči, ničesar ne morem storiti

Vprašanje	Odgovor, ocenjen kot primeren	Odgovor, ocenjen kot neprimeren
Če se stranke ni- so poravnale, ali skušate na to vplivati?	- da	- ne

b) Metode za pomirjanje strank na poravnavi

Kaj bi storili, če bi se sprti stranki na po- ravnavi začeli prepirati in kričati?	-Ne bi takoj posre- doval, šele kasne- je bi opozoril na disciplino -Skušal bi ju na lep način pomi- riti	-Skušal bi ju takoj pomiriti -Stranki bi ločil -Tako bi opozoril na red in discipli- no -Nič ne bi storil, čakal bi, da se sami pomirita
Kaj bi storili, če bi med stran- kama na poravna- vi prišlo do fizič- nega obračunava- nja?	-Stranki bi ločil, ju odstanil -Prekinil in odlo- žil bi poravnavo -Pomiril bi stranki -Stranki bi opozoril na posledice	-Poklical bi milico -Preprečil bi pretep - Nič ne bi storil, čakal bi pomiritve
Kaj bi storili, če bi se ena iz- med strank na poravnavi ne- dostojno vedla?	-Opozoril bi jo na dostojno vedenje -Posvaril in poučil bi jo -Ugotovil bi vzroke takega vedenja	-Odstranil bi jo s poravnave -Nič ne bi storil, čakal bi, kaj se bo zgodilo

Vprašanje	Odgovor, ocenjen kot primeren	Odgovor, ocenjen kot neprimeren
Kaj bi storili, če bi ena stran-ka drugo izzivala in ji grozila?	-Opozoril bi jo na dostojno vedenje	-Opozoril bi jo na red in discipli- no
	-Opozoril bi jo in jo skušal pomiriti	-Odstranil bi jo s poravnave
	-Opozoril bi jo na nedopustnost tega in na posledice	-Nič ne bi storil, čakal bi, kaj se bo zgodilo

c) Metode za ugotavljanje resnice

Kaj bi storili, če bi vedeli, da ena izmed strank očitno laže?	-Opozoril bi jo in pozval, naj govori resnico	-Prikazal bi ji posledice lažnih izjav
	-Skušal bi dokazati njeno laž	-Najbrž nič
	-Zahteval bi dokaze, priče	
	-Prekinil bi razpravo in ugotovil resnico	

Kot neprimerne smo povsod šteli tudi odgovore na vprašanja, kaj bi storili še ... so anketiranci odgovori z: najbrž nič, neodločen, ne ve.

Vsaka od primernih okoliščin je štela po eno točko.

Vpliv delovnih metod

Naslednje vprašanje je bilo, ali so hipotetično ocenjene metode kot pravilnejše in boljše, imele za posledico vi-

šje deleže uspešno rešenih sporov. To vprašanje smo preverjali le na ožji skupini homogenejših sporov in sicer na skupini sporov osebnih razprtij v mestih.

Vse delovne metode smo delili v tri skupine in sicer:

- a) v delovne metode, ki jih uporabljajo člani sveta tedaj, ko postaja očitno, da poravnava ne bo uspela ali pa bo uspela le navidezno;
- b) v delovne metode, ki jih uporabljajo člani sveta za pomirjevanje strank na poravnavi.
- c) v delovne metode za ugotavljanje resnice.

Ad a)

V zvezi z delovnimi metodami, ki naj bi jih uporabljali člani poravnalnih svetov tedaj, ko postaja očitno, da poravnava ne bo uspela ali bo uspela le navidezno, so bili ocenjevalci mnenja, da naj bi člani sveta, kot izbrani občani vlagali več aktivnega napora za dejansko rešitev spornih problemov, bodisi na poravnavi ali pa po njej.

Tabela 90: Odstotek uspešno rešenih sporov, če so bile uporabljene primerne delovne metode ob na neuspeh ali le formalni uspeh poravnave

Vrsta vprašanj	Predsednik		večina	
	<u>Delovne metode primerne</u>	<u>nepri-merne</u>	<u>Delovne metode primerne</u>	<u>nepri-merne</u>
<u>Formalna rešitev spora</u>				
poravnave bi uspele le navidezno	74	67	62	75
stranki se nočeta poravnati	69	"	68	"
vloga poravnalnega sveta, če vzroka ni mogoče odpraviti ali stanja izboljšati	68	"	68	"
vloga člana poravnalnega sveta, če vzroka ni mogoče odpraviti ali stanja izboljšati	69	70	67	"
poskusi vplivanja, če se stranki nista poravnali	72	65	72	65
<u>Dejanska rešitev spora</u>				
poravnava bi uspela le navidezno	26	23	17,5	30
stranki se nočeta poravnati	24	"	24	"
vloga poravnalnega sveta, če vzroka ni mogoče odpraviti ali stanja izboljšati	24	"	24	"
vloga člana poravnalnega sveta, če vzroka ni mogoče odpraviti ali stanja izboljšati	23	26	23	"
poskusi vplivanja, če se stranki nista poravnali	24	23,5	24	23,5

Iz primerjave deležev obravnave, ki so jih reševali taki-ki člani svetov s tistimi, ki aktivnih naprov v tej smeri niso bili pripravljene vlagati izhaja, da so deleži uspešno rešenih poravnave v 2 primerih višji za osebnostno angažirane člane poravnalnih svetov (razlike statistično niso značilne). V večini ostalih primerov je število sporov, ki so jih reševali sebnostno neangažirani člani premajhno za izračunavanje deležev. To pomeni, da kaže velika večina članov mestnih poravnalnih svetov pripravljenost aktivno pomagati reševati konfliktna situacije tudi tedaj, kadar so te vsebinsko težje rešljive.

Ad b)

V zvezi z delovnimi metodami, ki naj bi jih uporabljali člani poravnalnih svetov za pomirjevanje strank na glavni obravnavi, so ocenjevalci težili k temu, da bi člani poravnalnih svetov skušali umirjeno vplivati na vedenje strank na glavni obravnavi in to po možnosti ob prisotnosti obeh sprtih partnerjev ter brez prisilnih intervencij, ob tem pa vendarle aktivno.

Tabela 91: Odstotek uspešno rešenih sporov, če so bile uporabljene primerne metode za pomirjevanje strank

Vrsta vprašanj	Predsednik		večina	
	Delovne metode primerne	nepri-merne	Delovne metode primerne	nepri-merne
<u>Formalna rešitev spora</u>				
stranki bi se na poravnavi začeli prepirati in kričati	79	64	69	69
med strankami bi prišlo do fizičnega obračunavanja	71	67	74	66
ena izmed strank bi se nedostojno vedla	74	63	75	61
stranki bi druga drugo izzivali in si grozili	65	"	69	"
<u>Dejanska rešitev spora</u>				
stranki bi se na poravnavi začeli prepirati in kričati	31	20	38	21
med strankami bi prišlo do fizičnega obračunavanja	26	22	32	19
ena izmed strank bi se nedostojno vedla	28	18	27	19,5
stranki bi druga drugo izzivali in se grozili	21	"	22	"

Iz preglednice izhaja, da so člani svetov, ki so v gornjem smislu uporabljali primernejše metode dela, pri poravnavanju strank uspešnejši kot drugi. Razlike med deleži

uspešno in neuspešno rešenih sporov statistično niso značilne.

Ad c)

V zvezi z delovnimi metodami, ki naj bi jih uporabljali člani poravnalnih svetov v situaciji, če ena od strank očitno laže, so bili ocenjevalci mnenja, da je primerneje dokazovati resnico, kakor grajati stranko, ki laže.

Tabela 92: Odstotek uspešno rešenih poravnjav, če bi bile uporabljene pravilne metode za ugotovitev resnice.

Vrsta vprašanj	Predsednik		Večina	
	<u>Delovne metode</u> primer- ne	nepri- merne	<u>Delovne metode</u> primer- ne	nepri- merne
<u>Formalna rešitev spora</u>				
ena od strank očitno laže	70	67	70	"
<u>Dejanska rešitev spora</u>				
ena od strank očitno laže	23	"	25	"

Večina članov poravnalnih svetov je bila istega mnenja kot ocenjevalci, zato je število sporov, ki so jih obravnavali člani svetov negativno razpoloženi proti stranki, ki laže, majhno. V edinem primeru, v katerem je izračun možen za obe vrsti poravnjav, je delež poravnjav reševan s primernimi delovnimi metodami višji (razlika statistično ni značilna).

Preverjanje hipotez, ki so jih postavili ocenjevalci, je torej upravičilo uporabo njihovih ocen za izračunavanje rezultatov.

Globalne ocene

Globalne ocene o vplivu primernosti delovnih metod smo izvajali iz ponderiranja posameznih vprašanj. Če so odgovori na posamezno vprašanje potrjevali primernost delovnih metod, smo vprašanje utežili z 1, sicer z 0. Član sveta, ki je vseskozi uporabljal primerne delovne metode, je mogel doseči torej pri vprašanjih iz grupe a) največ 5 točk, pri vprašanjih iz grupe b) največ 4 točke in pri vprašanju iz grupe c) največ 1 točko.

Rezultati so naslednji:

a) Delovne metode, ki se jih poslužujejo člani sveta tedaj, ko postaja očitno, da poravnava ne bo uspela ali bo uspela le navidezno.

Tabela 93: Metode ob pričakovanju neuspešnosti

Primernost delovnih metod ob prvič obravn. neuspeha poravnave	Mestni poravnalni sveti				Vaški poravnalni sveti	
	vsi spori		spori osebnih razprtij		predsednik	večina
	predsednik	večina	predsednik	večina		

Formalno rešeni spori

1 - 3	65	69	61	80	59	63
4 - 5	71	68	77,5	68	64	63

$h_i^2 = 3,36$ značilen na nivoju 0,10

Dejansko rešeni spori

1 - 3	23	31,5	20	33	31	28
4 - 5	26	23	28	22	36	36

Očitno so uspešnejši predsedniki tistih poravnalnih svetov, ki so v globalu dosegli višje število točk in so na poravnavanju strank močneje osebno angažirani. Za ostale člane poravnalnih svetov ne moremo postaviti iste ugotovitve. Iz tega sklepamo, da so nekateri ostali člani poravnalnih svetov tudi bolj pasivni, prepustčajo težišče dela predsedniku sveta in zato njihova stališča na samo poravnavo nimajo posebnega vpliva.

- b) Delovne metode, ki jih uporabljajo člani svetov za pomirjevanje strank na glavni obravnavi.

Tabela 94: Metode za pomirjanje strank

Primernost delovnih metod za pomirjevanje strank	Mestni poravnalni sveti		Vaški poravnalni sveti	
	vsi spori		spori osebnih razprtij	
	predsednik	večina	predsednik	večina

Formalno rešeni spori

0 - 2	63	65	63	68,5	52	58
3 - 4	<u>73</u>	78	75	71,5	<u>72</u>	67

$hi^2_1 = 3,00$, značilen na nivoju 0,10

$hi^2_5 = 8,71$, značilen na nivoju 0,01

Dejansko rešeni spori

0 - 2	25	24	20	21	29	31
3 - 4	24	24,5	27	33	40	38

Predsedniki in člani svetov, ki uporabljajo primerne delovne metode za pomirjevanje strank, so bili pri reševanju sporov brez izjeme uspešnejši.

c) Delovne metode za ugotavljanje resnice

Tabela: 95: Metode za ugotavljanje resnice

Primernost delovnih metod za ugotavljanje resnice	Mestni poravnalni sveti				Vaški poravnalni sveti	
	vsi spori		spori osebnih razprtij		predsednik	večina
	predsednik	večina	predsednik	večina		

Formalno rešeni spori

0	60	30	73	57	75	63
1	69	<u>70</u>	69	70	62	63

hi^2 2 = 4,04, značilen na nivoju 0,05

Dejansko rešeni spori

0	(16)	(5)	27	(14)	26	26
1	38	26	23	25	39	35

Zlasti iz deležev dejansko uspešnih poravnjav izhaja, da so bili člani poravnalnih svetov, ki so uporabljali primernejše delovne metode za ugotavljanje resnice pri svojem delu uspešnejši.

d) Globalna ocena primernosti delovnih metod

Tabela 96: Globalne ocene metod

Primernost delovnih metod	Mestni poravnalni sveti				Vaški poravnalni sveti	
	vsi spori		spori osebnih razprtij		pred-sednik	večina
	pred-sednik	večina	pred-sednik	večina		
<u>Formalno rešeni spori</u>						
3-6	63	60	62,5	63,5	56	62
7-9	72	<u>73</u>	75	74,5	<u>67,5</u>	64

$hi^2_2 = 3,79$, značilen na nivoju 0,05
 $hi^2_5 = 5,41$, značilen na nivoju 0,05

Dejansko rešeni spori

3-6	22	22	20	14,5	29,5	32
7-9	26	26	27	28	39	37

Člani svetov, ki so uporabljali bolj primerne delovne metode, so bili vsi, brez izjeme pri svojem delu uspešnejši od tistih, ki so uporabljali manj primerne delovne metode.

Če primerjamo te ugotovitve z osebno pripravljenostjo članov poravnalnih svetov za delo v poravnalnih svetih, potem ugotavljamo, da uporabljajo sicer višje izobraženi člani primernejše in boljše metode dela. Toda k temu jih ne usposablja nobene posebne delovne izkušnje (n.pr. porotništvo, ukvarjanje s pravom ali psihologijo, ukvarjanje z urejanjem odnosov med ljudmi).

5. Odnos do dela v poravnalnem svetu

Člane smo anketirali tudi o njihovem odnosu do dela v poravnalnem svetu. Med vprašanji, ki smo jih postavili v tem pogledu, so bila naslednja:

- Ali so vam stranke kdaj zoprne in zakaj, oziroma katere?
- Ali vas delo v poravnalnem svetu veseli in zakaj?
- Ali vam je opravljanje te funkcije v breme in zakaj? in
- Ali menite, da bi moralo biti delo v poravnalnem svetu honorirano.

V zvezi z odgovori članov smo nato preskušali ali in kako se njihova stališča odražajo na uspešnost oziroma neuspešnost formalnega in dejanskega poravnavanja sporov med ljudmi. Podatke prikazujemo posebej za predsednike in posebej za večino članov.

Zoprnost strank

Tabela 97: Uspešnost poravnavanja glede na to, ali so članom stranke zoprne

Stranka je članom zoprna	Mestni poravnalni sveti vsi spori osebne razprtije				Vaški poravnalni sveti	
	predsednik	večina	predsednik	večina	predsednik	večina
<u>Formalno rešeni spori</u>						
da	70	73	73	84	64,5	67
ne	67	65	68	60	61	58
<u>Dejansko rešeni spori</u>						
da	<u>32</u>	<u>33</u>	32	28	34	30
ne	20	18	21	22	35	40

$hi^2_1 = 3,17$, značilen na nivoju 0,10

$hi^2_2 = 5,51$, značilen na nivoju 0,05

Tisti člani mestnih poravnalnih svetov, ki priznavajo, da so jim nekatere stranke zoprne, so pri svojem delu uspešnejši. To dejstvo si razlagamo s tem, da so sami do sebe bolj kritični in pri svojih odgovorih tudi bolj odkritosrčni. Taka kritičnost in samokritičnost terjaja osebnost širšega formata. Iz tega razloga verjetno pri članih vaških poravnalnih svetov nismo mogli zaslediti enakih mnenj v deležih dejansko uspešno rešenih sporov.

Veselje do dela v poravnalnem svetu

Tabela 98: Uspešnost poravnavanja glede na veselje do dela v svetih

Delo v svetu člane veseli	Mestni poravnalni sveti				Vaški poravnalni sveti	
	vsi spori		osebne raz- prtije		pred- sednik	večina
	pred- sednik	večina	pred- sednik	večina		
<u>Formalno rešeni spori</u>						
da	68	69	67	69	65	63
ne	70	63	79	(73)	60	62,5
<u>Dejansko rešeni spori</u>						
da	25	25	24	23	36	35
ne	23	21	21	(27)	33	35

Razlike v uspešnosti tistih poravnalnih svetov, katerih člane delo v poravnalnem svetu veseli nasproti tistim, ki jih to delo ne veseli, statistično niso značilne. Iz nekoliko večjih deležev dejansko uspešno rešenih sporov tistih članov svetov, ki jih to delo veseli, pa bi mogli sklepati, da odnos do dela v poravnalnem svetu v opazovanih primerih ni bil povsem brez pomena. Edino bistveno odstopanje od te ugotovitve predstavljata deleža uspešno rešenih sporov za večino članov poravnalnih svetov v mestih, ki so reševali spore osebnih razprtij. V tem primeru pa so frekvence sporov, ko člane svetov delo ni veselilo, majhne (skupaj 11) in je zato zanesljivost tega odstotka (27 % uspešno rešenih sporov) dvomljiva (označeno z oklepajem).

Delo v svetih kot breme

Tabela 99: Uspešnost poravnavanja glede na to, da člani svetov občutijo delo kot breme

Opravljanje dela v poravnalnem svetu je članom v breme	Mestni poravnalni sveti				Vaški poravnalni sveti	
	vsi spori		osebne razprtije		predsednik	večina
	predsednik	večina	predsednik	večina		

Formalno rešeni spori

da	<u>91</u>	52	(94)	44	66	68
ne	62	<u>71</u>	63	<u>76</u>	61	62

$hi^2_1 = 12,22$, značilen na nivoju 0,001
 $hi^2_2 = 4,82$, značilen na nivoju 0,05
 $hi^2_4 = 5,10$, značilen na nivoju 0,05

Dejansko rešeni spori

da	<u>55</u>	11	<u>41</u>	"	32	28
ne	16	<u>27</u>	20	29	36	38

$hi^2_1 = 25,84$, značilen na nivoju 0,001
 $hi^2_2 = 3,94$, značilen na nivoju 0,05
 $hi^2_3 = 4,03$, značilen na nivoju 0,05

Predsedniki mestnih poravnalnih svetov so očitno z ostalimi posli in funkcijami močno obremenjeni. Zato občutijo delo v poravnalnem svetu kot breme, so pa kljub temu pri tem delu uspešnejši.

Večina ostalih članov mestnih poravnalnih svetov z ostalimi posli ni obremenjena in je tako tudi uspešnejša, ne občuti dela v poravnalnih svetih kot breme.

Tisti predsedniki in člani vaških poravnalnih svetov, ki dela v poravnalnem svetu ne občutijo kot breme, so pri svojem delu dejansko uspešnejši.

Težnje po honoriranju dela v svetih

Tabela 100: Uspešnost poravnavanja glede na to, da naj bi bilo delo v svetih honorirano

Delo v poravnalnem svetu bi moralo biti honorirano	Mestni poravnalni sveti			Vaški poravnalni sveti		
	vsi spori	osebne razprti je		vsi spori	osebne razprti je	
	predsednik	večina	predsednik	večina	predsednik	večina
<u>Formalno rešeni spori</u>						
da	71,5	70	69	67	64	64,5
ne	60	63	70	75	58	(33)
<u>Dejansko rešeni spori</u>						
da	<u>30</u>	26	27	23	35	36
ne	11	20	(15)	25	32	(22)

h_i^2 1 = 6,68, značilen na nivoju 0,01

Uspešnejši člani svetov sprejemajo delo v poravnalnem svetu kot odgovorno nalogo in menijo, da bi moralo biti delo honorirano.

---.---

Uspešnejši so tisti člani poravnalnih svetov, ki so dovolj kritični do samih sebe in ki imajo veselje do dela

v poravnalnem svetu. Taki člani opravljajo delo z odgovornostjo in tudi zahtevajo, da bi bilo honorirano.

Ali član sveta občuti svoje delo v poravnalnem svetu kot breme ali ne je objektivno pogojena okoliščina, odvisna od ostalih zaposlitev in funkcij. Vsebinsko pa ta okoliščina sama po sebi ne vpliva neugodno na uspešnost reševanja sporov.

6. Skupna ocena kvalitete poravnalnih svetov

V tem odstavku prehajamo na oceno poravnalnih svetov samih, dočim je število sporov, ki so jih obravnavali le dodatno breme za njihovo delovno obteženost.

Pripravljenost za delo in odnos do dela

Člani poravnalnih svetov za delo na razreševanju konfliktnih situacij niso posebej usposobljeni. Ker so to v medosebnih odnosih običajno težko razrešljive situacije ali iz objektivnih razlogov ali zaradi subjektivnih činiteljev ni čudno, če smo na splošno ugotavljali, da je bil delež dejansko uspešno rešenih sporov nizek, in je v povprečju dosegal približno le eno četrtno vseh sporov, ki so jih obravnavali poravnalni sveti.

Zato smo tudi med splošnimi pogoji, v kakršnih so delovali poravnalni sveti ugotovili le majhno število takih, ki so imeli nekoliko večji vpliv na uspešnost reševanja sporov. Med splošne pogoje štejemo pri tem tako imenovano pripravljenost za delo in odnos do dela v poravnalnem svetu.

Med temi faktorji je imela večjo diskriminatorno vrednost predvsem višja izobrazba, nato še nekoliko večja kritičnost do samega sebe in le deloma veselje do dela v poravnalnem svetu. Tu pa seveda obenem še ne pomeni tudi, da so člani poravnalnih svetov s takšnimi kvaliteta-
tami v resnici zavestno uporabljali metode dela, ki so najbolj primerne za razreševanje konfliktnih situacij. Kot višje izobraženi, z večjo samokritičnostjo in večjim veseljem do dela so delovali v poravnalnih svetih le nekoliko bolje v relativnem pomenu besede, kot ostali. Večjih kvalitete jim sicer samo zaradi teh dejstev ni mogoče pripisovati.

Poravnalne svete, ki so med svojimi člani dosegli take osebne kvalitete moremo razvrstiti v tri kategorije in sicer:

- a) po številu poravnalnih svetov in sporov, v katerih dosegajo take kvalitete predsedniki poravnalnih svetov;
- b) po številu poravnalnih svetov in sporov, v katerih dosegajo take kvalitete večina članov poravnalnih svetov in
- c) po številu poravnalnih svetov in sporov, v katerih dosegajo take kvalitete predsedniki in večina članov poravnalnih svetov.

Znatnejši vpliv na uspešnejše reševanje sporov je imela v mestih višja in visoka izobrazba, na podeželju pa že dokončana srednja šola.

Tabela 101: Poravnalni sveti, katerih člani imajo višjo izobrazbo

Število poravnalnih svetov in sporov	M e s t o			V a s		
	vseh	višja in vi-soka izobr.	%	vseh	dokončana sredn., višja in vi-soka šola	%

a) Kriterij: predsednik

Število PS	36	11	30,5	48	16	33
število sporov	192	50	26	189	98	52

b) Kriterij: večina članov

Število PS	36	3	8	41	8	17
število sporov	192	8	4	189	77	41

c) Kriterij: predsednik in večina

Število PS	36	3	8	48	8	17
število sporov	192	8	4	189	77	41

Iz tabele moremo odčitati, da je imelo tako izobrazbo sicer nekaj več predsednikov poravnalnih svetov (v mestih 30 %, na podeželju 33 %), znatno manj pa ostali člani poravnalnih svetov. Poravnalnih svetov, v katerih so imeli take kvalitete predsedniki in večina članov poravnalnih svetov je bilo v mestih le 8 % (s 4 % vseh sporov), na podeželju pa le 17 % (z 41 % vseh sporov). Deleži so v tem primeru za podeželje višji, ker smo upoštevali kot relativno boljše že srednješolsko izobrazbo.

Deleži poravnalnih svetov, katerih člani kažejo večjo samokritičnost do samih sebe, so višji.

Tabela 102: Poravnalni sveti, katerih člani priznavajo, da so jim stranke zoperne

Števílo poravnalnih svetov in sporov	vseh	M e s t o		vseh	V a s	
		stranke zoprne	%		stranke zoprne	%
a) Kriterij: predsednik						
Števílo PS	36	16	44,5	48	18	37
števílo sporov	192	71	37	189	104	55
b) Kriterij: večina						
Števílo PS	36	16	44,5	48	17	35
števílo sporov	192	84	44	189	92	49
c) Kriterij: predsednik in večina						
Števílo PS	36	12	33	48	14	29
števílo sporov	192	49	25,5	189	83	42

In še višji so deleži poravnalnih svetov, katerih predsedniki in člani imajo veselje do dela v poravnalnem svetu.

Tabela 103: Poravnalni sveti, katerih člane delo v svetu veseli

Število poravnalnih svetov in sporov	M e s t o			V a s		
	vseh	delo veseli	%	vseh	delo veseli	%
a) Kriterij: predsednik						
Število PS	36	27	75	48	26	54
število sporov	192	149	77,5	189	128	68
b) Kriterij: večina članov						
Število PS	36	32	89	48	42	87,5
število sporov	192	165	86	189	159	84
c) Kriterij: predsednik in večina						
Število PS	36	27	75	48	25	52
število sporov	192	149	77,5	189	124	55,5

Delež poravnalnih svetov s tako zasedbo so tako visoki in toliko višji od dejansko uspešno rešenih sporov, da postaja povsem očitno, da samo te kvalitete ne zadoščajo za dobro delo v poravnalnem svetu. To so namreč le parcialne osebne kvalitete, ki pravzaprav s specifično usposobljenostjo za razreševanje konfliktnih situacij med ljudmi nimajo neposredne zveze. Ponovno poudarjamo, da pomenijo te kvalitete med splošno slabo pripravljeno za delo v poravnalnih svetih le skromno relativno prednost.

Primernost delovnih metod

Kljub temu pa so nekateri člani poravnalnih svetov ob takih kvalitetah, še več pa mimo njih nekako intuitivno našli boljše prijeme za reševanje sporov kot drugi. Pri-

mernost delovnih metod v celoti je bil faktor z največjo diskriminatorsno vrednostjo.

Vprašanje je torej, kakšen je delež tistih poravnalnih svetov med vsemi, ki so pri svojem delu uporabljali boljše in uspešnejše delovne metode, pa čeprav se verjetno sploh niso zavedali, kako delajo in kako bi bilo treba delati.

Število poravnalnih svetov, ki dosegajo globalne ocene o primernosti delovnih metod od 2 (najnižje doseženo število poenov) do 9 (najvišje število doseženih poenov) je bilo naslednje:

Tabela 104: Število poravnalnih svetov glede na globalno oceno primernosti delovnih metod

Doseženi poeni	Predsednik		Večina članov	
	mestni PS	vaški PS	Mestni PS	vaški PS
2	-	-	-	1
3	-	1	-	-
4	-	8	1	5
5	8	6	4	6
6	4	17	6	21
7	12	11	9	9
8	8	4	10	6
9	4	1	6	-
Skupaj	36	48	36	48

h_i^2 predsednik mesto : vas = 8,19, značilen na nivoju 0,01

h_i^2 večina članov mesto : vas = 12,57, značilen na nivoju 0,01

Iz tabele in signifikantnostnih razlik med mestom in vasjo izhaja, da uporabljajo mestni poravnalni sveti značilno boljše delovne metode.

Ker je 1/3 in več mestnih poravnalnih svetov dosegla v primernosti delovnih metod 8 in 9 poenov, smo poravnalne svete s takšnim številom poenov izločili v posebno skupino kot za delo bolj usposobljene. Rezultate primerjave nam kaže tabela 105.

Tabela 105: Poravnalni sveti s točkami 8 - 9

Število poravnalnih svetov in sporov	M e s t o			V a s		
	vseh	s toč- kami 8-9	%	vseh	s toč- kami 8-9	%
a) Kriterij: predsednik						
Število PS	36	12	33,3	48	5	10,4
število sporov	192	84	43,7	189	48	25,4
b) Kriterij: večina						
Število PS	36	16	44,5	48	6	12,5
število sporov	192	63	32,5	189	34	17,9
c) Kriterij: predsednik in večina						
Število PS	36	6	16,7	48	2	4,2
število sporov	192	35	18,2	189	16	8,5

Iz tabele odčitamo, da izpolnjuje dobre pogoje za delo v poravnalnem svetu ali samo glede na predsednika, ali samo glede na večino članov v mestih več kot 1/3 svetov, ki rešujejo več kot 1/3 sporov; na podeželju pa le nekaj nad 1/10 svetov, ki rešujejo ca 1/5 sporov (primerjaj kolone).

Podoba pa postane mnogo manj ugodna, če vzamemo kot dobro delujoče predvsem tiste svete, kjer izpolnjujeta take pogoje tako predsednik kot večina članov poravnalnih svetov. Takih poravnalnih svetov je v mestih le ca 17 %, ki rešujejo ca 18 % sporov, na podeželju pa le 4 %, ki rešujejo ca 8 % sporov. To pomeni, da je delež tistih poravnalnih svetov, ki uporabljajo primerne delovne metode, kakor tudi delež sporov, ki so reševani na tak način zelo nizek že v mestih, prav posebej pa še na podeželju.

Končno moramo povedati, da med poravnalnimi sveti, ki uporabljajo boljše delovne metode in med osebnostnimi kvalitetami članov (višja izobrazba, večja samokritičnost in večje veselje do dela) nismo našli korelacijske zveze. To si razlagamo s tem, da terjajo delovne metode, ki so primerne za reševanje sporov, predvsem poseben odnos do konfliktnih situacij na sploh po eni strani in posebno sposobnost za njihovo reševanje po drugi strani. Tega odnosa in specifične sposobnosti za tako delo pa samo z omenjenimi kvalitetami ne moremo opredeljevati. Zato menimo, da je treba oblikovati delovne metode za reševanje sporov posebej in naučiti člane poravnalnih svetov, kako naj jih uporabljajo. Mnenja smo sicer, da so primernejše delovne metode nekateri člani poravnalnih svetov intuitivno zaslutili, k zavestnemu osvajanju principov pa zaenkrat ni mogla prispevati niti ne relativno višja izobrazbenost, ki za tako delo ne daje nobenih posebnih napotkov, niti ne večja samokritičnost ali veselje do dela. Vse to je za zavestno oblikovanje delovnih metod na področju reševanja konfliktnih situacij daleč premalo.

VIII. METODIKA PORAVNAVANJA

VIII. METODIKA PORAVNAVANJA

(dr. Janez Pečar)

Poravnalni sveti opravljajo poskuse poravnavanja oziroma zbliževanja sprtih ljudi na skupnih sestankih članov poravnalnega sveta ob sočasni udeležbi tožitelja in toženca. Skupni sestanek je potreben zaradi zbiranja in primerjanja informacij o sporu, razumevanja problema, iskanja možnih rešitev in njihovega vrednotenja in preizkusa najboljše rešitve s katero naj se strinjata sprti stranki, in ki naj velja za medsebojna razmerja med strankama v prihodnje. Namen sestanka oziroma poskusa poravnavanja pa je obenem tudi pedagoški in mentalno higienski. "Ljudje bodo trdneje vezani na neko stvar, če jo bodo sprejeli tudi intelektualno kakor tudi emocionalno"³¹.

Pri delu poravnalnih svetov gre v nekem smislu za grupno delo s katerim skušajo člani poravnalnega sveta vplivati na sprti stranki in vskladiti njuna razmerja tako, da se bosta prilagodili druga drugi.

Poskus poravnavanja je torej sestanek na katerem je treba pripraviti sprti stranki do kompromisnih stališč oziroma rešitev. Skoraj vsaka stranka mora, če ima voljo do poravnave, v nečem popustiti. Poravnalni svet jo mora pripraviti do tega, da včasih tudi v svojo škodo nekaj opusti ali stori.

---

³¹ Ahtik Vito: Delovne konference, Priročnik iz metodike socialnega dela (dr. Katja Vodopivec), str. 31.

Težave so v tem, da člani poravnalnih svetov večinoma niso posebej usposobljeni za delo take vrste, da se pri tem ravnaajo po "zdravem razumu" in življenjskih izkušnjah. Ljudje, ki jih je treba poravnati, pa imajo v svojih odnosih do drugih različne tolerančne prag ter so jim spori glede na njihove osebnosti različno pomembni. Na obeh straneh gre lahko za različne kulturne razločke, ki so rezultat ne samo različne socialno ekonomske stratifikacije ljudi, marveč tudi različne kulturne dediščine.

Čeprav sodimo, da je poravnavanje specifičen način grupnega dela, ki ima svoje značilnosti, ki ga nekoliko oddaljujejo od grupnega dela, pa je pri njem vendarle nekaj elementov, ki so tipični za grupno delo. Ti elementi so po našem mnenju naslednji:

- skupno obravnavanje predmeta spora
- motiviranost za poravnavo
- iskanje skupne rešitve.

Medtem ko pri članih poravnalnega sveta, ki so določeni za to socialno pedagoško funkcijo - med katerimi je mnogo entuziastov - ni težav v pogledu motiviranosti, ker so za to dejavnost bolj ali manj disponirani s prevzemom te vloge, je težje s strankama, to je tožiteljem in tožencem, ki iščeta divergentne zadovoljitve. Toda že s predložitvijo spora poravnalnemu svetu (tožitelj) kakor tudi z odzivom vabilu na poravnavo (toženec se kaže rahla pripravljanost pri obeh strankah, če ne drugega vsaj za razpravo o zadevi. Tudi pri tem delu, ne glede

ali pride do formalnega poravnavanja³² ali ne, je v nekem smislu mogoče govoriti o

- "izboljševanju dovzetnosti za lastne občutke in občutke drugih,
- napredovanju sposobnosti za odstranitev tenzij, frustracij in nesoglasij,
- sprejetju skupnega cilja, ki veže skupino (v našem primeru: stranki) ne glede na individualne razločke,
- usposabljanju za sprejetje realističnih rezultatov vedenja in usmerjanja emocij na socialno sprejemljive poti njihovega manifestiranja,
- naraščanju sposobnosti kako menjati načrte in metode, če se razvijajo nove situacije,
- izboljševanju učinkovitosti v ugotavljanju problemov, angažiranju v reševanju problemov in pripravljenosti nuditi pomoč, če je potrebna,
- odobravanju pravic drugih oseb, čeprav so drugačne,
- odobravanju idej ljudi, ki so drugačne." ³³

V delu poravnalnih svetov pa je pomembno poudariti še to, da skupina, ki se sestaja ob vsaki poravnavi, ni vsota vedno istih oseb. To so lahko le člani poravnalnega sveta določene mandatne dobe, medtem ko so tožitelji različni. Le redkeje se pojavljajo pred poravnalnim svetom dvakrat ali trikrat isti ljudje (stranke) in še

---

³² Kot formalno poravnavanje štejemo tisto, ki je bilo doseženo pred poravnalnim svetom ne glede nato, da se odnosi med tožiteljem in tožencem pozneje v življenju sploh niso izboljšali.

³³ Walter M. Lifton: Working with Groups - group process and individual growth, New York, 1961, str. 165.

ti najverjetneje z drugimi oponenti. V takem položaju se verjetno še najbolj kaže razloček pri katerem so na eni strani člani poravnalnega sveta, ki si s svojimi metodološkimi prijemi prizadevajo uporabiti ves svoj vpliv in sposobnost za spremembo razmerij med sprtima strankama, na drugi strani pa sta osebi, katerih odnosi naj bi bili preoblikovani in njune zadovoljitve v neki meri potešene. Sestanek ali poskus poravnave pa je v tem pogledu vendarle uporabljiv kot tisti medij, ki naj na interpersonalnih relacijah dveh oseb prinese novo kvaliteto, ne glede na to, da njuni interesi v dani zadevi niso podobni.

1. Vloga predsednika sveta

Poskus poravnave³⁴ je v bistvu, kot smo rekli skupen sestanek razmeroma stalne grupe ljudi (članov sveta) in največkrat dveh ad hoc povabljenih oseb z nasprotnimi ali celo sovražnimi stališči oziroma vedenjem. Tožitelj in toženec interpretirata svoja stališča oziroma osebne interese, ki so največkrat nasprotni ter zagovarjata svoja dejanja ali ravnanje, medtem ko najpogosteje predstavlja interes poravnalnega sveta za poravnavo predsednik. Ta nima samo te vloge, ampak je obenem še vodja sestanka in morda njegov najbolj aktivni udeleženec in posredovalec. Glede na principe grupnega dela, menijo

---

³⁴V vsakdanjem življenju se poravnavanje pogosto razume tudi kot obravnava pred svetom. Izraz je nedvomno prenešen iz sodne prakse. Podobno je z izrazi: stranka, tožitelj in toženec. Vprašanje je, če je tovrstna terminologija res najbolj primerna. V naši raziskavi smo jo obdržali.

nekateri, naj bi bil vodja kar najbolj inteligenčen, drugi pravijo, naj bi bil sociabilen, vztrajen in iniciativen. V novejšem času pa se vodja grupe ocenjuje predvsem s "situacijskega aspekta"³⁵ pri čemer prihaja najbolj do izraza sposobnost vodje adekvatno reagirati v danih situacijah. Zdi se, da naj bi vodja poravnavanja oziroma predsednik poravnalnega sveta imel še nekatere prednosti zaradi izjemnega položaja tovrstnega grupnega dela. Ker gre za delovanje na ljudi, (ki je marsikdaj odvisno od vsebine spora), katere je treba oblikovati in nanje vplivati, mora znati to opraviti brez pritiska, tako da ne ustvarja po nepotrebem dodatnih tenzij in frustracij. Njegova moč oziroma avtoriteta mora manj izhajati iz vrste oblasti, ki ga je postavila, temveč bolj iz "drugih virov, pretežno iz sposobnosti, osebnosti in ostalih lastnosti človeka, ki želi opraviti spremembo druge osebe"³⁶ Tudi za vodjo take vrste bi veljala ugotovitev, da je njegova avtoriteta tem večja, čim večja je njegova spoštovanost in sposobnost spremeniti ali učinkovati na navade, vrednote in vedenje ljudi.

2. Tožitelj in toženec kot stranki

Tožitelj s svojo vlogo, bodisi pismeno ali ustno na zapisnik, sproži postopek pred poravnalnim svetom. S tem pa seveda ni mogoče reči, da sam nima nobenega doprino-

---

³⁵ Marija Novosel: Odnosi medju ljudima u proizvodnji, Zagreb 1963, str.179.

³⁶ Harold J. Leavitt: Managerial Psychology, prevod "Privrede" Zagreb 1964, str.147.

sa k genezi spora in v razvoju konflikta in da bi bil samo toženec odgovoren za situacijo, ki zahteva svojo razrešitev z intervencijo poravnalnega sveta.

Položaj sprtih strank je na skupnem sestanku popolnoma drugačen kot pri ostalih udeležencih. Druge udeležence - člane poravnalnega sveta - spor osebno ne zadeva, zanj so zainteresirani toliko, kolikor sodijo, da je njihova socialna funkcija v tem, da ga poravnajo ali vsaj ublažijo nastala konfliktna razmerja in njihove posledice. Tožitelj in toženec pa sta v sporu različno motivirana ter imata o sporu različna stališča, ki so tesno povezana z njihovimi čustvi. Naloga sveta je torej, da na skupnem sestanku v smislu grupnega dela (pri katerem ima, kot smo ugotovili, največji pomen predsednik - vodja sestanka) vpliva na tožitelja in toženca tako, da spremenita svoja stališča in z njimi v zvezi najbrž tudi čustva, kar je najteže (glej razločke med formalno in dejansko poravnanimi spori pred poravnalnimi sveti). Vsako stališče pa pogojuje množica faktorjev od socialnega statusa do izobrazbe itd.

Motiviranost, s katero ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, je lahko zelo različna. V sporih pred poravnalnimi sveti pa so verjetno najpogosteje v ospredju spoštovanje in samospoštovanje, kamor sodijo po sodbi psihologije zlasti želja za močjo, neodvisnostjo, prostostjo, reputacijo, prestižem, statusom, dominacijo, priznavanjem, pomembnostjo³⁷, poleg ostalih, ki so lahko v

---

³⁷ Marija Novosel, Odnosi medju ljudima u proizvodnji, Zagreb 1963, str. 15

sklopu celotnega človekovega ravnanja zelo pestri in različni in odvisni od razmer in socialnega okolja v katerem živi posameznik.

Zato je treba, da se toženec in tožitelj intelektualno in emocionalno sporazumeta in sprejmeta zaključke. Ker tega marsikdaj ni, ostaja precej poravnanih sklenjenih samo pred poravnalnimi svetom, v življenju, zlasti tam, kjer še v naprej obstaja predmet spora, pa se konflikti nadaljujejo.

Zato ima poravnalni svet glede obeh strank zelo težavno ali celo pogosto na neuspeh obsojeno nalogo ter marsikdaj ne more spremeniti stališč ljudi, ki so preveč povezana s čustvi.

3. Tehnika obravnavanja sporov pred poravnalnimi sveti

Glede navezovanja stikov^Z ljudi pred poravnalnimi sveti in odsotnosti določb o postopku v zakonodaji se v zvezi z našimi ugotovitvami vendarle odpira vprašanje, kako naj bi ravnali člani svetov z ljudmi, da bi bila njihova prizadevanja za pomirjanje kar najbolj uspešna. Motiviranost ljudi za poravnavo je verjetno najbolj pomemben dejavnik. Kolikor tožitelj in toženec ne prideta s to dispozicijo že na poskus poravnave, je svet dolžan, da ju poskuša za to motivirati. Toda ustrezne metode so doslej v naši literaturi, pa tudi v praksi še neobdelane. Zaradi tega si sodelavci pri tej raziskavi štejejo za svojo dolžnost, glede na pridobljene izkušnje in pozna-

vanje problematike, podati nekaj misli o tehniki obravnavanja sporov in postopka z ljudmi pred poravnalnimi sveti.

a) Priprava na poravnavo

Ni namreč nepomembno ali se svet na poskus poravnave dveh ljudi prej pripravi ali ne in kako se pripravlja. Zanašati se na splošno poznavanje ljudi in problematike z območja poravnalnih svetov je marsikdaj in v konkretni zadevi prešibak argument, da svetom pred samo obravnavo ne bi bilo treba ničesar napraviti. Zato bi bilo smotrno in koristno, da bi svet še pred sklicem obravnavanja preiskusil navedbe tožitelja in si ustvaril lastno podobo o stanju stvari. Kaj takega bi bilo potrebno storiti vedno, kadar nobeden od članov nima predstave o razvoju spornega vprašanja in ne pozna dobro nikogar od obeh strank. Če pa so svetu v celoti prezentni tako konflikt kakor njegova udeleženca, odpade prizadevanje v tej smeri. Sicer pa bi bilo nujno potrebno seznaniti se z:

- sporno zadevo
- in konfliktnima udeležencema, to je tožiteljem in tožencem.

Lena podlagi poznavanja vseh komponent spora si je mogoče ustvariti predstavo o spornem vprašanju in opraviti potrebne priprave za poskus poravnavanja. Kolikor je potrebno dopolniti na tak način tožiteljeve navedbe z lastnimi poizvedbami bi bilo najbolje, da to stori, če je le mogoče, samo eden od članov poravnalnega sveta, ki o ugotovitvah seznanjeni ostala dva še pred obravnavo.

Sporna zadeva

Postopek pred poravnalnim svetom sproži predlog tožitelja, v katerem so v večini primerov navedeni tudi najbolj bistveni podatki. Le redko bo tožitelj popolnoma objektivno. Sicer pa so v njegovem predlogu navedbe, ki bodo subjektivno in emocionalno obarvane ter marsikdaj tudi do neke mere neresnične. Če svet noče biti nekritičen do njega samega in neobjektiven do toženca, bi moral marsikdaj zbrati še kakšne podatke o sporu tudi od drugih poznavalcev razmer, ki ne bodo pristranski. Zavedati se je treba, da neredko tudi tožitelj sam močno doprinaša nastanku spora in tudi pogosto s svojim ravnanjem vzbuja neprimerne reakcije toženca, ki jih pozneje lahko s čustveno angažiranostjo (maščevanje, jeza, škodoželjnost, nevoščljivost itd.) opisuje v predlogu poravnalnemu svetu.

Kjer dobiti podatke o sporu? Lahko tudi neposredno pri obeh strankah pred poravnavo (glej v nadaljevanju: pripravljanje strank v posebno težavnih primerih) kolikor ne bo mogoče s pristankom konfliktnih udeležencev najti potrebne podatke pri sosedih, znancih, prijateljih, sorodnikih in drugih, ki karkoli vedo o sporu. Marsikdaj pa bo za poznavanje sporne zadeve potreben ogled na kraju samem (n.pr. mejni spori, nekateri stanovanjski spori, spori souporabe itd.). Zato se ne bi smeli izogibati razgovorov s konfliktnimi udeleženci že pred sklicanjem obravnave.

Stranki - konfliktna udeleženca

Poznavanje konfliktnih udeležencev je potrebno predvsem zaradi tega, da je mogoče na obravnavi izbrati ustrezno tehniko razgovora in zato da je mogoče že v naprej domnevati kakšne bodo njihove reakcije na prizadevanje sveta po zbliževanju med strankama in kako se bosta stranki vedli druga nasproti drugi. Pri tem gre predvsem za ugotavljanje lastnosti strank in njihovih morebitnih reakcij. Tudi poznavanje njunih dotedanjih razmerij ni brez pomena za korektno delo sveta. Zato je zelo važno ugotoviti, ali je stranka n.pr. alkoholik, zapravljlivec, potepuh, delomrznež itd. ali ima lastnosti, ki jo posebej označujejo, ali pa je molčeča, sramežljiva, boječa in podobno. Take ugotovitve bodo zelo koristile svetu za pomirjanje ljudi take vrste. Tudi relacije med strankama kot n. pr.: podrejeni, nadrejeni, bolj izobraženi, manj izobraženi, stranki kot politična, ekonomska itd. nasprotnika prav tako niso pomembni za delo poravnalnega sveta. Kajti uspeh poravnave zavisi od najrazličnejših zaprek, ki jih je bolje prej spoznati in pomagati ljudem, da jih premagajo, kakor pa jih pustiti v nemar in dopustiti, da žive v sovraštvu in niso sposobne najti poti do sožitja.

Priprava

Ko so zbrani o sporni zadevi in o lastnostih konfliktnih udeležencev potrebni podatki, je treba seznaniti z njimi celoten svet, ki bo spor reševal ali vsaj pred-

sodnika. Zdi se, da bi bilo najbolj smotrno, da se svet kolektivno pripravlja na obravnavo s tem, da pretrese vprašanje navezovanja stikov s strankama. Končno odločitev o rešitvi pa je treba prepustiti strankama, katerima svet nikoli ne sme vsiljevati svojih pogledov na njuna vprašanja. Kajti kakršenkoli pritisk ima lahko za posledico, da se ena od njiju počuti ogroženo ter ne pristane na poravnavo, ali pa se strinja s poravnavo, ki pa je samo navidezna, ne da bi kakorkoli učinkovala na njuno nadaljnje medsebojno razmerje v vsakdanjem življenju.

b) Pripravljanje strank na poravnavo v težavnejših primerih

Neredko se dogaja, da eden od obeh konfliktnih udeležencev (najpogosteje toženec) sploh ne pride na poskus poravnave. Prepad v njunih medsebojnih razmerjih je tolikšen, da motiviranosti za poskus poravnavanja ni mogoče ustvariti samo z navadnim pismenim vabilom. Razen tega kdorkoli od njiju lahko sodi, da poravnalni svet ni najbolj primeren organ za poravnavanje, zlasti ker pred njim ne gre za pravno obličen postopek, ker sklep ali obveze sprejete pred svetom za nikogar nimajo izvršilnega naslova itd. Skratka razlogov za neupoštevanje sveta je lahko v življenju ljudi kar dovolj.

Zato bi bilo treba v takih in podobnih primerih pripraviti razgovor kolikor ne z vsako stranko posebej, pa vsaj samo s tisto, ki kaže odpor do poravnavanja. Pri tem gre za to, da se kateregakoli konfliktnega udeleženca privede do motiviranosti za poravnavanje. To je lahko

zelo različno in docela odvisno od posameznega primera, zaradi česar ni mogoče dajati nekih konkretnih napotkov, marveč le neke posplošitve.

Tak razgovor naj bi bil po trajanju odvisen od konfliktnega udeleženca, vendar ne predolg. Član sveta naj pokaže, potem ko je navezal z njim prve psihične kontakte, zanimanje za sporno vprašanje. Razgovor naj bi napredoval od znanih stališč k težjim razmišljanjem, ki navadno pripeljejo v neke napetosti (za osebe neprijetne izpovedi, izbruhi sovraštva, bolečine, jok, itd.) pri katerih član sveta pomaga do sprostitev, ki same po sebi vodijo v olajšanje³⁸. Če se privede stranko v tako stanje naj ji član sveta nato ponudi možnost poravnavanja z nasprotnikom.

Od okolja in spornega vprašanja je odvisno, ali pri takem razgovoru sodelujejo tudi strankini sorodniki, prijatelji, znanci itd. zlasti pa odrasli člani njegove družine. Morda bi bilo pravilno, da bi član sveta za vplivanje na konfliktnega udeleženca in v svojo pomoč uporabil tudi tiste izmed teh ljudi, ki so naklonjeni poravnavi oziroma rešitvi spora na miren način (toda le, če je imel s stranko več razgovorov), oziroma, v nasprotnem primeru bi se moral izogibati navzočnosti takih oseb iz okolja stranke, ki poglobljajo konflikt in delujejo na stranko nepomirjevalno. Najpogosteje pa bi bilo treba paziti na to, da pri razgovoru sploh ni navzočih tretjih oseb, kajti te lahko preprečujejo sproščanje strankinih čustev (ne

---

³⁸ dr. Katja Vodopivec: Priročnik iz metodike socialnega dela, Ljubljana 1959, str.102.

glede na to za kakšna gre), kar vsekakor ni v korist prizadevanju niti za sprostitev niti za pomiritev.

Od posameznih primerov je odvisno ali je treba ta postopek opraviti z obema konfliktnima udeležencema ali samo z enim imed njiju. Če je treba vplivati v tem pogledu na oba, opravi član sveta isti postopek še z drugo, če mu je prva zagotovila upanje na poravnavo. Nikjer ni rečeno, da se tak postopek po prvotnem neuspehu pri eni ali drugi stranki ne bi smel ponoviti. Lahko se zgodi, da je ob razmišljanju po prvem neuspelem razgovoru v stranki dozorel miselni proces v smeri razumevanja nasprotne stranke in podobno. Zato ne bi smeli nikoli obupati po prvih neuspehih.

Ko sta tako oba konfliktna udeleženca motivirana, če ne za drugo vsaj za razgovor drug z drugim, je prav, da sta povabljeni oba skupaj na poskus poravnave.

Zavedati se je treba predvsem, da je poravnalni svet ne glede na oblike vplivanja, opravičil svoj namen s tem, da je uspel sprte ljudi na kakršenkoli dopusten in nepri-siljen način pomiriti in ustvariti med njimi sožitje.

c) Poravnavanje

Prvo navezovanje stikov s strankami

Če in kadar pokliče svet tožitelja in toženca na skupni sestanek s poravnalnim svetom, je treba oba prijazno in

vljudno sprejeti.

Že v začetku je treba pojasniti zakaj gre in kako je prišlo do postopka pred poravnalnim svetom. Zlasti pa je nujno obema razložiti, kaj lahko poravnalni svet stori v njeni zadevi, kajti napačno bi bilo, če stranki ne bi razumeli njegovega pomena in vloge ter bi pričakovali več, kot jima lahko nudi. Predsednik naj bi zato strankama povedal, da gre pri tem za izvensodno poravnavanje in da so morebitne obveznosti, ki jih prevzameta v zvezi z rešitvijo spora sprejete prostovoljno in da obveznosti zaradi morebitnih kršitev ni mogoče prisilno uresničiti.

Ker so konfliktni udeleženci v večini primerov čustveno angažirani v sporu, ker jim gre za svojo čast, samopotrditev, neodvisnost, prestiž itd., ker branijo svoja stališča, od katerih zelo težko odstopijo, ker nočejo popustiti pred agresivnostjo nasprotnika itd. so v medsebojnem razgovoru lahko zelo zagreti, lahko tudi nasilni bodisi verbalno ali fizično. Zato ob takih priložnostih pred svetom nikakor ne bi smelo priti do preprirov in kričanja, do nedostojnega vedenja, izzivanja in groženj ali celo do fizičnega obračunavanja. Vsak tak poskus bi moral biti vnaprej preprečen. Kajti ni mogoče računati na uspešnost poravnavanja, če zato ni ustvarjenega ugodnega vzdušja.

Zato bo verjetno predsednik opozoril tožitelja in toženca na spoštovanje drug drugega, na to, da si ne smeta vpadati v besedo, se prekinjati, da se pri pripove-

dovanju omejita samo na bistvene stvari itd. in sploh ju zaprosi, naj pristaneta na to, da on vodi sestanek in jima zaradi smotrnosti, reda in discipline dovoljuje in daje besedo. S korektnim načinom se bosta verjetno obe stranki strinjali in pristali na tak red in postopek, ki pa se mora pozneje odvijati nepristransko in pravično. Kolikor bi katerakoli od strank začutila da je svet ali zlasti predsednik naklonjen njenemu nasprotniku, tedaj so možnosti za poravnavanje znatno zmanjšane. Pristranost in pa majhna odločnost poravnalnega sveta pa sta okoliščini, ki močno motita stranki. V takih situacijah prihaja tudi do netolerantnega in nekorektnega vedenja bodisi tožitelja ali toženca, kar zopet močno zmanjšuje motiviranost za poravnavo pri tistem konfliktnem udeležencu, ki se kakorkoli ogreva za njo.

Seveda pa je z absolutno objektivnostjo sveta računati le tedaj, če pozna spor, konfliktna udeleženca in če se je vnaprej pripravil na taktiko poravnavanja.

Sposobnost poslušanja in opazovanja

Verjetno je najbolje, da po uvodni besedi prebere predsednik sveta predlog tožitelja, če vztraja pri prvotnem predlogu in ga nato povabi, naj še ustno obrazloži svoja stališča, kolikor sodi, da je treba dodati še kakšna pojasnila. Pozneje da besedo tožencu itd. dokler oba v celoti nista obrazložila svoja stališča in pogleda na sporno vprašanje in mogoče že sama podala predlog za rešitev (ali pa se izjavila drugače - ne v smeri poravnave).

Obe stranki pa bi bilo treba zavestno vzpodbujati, da dajeta svoje predloge za rešitev spora.

Obe stranki morata imeti priložnost govoriti in poslušati druga drugo. Če katera noče govoriti, naj vodja poravnavanja, to je predsednik, ugotovi razloge za njeno molčečnost (sramežljivost, občutki manjvrednosti, strah, da ne bi povedala kaj nespametnega ali sebi v škodo itd.) in jo z občutkom za pravilen način obravnavanja takšnih ljudi vpelje v razpravljanje. Če pa kdo govori preveč ali predolgo, pa je zopet treba nekaj izkušenj, da jo pripravi do tega, da utihne, ne da bi bila zato užaljena³⁹.

Stranki morata priti do občutka, da sta lahko obrazložili svoje težave poravnalnemu svetu. Če ne pride do zadovoljive verbalne sprostitev, ostajajo ljudje pogosto nepotešeni in še naprej zavrti.

Ves čas pa je treba znati stranko pazljivo poslušati in vzbuditi vtis, da njene težave poravnalni svet zanimajo in da ji posveča potrebno pozornost. Nič slabšega ni, kot če kdorkoli od konfliktnih udeležencev ugotovi, da mu poravnalni svet ni naklonil zadostnega pomena. Če bo stranka spoznala, da se svet zanima za njene probleme, bo tudi raje pripovedovala svoje težave, obenem pa bo čutila olajšanje. V tem pa je tudi pomen sveta, ki naj kot laična institucija pomaga ljudem k zbliževanju.

---

³⁹European Seminar on The Principles and Practice of Group Work, Leicester, England, July 1956, United Nations, Geneva 1956, str. 44.

Podobno je tudi z opazovanjem strank med njunim razgovorom ali pripovedovanjem. Poznavalec ljudi bo lahko iz obnašanja ljudi in njihoveganačina reagiranja (nervoznost, spremembe glasu, načina in hitrosti govora, odlašanja z odgovorom itd.) sklepal na dogajanja v njihovi duševnosti. S tem v zvezi lahko svet preizkuša poznavanje stvari in ljudi, dopolnjuje o tem svoje predstave in si ustvarja določene zaključke, ki mu koristijo pri blažitvi izbruhov in uporabi ustreznihmetod za poravnavanje strank glede na njihovo psiho-fizično strukturo.

Kolikor posameznik ali vsi člani poravnalnega sveta poznajo stranki že od prej, bodo lahko še toliko bolj opazili spremembe na njih in jih uporabili za ustrezen način dela, bodisi za prepričevanje ali kakršnokoli vplivanje v prid prostovoljnega poravnavanja.

Iskanje skupne rešitve

Poskus poravnave (ali obravnave) je sestanek, s katerim skuša poravnalni svet pridobiti ali vplivati na stranki, da skupaj in prostovoljno predlagata in sprejmeta neko stališče, oziroma rešitev, ki je za obe sprejemljiva in ki naj pomeni za njuna medsebojna razmerja neko novo kvaliteto. Poskus poravnavanja je torej določene vrste medij, na katerem mora priti do izmenjave mnenj, na katerem se naj spremene naziranja konfliktnih udeležencev, spremeni čustvovanje ljudi in sprejmejo določene obveznosti za ravnanje v prihodnje. Poravnalni svet o-

ziroma vodja sestanka ima posebno pomembno vlogo, ker naj bi povezoval vse niti motiviranosti obeh konfliktnih udeležencev v en sam smoter, to je poravnavo. Ker pa gre pri tem večinoma za divergentne zahteve in pogosto nepomirljiva stališča, je iskanje skupne rešitve včasih zelo težavna naloga. Kako speljati stališča in čustva obeh oponentov v isto smer?

Prvi pogoj za to je ta, da oba konfliktna udeleženca sprejmeta takšne sklepe, ki so izvršljivi in življenjski, tako da jih je mogoče izvršiti, ne da bi bil kdorkoli od njiju bistveno prizadet in oškodovan. Drugi pogoj je v tem, da obe stranki sklene in njihov način izvajanja razumeta in se obvežeta, da jih bosta prostovoljno izvajali. Tretji pogoj pa zahteva, da se tožitelj in toženec zavzameta za izvajanje sklepov oziroma rešitve in da bosta v ta namen vložila ves trud in napore ter da bosta za to pridobila tudi svoje bližnje kolikor so z rešitvijo kakorkoli prizadeti in angažirani⁴⁰. To istočasno pomeni, da sta obe stranki tudi že pozitivno motivirani, kolikor pa še nista, je potrebno vložiti primeren trud poravnalnega sveta, da jih pripravi vsaj do razmišljanja o tem, kolikor ne na pristanek. Za dosego tega pa ima poravnalni svet na razpolago različna sredstva vplivanja in motiviranja, ki morajo biti posredovani na razumljiv, sprejemljiv in ne vsiljiv način.

---

⁴⁰ Glej o tem podobno: Ahtik Vito: Delovne konference, str. 32, v knjigi: "Priročnik iz metodike socialnega dela" dr. Katje Vodopivec, Ljubljana, 1959.

Ker gre pri poravnavanju konfliktov za take situacije, pri katerih so stališča, čustva in zahteve udeležencev v sporu nasprotujoči, - divergentni, so skupni sklepi ali rešitve mečinoma kompromis. Njegovo bistvo je v tem, da nobena od strank ne sprejema v celoti tuje stališče, niti svoje (ali pa se to stori le redko), marveč mora vsaka od njiju nekaj popustiti in se s tem v zvezi tudi nečemu odreči oziroma nekaj zgubiti.

Če ni mogoče doseči popolnega soglasja, kar se najpogosteje dogaja, je treba posamezne predloge nasprotujočih se strank integrirati. To pomeni, da se iz posameznih predlogov izloči pozitivne doprinose in jih vskladi ter poveže v enotno sicer kakovostno novo rešitev. To ni bil prvotni predlog nikogar od konfliktnih udeležencev, toda je le ob zaključku oziroma sklepu, zanimal vsakogar od obeh, ker sta oba k njej prispevala, jo s pomočjo in ob sodelovanju poravnalnega sveta dograjevala in izgradila⁴¹.

Obe stranki sta tako po svoje doprinesli k novemu sklepu, ki je izveden iz njunih predlogov in ki lahko pomeni pot do rešitve, če se obe lahko z njo strinjata in jo sprejemata kot svojo. Ker sta pri taki rešitvi sodelovali obe, sta tudi pozitivno motivirani za njeno uresničevanje in morda ne samo to, marveč tudi za njeno napredovanje in poglobljanje.

---

⁴¹ Glej: Ahtik Vito, prav tam, str. 33.

"Do sporov med ljudmi pa prihaja pogosto tudi zato, ker se med seboj slabo sporazumevajo, čeprav mislijo v osnovi podobno (slabo poslušanje drug drugega, trenutne preuranjene reakcije, ki sprožajo žalitve, medsebojna obračunavanja itd.). Zato je treba v vsakem posameznem primeru oceniti, ali si stranki nasprotujeta zaradi bistva problema ali pa samo navidezno, ker sta se n.pr. premalo poglobili v težnje druga druge, v to, kaj je nekdo resnično mislil in podobno. Če spor ni bistven, marveč površinski, potem bi se bilo treba vrniti z vso strpnostjo na njegovo izhodišče. Polagoma in predvsem s postavljanjem vedno novih vprašanj v zvezi s predmetom spora bi bilo treba voditi stranki k temu, da bi samo spoznali, da si v osnovnem problemu ne nasprotujeta.

S takim načinom dela lahko razčlemimo spor tudi na dva ali na več sestavnih delov; n.pr. na del, v katerem si stranki ne nasprotujeta ali mislita celo skladno, na del spora, v katerem si stranki delno nasprotujeta in končno na preostali del, ki terja novo rešitev. S takim izločevanjem nespornih stališč od spornih omejujemo predmet spora na vedno ožje področje nesporazumov, ki postajajo že zaradi tega končno tudi lažje rešljivi."⁴²

Pri skrajno divergentnih predlogih seveda ni mogoče najti skupnega imenovalca, ker v zahtevkih strank ni mogoče najti takih pozitivnih doprinosov, ki bi jih lahko vskladili in medsebojno povezali v neko novo kvaliteto.

---

⁴² Dopolnitev prispevala dr. Katja Vodopivec.

V takih primerih skupno doseganje cilja oziroma namena poravnave razpade in ostane pri prvotnih zahtevkih, ki po vsej verjetnosti označujejo neuspeh.

Posebni primeri

- Metode sveta ob izgledu, da bi poravnava uspela le navidezno

V takih primerih naj bi poravnalni svet ne odstopil od svojih prizadevanj za poravnavanje, marveč naj bi pokazal več volje in vstrajnosti. Že doslej smo omenili posamezne razgovore s stranko že v pripravah za poravnavanje. Razen tega pa ostanejo še nekatere druge možnosti, če obstaja bojazen, da se tožitelj in toženec ne bi poravnala tudi v vsakdanjem življenju.

V naši raziskavi so se pokazale kot dejansko in ne samo formalnouslypešne naslednje metode: ponovni postopek pred poravnalnim svetom, ponovno svetovanje s poskusom poravnavanja, vzbuditev razumevanja za težave nasprotne stranke in vplivanje ali individualno prepričevanje strank, itd.

V vseh gornjih primerih gre za intervencijo sveta med ali po formalnem poravnavanju, ki pa glede na vtis sveta ni prineslo zaželjenega učinka. Ker stranke samostojno razpolagajo s svojimi zahtevki, je v tem pogledu najbrž potrebna pripravljenost strank za ponovno pretresanje stvari.

Za take nadaljevane razgovore s strankami bi se moral svet bodisi individualno ali kolektivno pripraviti in ponovno vživeti v strankin problem in si osvežiti znana dejstva. V tem smislu gre za postopno reševanje spornega vprašanja in za utrjevanje zaupanja v poravnalni svet ter poglobljanje razumevanja za mirno in dejansko rešitev spora. Gre torej za to, kako pripraviti stranke do motiviranosti za poravnavo. Svet naj skuša vplivati na strankina čustva tako daleč, da bo menjala svoja stališča in našla razumevanje za težave, oziroma zahteve oponenta.

Glede na socialno pedagoško funkcijo poravnalnega sveta bi bilo najbrž nepravilno prezgodaj priti do sklepa, da se ne da ničesar več napraviti. Svetu pri tem pogosto tudi pomagajo ljudje, ki so stranki "blizu", v katere ima zaupanje ali jih ceni in spoštuje, oziroma jih tudi drugače rada posnema in se po njihovih vzgledih ravna.

Poravnalni svet bi se moral tudi zavedati, da so navidezno sklenjene poravnave iste socialne vrednosti, kot ti isti poskusi poravnavanja, ki jim niso uspeli.

- Metode dela sveta ob prepiranju in kričanju strank

V postopku pred poravnalnim svetom prihaja zlasti ob obravnavanju žalitev, obrekovanj, telesnih poškodb itd. tudi do prepiranja, glasnega govorjenja, kričanja in drugih ekscesov pri enem ali obeh konfliktnih udeležencih.

Take zaostritve, ki so izraz sovražnosti, ali drugih podobnih čustev, zmanjšujejo možnost poravnavanja. Vsaka od strank lahko daje drugi povod za sovraštvo ali druge motive, s katerimi mora poravnalni svet pri svojem delu računati in nanje ustrezno reagirati. Konfliktni udeleženci, ki nimajo prav, ki imajo občutek krivde, ki so povzročitelji ali pospeševalci konfliktov, so zelo radi nasilni in na različne načine izražajo sovražnost. Tak odnos pa je lahko pogojen tudi z neadekvatnim vedenjem nasprotne stranke.

Ne bi bilo vedno pravilno, če bi takoj in v kali zatrli take izbruhe, saj bi tako zavrli stranko, obenem pa bi zamudili priložnost zvedeti kaj več o stvari sami. V nekontroliranih izbruhih je navadno zelo dosti resnice. Zato bi bilo treba stranko najprej pazljivo poslušati in jo šele nato opozoriti na disciplino ali pa ju je treba, če je prišlo do medsebojnega prepira in kričanja, na lep način pomiriti.

Ukrepi kot n.pr. takojšnja pomiritev, ločitev strank, takojšnja opozoritev na red in disciplino, čakanje, da se sami pomirita in podobno ne bi bili primerni in verjetno ne vodijo k poravnavanju. Skoraj vedno je boljše, da mine izbruh, za katerim sledi navadno občutek krivde. To okoliščino lahko izkoristi svet v tem, da pokaže razumevanje položaja in ponudi pripravljenost za posredovanje.

- Nedostojno vedenje na poravnavi

Podobno je z nedostojnim vedenjem na poravnavi. Najprimer-

nejše metode za tolerantnejši odnos agresivne stranke do nasprotnika ali do poravnalnega sveta bi bili: ustrežno opozorilo na dostojno vedenje, pouk ter svarilo in ugotovitev, kje tiče vzroki takega vedenja. Vsekakor pa bi bila v takem primeru napačna takojšnja odstranitev s poravnave ali zgolj čakanje na to, kaj se bo zgodilo.

- Izzivanje in grožnje

Tudi izzivanje in grožnje imajo podobno, če ne isto ozadje, ki velja za prepiranje in kričanje ali hujše pojave nasilja. Le njihova intenzivnost in oblike so lahko drugačne. Obenem pa so tudi specifičen odraz človekove osebnosti in manifestacije njegove napadalnosti.

Pri tem bi bili primerni: opozorilo na nedostojno vedenje ter opozorilo na nedopustnost takega ravnanja in na posledice. Vsekakor pa je potrebno obe stranki pomiriti, če je prišlo do vzajemnega verbalnega obračunavanja.

Čakanje, da se stvari razvijejo same ob sebi ali takojšnja odstranitev s poravnave in podobno, so po našem mnenju neprimerne metode.

- Metode sveta, če pride do fizičnega obračunavanja

Že v začetku, to je v fazi nagovora strank oziroma ob navezovanju stika z njimi, je potrebno povedati načela

komuniciranja med udeleženci poravnave in s tem predočiti strankama, kaj je glede na pravila vedenja na poravnavi dopustno in kaj ne. Poravnalni svet je vsekakor dolžan, da stori vse potrebno za odstranitev kakršnihkoli možnosti fizičnega obračunavanja.

Če pa bi do tega vendarle prišlo, je lestvica ukrepov po našem mnenju naslednja (od blažjih in milejših do energičnejših): pomiritev strank, opozoritev na posledice, ločitev ali odstranitev ene ali obeh strank in prekinitev ter odložitev poskusa poravnave. Najbrž se člani sveta ne morejo in ne smejo fizično vmešavati v obračunavanje, ker bi lahko prišlo do neljubega razpleta dogodkov, ki svetu in njegovim članom ne bi bili v prid. Klicanje organov milice bi bilo verjetno v večini primerov že prepozno. Lahko pa bi bila to le grožnja, ki bi jo svet uporabil istočasno z opozorilom na posledice, ki bodo zadele napadalca.

Verjetno je glede poravnavanja bolj smotrno in taktno, da svet v okviru lastnih možnosti in sposobnosti uredi konflikt, sicer pa mora poskus poravnavanja voditi tako, da že pred izbruhom sovražnosti in agresije take vrste eliminira vse pojave, ki kažejo na pretep ali fizični napad sploh.

- Ugotavljanje resnice

Varovanje lastnih koristi, želja po zadovoljitvi neke določene potrebe oziroma motivi pridobivanja sploh ter drugi socialni motivi so ozadja, v katerih prihaja tudi

pred poravnalnimi sveti do laži oziroma do zamolčanja resnice.

Konfliktni udeleženci ne pripovedujejo vedno resnice pred svetom, ker si obetajo nekih prednosti, ki bi jih radi dosegli na tak način. S tem povzročajo vrsto težav, ker mora svet v določeni meri ugotavljati dejansko stanje, če hoče biti objektivni arbiter in svetovalec. Nasprotno, stranka lahko zgubi vse zaupanje v poravnalni svet, če bi ugotovila, da člani verjamejo nasprotniku, čeprav po njenem mnenju očitno laže. V takih primerih tudi ni pričakovati poravnave, kajti konfliktnega udeleženca najbolj moti nekorektno vedenje oziroma ravnanje nasprotne stranke pred poravnalnim svetom. S tem v zvezi pa prihaja pri strankah do sekundarnih pojavov v oblikovanju stališč o svetu kot so: neavtoritativnost poravnalnega sveta, neodločnost članov itd. vsled česar postanejo stranke, ki bi imele škodo zelo občutljive in previdne. To nam je pokazala tudi naša raziskava.

Glede na domnevo, da člani svetov kolikor toliko poznajo, če ne vsi, pa vsaj nekateri, ljudi s svojega območja, je ugotavljanje resnice v mnogih primerih nekoliko lažje. Toda mnoge podrobnosti resnice javnosti in članom svetov kljub temu niso znane. Zato bo treba včasih iskati tudi to.

Spretni lažnivci lažejo oziroma pripovedujejo neresnico samo glede tistega, kar je za njih bistveno. Manj spretni pa lažejo tudi glede tistih dogodkov, ko jim ne bi bilo treba lagati in sicer predvsem zato, da bi bili

bolj prepričljivi. Ker se pogosto zapletajo v protislovja, jih je mnogo lažje odkriti kot tiste, ki so svojo laž omejili le na določeno ožje področje. Zato bi bilo priporočljivo naj stranka čim več in podrobno govori o kritičnem vprašanju, ker se bo sama zapletla v protislovja. Nato pa jo je treba opozoriti, naj govori resnico.

Dokazovanje nasprotnih dejstev je naslednja metoda za ugotavljanje resnice. Argumenti, ki jih je treba pri tem posredovati stranki, morajo biti konkretni. Posredovalec naj bi take okoliščine predočil stranki mirno in vljudno, brez osebne prizadetosti. Kolikor bi prišlo do takega načina razgovora s stranko, je včasih morda boljše, da se "dokazovanje" opravi brez navzočnosti nasprotnne stranke. Lahko se namreč zgodi, da stranka, ki ne pripoveduje resnice, ne bo hotela priznati neresničnega pripovedovanja pred nasprotnikom, ker ji bo to neprijetno.

Razen tega bi svet lahko zahteval od stranke za njene trditve ustrezne obrazložitve ali dokaze in kolikor ne gre drugače in v skrajnem primeru naj prekine poravnavo in ugotovi resnico do naslednjega poskusa poravnavanja.

Kot posebno vprašanje, ki bi moralo zanimati vsakogar, ki ureja odnose med ljudmi, pa je, zakaj ljudje lažejo. Zdi se, da bi bila odstranitev vzrokov laži ustrezna metoda tudi za poravnavanje.

- Stranki se na noben način nočeta poravnati

Stranki v poravnalnem postopku pred svetom svobodno razpolagata s svojimi zahtevki. Zato jih ni mogoče siliti k poravnavi, če zanjo obe ali ena sama, nista motivirani, in če poravnalnemu svetu ni uspelo ustvariti pogoje za motiviranost. Morda gre pri tem tudi, bodisi v subjektivnem ali objektivnem pomenu, za takšno vrednost spora (vsaj za eno izmed njiju), da ni mogoče samo od poravnave pričakovati rešitev spora, ampak je treba doseči izvršilni naslov za zahtevke, ki ga pa poravnalni svet ne more nuditi.

V takih in podobnih primerih, zlasti pa v tistih, ko ena izmed strank kategorično odklanja poravnavo pred poravnalnim svetom, ni nobenega pravega smisla vplivati nanje zato, da bi se poravnali samo navidezno in na ljubo poravnalnemu svetu. Zdi se, da bi bil v tem pogledu najprimernejši nasvet, naj se obrneta v njunem sporu na sodišče.

Če je poravnalni svet prepričan, da bi vendarle lahko spremenil čustva strank, ker sta v svojih stališčih še omahljivi, naj skuša na stranki vplivati s ponovnimi razgovori, z morebitnim opozarjanjem na izgubo časa in stroškov, ki jih bo treba utrpeti z morebitnim pravdanjem itd. Kolikor tudi s temi metodami ne bi bilo doseženega ustreznega odziva, pa je najbolje, da jima predsednik primerno in brez prizadetosti svetuje, naj vložita tožbo pri organu, ki bo lahko na podlagi dejanskega

stanja razsodil spor in vsaki odmeril pravico, ki ji gre.

4. Izvajanje dokazov

V zvezi z ugotavljanjem dejanskega stanja sporne zadeve je tudi "izvajanje dokazov". Čeprav poravnalni sveti niso sodna institucija in nimajo sodnih prerogativ, se vendarle pogosto srečujejo s tem opraviлом, v večini primerov pa niso v pravnem niti taktičnem pogledu za to usposobljeni. Obenem pa se tudi pojavlja vprašanje zastopanja strank po pooblaščenjih in nasploh, kako ukrepati v takih primerih.

Dokazi

Če stranke predlagajo dokaze in skušajo s tem zavarovati svoje pravice ali koristi, jih mora poravnalni svet upoštevati. Menimo, da v skrajnem primeru tudi poravnalni svet lahko pri ugotavljanju resnice zahteva od strank dokazila, da se prepriča o resničnosti izjav, oziroma navedb strank. Pri tem mislimo zlasti na različne že obstoječe listine in podobno.

Izjave prič so pomembne in v mnogih primerih edino dokazno sredstvo (obrekovanja, razžalitve itd.). Najvažnejše vprašanje pri njih v pogotoku pred poravnalnim svetom je nedvomno resničnost izpovedi. Zato bi moral svet ugotoviti, katera stranka jih je predlagala za pričo (priča je lahko pristranska, glede na to, da je neka stranka pred-

lagala takšno pričo, ki bo govorila samo njej v prid) ali gre za posredno ali neposredno pričo, ali gre za interesirano ali neinteresirano pričo, ali sploh za kakšne posebne odnose med strankami in pričo, zaradi katerih bi bilo lahko pričevanje bolj čustveno obarvano in zaradi tega manj resnično. Pri vsem tem velja opozorilo na previdnost.

Pooblaščenci

Pozitivna zakonodaja, ki obravnava problematiko poravnalnih svetov, dopušča možnost zastopanja strank po pooblaščenih, čeprav se jih je praksa najpogosteje izogibala.

Glavna naloga pooblaščenca, zlasti pa odvetnika je, da ustvari ugodnejše razpoloženje za svojega klienta, da zmanjša njegovo odgovornost za spor ali da doseže zanj čim boljši položaj, kolikor gre za zahteve. Zelo bi bilo napačno, če bi poravnalni svet kot laični organ klonil pred veččim zagovornikom na škodo stranke, ki nima izurjenega zastopnika in se sama bori za resnico in svoje pravice. S pooblaščencem, četudi je odvetnik, naj ravna podobno in z enako pozornostjo, kot z vsemi drugimi udeleženci obravnave, ki morda nimajo izkušenj na tem področju.

IX. ZAKLJUČKI

IX. ZAKLJUČKI

Ob zaključku skušamo na kratko:

- odgovoriti na vprašanja, ki smo si jih zastavili v uvodnem delu raziskave in
- obenem oceniti delo poravnalnih svetov in njihove rezultate pri konfliktnih udeležencih neposredno.

Z vzorcem smo obsegli le del poravnalnih svetov, ki delujejo pri nas. Vendarle menimo, da je mogoče ugotovitve posplošiti na vse poravnalne svete v Sloveniji.

V raziskavi smo obravnavali problematiko svetov in njihova organizacijsko funkcionalna vprašanja, lokalno pravno ureditev svetov (ker še ni bilo ustreznih zveznih in republiških predpisov), demografske in druge podatke članov svetov in nekatere okoliščine, za katere smo mislili, da tvorijo ugodne pogoje za boljšo uspešnost pri vplivanju na sprte stranke, spore po svoji vsebini, stranke med seboj in posebej glede na njihov socialni in materialni status, socialne interakcije itd. S tem v zvezi pa smo zlasti poskušali ugotoviti, kaj menijo konfliktni udeleženci o delu svetov, in katere so tiste metode, ki so se pokazale kot primerne in ki vodijo do uspešnosti v poravnavanju. Obenem pa smo glede na ugotovljeno dejansko stanje in spoznano problematiko pomirjanja ljudi predvideli najelementarnejšo metodologijo poravnavanja, ki naj koristi predvsem praktičnim delavcem na tem področju.

Glede na to, da je bilo naše delo o poravnalnih svetih prva tovrstna raziskava, ki je bila opravljena doslej na naših tleh smo morali "orati ledino", kar marsikdaj ni bilo posebno lahko niti enostavno niti ne ceneno. Že samo zbiranje podatkov širom Slovenije je predstavljalo poseben problem, ki ga je bilo marsikdaj težko premagovati.

Čeprav so poravnalni sveti, ki smo jih obsegli v vzorcu dejansko poravnali le četrtno sporov, in tako pustili nezadovoljeno večino konfliktnih udeležencev, menimo, da imajo svoj družbeni pomen in vlogo in da od njih ne bi smeli odstopati niti jih puščati vnemar. O tem so nas prepričali tudi odgovori konfliktnih udeležencev samih.

A. STRANKE (Marjan Kroflič)

1. Katere miljejske silnice so tiste, za katere bi bilo mogoče sklepati, da so privedle do sporov?

Mnogo motenj v socialnih odnosih, ki v končni konsekvenci privedejo do sporov, je nedvomno nastalo prav pod vplivom okolja. V večini primerov je verjetno kot sprožilec spora nastopal določeni element iz okolja, ki pa je bil latentno prisoten že prej v medsebojnih odnosih in nastal v vsakdanjih stikih med strankami.

Silnice, za katere sodimo, da so privedle do spora oziroma ga vsaj sprožile, lahko razdelimo v naslednje skupine.

a) Širše družbeno okolje

Pri tem imamo v mislih krajevno skupnost kot celoto in družbeni položaj posameznikov, ki ga imajo v taki krajevni skupnosti in kot posamezniki med seboj. Kot izrazita statusna znaka smo vzeli v poštev posameznikovo formalno stopnjo izobrazbe in njegov poklic. Znano je namreč, da izvirajo številne ovire tudi iz rušenj in percepcij statusa posameznika. Po drugi strani pa je z družbenim položajem v tesni zvezi tudi človekov materialni položaj.

Rezultati nam kažejo, da med vsemi anketiranci očitno prevladujejo tiste stranke, ki imajo nizko stopnjo formalne izobrazbe. To so ljudje brez formalne izobrazbe ali pa le z nižjini razredi osnovne šole. Če k tem prištejemo še tiste, ki niso uspeli dokončati srednje šole, tvori skupino nizko izobraženih sprtih strank krepko večino. Analogno velja za kvalifikacijo. Med anketiranci prevladujejo tisti, ki imajo relativno nižjo stopnjo kvalifikacije. Poklicna struktura sprtih strank nam kaže, da so to pretežno fizični delavci, (kmetje, delavci in gospodinje tvorijo skupino 82 % sprtih strank).

Čeprav nam oremo zanikati pomembnosti vpliva poklica, zlasti pa stopnje izobrazbe na njihovo socialno percepcijo, njihovo vrednotenje itd. in s tem na zmanjšanje možnosti prihajanja v tovrstne konflikte s soljudmi, pa je na drugi strani nesporno dejstvo, da nizka stopnja

formalne izobrazbe in določeni poklici omogočajo le nizke osebne dohodke. Kot smo videli iz strukture sprtih strank gre v tem smislu za relativno revnejše sloje prebivalstva, ki zelo pogosto zaidejo v spore in jih rešujejo pred poravnalnimi sveti nenazadnje tudi iz razloga, ker je to najceneje.

V tesni zvezi s temi statusnimi znaki je tudi človekov materialni položaj. Pri tem imamo v mislih

b) ožje okolje oziroma razmere, v katerih ljudje živijo

Tako n. pr. z naraščanjem števila članov v gospodinjstvu praviloma narašča tudi število sprtih strank, medtem ko z naraščanjem števila pridobitnih članov gospodinjstva, upada.

Problem so tu še stanovanjske razmere, v katerih sprte stranke žive in predmeti življenjskega standarda. Tudi to so elementi, ki marsikdaj vplivajo na nastanek sporov.

2. Kakšne so osebne značilnosti sprtih strank, katerih spore so obravnavali poravnalni sveti?

Na osnovi rezultatov lahko na kratko opišemo naslednje značilnosti sprtih strank.

Pri sprtih strankah se je izoblikovala določena socialna percepcija, v kateri prevladujejo negativna vrednotenja o nasprotni stranki v kognitivnem pomenu besede, zlasti je to mogoče opaziti pri tožiteljih. Poleg tega so

močno izražena tudi negativna čustvena nagnjenja ene stranke proti drugi. V vsakem primeru pa gre za motnje v socialnih odnosih pri obeh sprtih strankah. Gre za ljudi, ki so bili v času sožitja kakorkoli moteni in niso uspeli zadovoljiti svojih motivov, kot posledica tega pa se je izoblikovala določena agresivnost bodisi pri tožitelju (večinoma), bodisi pri tožencu, seveda različne stopnje in oblike.

Če izhajamo iz teh osnovnih ugotovitev, potem je jasno, da člani poravnalnega sveta lahko uspešno delujejo le, če uspejo voditi obe stranki tako, da postopoma s svojim vplivom spreminjajo stališča strank, blažijo njihove reakcije, odstranjujejo izvore motenj in formirajo pri strankah pozitivna vrednostna stališča. V nekem smislu predstavlja poravnalni svet institucionaliziran način vsklajevanja in razreševanja nasprotujočih si interesov obeh strank, ki sta se sprli. Vloga poravnalnega sveta je iskanje tistih motečih situacij, v katerih živita obe sprti stranki in ki terjajo optimalno razrešitev za tožitelja in toženca. Zaradi tega je potrebno, da člani sveta kar najbolj angažirajo pri vsklajevanju nasprotnih interesov obe stranki, po drugi strani pa, da sami skušajo vplivati na medsebojna razmerja obeh strank. Gre za to, da dosežejo pri obeh vsaj neko stopnjo prilagoditve njunih obnašanj (pri obeh) tako, da skupno obnašanje, ki nastane iz take interakcije, predstavlja pravzaprav novo obnašanje (podobno tistemu pred nastankom spora). Druga možnost pa je, doseči vsaj pri eni stranki prilagoditev obnašanja drugi stranki tako, da si prisvoji obnašanje druge stranke v procesu medsebojnega

sožitja. Poravnalni svet ima opravka z določenimi stališči strank do nasprotnika, z določenimi obnašanji, ki iz tega izhajajo. Njegova osnovna naloga kot posredovalca je, vplivati na spremembo stališč (na vse tri komponente) in na obnašanje obeh sprtih strank. Spremembe obnašanja posameznika pa lahko dosežemo le z vplivanjem na spremembo stališč posameznika, spremembo objektivne stvarnosti ali pa s kombinacijo obeh.

Učinkovitejši vpliv je do določene mere možno izvajati, če se držimo vsaj naslednjih napotkov.

- Imeti resnično in globoko zanimanje za obe od sprtih strank,
- biti pozoren poslušalec vsake stranke, vzpodbujati jo, da govori o sebi,
- imeti spoštovanje do vsake stranke, izogibati se sodbam o tem, da ena izmedstrank nima prav,
- ocenjevati in razpravljati o predmetu spora s stališča obeh sprtih strank, to je vživeti se v stališče tožitelja in toženca,
- osredotočiti se pri predlogih na človekove plemenite nagibe,
- opozarjati na napake vedno posredno in ne žaliti ponosa pri nobeni od strank,
- kritika ni priporočljiva. Ta sili človeka v defenzivo in izgovore.

B. PORAVNALNI SVETI (dr. Janez Pečar)

3. Kakšen je način dela poravnalnih svetov?

Poravnalni sveti navadno delujejo v senatih treh članov ali njihovih namestnikov, izvoljenih na zborih občanov, najpogosteje za dobo dveh let. Lokalna pravna ureditev o poravnalnih svetih je v odsotnosti ustreznih zveznih in republiških predpisov normirala nekatera področja njihovega funkcioniranja. Toda glede na to, da člani svetov večinoma niso poznali pravne ureditve teh organizmov v svojih lokalnih skupnostih, lahko rečemo, da pravo doslej niti v pozitivnem niti v negativnem smislu ni kdovekaj vplivalo na razvoj poravnalnih svetov.

a) Subjektivni pogoji

Člani na splošno

Člani poravnalnih svetov so v glavnem moški, le dobra desetina je žensk, ki pa so na vaških območjih še slabše zastopane kot v mestih. Glede na starostno strukturo premočno prevladujejo starejši ljudje, ki zlasti na vasi navadno uživajo večji ugled. Nekaj mlajših je le v mestih. Le blizu desetina članov je samskih ali vdovelih, medtem ko so vsi ostali poročeni. Razvezancev med člani poravnalnih svetov ni. Socialna in izobrazbena struktura kažeta, da je večina članov iz nižjih socialnih stratumov, v mestih zlasti uslužbenci, na vasi pa kmetje ali

delavci, čeprav sta socialna in izobrazbena struktura članov nekoliko boljši v mestu kot na vasi.

V zvezi z osebnim statusom in nekaterimi drugimi okoliščinami članov poravnalnih svetov smo domnevali, da je uspešnost poravnavanja sporov večja pri tistih članih, ki so bolj izobraženi, ki dalj časa žive na območju poravnalnega sveta, ki so porotniki, ki se ukvarjajo s pravom in psihologijo, ali sploh urejanjem odnosov med ljudmi, ki poznajo problematiko in občane z območja sveta in ki intenzivneje socialno participirajo v lokalnih skupnostih. Ob preskušanju naše hipoteze smo ugotovili, da temu v glavnem ni tako in da le izobrazba na splošno doprinaša k boljši učinkovitosti. Pokazalo se je, da so v mestih pri formalnem in dejanskem poravnavanju uspešnejši tisti člani, ki imajo višjo izobrazbo, na podeželju pa tudi že tisti, ki imajo srednjo. Glede na daljše bivanje v kraju sveta pa smo ugotovili rahle prednosti pri vaških svetih, medtem ko se intenzivnejša socialna participacija odraža v boljši učinkovitosti le pri predsednikih v mestih. Tako imenovano "polstrokovnjaštvo" in boljša verziranost v socialnem okolju na splošno nista pokazali ugodnejših pogojev za uspešnejše delo poravnalnih svetov.

Glede na odnos do dela v poravnalnih svetih smo ugotavljali: ali so članom poravnalnih svetov stranke kdaj zoprne in katere; ali jih delo v svetih veseli; ali jim ni morda v breme ali naj bi bilo poravnavanje kot socialno pedagoška dejavnost v nekem smislu honorirana? Odgovori so nam pokazali, da imajo več uspehov pri

pomirjanju ljudi tisti člani, ki so do svoje vloge v svetu kritičnejši in bolj odgovorni. S tem v zvezi pa nastajajo tudi zahteve po honoriranju oz. plačevanju dela v teh organih.

Predsedniki

Za predsednike smo ob raziskavi ugotovili nekatere posebnosti, zaradi katerih se rahlo razločujejo od ostalih članov poravnalnih svetov. V mestih so predsedniki starejši od članov na splošno. Imajo boljšo šolsko izobrazbo, izhajajo največkrat iz vrst uslužbencev, še posebej jih karakterizirajo višje kvalifikacije na delovnih mestih, razen tega pa so le redkokdaj rojeni v kraju delovanja poravnalnega sveta. Toda kljub temu poznajo problematiko in občane na svojem območju bolje kot člani. Zato pa pogostje zahtevajo plačilo za delo v poravnalnem svetu, delo pri poravnavanju jih manj veseli, bolj zaposluje in jim je s tem v zvezi tudi bolj v breme.

Čeprav so morda do sebe in svoje vloge pokazali več kritičnosti in manj optimizma ter več odgovornosti, pa so predsedniki navajali glede boljše uspešnosti svetov predvsem take razloge, ki so odvisni od ravnanja sveta samega in manj tiste, ki so izven njega. Obenem pa pričakujejo, da so pomemben dejavnik na področju pomirjanja strank tudi spremembe v vedenju ljudi, medtem ko se člani nagibajo k spremembam razmer konfliktnih udeležencev.

Na poravnavi, kjer imajo dominantno vlogo, so predsedni-

ki manj tolerantni, bolj energični in agresivni tudi, kadar ne bi bilo treba, manj potrpežljivi z ljudmi in manj prepričevalni.

b) Objektivni pogoji

Nekateri poravnalni sveti zlasti na perifernih območjih delujejo v razmeroma slabih materialnih pogojih. Čeprav menimo, da neugodni ali manj ugodni materialni pogoji delovanja ne morejo imeti neposrednega negativnega odraza na učinkovitost poravnavanja, pa je vendarle potrebno omeniti, da taki sveti vendarle životarijo, ker pogosto nimajo niti primernih prostorov za poravnavanje niti administrativnih moči, ki bi jim pomagale, niti finančnih sredstev za najnujnejše potrebščine. Odtod tudi zahteve po različnih denarnih obremenitvah strank, plačevanju taks in prispevkov in drugih podobnih obveznostih.

Kolikor naj poravnalni sveti glede na intencije ustrezne zakonodaje pomirjajo tudi pravne osebe, kolikor bodo svete ustanavljale tudi delovne in druge organizacije itd. se s tem v zvezi še bolj postavljajo v ospredje vprašanja materialne oskrbljenosti, s katero se, četudi ne bi smelo biti tako, v neki meri kaže tudi avtoritativnost in družbena priznanost poravnalnih svetov.

Raziskava je pokazala, da glede na velikost območij svetov, obremenjenost z delom glede na število sporov, konfliktnih situacij, ki nastajajo med ljudmi itd., sedanja organizacija na splošno ustreza tudi subjektivnim pogo-

jem, ki so na razpolago za poravnavanje konfliktnih udeležencev. Zato v tem pogledu ni potrebnih radikalnejših sprememb, zlasti, ker je zaposlenost poravnalnih svetov (z redkimi izjemami) iz leta v leto manjša.

c) Poravnavanje

Glede na izkušnje, ki smo jih dobili pri opazovanju poravnalnih svetov, sodimo, da so izjave, ki so nam jih dali člani v pogledu pripravljanja na poravnave preveč optimistične in precenjujoče. Kaže, da poravnalni sveti tudi pri seznanjanju strank samih niso storili vsega, kar bi bilo potrebno da bi jim predočili kaj zmorejo kot izvensodna institucija in kaj ne. Zato so bila verjetno pričakovanja strank, zlasti tožiteljev večja kot pa je resnična avtoriteta poravnalnih svetov in sposobnost za poravnavanje marsikdaj težavnih sporov s kompliciranimi osebnostmi konfliktnih udeležencev.

Ljudem bi bilo treba pojasniti, da pred poravnalnimi sveti ni mogoče doseči izvršbe, da gre bolj za korekturo odnošajev med ljudmi in manj za korekcijo razmerij ljudi do stvari. Pravico odmerja lahko le sodišče, ki je v vsakem primeru dolžno iskati tudi resnico. Sodišče pravico tudi prisilno uveljavi, medtem ko poravnalni svet za to ni pristojen. Njegova moč je v prostovoljni pripravljenosti strank, da uresničujejo sprejete obveznosti, do česar jih je pripravil in pripeljal poravnalni svet. Pri delu poravnalnih svetov gre predvsem za spremembo čustev v medosebnih odnosih ljudi in ne za pravno urejanje spornih vprašanj. To se nam zdi primarna naloga

poravnalnih svetov. Kolikor gledamo na poravnalne svete s tega vidika, je njihova vloga v poravnavanju sporov med pravnimi osebami, med pravnimi in fizičnimi osebami in ob sodelovanju pravnih zastopnikov v resnici problematična.

V raziskavi smo posvetili znatna prizadevanja metodologiji poravnavanja. Pokazalo se je namreč, da so (s stališča poravnalnega sveta) primerne metode samo tiste, ki pripeljejo do učinkovitih poravnav. Zato smo jih posebej izbrali, raziskali in v ustrezni obliki pripravili tudi za nestrokovnjake - praktične delavce v svetih. Te metode temelje na izkušnjah z ljudmi, ki žive, se bore in čutijo, ki imajo nek osebni odnos do spora, ker gre za njihove lastne interese, za katerih varstvo ali uveljavljanje so se odločili sami, s tem da priznavajo poravnalni svet kot posredovalen organ. Zato se z upravičenostjo pojavlja vprašanje, ali bo to prav tako med pravnimi osebami in ob udeležbi zastopnika? Kajti menimo, da je korekcija odnosov med ljudmi mogoča le ob neposredni udeležbi konfliktnih udeležencev samih in brez posredništva.

Ker je bilo o načinu dela poravnalnih svetov, o primer-
nih in neprimernih metodah, o osebnih pogojih za porav-
navanje itd. dovolj rečenega v raziskavi, bi omenili le
to, da se postavlja posebno vprašanje, kdo naj daje po-
ravnalnemu svetu strokovno pomoč v uporabljanju najustrez-
nejših metod za vplivanje na ljudi. Predloga za ta namen
nimamo, pokazalo pa se je, da niti porotništvo niti iz-
kušnje s pravom in psihologijo ali urejanje odnosov med

ljudmi, niti poznavanje ljudi in problematike itd. niso tisti elementi, ki bi jih lahko učinkoviteje uporabili pri pomirjanju konfliktnih udeležencev. Le nekatere metode izhajajoče iz "zdravega razuma" in konkretizirane v dani situaciji pri poravnavanju, so prinesle svetom uspehe, pri čemer smo videli, da je marsikaj ostalega, kar smo pričakovali, da bo izredno važno, popolnoma sekundarnega pomena.

4. Kako je z uspešnostjo poravnav?

V raziskavi smo tudi navedli, da je sporov, ki jih obravnavajo poravnalni sveti od leta 1960 dalje (ko je bilo 20.305 do 8.148 sporov v letu 1965) vedno manj, da pa je uspešnost poravnavanja v formalnem pogledu razmeroma konstantna in se giblje nekaj nad 62 %, kolikor ta podatek, kot smo videli v zvezi z dejansko poravnanimi konflikti, sploh lahko kaj pomeni. Povdariti pa je treba, da so bili podatki o formalno poravnanih sporih edini, do te raziskave znani pokazatelji, kajti nihče doslej še ni utegnil ugotoviti, kako se poravnave, sklenjene pred svetom, tudi dejansko odražajo v vsakdanjih medosebnih odnosih med ljudmi.

Gostota sporov je največja v Prekmurju in na Dolenjskem z Notranjsko, medtem ko je uspešnost formalno rešenih sporov največja v ljubljanski kotlini in na Primorskem. Nedvomno imajo pri tem pomembno vlogo, poleg vsebine sporov (premoženjski na vasi, stanovanjski v mestih in osebni spori pri obeh) tudi različni kulturni, etični, zgodovinski in drugi momenti, ki pogojujejo, da so ljud-

je v svojih medsebojnih odnosih bolj in pogosteje agresivni in drug proti drugemu manj tolerantni, oziroma so, po drugi strani bolj pripravljeni za poravnavanje.

Med 400 spori, ki so bili zajeti v vzorec, je bilo po podatkih svetov poravnanih 250 ali 62,5 %. Od tega na vasi 119 ali 59,5 %, v mestih pa 131 ali 64 %. Ti spori so bili torej poravnani formalno brez ugotavljanja ali in kako so se razvijali odnosi med tožiteljem in tožencem po sklenjeni poravnavi pred vsetom.

Raziškava je pokazala, da so se razmere med obema strankama izboljšale v znatno manjšem številu primerov kot je bilo število sklenjenih poravnav pred svetom. Dejansko poravnanih sporov tudi sicer v življenju je bilo: na vasi 32 %, v mestu pa le 24 %.

To pomeni, da je bila le dobra četrtina sporov predloženih poravnalnemu svetom rešena dejansko uspešno in predstavlja poravnavanje doprinos na področju razmerij med tožiteljem in tožencem. Tri četrtine sporov pa je ostalo v glavnem takšnih, kot so bili takrat, ko je tožitelj prijavil spor poravnalnemu svetu, čeprav je bila polovica od teh formalno poravnava. (Na vasi so najtežje rešljivi spori s preživnine, v mestih pa telesne poškodbe in stanovanjski spori).

Zdi se, da razmeroma majhen del v resnici poravnanih sporov ne bi smel jemati zaupanja v poravnalne svete, kajti tudi v primerih, ko je bila sklenjena samo formalna poravnava, je opravljal svet svojo socialno pedagoško funkcijo. Saj je pred njim prišlo do razgovora med strankama, do dobre volje po sožitju, ki pa se ni uspešno odrazila tudi v

praksi, ker morda predmet spora med dvema človekoma še vedno obstaja in ju moti ter vznemirja in povzroča nove konflikte. Obenem pa lahko tudi trdimo, da je določeno število ljudi preveč kritično gledalo na razvoj medsebojnih odnošajev in je razočarano zaradi tega, ker je od poravnave same pričakovalo več, kot jim je ta prinesla glede na njihovo sprejemljivost in njihove zahteve.

Sprejete obveznosti pred poravnalnimi sveti so zelo različne. Pri 500 anketiranih konfliktnih udeležencih, ki so se formalno poravnali, je bilo: 24 % brez obveznosti (največ tožiteljev), 1,2 % zmanjšanje zahtevkov (samo tožitelji), 8 % izpolnjevanje sporazuma (v glavnem toženci), 17 % izogibanje prepirom (enakomerno tožitelji in toženci), 9 % odpoved tožbi (samo tožitelji), 5 % plačilo odškodnine (samo toženci), 8 % prenehanje motenja (pretežno toženci) itd.

Mnogi člani svetov sodijo, da bi ljudje bolj spoštovali sprejete obveznosti pred poravnalnimi sveti, če bi imele izvršilni naslov. Če bi prišlo do tega pa seveda poravnalni sveti ne bi bili to kar so. S tem v zvezi nastajajo tudi težnje po večji avtoriteti in popularnosti poravnalnih svetov, zlasti pri tistih članih, ki nimajo preveč optimizma. Po drugi strani pa je bilo v vzorcu vendarle 40 % poravnalnih svetov, ki menijo, da stranke spoštujejo poravnave v celoti. Pri mestnih poravnalnih svetih se tudi močneje kot pri vaških kaže težnja, da bi nekdo skrbel za izvajanje sklenjenih poravnav. Prevelika socialna mobilnost in migracija jim namreč onemogočata,

da bi se sami lahko intenzivneje zanimali za sožitje med strankami "post festum". Le dobra četrtina poravnalnih svetov je izjavila, da bi tako skrb lahko opravljala sama.

Poleg dejansko poravnanih sporov pa je 42 % v vzorec zbranih poravnalnih svetov izjavilo, da skušajo bolj ali manj redno vplivati tudi na odpravljanje vzrokov. Pri tem so sveti seveda sami ob sebi popolnoma brez moči, če jim ne pomagajo drugi in če jih ne razumejo pri njihovem entuziazmu in prizadevanju. Kaže pa, da je to čedalje bolj težavno in neuspešno področje dela.

5. Kakšna je avtoriteta poravnalnih svetov pri tožiteljih in tožencih?

Nedvomno je najpomembnejša ocena o delu poravnalnih svetov tista, ki so jo podali konfliktni udeleženci, katerih spori so bili obravnavani pred sveti. Toda tako tožitelji kot toženci imajo o svetih razmeroma zelo ugodno mnenje. Tudi v primerih, ko ni prišlo do poravnave, čutijo stranke neko določeno zadovoljitev in so svoja stališča izrazili dokaj enotno ne glede na to, ali je šlo za tožitelja ali za toženca. Kar 75 % konfliktnih udeležencev se je odločilo da je bil poravnalni svet za reševanje njihovega spora primernejši kot sodišče. Bolj kot tožitelji priznavajo poravnalni sveti zlasti toženci, verjetno tudi zato, ker so bili s sprejetimi obveznostmi znatno blaže prizadeti kot bi bili, če bi v isti zadevi prišli pred sodišče, ki bi jim naložilo obveznosti, ki bi bile tudi prisilno izvršljive.

Najbolj pogost odgovor, zakaj menijo, da je poravnalni svet najprimernejši organ za rešitev spora je bil "ker je postopek zastonj" (28 %), ostali odgovori pa so: ker zadosti pravici 21 %, ker je dovolj pravičen 18 %, ker hitreje rešuje 17 % in ker pride do izraza dobra volja strank 16 %.

Visok odstotek odgovorov o brezplačnosti postopka kaže na to, da prihajajo pred poravnalne svete predvsem ljudje iz nižjih socialnih stratumov, ki nimajo dovolj denarja, da bi razreševali svoje spore pred sodišči. To nam potrjujejo ne samo statusni podatki o strankah, ki smo jih zbrali z vzorcem, ampak tudi primerjava strank, ki so bile zaradi razžalitev, obrekovanj, izzivanj, groženj in nedostojnega vedenja pred sodišči in zaradi istovrstnih dejanj pred poravnalnimi sveti v istih letih. V populaciji, ki je storila ta dejanja, je bilo kmetov, delavcev in gospodinj pred sodišči znatno manj kot pred poravnalnimi sveti, medtem ko so ostali sloji v tem pogledu pred poravnalnimi sveti sploh redkeje zastopani, kolikor ne docela odsotni (n.pr. obrtniki). Kar 83 % anketiranih strank sodi, da je bil poravnalni svet dovolj avtoritativen, čeprav nekateri konfliktni udeleženci v neznatnejših odstotkih očitajo svetom premajhno odločnost, pristranost, odsotnost nekaterih članov s poravnave itd. Okoli 94 % strank je docela zadovoljnih s pazljivostjo članov pri poslušanju njihovih izjav, medtem ko jih je bolj oviralo in motilo vedenje nasprotne stranke pred poravnalnim svetom.

6. Družbena afirmacija svetov

Mislím, da lahko trdimo, da so se poravnalni sveti afirmirali tako v lokalnih skupnostih, kjer delujejo, kakor v našem družbenem sistemu na splošno. O njih in njihovem delu ter družbeni vlogi so pogosto razpravljali politični aktivni, zbori občanov, organi stanovanjskih skupnosti, organi krajevnih skupnosti, tisk in radio pa tudi najvišji organi oblasti na zveznem in republiških nivojih. Zdi se, da so imeli poravnalni sveti več publicitete kot marsikatera druga institucija v naši stvarnosti. Zato njihova vloga in pomen ne bi smela ostati nepoznana.

K njihovi družbeni afirmaciji pa so zlasti prva leta po ustanovitvi znatno prispevala sodišča, katerim gre v tem pogledu vse priznanje in ne samo to, sodišča so skrbela tudi za strokovno pomoč pri delu poravnalnih svetov in za njihovo organizacijo in funkcioniranje.

Raziskava je pokazala, da so ljudje v mestih slabše obveščeni o poravnalnih svetih kot na deželi, kjer je manjša migracija, zmernejša socialna mobilnost in pristnejši medosebni stiki (face to face contacts) med ljudmi. V zvezi z informiranostjo javnosti o poravnalnih svetih in njihovem delu pa je več kot polovica svetov mnenja, da bi jih bilo treba še popularizirati. Zaradi že omenjenih razlogov pa je takih poravnalnih svetov manj na podeželju kakor v mestih.

Za poravnalne svete je seveda najpomembnejša afirmacija v lokalnih skupnostih, kjer delujejo, kjer naj jih ljud-

je poznajo, spoštujejo in upoštevajo. Njihova reputacija in vloga sta pomembni tudi za uresničevanje sklenjenih poravnjav. Glede na to, kako jih sprejema lokalna skupnost, d ružbeno politični dejavniki in lokalne organizacije, je odvisno tudi počutje članov o njihovi pomembnosti in potrebnosti. Ker so člani poravnalnih svetov zlasti pa njihovi predsedniki, večinoma ljudje s precej intenzivno socialno participacijo v lokalnih skupnostih (deloma so jih zaradi tega tudi zbrali za te naloge) najbrž tudi ni posebne bojazni, da jih ljudje in lokalne institucije ne bi sprejemali.

Vendar pa kaže, da samo socialna afirmacija ni dovolj. Za pravilno in nemoteno funkcioniranje so preveč pogosto potrebna tudi materialna, zlasti pa finančna sredstva, ki jih mnoge krajevne skupnosti nimajo dovolj na razpolago, ter jih tudi za poravnalne svete primanjkuje. Kolikor včasih spremljajo take pojave še nezainteresiranost lokalnih dejavnikov za kadrovska vprašanja svetov, odsotnost moralno politične in strokovne pomoči itd. pa se nekateri sveti počutijo precej osamljene in zapuščene. To velja za poravnalne svete na manj razvitih območjih, kjer tudi sicer razgibanost življenja ni posebno občutna. Zato manjši del članov čuti nezadovoljive reakcije nasproti svetom.

Na splošno pa kaže raziskava, da so člani poravnalnih svetov zadovoljni s tem, kako jih sprejema lokalna skupnost.

7. Sveti glede na svojo socialno-pedagoško in preventivno vlogo

Za Slovenijo je znano, da je najbolj industrializirana in urbanizirana. V zvezi s splošnim gospodarskim razvojem in napredkom pa se pojavlja intenzivna migracija ne samo v lokalnem, marveč tudi v nacionalnem pogledu. Vse to pospešuje socialne interakcije med ljudmi, socialno mobilnost in druge socialne ali celo socialno-patološke pojave, katerih del prihaja tudi pred poravnalne svete. Ti pojavi so res morda po svoji družbeni nevarnosti neznatnejši, manj pomembni, toda zato nič manj pogostni in odločilni za posameznika in njegovo počutje v socialnem okolju.

V raziskavi, katere namen je bil predvsem analiza dela poravnalnih svetov, se nismo mogli spuščati v problematiko ustreznega ekološkega determinizma, kakor tudi ne v genezo sporov, čeprav smo se vendarle ukvarjali tudi s strankami kot nosilci negativnih pojavov, t.j. konfliktov. Kajti poravnalni sveti so bili kot organizmi za izven-sodno poravnavanje ustanovljeni zanje in zato, da blaže, pomirjajo ali morda celo odstranjujejo, če je le mogoče, individualne in socialne situacije, v katerih nastajajo frustracije in tenzije, ki so moteče tako za posameznika kot za družbo. Kolikor smo uspeli prikazati v tej raziskavi, da poravnalni sveti uspevajo v tej funkciji, vsaj pri določenem delu populacije, ki je prihajala prednje, potem pomeni, da opravljajo kot posebna in laična institucija pomembno socialno-pedagoško in

kriminalno-politično oz. preventivno funkcijo (v 7 letih so v Sloveniji obravnavali okrog 90.000 sporov).

Socialno-pedagoško vlogo opravljajo v tem, da delujejo in vplivajo na spremembe človekovega razumevanja in ga napotujejo v socialno dopustne in sprejemljive smeri ter oblikujejo dovzetnost ljudi za lastne občutke in občutke drugih, pomagajo odstranjevati tenzije in frustracije, usposabljujejo ali vsaj skušajo pomagati konfliktnim udeležencem spreminjati vedenje, učinkujejo na ugotavljanje in spoznavanje problemov in na odobravanje pravic in idej drugih ter povečujejo sposobnost ugotavljanja in razumevanja lastne in tuje probleme in težave.

Preventivna funkcija, ki pa je s socialno-pedagoško v tesni zvezi, kolikor je marsikdaj z njo sploh nerazdružljiva pa je predvsem v tem, da odstranjujejo ali skušajo odstranjevati moteče posledice še preden so nastale ali vsaj v tem, da pomagajo ali posredujejo pri korekciji posledic kolikor so že nastale. Ker sodelujejo na preventivnem področju tudi pri urejanju takih konfliktov, ki imajo elemente ali včasih celo vse znake kaznivega dejanja, je njihova vloga tudi kriminalno preventivna in kriminalno-politična.

S tem v zvezi in zato pa so ali postajajo poravnalni sveti eden izmed pomembnih členov v verigi institucionaliziranih dejavnikov naše družbe, ki na specifičen, to je neprisilen način posegajo v odnose med ljudmi ter tako pomagajo graditi ustreznejšo etiko in moralo pri ljudeh, ki kakorkoli trpe zaradi motečih posledic svoje ali drugih osebnosti ali socialnega okolja.

LITERATURA

LITERATURA

- 1) Ahtik Vito, Delovne konference, Priročnik iz metodike socialnega dela dr. Katje Vodopivec, Ljubljana 1959, str. 28-42
- 2) Derek L. Phillips, Social Participation and Happiness, The American Journal of Sociology, Vol. 72, No. 5, March 1967, str. 479-488
- 3) Dollard J., Frustration and Aggression, Yale University Press, New Haven 1957
- 4) European Seminar on The Principles and Practice of Group Work, Leicester England, July 1956, United Nations, Geneva 1956
- 5) Homans G.C., The Human Groups, New York, Harcourt, Brace 1950
- 6) Horney dr. Karen, Nevrotična ličnost naših doba - prevod, Titograd 1964
- 7) Horney dr. Karen, Our Inner Conflicts, Norton, New York 1945
- 8) Krech D. Grutchfield R.S., Ballachey E. K., Individual in Society, McGraw Hill, New York 1962
- 9) Kroflič Marjan, Društvena participacija žena u samoupravljanju, Sociološko instraživanje komune u Jugoslaviji, Bilten 7, Beograd, Junij 1966
- 10) Leavitt Harold J., Managerial Psychology, prevod "Privrede", Zagreb 1964
- 11) Lifton Walter M., Working With Groups - Group Process and Individual Growth, Wiley, New York 1961
- 12) Maier N.R.F., Frustration, New York 1949
- 13) Mlinar Zdravko, Družbena participacija občanov v krajevni skupnosti, Inštitut za sociologijo in filozofijo pri univerzi v Ljubljani, Ljubljana, april 1965

- 14) Novosel Marija, Odnosi medju ljudima u proizvodnji, Zagreb 1963
- 15) Osgood C., Suci, Tanenbaum; The Measuring of Meaning, Urbana 1957
- 16) Poročila republiškega sekretariata, pristojnega za pravosodje o delu poravnalnih svetov v Sloveniji
- 17) Siegel Sidney, Nonparametric Statistics, McGraw Hill, New York 1956
- 18) Stouffer Samuel E., Guttman L., Measurement and Prediction, New Jersey 1950
- 19) Toman W., Dynamik der Motiven, Humboldt Verlag, Wien 1954
- 20) Vodopivec dr. Katja, Priročnik iz metodike socialnega dela, Ljubljana 1959

INŠTITUT ZA KRIMINOLOGIJO PRI PRAVNI FAKULTETI
UNIVERZA V LJUBLJANI

P O R A V N A L N I S V E T I

P R I L O G E

Ljubljana, julija 1967

Finansiral: Sklad Borisa Kidriča v Ljubljani

Razmnoženo v 10 izvodih

K A Z A L O

	Stran
1. Pregled števila opravljenih poravnav v vseh poravnalnih svetih in v izbranih poravnalnih svetih	1
2. Seznam ukrepov poravnalnih svetov, ki se štejejo kot neprimerni za uspešno poravnavanje	16
3. Pregledne tabele za predsednike poravnalnih svetov	21
4. Pregledne tabele za člane poravnalnih svetov	36
5. Pregledne tabele za stranke v sporu	53
6. Pregledne tabele o sprejetih obveznostih strank, ki so se poravnale	71
7. Pregledne tabele o semantičnem diferencialu	73
8. Pregledne tabele o vplivu demografskih, socialnih in ekonomskih znakov strank na uspešnost poravnavanja	81
9. Pregled tabel o medsebojnem ocenjevanju strank	103
10. Vsebinska opredelitev sporov	108

1. Pregled števila opravljenih poravnav v vseh poravnalnih svetih in v izbranih poravnalnih svetih

Izbrani mestni poravnalni sveti

Zap. št.	Poravnalni svet	Spori		Zap. št. izbranih sporov v kum.	Števil izbranih sporov	Zapored. št. izbranih porov v de- sporovalovodniku
		šte- vilo	kumu- lativa			
7	Hrušica-Štepanja vas	0	0			
10	Radvanje	0	0			
13	Litostroj	2	2			
16	Tržič-Center	3	5			
17	Jarše-Šmartno	3	8	2	1	2
21	Domžale I	5	13			
26	Škofja Loka	6	19	9	1	1
28	Prule	6	25	16	1	1
31	Milan Majcen	7	32	23	1	3
38	Sežana	10	42	30,37	2	3,10
40	Stadion	11	53	44,51	2	2,9
41	Dravljje	11	64	58	1	5
46	Solkan	13	77	65,72	2	1, 8
47	Gradišče	14	91	78,86	2	2, 9
52	Stara Ljubljana	16	107	93,100,107	3	2, 9, 16
53	Kamnica	16	123	114,121	2	7, 14
56	Posavje	18	141	128,135	2	5, 12
62	Idrija	23	164	142,149,156 163	4	1,8,15,22
63	Koper	23	187	170,177,184	3	6,13,20
64	Hrastnik- zgornji del	26	213	192,199,206 213	4	5,12,19,26

Zap. št.	Poravnalni svet	Spori		Zap. št. izbranih sporov v kum.	Števi- lo izbranih sporov	Zapored. št. izbranih sporov v de- lovodniku
		šte- vilo	kumu- lativa			
73	Melje	30	243	220, 227, 234 241	4	7, 14, 21, 28
75	Javornik-Koroška Bela	31	274	248, 255, 262 269	4	5, 12, 19, 26
76	Kodeljevo	32	306	276, 283, 290 297, 304	5	2, 9, 16, 23 30
81	Rotovž	36	342	311, 318, 325 332, 339	5	5, 12, 19, 26 33
85	Krško-Levi breg	44	386	346, 353, 360 367, 374, 381	6	4, 11, 18, 25 32, 39
89	Radovljica	47	433	388, 395, 402 409, 416, 423 430	7	2, 9, 16, 23, 30, 37, 44
90	Laško	47	480	437, 444, 451 458, 465, 472 479	7	4, 11, 18, 25, 32, 39, 46
93	Murska Sobota	52	532	486, 493, 500 507, 514, 521 528	7	6, 13, 20, 27 34, 41, 48
96	Litija	55	587	535, 542, 549 556, 563, 570 577, 584	8	3, 10, 17, 24, 31, 38, 45, 52
100	Metlika	74	661	591, 598, 605 612, 619, 626 633, 640, 647 654, 661	11	4, 11, 18, 25, 32, 39, 46, 53, 60, 67, 74
103	Sevnica	79	740	668, 675, 682 689, 696, 703 710, 717, 724 731, 738	11	7, 14, 21, 28 35, 42, 49, 56, 63, 70, 77

Zap. št.	Poravnavalni svet	Spori šte- vilo	kumu- lativa	Zap. št. iz- branih spo- rov v kum.	Števi- lo iz- branih spo- rov v delovod- sporov niku	Zapored. št. izbranih spo- rov v delovod- sporov niku
107	Ravne na Koro- škem	101	841	745,752,759 766,773,780 787,794,801 808,815,822 829,836	14	5, 12, 19, 26, 33,40, 47, 54, 61, 68, 75, 82, 89, 96
108	Ptuj	104	945	843,850,857 864,871,878 885,892,899 906,913,920 927,934,941	15	2, 9, 16, 23, 30,37, 44,51, 58,65,72,79, 86,93,100
110	Kočevje	115	1060	948,955,962 969,976,983 990,997,1104 1011,1018, 1025,1032, 1039,1046, 1053,1060	17	3,10,17,24, 31,38,45,52, 59,66,73,80, 87,94,101, 108,115
112	Gaberje-Hudinja	142	1202	1067,1074, 1081,1088, 1095,1102, 1109,1116, 1123,1130, 1137,1144, 1151,1158, 1165,1172, 1179,1186, 1193,1200.	20	7,14,21,28, 35,42,49,56, 63,70,77,84, 91,98,105, 112,119,126, 133,140
118	Velenje-mesto	236	1438	1207,1214, 1221,1228, 1235,1242, 1249,1256, 1263,1270, 1277,1284, 1291,1298, 1305,1312, 1319,1326, 1333,1340, 1347,1354, 1361,1368, 1375,1382,	28	5,12,19,26, 33,40,47,54, 61,68,75,82, 89,96,103, 110,117,124, 131,138,145, 152,159,166, 173,180,187, 194

Mestni poravnalni sveti v SR Sloveniji po številu predmetov v letih 1964 in 1965

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
1.	Celje-Center	0	37.	Bežigrad	9
2.	Vodovodni stolp	0	38.	Ivan Cankar	9
3.	Kranj-Center	0	39.	Sežana	10
4.	Višja gora	0	40.	Priskovo	10
5.	Črnuče	0	41.	Stadion	11
6.	Ježica-Mala vas	0	42.	Dravljje	11
7.	Hrušica-Štepanja vas	0	43.	Malči Beličeve	11
8.	Barje	0	44.	Zagornik Joco	11
9.	Talci	0	45.	Prežihov Voranc	11
10.	Košaki	0	46.	Zelena Jama	12
11.	Radvanje	0	47.	Solkan	13
12.	Brežice	1	48.	Gradišče	14
13.	Postojna	2	49.	Dobrova p.Ljubljani	15
14.	Litostroj	2	50.	Lendava	15
15.	Nova Gorica	3	51.	Dolgo polje	16
16.	Tolmin	3	52.	Plavž	16
17.	Tržič-Center	3	53.	Stara Ljubljana	16
18.	Jarše-Šmartno	3	54.	Jožica Flander	16
19.	Kamnik-severni del	3	55.	Kamnica	16
20.	Milan Česnik	4	56.	Bovec	18
21.	Domžale II	4	57.	Posavje	18
22.	Aljažev hrib	5	58.	Vrhnika	19
23.	Domžale I	5	59.	Koroška vrata	20
24.	Logatec	5	60.	Miklavž na Dr.polju	21
25.	Stožice	5	61.	Piran	22
26.	Razvanje	5	62.	Krško-desni breg	23
27.	Škofja Loka	6	63.	Idrija	23
28.	Šercerjevo	6	64.	Koper	23
29.	Prule	6	65.	Sava	24
30.	Celje-Otok	7	66.	Tabor	25
31.	Stražišče pri Kranju	7	67.	Rožna dolina	25
32.	Milan Majcen	7	68.	Hrastnik-zgor.del	26
33.	Ajdovščina	7	69.	Moste	27
34.	Kolodvor	8	70.	Ljubljana-Šentvid	27
35.	Savsko naselje	8	71.	Stari Vodmat	28
36.	Boris Kidrič	9	72.	Poljane	29
			73.	Ob parku	29

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov.	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
74.	Melje	30	97.	Hoče	58
75.	Javornik-Koroš.Vela	31	98.	Gornja Radgona	69
76.	Zgornja Šiška	31	99.	Slovenj Gradec	73
77.	Kodeljevo	32	100.	Metlika	74
78.	Tezno	32	101.	Kostanjevica	75
79.	Ilirska Bistrica	33	102.	Velenje-okolica	75
80.	Kolezija	33	103.	Sevnica	79
81.	Kamnik-južni del	34	104.	Ormož	83
82.	Rotovž	36	105.	Bled	90
83.	Trnovo	40	106.	Tržič-severni del	91
84.	Krško-levi breg	44	107.	Hinko Smrekar	98
85.	Radeče	44	108.	Ravne na Koroškem	101
86.	Polje	44	109.	Ptuj	104
87.	Zagorje-okolica	44	110.	Kočevje	115
88.	Laško	47	111.	Izola	123
89.	Žalec	47	112.	Gaberje-Hudinja	142
90.	Radovljica	47	113.	Ljutomer	167
91.	Zagorje-Center	47	114.	Slovenske Konjice	183
92.	Hrastnik-spod.del	47	115.	Zagorje ob Savi	190
93.	Murska Sobota	52	116.	Novo mesto	196
94.	Podrežje	54	117.	Trbovlje-Center	227
95.	Litija	55	118.	Velenje-Mesto	236
96.	Črnomelj	55	119.	Slovenska Bistr.	322

Izbrani vaški poravnalni sveti

Zap. št.	Poravnalni svet	Spori šte- vilo	kumu- lativa	Zap.št.iz- branih spo- rov v kumu- lativi	Števi- lo iz- branih sporov	Zapored.št. izbranih sporov v delovodniku
10	Radomlje	0				
17	Vranja peč	0				
22	Trebnje	0				
40	Šmartno ob Dreti	2	2			
47	Šebrelje	2	4			
53	Poženičnik	2	6			
62	Sela-Srednja vas v Tuhinju	2	8	7	1	1
65	Rakičan	2	10			
76	Bukovica-Volčja Draga	3	13			
84	Jurovski dol	3	16	14	1	1
91	Ročinj	4	20			
106	Šempas	5	25	21	1	1
116	Zalog	5	30	28	1	3
129	Hrpelje	6	36	35	1	5
142	Veliki Gaber	6	42	42	1	6
147	Vanganel	7	49	49	1	7
152	Otlica	8	57	56	1	7
169	Kidričevo	9	66	63	1	6
173	Kapele	10	76	70	1	4
181	Šentrupert	10	86	77,84	2	1, 8
193	Hrovatini	12	98	91,98	2	5, 12
208	Mojstrana	13	111	105	1	7

Zap. št.	Poravnalni svet	Spori		Zap. št. iz- branih spo- rov v kumu- lativi	Števi- lo iz- branih spo- rov v delo- sporov vodniku	Zapored. št. izbranih spo- rov v delo- sporov vodniku
		šte- vilo	kumu- lativa			
219	Vrhpolje	14	125	112,119	2	1,8
232	Rakek	15	140	126,133,140	3	1,8,15
247	Šentjanž pri Dravogradu	17	157	147,154	2	7,14
251	Tabor	18	175	161,168,175	3	4,11,18
262	Brusnice	18	193	182,189	2	7,14
271	Otočec pri Novem mestu	19	212	196,203,210	3	3,10,17
288	Moravče	22	234	217,224,231	3	5,12,19
294	Gabrovka	24	258	238,245,252	3	4,11,18
302	Žiče	25	283	259,266,273, 280	4	1,8,15,22
319	Šmartno v Rožni dolini	29	312	287,294,301, 308	4	4,11,18, 25
321	Borovnica	29	341	315,322,329, 336	4	3,10,17,24
335	Kojsko	32	373	343,350,357, 364,371	5	2,9,16,23, 30
338	Kapela	32	405	378,385,392, 399	4	5,12,19, 26
343	Zgornja Polskava	33	438	406,413,420, 427,434	5	1,8,15,22, 29
352	Hotiza	36	474	441,448,455, 462,469	5	3,10,17,24, 31
369	Podlehnik	42	516	476,483,490, 457,504,511	6	2,9,16,23, 30,37
378	Rogoznica pri Ptujju	46	562	518,525,532, 539,546,553, 560	7	2,9,16,23, 30,37,44
389	Podmežaklja-Je- senice-okolica	51	613	567,574,581, 588,595,602, 609	7	5,12,19,26, 33,40,47

Zap. št.	Poravnalni svet	Spori		Zap. št. iz- branih spo- rov v kumu- lativi	Števi- lo iz- branih ro- v v delo- sporov vodniku	Zapored. št. izbranih spo- rov v delo- sporov vodniku
		šte- vilo	kumu- lativa			
404	Šmarjeta	55	668	616, 623, 630 637, 644, 651 658, 665	8	3, 10, 17, 24, 31, 38, 45, 52
412	Beltinci	60	728	672, 679, 686 693, 700, 707 714, 721, 728	9	4, 11, 18, 25, 32, 39, 46, 53, 60
422	Tomaž pri Ormožu	65	793	735, 742, 749 756, 763, 770 777, 784, 791	9	7, 14, 21, 29, 36, 43, 50, 57, 64
438	Križevci pri Ljutomeru	78	871	798, 805, 812 819, 826, 833 840, 847, 854 861, 868	11	5, 12, 19, 26, 33, 40, 47, 54, 61, 68, 75
443	Dravograd	85	956	875, 882, 889 896, 903, 910 917, 924, 931 938, 945, 952	12	4, 11, 18, 25, 32, 39, 46, 53, 60, 67, 74, 81
458	Križevci v Prek- murju	105	1061	959, 966, 973 980, 987, 994 1001, 1008, 1015 1022, 1029, 1036 1043, 1050, 1057	15	3, 10, 17, 24 31, 38, 45, 52, 59, 66, 73, 80, 87, 94, 101
463	Rogatec	135	1196	1064, 1071, 1078 1085, 1092, 1099 1106, 1113, 1120 1127, 1134, 1141 1148, 1155, 1162 1169, 1176, 1183 1190	19	3, 10, 17, 24, 38, 45, 52, 59, 66, 73, 80, 87, 94, 101, 108, 115, 122, 129
473	Poljčane	211	1407	1197, 1204, 1211 1218, 1225, 1232 1239, 1246, 1253 1260, 1267, 1274 1281, 1288, 1295 1302, 1309, 1316 1323, 1330, 1337 1344, 1351, 1358 1365, 1372, 1379 1386, 1393, 1400	30	1, 8, 15, 22, 29, 36, 43, 50, 57, 64, 71, 78, 85, 92, 99, 106, 113, 120, 127, 134, 141, 148, 155, 162, 169, 176, 183, 190, 197, 204

Vaški poravnalni sveti v SR Sloveniji po številu predmetov v letih 1964 in 1965

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
1.	Vrtojba	0	37.	Dornava	1
2.	Miren	0	38.	Bolehnočici	1
3.	Začolmin	0	39.	Jagnjenica	2
4.	Bovec	0	40.	Vinska gora	2
5.	Križe	0	41.	Šmarje	2
6.	Podblica	0	42.	Dolga poljana	2
7.	Žabnica	0	43.	Batuje	2
8.	Gorenja Sava	0	44.	Rožna dolina	2
9.	Sovodenj	0	45.	Opatje selo	2
10.	Radomlje	0	46.	Šebrelje	2
11.	Mengeš II	0	47.	Šmartno ob Dreti	2
12.	Podtabor	0	48.	Jelšane	2
13.	Črna pri Kamniku	0	49.	Raven	2
14.	Loke	0	50.	Materija	2
15.	Šmarca	0	51.	Jezersko	2
16.	Rovte	0	52.	Trstenik	2
17.	Vranja peč	0	53.	Poženič	2
18.	Dolsko	0	54.	Šenturška gora	2
19.	Prežganje	0	55.	Predoslje	2
20.	Hrušica	0	56.	Kokrica	2
21.	Sodražica	0	57.	Velesovo	2
22.	Trebnje	0	58.	Britof	2
23.	Bezina	1	59.	Cerklje	2
24.	Gaberje	1	60.	Struževo	2
25.	Kal nad Kanalom	1	61.	Grad	2
26.	Anhovo	1	62.	Sela	2
27.	Dole	1	63.	Polhov Gradec	2
28.	Otalež	1	64.	Mostje	2
29.	Log pod Mangartom	1	65.	Rakičan	2
30.	Čezsoča	1	66.	Podgrad	2
31.	Ponikva	1	67.	Bela Cerkev	2
32.	Trata p.Škofji Loki	1	68.	Artiče	3
33.	Besnica	1	69.	Šentvid pri Grobelnem	3
34.	Tunjice	1	70.	Nova Štifta	3
35.	Motnik	1	71.	Selo	3
36.	Benedikt	1			

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
72.	Lozice	3	112.	Zlato polje	5
73.	Col	3	113.	Bitnje	5
74.	Stomaž	3	114.	Visoko	5
75.	Dobrovo	3	115.	Golnik	5
76.	Bukovica-Volčja draga	3	116.	Trboje	5
77.	Bukovo	3	117.	Zalog	5
78.	Slap ob Idrijci	3	118.	Lenart	5
79.	Košana	3	119.	Stopiče	5
80.	Brniki	3	120.	Vas-Fara	5
81.	Rateče	3	121.	Špitalič	6
82.	Šmarje-Sap	3	122.	Zdole	6
83.	Duplica	3	123.	Veliko Žablje	6
84.	Jurovski dol	3	124.	Lig	6
85.	Dolenja vas	3	125.	Čepovan	6
86.	Čatež	4	126.	Vogrsko	6
87.	Vrhovo pri Radečah	4	127.	Avče	6
88.	Breze	4	128.	Srpenica-Žaga	6
89.	Vrtovin	4	129.	Podbrdo	6
90.	Gojače	4	130.	Hrpelje	6
91.	Šempeter pri Gorici	4	131.	Hrušica	6
92.	Ročinj	4	132.	Goriče	6
93.	Lokovec	4	133.	Mavčiče	6
94.	Bohinj.Srednja vas	4	134.	Voklo	6
95.	Dol pri Hrastniku	4	135.	Videm-Dobre polje	6
96.	Blagovica	4	136.	Nevlje	6
97.	Vače	4	137.	Begunje	6
98.	Spodnja Polskava	4	138.	Vuhred	6
99.	Sladki vrh	4	139.	Pesnica	6
100.	Voličina	4	140.	Pernica	6
101.	Krška vas	5	141.	Zenkovci	6
102.	Lože-Mavče	5	142.	Češnjice	6
103.	Podnanos	5	143.	Veliki Gaber	6
104.	Podraga	5	144.	Rečica	7
105.	Predmeja	5	145.	Bilje	7
106.	Škrilje	5	146.	Čiginj	7
107.	Šempas	5	147.	Podgrad	7
108.	Grahovo ob Bači	5	148.	Vanganel	7
109.	Volče	5	149.	Zadvor Dobrunje	7
110.	Hruševje	5	150.	Lipa	7
111.	Kranjska gora	5	151.	Trebelno	7

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
152.	Gomilsko	8	191.	Andraž	12
153.	Otlica	8	192.	Velika Dolina	12
154.	Livek	8	193.	Prvačina	12
155.	Ankaran	8	194.	Hrovatini	12
156.	Tuhinjš	8	195.	Poljane nad Šk.L.	12
157.	Draga	8	196.	Blejska Dobrava	12
158.	Osilnica	8	197.	Kresnice	12
159.	Dobovec	9	198.	Gaberje	12
160.	Solčava	9	199.	Bođonci	12
161.	Črniče	9	200.	Gančani	12
162.	Budanje	9	201.	Predgrađ	12
163.	Vipava	9	202.	Renče	13
164.	Semedela	9	203.	Kanal	13
165.	Senožeče	9	204.	Črni vrh	13
166.	Divača	9	205.	Dol. Trebuša	13
167.	Škofljica	9	206.	Drežnica	13
168.	Zagradec	9	207.	Dekani	13
169.	Šmartno	9	208.	Sečovlje	13
170.	Kidričevo	9	209.	Mojstrana	13
171.	Malečnik	9	210.	Lukovica	13
172.	Ivanjši	9	211.	Šentvid pri Stični	13
173.	Bratonci	9	212.	Kamniška Bistrica	13
174.	Kapele	10	213.	Brezovica pri Lj.	13
175.	Međana	10	214.	Dole	13
176.	Železniki	10	215.	Lovrenc na Pohofju	13
177.	Limbuš	10	216.	Tešanovci	13
178.	Gederovci	10	217.	Mirna	13
179.	Geterovci	10	218.	Velika Loka	13
180.	Ođranci	10	219.	Zabukovje	14
181.	Dobrnič	10	220.	Vrhopolje	14
182.	Šentrupert	10	221.	Gradin	14
183.	Globoko	11	222.	Mengeš I	14
184.	Ustje	11	223.	Svečina	14
185.	Breginj	11	224.	Černelavci-Kupinci	14
186.	Prem	11	225.	Logarovci	14
187.	Portorož	11	226.	Suhor pri Metliki	14
188.	Gorenja vas nad Šk. Loko	11	227.	Buče	15
189.	Polšnik	11	228.	Bočna	15
190.	Negova	11	229.	Kamenje	15
			230.	Spodnja Idrija	15

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
231.	Horjul	15	270.	Zasavje	19
232.	Nova vas	15	271.	Lipovci	19
233.	Rakek	15	272.	Otočec	19
234.	Čeršak	15	273.	Sromlje	20
235.	Zgornja Ščavnica	15	274.	Štanjel	20
236.	Radmožanci	15	275.	Prevalje	20
237.	Studeneč	16	276.	Gradac v Beli	
238.	Bučka	16		Krajini	20
239.	Naklo	16	277.	Loški potok	20
240.	Šentilj	16	278.	Gradišče v Slov.	
241.	Martjanci	16		goricah	20
242.	Frankolovo	17	279.	Podčetrtek	21
243.	Braslovče	17	280.	Vremski Britof	21
244.	Kostanjevica na Krasu	17	281.	Komenda	21
245.	Marezige	17	282.	Tepanje	21
246.	Preddvor	17	283.	Polana	21
247.	Markovci	17	284.	Stari trg ob Kolpi	21
248.	Šentjanž p. Dravograd	17	285.	Hinje	21
249.	Sebeborci	17	286.	Loka p. Zidanem m.	22
250.	Stogovci	17	287.	Črni kal	22
251.	Gornji Grad	18	288.	Huje, Čirče, Planina	22
252.	Tabor	18	289.	Moravče	22
253.	Planina	18	290.	Jakobski dol	22
254.	Branik	18	291.	Hodoš	22
255.	Dornberk	18	292.	Dutovlje	23
256.	Pivka	18	293.	Preserje	23
257.	Senčur	18	294.	Stranice	24
258.	Medvode	18	295.	Gabrovka	24
259.	Šmartno pri Litiji	18	296.	Stari trg p. Cerkn.	24
260.	Cerkvenjak	18	297.	Selo	24
261.	Kobile	18	298.	Velika Nedelja	24
262.	Turnišče	18	299.	Ženavlje	24
263.	Brusnice	18	300.	Cezanjevci	24
264.	Loka pri Žusmu	19	301.	Mokronog	24
265.	Pesje	19	302.	Boštanj	25
266.	Dobravlje	19	303.	Žiče	25
267.	Brje	19	304.	Ižakovci	25
268.	Grosuplje	19	305.	Dolina	25
269.	Ig	19	306.	Krog	25

Zap. št.	Poravnavalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnavalni svet	Število predmetov
307.	Polzela	26	348.	Bohinjska Bistrica	34
308.	Dobova	26	349.	Selo-Fokovci	35
309.	Pobegi	26	350.	Dramlje	36
310.	Velike Lašče	26	351.	Zavrč	36
311.	Stoperce	26	352.	Ožbalt	36
312.	Pragersko	26	353.	Hotiza	36
313.	Čepinci	26	354.	Pišece	37
314.	Ponikva	27	355.	Vojnik	37
315.	Vitomarci	27	356.	Videm ob Ščavnici	37
316.	Šalčvci	27	357.	Škofja vas	38
317.	Adlešiči	27	358.	Polje ob Sotli	38
318.	Trnovska vas	28	359.	Vinski vrh	39
319.	Brezovci	28	360.	Šmartno ob Paki	39
320.	Šmartno v Rož.dolini	29	361.	Prehold	39
321.	Rimske Toplice	29	362.	Komen	39
322.	Borovnica	29	363.	Polenšak	39
323.	Podgorci	29	364.	Miklavž p. Ormožu	39
324.	Žužemberk	29	365.	Kobarid	40
325.	Dobje pri Planini	30	366.	Blanca	42
326.	Lokavec	30	367.	Kozje	42
327.	Žiri	30	368.	Nazarje	42
328.	Dolena	30	369.	Petrovče	42
329.	Veržaj	30	370.	Podlehnik	42
330.	Dokležovje	30	371.	Mežica	42
331.	Cankova	30	372.	Knežak	43.
332.	Štore	31	373.	Leskovec	43
333.	Bakovci	31	374.	Moščanci	43
334.	Melinci	31	375.	Mirna peč	44
335.	Griže	32	376.	Lovrenc na Dr.polju	45
336.	Kojsko	32	377.	Vransko	46
337.	Pirniče	32	378.	Trbovlje okol. (Fr.Fak.)	46
338.	Fram	32	379.	Rogoznica	46
339.	Kapela	32	380.	Dobrovnik	46
340.	Ratkovci	32	381.	Jarenina	47
341.	Jurklošter	33	382.	Ribnica	47
342.	Škofije	33	383.	Podbočje	49
343.	Žirovnica	33	384.	Zgornja Kungota	49
344.	Zgornja Polskava	33	385.	Bistrica	49
345.	Bogojina	33	386.	Semič	49
346.	Dobrna	34	387.	Tržišče	50
347.	Podsreda	34			

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
388.	Šmarje	50	428.	Selnica ob Dravi	68
389.	Središče ob Dravi	50	429.	Ljubno ob Savinji	69
390.	Podmežaklja	51	430.	Mislinja	69
391.	Kog	51	431.	Tišina	71
392.	Rače	51	432.	Oplotnica	73
393.	Puconci	51	433.	Korena	73
394.	Straža	51	434.	Cirkovce	74
395.	Planina pri Sevnici	52	435.	Loka-Kisovec	75
396.	Luče ob Savinji	52	436.	Žetale	75
397.	Kuzma	52	437.	Podvelka	77
398.	Veliki trn	53	438.	Grad	77
399.	Lesično	54	439.	Križevci p. Ljutom.	78
400.	Raka	54	440.	Dolenjske Toplice	78
401.	Mačkovci	54	441.	Gorenji Petrovci	79
402.	Dragatuš	54	442.	Pristava	81
403.	Cerkno	55	443.	Muta	84
404.	Ribnica	55	444.	Dravograd	85
405.	Šmarjeta	55	445.	Prosenjakovci	85
406.	Hajdina	56	446.	Majšperk	87
407.	Apače	56	447.	Črenšovci	88
408.	Velka	57	448.	Vuzenica	90
409.	Radenci	57	449.	Zreče	92
410.	Cerknica	58	450.	Juršinci	92
411.	Starše	58	451.	Škocjan	92
412.	Ptujska gora	60	452.	Brestanica	96
413.	Beltinci	60	453.	Ruše	96
414.	Vitanje	61	454.	Šentjur pri Celju	99
415.	Bistrica ob Sotli	61	455.	Videm pri Ptuju	99
416.	Mozirje	61	456.	Šmartno na Pohorju	100
417.	Šmartno	61	457.	Grajena	102
418.	Bizeljsko	62	358.	Makole	105
419.	Gorišnica	63	359.	Križevci v Prekmur.	105
420.	Črna	63	360.	Rogaška Slatina	107
421.	Rečica ob Savinji	64	461.	Radlje	107
422.	Duplek	64	462.	Cirkulane	123
423.	Tomaž pri Ormožu	65	463.	Podgorje	127
424.	Bučkovci	65	464.	Rogatec	135
425.	Razkrižje	65	465.	Šmarje pri Jelšah	136
426.	Slivnica pri Celju	66	466.	Vinica v B. Krajini	140
427.	Cerklje	68	467.	Šentjernej	150

Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov	Zap. št.	Poravnalni svet	Število predmetov
468.	Ivanjkovci	173	472.	Šentjanž	192
469.	Desternik	174	473.	Loče	195
470.	Rogaševci	177	474.	Poljčane	211
471.	Leskovec	178	475.	Senovo	343

2. Seznam ukrepov poravnalnih svetov, ki se štejejo kot neprimerni za uspešno poravnavanje

Z A P I S N I K

seje svetovalcev za raziskavo o poravnalnih svetih pri določanju kriterijev, ki naj bi bili neprimerni pri poravnavanju sporov, ki je bila lo. maja 1967.

NAVZOČI: prof. dr. Kobe, dr. Vodopivec, dr. Pečar, Skalar, Kroflič in Uderman

Komisija se je soglasno zedinila in na kratko utemeljila, da se štejejo kot neprimerni ukrepi naslednji:

Vprašanje 18 obrazec 2 "Kaj bi storili, če bi ugotovili, da bi poravnava uspela le navidezno pred poravnalnim svetom, ne pa tudi v življenju"

- Strankam svetujem postopek pred sodiščem - težnja poravnalnega sveta bi morala biti, da skuša spor poravnati;
- Strankam prikažem posledice nadaljnjih razprtij - to pri strankah vzbuja vtis poučevanja in superiornosti poravnalnega sveta;
- Strankam prikažem nepomembnost spora - pomembnost spora je odvisna od tega, kako stranka sama vrednoti svoj spor;
- Opozorim stranke na nesmiselnost samo formalne sprave - isto kot pri gornjem odgovoru;
- Ničesar ni mogoče storiti, neodločen, ne ve in brez odgovora - sodimo, da bi člani poravnalnega sveta morali karkoli storiti.

Vprašanje 19 obrazec 2 - "Kaj bi storil, če bi se sprti

stranki na poravnavi začeli prepirati in kričati":

- Skušal bi ju takoj pomiriti - stranki naj bi imeli možnost kakorkoli izpovedati svoja stališča;
- Stranki bi ločil - stranki naj bi imeli priložnost poslušati druga drugo, ločitev bi lahko povzročila dvom o nepristranosti postopka;
- Nič ne bi storil, čakal bi da se sami pomirita, neodločen in ne ve ter brez odgovora - člani poravnalnega sveta bi morali karkoli storiti;
- Takoj bi opozoril na red in disciplino - stranki naj bi imeli možnost kakorkoli izpovedati svoja stališča.

Vprašanje 20 obrazec 2 "Kaj bi storili, če bi prišlo med strankama na poravnavi do fizičnega obračunavanja":

- Poklical bi milico - ta ukrep je neustrezen za poravnalni svet;
- Preprečil bi pretep - poravnalni svet ne bi smel fizično intervenirati;
- Nič ne bi storil, čakal bi pomiritve - ne bi smel opustiti možnosti kakršnegakoli načina pomiritve fizičnega obračunavanja;
- Neodločen, ne ve, brez odgovora - poravnalni svet bi moral karkoli storiti.

Vprašanje 21 obrazec 2 "Kaj bi storili, če bi se ena izmed strank na poravnavi nedostojno vedla":

- Odstranil bi jo s poravnave - poravnalni svet ne sme storiti takega ukrepa, ker mora na primeren način vplivati na dostojno vedenje strank;

- Nič ne bi storil, čakal bi kaj se bo zgodilo - člani poravnalnega sveta bi morali karkoli storiti, da se stranki pomirita;
- Neodločen, ne ve in brez odgovora - poravnalni svet bi moral karkoli storiti.

Vprašanje 22 obrazec 2 "Kaj bi storili, če bi ena stranka drugo izzivala in ji grozila";

- Opozoril bi jo na red in disciplino - ukrep bi utegnil biti preoster in bi lahko preprečil spontanost strankinega izpovedovanja;
- Odstranil bi jo s poravnave - ta ukrep je ustrezen zaradi tega, ker brez navzočnosti obeh strank ne more biti poravnave;
- Nič ne bi storil, neodločen, ne ve in ni odgovoril - poravnalni svet bi moral karkoli storiti.

Vprašanje 23 obrazec 2 "Kaj bi storili, če vidite, da ena od stran očitno laže";

- Poravnalnemu svetu je težko presojati katera od obeh strank govori resnico, ker obstaja bojazen, da se že v naprej odloči, kateri stranki bolj verjame;
- Prikazal bi ji posledice lažnih izjav;
- Najbrž nič, neodločen, ne ve in brez odgovora - poravnalni svet bi moral na podlagi poznanih dejstev dokazati stranki neresnico.

Vprašanje 24 obrazec 2 "Kaj skušate storiti, če se stranki na noben način nočeta poravnati":

- Skušam na vsak način doseči poravnavo - poravnava naj bo rezultat volje strank, zato kakršnokoli nasilno poravnavanje ne ustreza;
- Neodločen, ne ve in brez odgovora - poravnalni svet bi moral nekaj storiti.

Vprašanje 38 obrazec 2 "Kaj menite da lahko stori poravnalni svet, če je spor take narave, da njegovega vzroka ni mogoče odstraniti oziroma stanja izboljšati":

- Preloži poskus poravnave za nedoločen čas, sicer ničesar ne ukrene - poravnalni svet naj bi vendarle opravil poskus poravnave;
- Poravnalni svet je brez moči, nič ne more storiti - poravnalni svet bi moral karkoli ukreniti;
- Neodločen, ne ve in brez odgovora - poravnalni svet bi moral nekaj ukreniti.

Vprašanje 39 obrazec 2 "Kaj lahko vi osebno storite, če je spor tak, da njegovega vzroka ni mogoče odpraviti ali stanje izboljšati":

- Podam svoje mnenje o sporu - ker to pri strankah vzbuja vtis poučevanja in superiornosti poravnalnega sveta;
- Opozorim stranki na stroške pravedanja in izgubo časa - enako kot pri prejšnjem vprašanju;
- Sem brez moči, ničesar ne storim - poravnalni svet bi moral karkoli storiti;
- Neodločen, ne ve in brez odgovora - enako kot pri prejšnjem vprašanju.

Vprašanje 42 obrazec 2 "Če se stranke niso poravnale, ali skušate na to vplivati"

- Negativen odgovor je neprimeren, ker ne kaže nobene motiviranosti poravnalnega sveta za poravnavo spora.

3. Pregledne tabele za predsednike poravnalnih svetov

Tabela 1: Kako so bili poravnalni sveti formirani

Ali je bil poravnalni svet izvoljen	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
izvoljen na zboru volivcev	32	43	89	92
imenovan - delegiran	4	5	11	8
Skupaj	36	48	100	100

$$h_i^2 = 0,21, \text{ neznačilen}$$

Tabela 2: Kdo je imenoval poravnalni svet, če ni bil izvoljen

	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
občinska skupščina	3	1	..	..
občinsko sodišče	-	2	-	..
SZDL	1	2	..	..
ni bil imenovan	32	43	89	
Skupaj	36	48	100	100

$$h_i^2 \text{ ni izračunljiv}$$

Tabela 3: Kdo pripravlja predloge za izvolitev poravnalnih svetov

Kdo pripravlja predloge za izvolitev poravnalnega sveta	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
zbor volivcev	7	10	19	21
SZDL	18	21	50	44
ZKS	1	-	..	-
občinsko sodišče	3	1	..	..
zbor volivcev in SZDL	4	6	11	13
zbor volivcev, SZDL in ZKS	1	4	..	8
zbor volivcev, SZDL in sodišče	2	-	6	-
zbor volivcev in sodišče	-	1	-	..
SZDL in ZKS	-	2	-	..
brez odgovora	-	3	-	..
Skupaj	36	48	100	

$$hi^2 = 0,36, \text{ neznačilen}$$

Tabela 4: Koliko članov ima poravnalni svet

Koliko članov ima poravnalni svet	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
dva	3	10	8	21
tri	28	32	78	67
štiri in več	5	6	14	12
Skupaj	36	48	100	100

$$hi^2 = 0,26, \text{ neznačilen}$$

Tabela: 5: Koliko namestnikov ima poravnalni svet

Koliko namestnikov ima poravnalni svet	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
dva	10	14	28	29
tri	24	25	66	52
štiri in več	-	2	-	"
ni namestnikov	1	1	"	"
brez odgovora	1	6	3	13
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,62$, neznačilen

Tabela 6: Po čem se ravna poravnalni svet, če nima poslovnika

Po čem se ravna poravnalni svet, če nima poslovnika	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
po statutih občine in drugih zakonih	4	5	11	10
po napotilih sodišča in drugih organov	7	8	19	17
po lastni presoji	13	21	36	44
ima poslovnika	11	14	31	29
brez odgovora	1	-	"	-
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,04$, neznačilen

Tabela 7: Ali so v statutu krajevne skupnosti določbe o poravnalnem svetu

Ali so v statutu krajevne skupnosti določbe poravnalnega sveta	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	20	25	55,5	52
ne	11	20	30,5	42
ne ve	5	3	14	6
Skupaj	36	48	100	100
hi ² = 1,99, neznačilen				

Tabela 8: Kako sklicujejo poravnalni sveti običajno poravnave

Kako sklicujete običajno poravnalni svet	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
z vabilom in povratnico	7	10	19	21
samo z vabilom	29	36	81	75
osebno, ustno	-	1	-	..
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100
hi ² = 0,23, neznačilen				

Tabela 9: Kdo sestavlja dopise in opravlja administracijo

Kdo sestavlja dopise in opravlja administracijo	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
predsednik sveta	7	7	19	14,5
član sveta	3	5	8	10,5
poseben zapisnikar, ki ni član sveta	18	30	50	62,5
kdo drug, ki ni član sveta	8	6	22	12,5
Skupaj	36	48	100	100
hi ² = 2,11 neznačilen				

Tabela 10: Ali se stranke odzivajo vabilom za poravnavo

Ali se stranke odzivajo vabilom	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
redno	6	19	17	40
večinoma redno	30	26	83	54
neredno, po potrebi so ponovni pozivi	-	2	-	..
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 6,73$, značilen na nivoju 0,01

Tabela 11: Ali je dobival poravnalni svet strokovno pomoč in od koga

Ali je dobival poravnalni svet kakšno strokovno pomoč in od koga	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
od sodišča	13	12	36	25
od občinske skupščine	1	2	..	..
od krajevne skupnosti				
od sodišča in obč.skupščine	-	3	-	..
od obč.skupščine in kraj.skupn.	1	1	..	..
od krajevne skupnosti in družbeno-političnih organov	1	-	..	-
od sodišča in krajevne skupnosti	2	1	..	..
od sodišča, krajevne skupnosti in občinske skupščine	-	1	-	..
od sodišča, obč.skupščine in družb.-političnih organizacij	-	1	-	..
ni dobil nobene pomoči	17	26	48	54
brez odgovora	-	1	-	2
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 1,08$, neznačilen

Tabela 12: Kdo skrbi za poravnalni svet

Kdo skrbi za vaš poravnalni svet	Poravnalni svet			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
krajevna skupnost	22	17	61	35
občinska skupščina	7	7	19	15
sodišče	-	2	-	"
SZDL	-	2	-	"
nihče	5	10	14	21
krajevna skupnost in obč. skupščina	1	4	"	8
krajevna skupnost in sodišče	1	4	"	8
obč. skupščina in SZDL	-	1	-	"
vse naštete od 1 do 4	-	1	-	"
Skupaj	36	48	100	100

$$hi^2 = 9,83, \text{ značilen na nivoju } 0,05$$

Tabela 13: Ali določajo državni organi roke za poravnave

Ali določajo državni organi tuji roke za poravnave	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
redno	6	5	16,5	10
včasih	9	5	25	10
nikoli	15	23	42	48
ni bilo primerov	6	15	16,5	30
Skupaj	36	48	100	100

$$hi^2 = 5,16, \text{ neznačilen}$$

Tabela 14: Ali predloge za poravnave po prejemu vknjižite

Ali predloge za poravnavo po prejemu vknjižite	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
sproti v delovodnik	25	37	69	77
občasno v delovodnik	2	4	"	8
ne vodite delovodnika	8	6	22	13
ni odgovoril	1	1	"	"
Skupaj	36	48	100	100

$$hi^2 = 1,95, \text{ neznačilen}$$

Tabela 15: Ali so člani sveta seznanjeni z zadevo pred začetkom poravnave

Ali so člani sveta seznanjeni z zadevo pred poravnavo	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
vsi	22	33	61,	68
le nekateri	11	8	31	17
nobeden	3	6	8	13
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 2,27$, neznačilen

Tabela 16: Ali se poravnalni svet običajno pripravi na poravnavo

Ali se poravnalni svet običajno pripravi na poravnavo	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
samo predsednik	8	9	22	19
vsi člani	14	22	39	46
člani neposredno pred poravnavo	14	12	39	25
se ne pripravi nihče	-	4	-	8
ni bilo poravnav	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,42$, neznačilen

Tabela 17: Kako se poravnalni svet običajno pripravi za poravnavo

Kako se svet običajno pripravi za poravnavo	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
skupno	20	27	55,5	56
posamezno	5	10	14	21
pripravi se samo predsednik	11	6	30,5	13
nihče se ne pripravi	-	4	-	8
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 1,01$, neznačilen

Tabela 18: Ali svet prijavo preveri z lastnimi poizvedbami

Ali svet prijavo prej preizkusi, preveri z lastnimi poizvedbami	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
vedno	7	8	19	16,5
včasih	15	21	42	44
nikoli	14	18	39	37,5
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	

$hi^2 = 0,01$, neznačilen

Tabela 19: Ali se opravi poravnava vedno v polni sestavi sveta

Ali se opravi poravnava vedno v polni sestavi	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	32	36	89	75
ne	4	11	11	33
ni odgovoril	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 1,33$, neznačilen

Tabela 20: Ali predsednik obrazloži strankam pred poravnavo vlogo in pomen poravnalnega sveta

Ali predsednik sveta obrazloži strankam pred obravnavo vlogo in pomen poravnalnega sveta	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
vedno	35	42	97	88
včasih	-	4	-	8
nikoli	1	1	..	..
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 =$ neizračunljivo

Tabela 21: Ali ste dopuščali strankam imeti zastopnika

Ali ste dopuščali strankam imeti zastopnika	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	10	9	28	19
ne	17	21	47	44
takih zahtev ni bilo	8	16	22	33
brez odgovora	1	2	..	..
Skupaj	36	48	100	100
$hi^2 = 4,45$, neznačilen				

Tabela 22: Ali stranke predlagajo dokazila

Ali sprte stranke predlagajo dokazila	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
vedno	7	8	19	16
včasih	23	29	64	61
nikoli	6	10	17	21
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100
$hi^2 = 0,03$, neznačilen				

Tabela 23: Ali stranke pripeljejo priče

Ali sprte stranke pripeljejo priče	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
redno	2	3	..	..
včasih	27	28	75	59
nikoli	7	16	19,5	33
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100
$hi^2 = 2,33$, neznačilen				

Tabela 24: Ali kdaj dejanski stan v prijavi ni bil pravilno prikazan

Ali ste naleteli kdaj na pri- meze, ko v prijavi ni bilo pravilno ugotovljeno dejan- sko stanje	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	27	27	75	56
ne	9	19	25	40
brez odgovora	-	2	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 1,72$, neznačilen

Tabela 25: Ali poravnalni svet vpliva na odpravo spora in pri katerih organih

Ali poravnalni svet vpliva na odpravo vzrokov spora pri:	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
milici	-	5	-	10
sodišču	3	5	..	10
javnem tožilcu	-	-	-	-
obč. upr. organih	2	3	..	..
gospodarskih organizacijah	3	1	..	..
pri družbenih in pol.organ.	2	1	..	..
milici in sodišču	1	1	..	..
sodišču in držav.upr.organih	1	1	..	..
sodišču in gosp. organizacijah	1	2	..	..
sodišču in določeni polit.org.	1	-	..	-
gospod.delov.in polit.organiz.	2	-	..	-
sodišču,drž.upr.org.in pol.org.	1	1	..	..
sodišču, drž. upr. org. in del. ter polit. organizacijah	±	-	..	-
drž. uprav. org. in polit.organ.	-	1	..	..
ne vpliva - ni pooblaščen	18	23	50	48
brez odgovora	-	4	-	8
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 =$ neznačilen

Tabela 26: Ali sprte stranke spoštujejo sklenjene poravnave

Ali sprte stranke spoštujejo sklenjene poravnave	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
v celoti	16	18	44	38
deloma	19	28	53	58
ne	1	1	..	..
brez odgovora	-	1	-	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,04$, neznačilen

Tabela 27: Ali bi lahko izvajali kontrolo sprejetih sklepov poravnave

Če bi bila taka skrb potrebna, ali bi jo vaš poravnalni svet v sedanjih pogojih lahko izvajal	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
da	13	12	36	25
ne	15	20	42	42
taka skrb ni potrebna	7	14	19	29
brez odgovora	1	2	..	..
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 1,62$, neznačilen

Tabela 28: Ali je območje poravnalnega sveta po velikosti primerno

Ali menite, da je za uspešno delovanje vašega poravnalnega sveta sedanje območje:	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
preveliko	3	2	..	..
ustreza	32	43	89	90
premajhno	-	3	-	..
ni odgovoril	1	-	..	-
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,0$, neznačilen

Tabela 29: Če je območje poravnalnega sveta preveliko, zakaj

Če je območje preveliko, zakaj	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
prevelika oddaljenost naselij	-	1	-	"
preveč je sporov	2	-	"	-
preveliko in preveč je sporov	-	1	-	"
preveč je prebivalcev in vpliv sveta ne pride do izraza	1	-	"	-
ni preveliko	32	46	89	96
ni odgovoril	1	-	"	-
Skupaj	36	48	100	100

hi² = neznačilen

Tabela 30: Ali ima poravnalni svet zagotovljene materialne pogoje za poslovanje

Ali ima poravnalni svet zagotovljene vse pogoje za poslovanje	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
vse razen administratorja	7	3	19	6
vse, razen prostore	2	6	"	14
vse razen kurjave	-	2	-	"
vse razen prostorov in admin.	5	3	14	"
vse razen pisarniških potrebščin in poštne	1	2	"	"
vse razen kurjave in poštne	1	-	-	-
vse razen razsvetljave in pošt.	-	1	-	"
ima samo prostore, kurjavo in razsvetljava	-	2	-	"
ima samo kurjavo, razsvetljava in pisarniške potrebščine	1	1	"	"
ima samo pisarniške potrebščine in poštino	1	1	"	"
ima samo prostore	-	2	-	"
nima ničesar	-	3	-	"
ima vse	18	22	50	46
Skupaj	36	48	100	100

hi² = 4,01, neznačilen

Tabela 31: Kakšen je prostor, v katerem so poravnave

Kakšen je prostor, v katerem so poravnave	Poravnavalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
prikladen, urejen	30	36	83,5	75
delno urejen	5	5	14	10,5
neprikladen, neurejen	1	7	"	14,5
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,42$, neznačilen

Tabela 32: Ali so v prostoru za poravnavanje tudi drugi ljudje

Ali so v prostoru za poravnavanje tudi drugi ljudje	Poravnavalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
redno	-	1	-	"
včasih	1	1	"	"
nikoli	35	45	97	94
brez odgovora	-	1	-	"
Skupaj	36	48	100	100

hi^2 ni izračunljiv

Tabela 33: Kdo pošilja poravnalnemu svetu predloge za poravnavo

Kdo pošilja poravnalnemu svetu predloge za poravnavo	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni	vaški	mestni	vaški
samo sodišča	1	1	"	"
samo tožilstva	-	1	-	"
samo sprte stranke pismeno	7	6	19	12
samo sprte stranke ustno pri PS	-	4	-	8
sodišča in stranke pismeno	8	9	22	19
sodišča in stranke ustno	3	5	-	10
stranke pismeno in ustno	1	3	"	"
organiz.notr.zad.in stranke ustno	-	1	-	"
javna tožilstva in stranke pismeno	1	-	"	-
sodišča, tožilstva in stranke pismeno	1	-	"	-
sodišča, stranke pismeno in ustno	7	8	19	17
tožilstva, stranke pismeno in ust.	1	-	"	-
organi za notr.zad., stranke pismeno in ustno	1	2	-	"
sodišča, tožilstva in stranke ustno	-	1	-	"
sodišča, org. za notr.zadeve in stranke pismeno	-	1	-	"
org.za notr.zad. in stranke pismeno in ustno	-	1	-	"
vse oblike razen ene	5	4	14	8
vse oblike	1	-	"	-
ni odgovoril	-	1	-	"
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,23$, neznačilen

Tabela 34: Pri katerih sporih so po mnenju sveta poravnave uspešnejše

Pri katerih sporih so po vašem mnenju poravnave uspešnejše	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni vaški	mestni vaški	mestni vaški	mestni vaški
pri tistih, kjer pošljejo predloge stranke	21	32	58	57
pri tistih, ki jih ne pošiljajo stranke	7	8	20	16,5
neodločen, ne ve ni odgovoril	8	7	22	14,5
	-	1	-	"
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 = 0,98$, neznačilen

Tabela 35: Ali je poravnalni svet preobremenjen z delom

Ali je poravnalni svet preobremenjen z delom	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni vaški	mestni vaški	mestni vaški	mestni vaški
da glede na štev.poravnjav	1	3	"	"
da, glede na število poravnjav in drugo delo članov	3	1	"	"
ni preobremenjen	32	44	89	92
Skupaj	36	48	100	100

$hi^2 =$ neznačilen

Tabela 36: Ali so bile stranke v sporu tudi pravne osebe

Ali so bile stranke v sporu pravne osebe	Poravnalni sveti			
	Število		%	
	mestni vaški	mestni vaški	mestni vaški	mestni vaški
takih sporov so bile	11	8	31	16,5
takih sporov ni bilo	25	39	69	81,5
brez odgovora	-	1	-	"
Skupaj	36	48	100	

$hi^2 = 1,40$, neznačilen

4. Pregledne tabele za člane poravnalnih svetov

Tabela 37: Število članov in namestnikov po socialni sestavi

Leto	Skupaj	A b s o l u t n o					
		kmetov	delavcev	uslužbencev	obrtnikov	upokojencev	ostalih (gosp.)
1960	3193	1133	426	1176	96	192	170
1961	3591	1228	500	1301	108	280	174
1962	3814	1241	566	1349	124	363	171
1963	3826	1388	594	1172	111	389	172
1964	3837	1419	556	1168	106	409	179
1965	3748	1385	559	1103	102	414	185

S t r u k t u r a v %

1960	100	35,5	13,3	36,8	3,0	6,0	5,3
1961	100	34,3	13,9	26,2	3,0	7,8	4,8
1962	100	32,5	14,8	35,4	3,3	9,5	4,5
1963	100	36,3	15,5	30,6	2,9	10,2	4,5
1964	100	37,0	14,5	30,4	2,8	10,6	4,7
1965	100	37,0	14,9	29,4	2,7	11,1	4,9

Tabela 38: Koliko časa prebivajo člani v kraju sedanjega prebivališča

Koliko časa živijo člani v kraju stalnega prebivališča	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni preds.člani	vaški preds.člani	mestni preds.člani	vaški preds.člani	Skupaj	mestni	vaški	% mest.vaški
od rojstva	5	19	23	46	24	69	22	48
6 in več let	28	49	23	48	77	71	71,5	49
1 do 5 let	3	4	2	2	7	4	6,5	3

Skupaj 36 72 48 96 108 144 100 100

$hi^2 = 17,65$, značilen na nivoju 0,001

Tabela 39: Ali se ukvarjajo sicer s pravom, psihologijo ali urejanjem odnosov med ljudmi

Ali opravlja- jo naloge v zvezi s:	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.	člani	preds.	člani	mest- ni	vaški	mest- ni	vaški
pravom	6	6	5	14	12	19	11	13
psihologijo	4	3	3	1	7	4	6,5	"
urejanje odno- sov med ljudmi	9	16	14	35	25	49	23	34
pravom in psi- hologijo	1	1	1	4	2	5	"	"
pravom in ureja- njem odnosov med ljudmi	5	13	9	9	18	18	17	13,5
psihologijo in u- rejanjem odnosov med ljudmi	-	2	1	-	2	1	"	"
pravom, psihologi- jo in urejanjem odnosov med ljudmi	2	-	-	-	2	-	"	"
z ničemer se ne ukvarja	8	29	15	33	37	48	34	33
ni odgovoril	1	2	-	-	3	-	"	-

Skupaj 36 72 48 96 108 144 100 100
 $hi^2 = 5,93$, neznačilen

Tabela 40: Ali stanujejo na območju poravnalnega sveta

Ali stanujejo na območju porav- nalnega sveta	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.	člani	preds.	člani	mest- ni	vaški	mest- ni	vaški
stanuje	35	72	47	94	107	141	99	98
ne stanuje	1	-	1	2	1	3	"	"

Skupaj 36 72 48 96 108 144 100 100
 hi^2 ni izračunljiv

Tabela 41: Koliko let delajo člani v poravnalnem svetu

Koliko let dela v porav- nalnem sve- tu	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.	člani	preds.	člani	mest- ni	vaški	meste ni	vaški
manj kot 1 leto	-	-		1	-	1		
1 do 2 leti	6	14	10	20	20	30	18,5	21
več kot 2 leti	30	58	38	74	88	112	81,5	78
ni odgovoril	-	-	-	1	-	1	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 0,58$, neznačilen

Tabela 42: Zakaj so članom sveta včasih stranke zoprne

Ali se članom kdaj zgodí, da jim je ka- tera stranka zopr.	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti	
	mestni		vaški		Skupaj	
	preds.	člani	preds.	člani	mestni	vaški
trmasta	11	20	11	28	31	39
delomrznež	2	4	3	8	6	11
alkoholik	5	10	8	14	15	22
potepuh	1	1	-	1	2	1
prepirljivec	9	18	12	17	27	29
starejša od vas	-	-	-	1	-	1
mlajša od vas	-	-	-	1	-	1
premožna	-	-	1	-	-	1
revna	-	-	-	-	-	-
obrekljiva	7	10	4	9	17	13
egoistična	2	5	3	8	7	11
toženec	-	1	2	1	1	3
tožitelj	-	2	-	5	2	5
drugače zoprna	1	4	6	3	5	9
ni mu zoprna	20	36	23	47	56	70
ni odgovoril	-	1	1	1	1	2

Tabela 43: Kaj bi člani sveta ukrenili, če bi poravnava uspela le navidezno

Kaj bi storili, če bi opazili, da je poravnava uspela samo navidezno	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni preds.člani	vaški preds.člani	mestni	vaški	Skupaj	mestni	vaški	%
zahtevam ponovni postopek pri PS strankam svetujem postopek pred sodiščem svetujem, skušam ponovno spraviti stranki prikažem strankam posledice nadaljnjih razprtij prikažem strankam nepomembnost spora skušam pri strankah vzbuditi razumevanje opozorim stranke na nesmiselnost samo form.poravn.vplivam in prepričujem stranke posamič ostalo ničesar ni mogoče storiti neodločen, ne ve ni odgovoril	2 7 6 8 1 6 3 1 - 2 - -	7 12 9 13 5 16 7 - - 2 1 -	4 11 10 5 2 5 4 3 1 3 - 3 -	10 26 26 14 3 4 3 4 1 2 2 1	9 19 15 21 6 22 10 1 - 4 1 -	14 37 36 19 5 9 7 7 - 5 2 1	8 18 14 19 6 20 9 9 - 6 6 -	10 26 25 13 3,5 6 5 - 11,5 - -
Skupaj	36	72	48	96	108	144		

$hi^2 = 21,18$, značilen na nivoju 0,001

Tabela 44: Kaj bi storili člani sveta, če bi se stranki začeli prepirati na poravnavi

Kaj bi člani storili, če bi se sprti stranki na poravnavi začeli prepirati in kričati	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni predsednik	člani	vaški predsednik	člani	Skupaj mestni	vaški	me- stni	vaški
skušal bi jo takoj pomiriti	17	22	16	37	39	53	36	37
ne bi takoj posredoval, temveč pozneje stranki bi ločil takoj in opozoril na red in disciplino	6	8	7	13	14	20	13	14
skušal bi ju na lep način pomiriti	3	18	9	19	21	28	20	19,5
ostalo	5	17	6	15	22	21	20	14,5
nič ne bi storil, čakal bi na pomiritev	-	-	2	2	-	4	-	"
neodločen, ne ve	3	1	1	3	4	4	4	"
ni odgovoril	-	-	-	1	-	1	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 0,89$, neznačilen

Tabela 45: Kaj bi storili člani sveta, če bi prišlo med strankama na poravnavi do fizičnega obračunavanja

Kaj bi storili, če bi prišlo med strankama na poravnavi do fizičnega obračunavanja	Poravnalni sveti mestni		Poravnalni sveti vaški		Poravnalni sveti Skupaj		%
	preds. člani	preds. člani	preds. člani	preds. člani	mestni	vaški	
poklical bi milico	13	29	16	35	42	51	
stranki bi ločil in ju odstranil	12	20	19	20	32	39	
prekinil in odložil bi poravnavo	12	23	17	28	35	45	
pomiril bi stranki	9	17	15	41	26	56	
preprečil bi pretep	12	24	18	35	36	53	
opozoril bi stranki na posledice	8	14	10	23	22	33	
ostalo	-	1	1	2	1	3	
nič ne bi storil, čakal mi pomiritve	-	-	-	4	-	4	
neodločen, ne ve ni odgovoril	1	-	-	1	1	1	
	-	1	-	-	1	-	

Tabela 46: Kaj bi storili člani sveta, če bi se ena izmed strank nedostojno vedla

Kaj bi storili, če bi se ena izmed strank nedostojno vedla na poravnavi	Poravnalni sveti mestni		Poravnalni sveti vaški		Poravnalni sveti Skupaj		%
	pred. člani	pred. člani	pred. člani	pred. člani	mestni	vaški	
opozoril bi jo na dostojno vedenje	21	43	25	59	64	84	58
odstranil bi jo s poravnave	11	14	15	12	25	27	19
posvaril in poučil bi jo	4	14	3	20	18	23	16
ugotovil bi vzroke takega vedenja	-	-	4	2	-	6	4
ostalo	-	1	1	1	1	2	1
neodločen, ne ve ni odgovoril	-	-	-	1	-	1	-
	-	-	-	1	-	1	-
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100

hi² = 1,06, neznačilen

Tabela 47: Kaj bi člani sveta storili, če bi s^h stranki na poravnavi izzivali in si grozili

Kaj bi storili, če bi ena stran- ka drugo izzi- vala in ji gro- zila	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni preds.člani	mestni preds.člani	vaški preds.člani	vaški preds.člani	Skupaj		mest- ni	va- ški
opozoril bi jo na dostojno ve- denje	12	12	18	26	24	44	22	30,5
opozoril bi jo na nedopustnost in posledice	11	31	15	35	42	50	39	35
opozoril bi jo in jo skušal pomiri- ti	8	13	6	17	21	23	19,5	16
opozoril bi jo na red in disciplino	4	12	5	15	16	20	15	14
odstranil bi jo s poravnave	1	4	3	3	5	6	4,5	4
nič ne bi storil, čakal bi kaj bo	-	-	1	-	-	1	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 2,37$ neznačilen

Tabela 48: Kaj bi člani sveta storili, če bi vedeli, da ena izmed strank laže

Kaj bi storili, če bi vedeli, da ena izmed strank očitno laže	Poravnalni svet				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.	člani	preds.	člani	mest-	va-	mest-	va-
	ni	ni	ni	ni	ni	ški	ni	ški
opozoril bi jo in pozval naj govori resnico	14	21	10	24	35	34	32	24
skušal bi dokazati njeno laž	12	25	26	49	37	75	34	52
zahteval bi dokaze, priče	2	9	4	8	11	12	10	8
prikazal bi ji posledice lažnih izjav	3	13	5	5	16	10	15	7
prekinil bi poravnavo in ugotovil resnico	4	2	-	5	6	5	6	3,5
ostalo	-	1	3	4	2	7	3	5,5
najbrž nič	1	1	-	1	2	1		
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 10,02$, značilen na nivoju 0,05

Tabela 49: Kaj bi storili člani sveta, če se stranki na noven način nočeta poravnati

Kaj skušate storiti, če se stanki na noben način nočeta poravnati	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.	člani	preds.	člani	mest-	vaš-	mest-	vaš-
	ni	ni	ni	ni	ni	ki	ni	ki
popotim ju na sodišče	29	49	39	60	78	99	72	69
opozorim ju na izgubo časa in stroške	5	12	1	21	17	22	16	15
skušam na vsak način doseči poravnavo	2	9	7	11	11	18	10	12,5
ponovno zaslišujem	-	-	-	1	-	1	-	"
nič, ne morem ju prisiliti k poravnavi	-	2	-	1	2	1	"	"
neodločen, ne ve	-	-	1	2	-	3	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 0,78$, neznačilen

Tabela 50: Zakaj menijo člani poravnalnih svetov, da so bili uspešnejši pri določenih vrstah sporov

Zakaj menite, da je bil vaš PS uspešnejši pri vrsti spora, ki ste ga navedli v prejšnjem vprašanju	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.člani	preds.člani	preds.člani	preds.člani	mest- ni	va- ški	mest- ni	va- ški
ker so to manj pomembni spori	4	8	7	14	12	21	11	14,5
ker so bili prestopki storjeni nehote, v jezi	3	4	4	17	7	21	6,5	14,5
ker se je svet dobro pripravil in poravnavo pravilno vodil	7	22	9	20	29	29	27	20
ker ima PS avtoriteto in je prepričljiv	10	21	14	19	31	33	29	23
ker sta se stranki lahko odkrito pogovorile, pomirile	5	10	10	13	15	23	21	16
ker so bile že stranke pripravljene poravnati se	2	5	1	8	7	9	8	6
ker gre predvsem za spore med sorodniki	1	1	1	-	1	1	"	"
ostalo	5	-	1	1	5	2	"	"
ni bilo nobene poravnave	-	1	-	3	1	3	"	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 7,22$, neznačilen

Tabela 51: Kateri faktor je po mnenju sveta odločilen, da se stranke poravnajo

Kateri faktor je po vašem mnenju odločilen pri tem, da se stranki poravnajo	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni preds.člani		vaški preds.člani		Skupaj		%	
vpliv poravnalnega sveta	14	37	21	36	51	57	47	40
možnost razgovora strank pred svetom	4	8	9	14	12	23	11	16
želja po mirnem sožitju	-	3	-	3	3	3	"	"
dobra volja in pripravljenost strank	2	4	2	8	6	10	5,5	7
spoznanje o nesmiselnosti sporov	5	8	6	15	13	21	12	14,5
razumevanje, uvidevnost strank	4	2	-	1	6	1	5,5	"
spoznanje posledic, sankcij	5	7	5	12	12	17	11	12
zadoščenje, ki ga dobijo na poravnavi	1	3	2	4	4	6	4	4
ostalo	1	-	2	-	1	2	"	"
neodločen, ne ve	-	-	1	3	-	4	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 1,98$, neznačilen

Tabela 52: Kateri faktor je po mnenju sveta odločilen, da se stranke nočejo poravnati

Kateri faktor je po vašem mnenju odločilen pritem, da se stranki niso pripravljene poravnati	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.sveti	preds.sveti	preds.sveti	preds.sveti	mest- ni	vaš- ki	mest- ni	vaš- ki
nepopustljivost, trma	26	50	28	60	76	94	70	65
pravdarska strast	1	2	4	2	3	6	"	"
častihlepnost	-	-	1	2	-	3	-	-
pomžanje, ki ga ena stranka doživi	-	3	1	-	3	1	"	"
brezobzirnost	-	-	-	1	-	1	-	"
kljubovalnost, prepirljivost	2	1	3	6	3	9	"	6
medsebojno sovraštvo	3	4	2	6	7	8	6,5	5,5
vpliv drugih, (sosede, odvetniki)	-	3	2	-	3	2	"	"
nepoznavanja prava	1	-	-	-	1	-	"	"
prepričanost v svoj prav	2	5	3	5	7	8	6	5,5
objektivni izvor spora	-	2	-	2	2	2	"	"
ostalo	1	2	1	2	3	3	"	"
neodločen, ne ve	-	-	1	3	-	4	-	"
so se vsi poravnali	-	-	1	1	-	2	-	"
ni odgovoril	-	-	1	1	-	1	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 3,06$, neznačilen

Tabela 53: Kakšna je splošna ocena članov o dosedanjem delu poravnalnega sveta

Kakšna je vaša splošna ocena vloge in dosedanjega dela vašega poravnalnega sveta	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.člani	preds.člani	preds.člani	preds.člani	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
poravnalni svet je bil uspešen	22	38	31	55	60	86	55,5	60
poravnalni svet je bil dovolj uspešen	14	33	15	37	47	52	43,5	36
poravnalni svet ni bil uspešen	-	-	1	1	-	2	-	"
neodločen, ne ve	-	1	-	1	1	1	"	"
ni odgovoril	-	-	1	2	-	3	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	108	100

$hi^2 = 0,96$, neznačilen

Tabela 54: Kaj lahko stori svet, če je spor tak, da ni mogoče odpraviti njegovih vzrokov

Kaj lahko svet stori, če je spor tak, da ni mogoče odstraniti vzroka	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.člani	preds.člani	preds.člani	preds.člani	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
sklene spor predložiti sodišču	23	36	31	59	59	90	55	62,5
preloži poravnavo za nedoločen čas	2	3	2	12	5	14	4,5	10
preloži poravnavo in posreduje pri zavodih in org.	6	14	5	8	20	13	19,5	9
apelira na tovariške odnose med strankami	1	6	2	6	7	8	6,5	5,5
poskuša posredovati pri znancih in prij.	1	4	4	3	5	7	4,5	5
ostalo	1	1	-	-	2	-	"	"
PS je brez moči, nič ne stori	2	6	2	5	8	7	7	5
neodločen, ne ve	-	2	1	3	2	4	"	"
ni odgovoril	-	-	1	-	-	1	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 7,58$, neznačilen

Tabela 55: Kaj lahko stori posamezen član sveta, če je spor tak, da vzrokov ni mogoče odpraviti ali stvari izboljšati

Kaj lahko vi storite, če je spor tak, da njegovega vzroka ni mogoče odpraviti, ali stvari izboljšati	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni preds.člani		vaški preds.člani		Skupaj		%	
poskušam stranke poravnati individualno	10	12	10	24	22	34	20	24
napotim ju k pravnemu svetovalcu	7	8	9	18	15	27	14	19
podam svoje osebno mnenje spora	1	10	3	7	11	10	10	7
vplivam na prijatelje sprtih strank	1	7	1	6	8	7	7	5
opozarjam stranke na stroške pravedanja in izgubo časa	12	20	17	21	32	38	30	26
skušam odpraviti vzroke spora	1	7	1	4	8	5	7	"
apeliram na tovariške odnose	-	4	1	2	4	3	4	"
ostalo	1	-	2	2	1	4	-	"
sem brez moči, ničesar ne storim	3	4	3	9	7	12	6	8
neodločen, ne ve	-	-	1	3	-	4	-	"
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 3,14$, neznačilen

Tabela 56: Kaj storijo člani sveta, če je katera od sprtih strank njihov sorodnik, prijatelj ali nasprotnik

Kaj bi storili, če bi bila katera od sprtih strank vaš sorodnik, prijatelj, znanec ali nasprotnik	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.člani	preds.člani	preds.člani	preds.člani	mestni	vaški	mestni	vaški
zapustim PS	30	58	40	68	88	108	81,5	75
sodelujem še naprej v postopku								
-objektivno	6	13	8	28	19	36	17,5	25
neodločen, ne ve	-	1	-	-	1	-	"	-
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 1,93$, neznačilen

Tabela 57: Ali poravnalni svet lahko ugotovi, če so se stranke tudi dejansko poravnale

Ali lahko ugotovite, če so se stranke tudi dejansko poravnale	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.člani	preds.člani	preds.člani	preds.člani	mestni	vaški	mestni	vaški
da	29	59	42	88	88	130	81,5	90,5
ne	7	12	5	4	19	9	17,5	6
ni odgovoril	-	1	1	4	1	5	"	3,5
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 1,79$, neznačilen

Tabela 58: Če se stranke niso tudi dejansko poravnale, ali ali poravnalni svet vpliva na to

Če se stranke niso poravnale, ali skušate na to vplivati	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.	člani	preds.	člani	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
da	27	57	38	80	84	118	78	82
ne	9	15	9	12	24	21	22	14,5
ni odgovoril	-	-	1	4	-	5	-	3,5
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 2,67$, neznačilen

Tabela 59: Ali mislijo člani sveta, da bi moralo biti njihovo delo honorirano

Ali menite, da bi moralo biti delo poravnalnega sveta honorirano	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.	člani	preds.	člani	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
da, z mesečno nagrado	3	5	4	7	8	11	7	8
da, z občasnimi nagradami	20	37	35	73	57	108	53	75
ne, brez plačila	13	29	9	16	42	25	49	17
ni odgovoril	-	1	-	-	1	-	"	-
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 15,40$, značilen na nivoju 0,001

Tabela 60: Ali so dobili člani poravnalnega sveta v dose-
danjem delu že kakšno nagrado

Ali ste doslej za delo v poravnal- nem svetu dobili kakšno nagrado	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.člani	preds.člani	preds.člani	preds.člani	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
naдомestilo za iz- gubo zaslužka	3	5	5	9	8	14	8	10
izplačilo sejnine	5	5	8	11	10	19	9	13
občasno nagrado	15	21	17	25	36	42	33	29
nikoli ničesar	13	41	18	51	54	69	50	48

Skupaj 36 72 48 96 108 144 100 100

$hi^2 = 1,80$, neznačilen

Tabela 61: Kakšen je odnos lokalnih političnih in drugih čini-
teljev do članov poravnalnega sveta

Kakšen je odnos lokalnih politič- nih in drugih či- niteljev do vas kot člana PS	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	preds.člani	preds.člani	preds.člani	preds.člani	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
zelo dober	5	4	5	5	9	10	8	7
dober	24	57	38	79	81	117	75	81
slab, nezadovoljiv	7	9	5	10	16	15	15	10,5
ni odgovoril	-	2	-	2	2	2	..	..

Skupaj 36 72 48 96 108 144 100 100

$hi^2 = 1,43$, neznačilen

Tabela 62: Kakšen je odnos lokalnih političnih in drugih činiteljev do pravnalnega sveta kot celote

Kakšen je odnos lokalnih in drugih činiteljev do vašega PS	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni preds.člani	vaški preds.člani	Skupaj mest- ni	Skupaj vaš- ki	mest- ni	vaš- ki	% mest- ni	% vaš- ki
zelo dober	3	6	4	6	9	10	8	7
dober	24	54	38	76	78	114	72	79
slab, nezadovoljiv	9	10	6	12	19	18	18	12,5
ni odgovoril	-	2	-	2	2	2	2	1,5
Skupaj	36	72	48	96	108	144	100	100

$hi^2 = 1,64$, neznačilen

5. Pregledne tabele za stranke v sporu :

Tabela 63: Sprte stranke po zakonskem stanu

Zakonski stan strank	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
samski	28	21	18	21	49	39	12	10
poročen	143	144	158	149	287	307	72	77
razvezan	13	17	6	5	30	11	7,5	2,5
ovdovel	16	18	18	25	34	43	8,5	10,5
Skupaj	200	200	200	200	400	400	100	

Tabela 64: Sprte stranke po šolski izobrazbi

Šolska izobraz- ba strank	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
brez izobrazbe	1	-	2	3				
nedokončana osnov- na šola	77	81	84	93	159	182	40	45,5
dokončana osnov- na šola	77	74	93	77	151	170	38	42,5
nedokončana sred- nja šola	29	34	15	18	63	33	16	8
dokončana sred- nja šola	13	9	6	7				
nedokončana višja ali visoka šola	-	-	-	1	27	15	6	4
dokončana visoka ali višja šola	3	2	-	1				
Skupaj	200	200	200	200	400	400		

Tabela 65: Socialna sestava strank v sporu

Poklicna skupina strank	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
kmetovalci, ribiči in gozdni delavci	15	14	93	95	29	188	7	47
industrijski in ostali delavci	78	87	38	40	165	78	41	19,5
pomožno osebje	6	9	6	5	15	11	4	"
trgovsko osebje	6	5	6	4	11	10	"	"
vršilci uslug in zaščite	9	13	5	5	22	10	5,5	"
pisarniško osebje	5	5	3	2	10	5	"	"
vodilno osebje, strokovnjaki, umetn.	11	6	3	2	17	5	4	"
gospođinje	44	39	30	34	83	64	21	16
osebe z lastnimi dohodki in vzdrže- vane osebe	25	21	16	11	46	27	11,5	7
ostalo	1	1	-	2	2	2	"	"
	200	200	200	200	400	400	100	100

Tabela 66: Stranke po priznani kvalifikaciji

Priznana kvalifikacija strank na delovnem mestu	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
visoka in višja izobrazba	5	3	-	1	8	1	"	"
srednja izobrazba	9	5	8	3	14	11	"	"
višja izobrazba	1	2	15	11	3	26	"	"
pomožni uslužbenci	4	1	2	-	5	2	"	"
visoko kvalificirani	16	19	6	7	35	13	9	3
kvalificiran	46	51	22	20	97	42	24	10,5
priučeni	14	22	10	7	36	17	9	4
nekvalificirani	22	27	14	17	49	31	12	8
ni zaposleni	83	70	123	134	153	257	38	64,5
Skupaj	200	200	200	200	400	400	100	100

Tabela 67: Stranke po članstvu v množičnih organizacijah

Članstvo strank v družbeno-političnih organiz.	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		važki		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
je član	150	146	118	116	296	234	74	59
ni član	50	53	80	83	163	163	26	41
ni odgovoril	-	1	2	1			"	"
Skupaj	200	200	200	200	399	397	100	100

Tabela 68: Stranke po številu članov gospodinjstva

Število članov gospodinjstva s katerimi žive stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
živi sam	28	25	18	14	53	32	13	8
dva	31	35	35	37	66	72	16,5	18
tri	50	46	47	43	96	90	24	22,5
štiri	43	48	47	40	91	87	23	21,5
pet in več	48	46	53	66	94	119	23,5	30
Skupaj	200	200	200	200	400	400	100	100

Tabela: 69: Stranke po številu otrok do 14 let starosti

Stranke po šte- vilu otrok do 14 let	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
enega	50	51	31	28	101	59	25,5	15
dva	40	34	32	38	74	70	18,5	17,5
tri in več	17	20	20	24	37	44	9	11
nima otrok te starosti	49	61	88	84	110	172	27,5	43
sploh nima otrok	44	34	29	26	78	55	19,5	4
Skupaj	200	200	200	200	400	400	100	100

Tabela 70: Stranke po številu pridobitnih članov

Število članov gosp.strank, ki stalno pridobi- vajo dohodke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
eden, živi sam	30	29	23	21	59	44	15	12
eden, živi v skup- nem gospodinjstvu	77	96	71	87	173	158	44	42
dva	72	59	60	55	131	115	34	30
trije in več	16	12	32	28	28	60	7	16
ni odgovoril	5	4	14	9	391	377	100	
Skupaj	200	200	200	200	9	23		

Tabela 71: Stranke po virih dohodkov gospodinjstva

Viri dohodkov gospodinjstva stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
izključno kme- tjstvo	13	16	67	72	29	139	7	35
kmetijska in ne- kmet.dejavnost	38	32	72	67	70	139	17,5	35
izključno nekmet. dejavnost	149	152	61	61	301	122	75,5	30
Skupaj	200	200	200	200	400	400	100	100

Tabela 72: Stanovanjski status sprtih strank

Stanovanje stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		Skupaj		%	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	mest- ni	važ- ki	mest- ni	važ- ki
lastno stano- vanje	13	16	13	11	6,5	8	6,5	5,5
lastna hiša	63	54	129	131	31,5	27	64,5	65,5
najemnik	108	109	37	30	54	54,5	18,5	18,5
podnajemnik za stanovanje samo plačuje	5	11	7	13	2,5	5,5	3,5	6,5
podnajemnik za stanovanje pla- čuje in dela	3	-	3	1	1,5	-	"	"
podnajemnik za stanovanje samo dela	1	3	5	4	0,5	"	"	"
podnajemnik v stanovanju so- rodnika	7	7	6	10	3,5	3,5	3,0	5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 73: Kvaliteta stanovanj sprtih strank

Kvaliteta stanova- nja, v katerem pre- biva stranka	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
zasilno (baraka-kuh)	10	11	10	7	5	5,5	5	3,5
samo soba	17	24	16	16	8,5	12	8	8
garsonjera	1	3	1	-	"	"	"	-
enosobno stanovanje	67	64	61	68	33,5	32	30,5	34
dvosobno stanovanje	66	67	85	83	33	33,5	42,5	41,5
tri in več sobno stanovanje	39	31	26	26	19,5	15,5	13	13
samski dom	-	-	1	-	-	-	"	-
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 74: Število oseb, ki prebivajo v stanovanju strank

Število oseb, ki prebivajo v stanovanju stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		% vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
prebiva sam	24	17	18	14	12	8,5	9	7
dve	28	41	31	34	14	20,5	15,5	17
tri	46	39	48	45	23	19,5	24	22,5
štiri	53	51	48	40	26,5	25,5	24	20
pet in več	49	52	55	67	24,5	26	27,5	33,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 75: Kdo prebiva v stanovanju strank

Kdo prebiva v stanovanju stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		% vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
tuji ljudje	16	20	10	10	8	10	5	5
njegovi starši ali starši nje- gove žene	16	14	20	26	8	7	10	13
njegovi poročeni otroci	12	20	24	23	6	10	12	11,5
drugi sorodni- ki	13	11	15	18	6,5	5,5	7,5	9
prebiva sam	137	131	123	117	68,5	65,5	61,5	58,5
druge kombinac.	6	4	3	2	3	"	"	"
brez odgovora	-	-	5	4	-	-	"	"
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 76: Število oseb, ki spijo v prostoru, kjer spi stranka

Število oseb, ki spijo v prostoru stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
spi sam	58	52	89	82	29	26	44,5	41
spita sve	112	123	84	88	56	61,5	42	44
spijo tri in več	30	25	27	30	15	12,5	13,5	15
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 77: V kakšni oddaljenosti prebivajo sprte stranke

Stranke prebi- vajo s sprto stranko:	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
v isti sobi	7	7	4	4	3,5	3,5	"	"
v istem sta- novanju	6	6	1	1	3	3	"	"
v isti hiši	70	70	22	22	35	35	11	11
ne stanuje s sprto/stranko	117	117	173	173	58,5	58,5	86,5	86,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 78: Od kdaj prebiva stranka v sedanjem prebivališču

Stranka prebiva v sedanjem prebivališču od:	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
od rojstva	27	26	77	69	13,5	13	38,5	34,5
več kot 5 let	135	136	109	122	67,5	68	54,5	61
več kot 1 in manj kot 5 let	33	35	12	8	16,5	17,5	6	4
manj kot 1 leto	4	1	2	1	2	"	-	"
brez odgovora	1	2	-	-	0,5	1	-	-
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 79: Pogostost predmetov standarda, ki jih imajo stranke

Katere predmete standarda ima gospodinjstvo, v katerem živi stranka	Poravnalni sveti		Poravnalni sveti	
	mestni tožitelj	toženec	vaški tožitelj	toženec
elektr. ali plin. štedilnik	68	70	24	19
bojler	30	34	4	7
hladilnik	51	52	16	12
pralni stroj	24	22	6	5
sesalec za prah	27	30	2	1
šivalni stroj	73	56	47	46
radioaparati	169	169	153	149
televizor	55	52	18	26
pisalni stroj	7	6	3	3
kolo	108	117	137	139
moped	17	17	40	27
motorno kolo	15	12	9	16
avto	13	13	7	13
nima ničesar navedenega	16	10	25	18
ni odgovoril	-	-	2	1

Tabela 80: Stranke po številu predmetov standarda

Stranke po številu predmetov v standardu ki jih ima gosp., v katerem živi	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti %			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
eden	32	37	34	42	16	18,5	17	21
dva	47	45	56	77	23,5	22,5	28	38,5
tri	34	38	48	28	17	19	24	14
štiri	17	19	19	13	8,5	9,5	9,5	6,5
pet	21	19	5	12	10,5	9,5	2,5	6
šest	12	9	6	3	6	4,5	"	"
sedem	8	9	2	5	4	4,5	"	"
osem	5	10	2	-	2,5	5	"	-
devet	2	1	1	-	1	"	"	-
deset	4	2	-	1	2	"	-	"
enajst	2	-	-	-	1	-	-	"
dvanajst	-	1	-	-	-	"	-	-
trinajst	-	-	-	-	-	-	-	-
nobenega ni odgovoril	16	10	25	18	8	5	12,5	9
	-	-	2	1	-	-	"	"
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 81: Koliko let se stranke poznajo

Koliko let se poznajo sprte stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti %			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
1 - 3 leta	41	35	16	14	20,5	17,5	8	7
4 - 6 let	39	47	22	27	19,5	23,5	11	23,5
7 - 10 let	41	44	16	19	20,5	22	8	9,5
več kot 10 let	79	74	146	140	39,5	37	73	70
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 82: Ali sta se stranki že večkrat sprli

Ali je med stran- kama že večkrat prišlo do sporov	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
da, a sta se ved- no sama pobotala	35	31	30	30	17,5	15,5	15	15
da, a sta se vča- sih tudi sama pobotala	22	20	16	16	11	10	8	8
da, a se nista nikoli sama po- botala	18	23	13	11	9	11,5	6,5	5,5
nikoli prej ni prišlo do sporov	125	126	141	143	62,5	63	70,5	71,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 83: Čemu je predvsem prišlo do spora med strankama

Čemu je predvsem prišlo do spora med sprtima stran- kama	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti %			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
slabe razmere, v katerih živi stranka	15	10	9	20	7,5	5	4,5	10
slabe razmere, v katerih živi nasprotna stranka	2	12	1	13	"	6	"	6,5
omejevanje v souporabi	12	21	9	13	6	10,5	4,5	6,5
ogrožanje varnosti	13	4	17	10	6,5	"	8,5	5
žalitev, obrekovanje stranke	62	38	67	51	31	19	33,5	25,5
neupoštevanje hišnega reda	16	20	4	-	8	10	"	-
grobosti, nedostojnosti nasprotne stranke	20	21	13	15	10	10,5	6,5	7,5
prizadetega ponosa in ugleda stranke	6	11	2	4	"	5,5	"	"
neizpolnjevanje o bveznosti nasprotne stranke	23	6	30	10	11,5	"	15	5
samovoljnosti nasprotne stranke	28	41	46	53	24	20,5	23	26,5
ni odgovoril	3	16	2	11	"	8	"	5,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 84: Razmere, v katerih živijo stranke - frekvence

Razmere, v katerih živi stranka	Poravnalni sveti		Poravnalni sveti	
	mestni		vaški	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
je v denarni stiski	66	67	77	76
ima strajno slabo stanovanje	53	45	30	52
ima premalo prostor.stanov.	71	65	52	56
ima lastno hišo	56	56	131	126
ima lasten vrt	50	45	112	106
ima v družini bolnika	27	16	18	23
ima še nepreskrbljene otroke	83	87	71	77
v istem stanovanju živita				
dve družini	13	18	12	13
ni odgovoril	15	17	8	12

Tabela 85: Katera lastnost nasprotne stranke je stranko najbolj motila

Katera lastnost nasprotne stran- ke je stranko najbolj motila	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
pijanost	11	7	5	8	5,5	3,5	2,5	4
agresivnost	22	5	22	14	11	"	11	7
nedostojnost	74	43	69	48	37	21,5	34,5	24
nepoštenost	18	16	19	27	9	8	9,5	23,5
nedisciplinira- nost	17	20	3	-	8,5	10	"	-
neznačajnost	17	16	32	14	8,5	8	16	7
egoizem	12	24	18	16	6	12	9	8
drugo	18	7	8	3	4	3,5	4	"
v spor so jo pri- silile razmere	15	26	16	31	7,5	13	8	15,5
niso jo motile sla- be lastnosti na- sprotne stranke	6	30	8	26	"	15	4	13
ni odgovoril	-	6	-	13	-	-	-	6,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 86: Sorodstveno razmerje med sprtimi strankami

Sorodstveno raz- merje do nasprot- ne stranke	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
bližnji sorodnik	4	4	16	15	"	"	8	7,5
daljni sorodnik	7	7	10	12	3,5	3,5	5	6
prijatelj ali zna- nec	145	143	155	157	72,5	71,5	77,5	78,5
neznana oseba	39	41	14	11	19,5	20,5	7	5,5
zakonski drug	5	5	5	5	"	"	"	"
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 87: Kolikokrat sta se stranki sprli med seboj

Kolikokrat se je stranka sprla z nasprotno stran- ko	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
prvi spor	161	161	166	174	80,5	80,5	83	87
drugi spor	24	25	20	13	12	12,5	10	6,5
tretji spor	6	5	5	8	"	"	"	4
več kot trikrat	9	9	9	5	4,5	4,5	4,5	2,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 88: Kako sta se stranki poravnali pred poravnalnim svetom

Kako sta se stranki poravnali pred poravnalnim svetom	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti %			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
poravnava je uspela pred PS	84	84	53	54	42	42	25,5	27
poravnava je uspela tudi v življenju	46	46	66	65	23	23	33	32,5
poravnava sploh ni uspela, spor odstopljen sodišču	30	30	41	41	15	15	20,5	20,5
prijava je bila umaknjena	7	7	11	11	3,5	3,5	5,5	5,5
poravnava preložena zaradi odsotnosti ene od strank	28	28	29	29	14	24	24,5	24,5
ni odgovoril	5	5	-	-	..	..	..	-
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 89: Kakšni so sedaj odnosi med sprtima strankama, če je poravnava uspela le formalno

Kakšni so odnosi med sprtima strankama, če je poravnava uspela le pred PS	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti %			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
ostali isti	80	85	68	73	40	42,5	34	36,5
so se poslabšali	12	12	25	20	6	6	22,5	10
brez odgovora	108	103	107	107	54	51,5	53,5	53,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 90: Ali bi stranka prijavila spor poravnalnemu svetu tudi, če bi se sprla z drugo osebo

Ali bi stranka prijavila spor PS tu- di, če bi se zaradi iste stvari sprla z drugo osebo	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
da, če bi živel v istih razmerah	149	33	153	46	74,5	16,5	76,5	23
ne, čeprav bi živel v istih razmerah	11	14	10	10	5,5	7	5	5
z drugo osebo sploh ne bi prišlo do spora	37	49	36	29	18,5	24,5	18	14,5
ni odgovoril	3	10	4	11	1,5	5,2	0,5	57,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 91: Kateri organ je po mnenju sprtih strank primernejši za rešitev spora

Kateri organ je primernejši po mnenju strank za rešitev spora	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
sodišče	52	38	47	32	26	19	23,5	16
poravnalni svet	144	150	150	149	72	75	75	74,5
ni odgovoril	4	12	3	19	"	6	"	9,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 92: Važnost spora za sprti stranki

Ali je bil spor za stranko va- žen	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti %			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
zelo vašen	114	47	67	31	57	23,5	33,5	15,5
vašen	73	60	99	52	36,5	30	49,5	26
ni bil vašen	13	93	34	114	6,5	46,5	17	37
ni odgovoril	-	-	-	3	-	-	-	"
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 93: Zakaj je bil spor za stranki važen

Zakaj je bil spor za stran- ko važen	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti %			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
zaradi zdravja	11	7	4	2	5,5	3,5	"	"
zaradi mirnega življenja	63	43	45	34	31,5	21,5	22,5	17
zaradi ugleda	50	23	42	14	25	11,5	21	7
zaradi varnosti	11	1	11	-	5,5	"	5,5	-
zaradi slabih odnosov	6	9	11	18	"	4,5	5,5	9
zaradi neporavna- nih obveznosti	24	6	30	3	12	"	15	"
zaradi zadovolji- tve pred poravnal- nim svetom	4	3	11	4	"	"	5,5	"
zaradi neporavna- nih razmer	18	15	12	8	9	7,5	6	4
spor ni bil važen	13	93	34	114	6,5	46,5	17	57
ni odgovoril	-	-	-	3	-	-	-	"
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

Tabela 94: Pod kakšnimi pogoji bi se bile stranke pripravljene poravnati - frekvenc

Pod kakšnimi pogoji bi se bili pripravljene poravnati z nasprotno stran-ko	Poravnalni sveti			
	mestni		vaški	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
da ga ne omejujejo pri souporabi	24	33	16	18
da spremeni svoj odnos do stranke	130	110	102	78
da v bodoče zarez izpolnjuje obveznosti	54	49	45	31
da se odpove tožbi	3	45	1	28
da poravne zapadle obveznosti	21	5	23	6
da prekliče izrečene besede javno, da se opraviči	59	20	38	22
da se nasprotna stranka kaznuje	57	7	20	8
ni odgovoril	23	45	48	85

Tabela 95: Kaj bi po mnenju strank pripomoglo k uspešnosti poravnave tudi v življenju

Kaj bi po mnenju stranke pripomoglo k uspešnosti poravnave tudi v življenju	Poravnalni sveti				Poravnalni sveti			
	mestni		vaški		mestni		vaški	
	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec	toži- telj	tože- nec
spremembe okolja, razmer	33	51	37	44	16,5	25,5	18,5	22
spremembe obnašanja nasprotne stranke	100	84	95	80	50	42	47,5	40
nič ne more vplivati, spor je spor	40	35	18	19	20	17,5	9	9,5
ni odgovoril	27	30	50	57	23,5	15	25	28,5
Skupaj	200	200	200	200	100	100	100	100

6. Pregledne tabele o sprejetih obveznostih strank,
ki so se poravnale

Tabela 96: Frekvence obveznosti, ki so jih sprejele sprte stranke, ki so se poravnale

Obveznosti	Mestni poravnalni sveti		Vaški poravnalni sveti	
	tožitelj	toženec	tožitelj	toženec
zmanjšanje zahtevkov	9	-	5	-
izpdnjevanje sporazumov, obvez	19	24	15	17
izogibanje prezirom, žalitvam	29	46	23	37
odpoved tožbi	20	-	28	-
poravnava obveznosti	-	8	1	21
preklic	-	14	-	14
odstop od povračilnih ukrepov	-	2	-	-
plačilo odškodnine	-	15	-	26
prenehanje motenja	7	28	6	30
obžalovanje	2	25	-	22
brez obveznosti	62	13	45	2

Tabela 97: Frekvence obveznosti in njihove kombinacije, ki so jih sprejele stranke, ki so se poravnale

Obveznosti	Mestni poravnal-		Vaški poravnal-	
	ni sveti tožitelj	toženec	ni sveti tožitelj	tožitelj
<u>a) po ena obveznost</u>				
zmanjšanje zahtev	3	-	3	-
izpolnjevanje sporazumov	9	11	11	8
izogibanje prepirom	22	23	23	19
odpoved tožbi	15	-	28	-
poravnava obveznosti	-	4	-	13
preklic	-	6	1	6
odstop od povračila	-	1	-	-
plačilo odškodnine	-	10	-	14
prenehanje motenja	4	19	3	12
obžalovanje	-	11	-	3
<u>b) po dve obveznosti</u>				
zmanjšanje zahtev in izpolnjevanje sporazumov	2	-	2	1
izpolnjevanje sporazumov in prenehanje motenja	4	3	3	7
izpolnjevanje sporov in izpolnjevanje oz. poravnava obvez.	1	1	-	2
izpolnjevanje obveznosti in preklic	-	3	-	4
izpolnjevanje sporazumov in obžalovanje	-	3	-	9
preklic in plačilo odškodnine	-	2	-	2
preklic in obžalovanje	-	3	-	4
zmanjšanje zahtev in izogibanje prepirom	5	-	-	-
plačilo odškodnine in prenehanje motenja	-	1	-	4
prenehanje motenja in obžalovanje	2	2	-	3
izogibanje prepirom in obžalovanje	-	5	-	-
<u>c) po tri in več obveznosti</u>				
brez obveznosti	2	10	-	6
	62	13	45	2
Skupaj	131	131	119	119

7. Pregledne tabele o semantičnem diferencialu

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost poravnave

Tabela 98: Ocena o mirnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	44	15	59	75
obojestransko negativne	19	17	36	53
pozitivno enake ocene	69	29	97	70
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 5,21$, značilen na nivoju 0,10

Tabela 99: Ocena o dobrotljivosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno si nasprotujoče ocene	35	12	47	74
obojestransko negativne	20	19	39	51
pozitivno enake ocene	76	30	106	72
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 5,93$, značilen na nivoju 0,05

Tabela 100: Ocena o moči

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	44	21	65	69
obojestransko negativne	5	1	6	
pozitivno enake ocene	82	39	121	67
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,0$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost poravnave

Tabela lo1: Ocena o poštenosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče				
si ocene	27	21	48	56
obojestransko negativne	14	9	23	61
pozitivno enake ocene	90	31	121	75
	Skupaj 131	61	192	

$hi^2 = 5,86$, značilen na nivoju 0,05

Tabela lo2: Ocena o dostojnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče				
si ocene	31	20	51	61
obojestransko negativne	16	12	28	58
pozitivno enake ocene	84	29	113	75
	Skupaj 131	61	192	

$hi^2 = 4,83$, neznačilen

Tabela lo3: Ocena o delavnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče				
si ocene	35	13	48	73
obojestransko negativne	2	1	3	
pozitivno enake ocene	94	47	141	67
	Skupaj 131	61	192	

$hi^2 = 0,30$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost poravnave

Tabela 1o4: Ocena o prijetnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	28	11	39	72
obojestransko negativne	21	16	37	57
pozitivno enake ocene	82	34	116	71
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 2,79$, neznačilen

Tabela 1o5: Ocena o kulturnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	31	19	50	62
obojestransko negativne	26	13	39	67
pozitivno enake ocene	74	29	103	72
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 1,56$, neznačilen

Tabela 1o6: Ocena o sebičnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	33	16	49	67
obojestransko negativne	29	13	42	69
pozitivno enake ocene	69	32	101	62
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,0$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 107: Ocena o izobraženosti

O c e n a	uspešnost	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	29	16	45	64,5
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	11	13	24	46
	91	32	123	74
Skupaj	131	61	192	

$$hi^2 = 7,72, \text{ značilen na nivoju } 0,05$$

tabla 108: Ocena o vzgojenosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	38	20	58	66
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	10	10	20	50
	83	31	114	73
Skupaj	131	61	192	

$$hi^2 = 4,82, \text{ neznačilen}$$

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost poravnave

Tabela 109: Ocena o mirnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	41	18	59	70
obojestransko negativne	15	24	39	38
pozitivno enake ocene	63	28	91	69
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 12,66$, značilen na nivoju 0,01

Tabela 110: Ocena o dobrotljivosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	23	14	37	62
obojestransko negativne	12	18	30	40
pozitivno enake ocene	84	38	122	69
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 8,62$, značilen na nivoju 0,05

Tabela 111: Ocena o moči

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si ocene	37	24	61	61
obojestransko negativne	7	5	12	58
pozitivno enake ocene	75	41	116	65
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,56$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost poravnave

Tabela 112: Ocena o poštenosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si oceni	26	23	49	53
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	5	8	13	38
	88	39	127	69
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 4,46$, neznačilen

Tabela 113: Ocena o dostojnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoče si oceni	23	16	39	59
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	9	9	18	50
	87	45	132	66
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 2,06$, neznačilen

Tabela 114: Ocena o delavnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoči si oceni	21	19	40	52,5
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	-	3	3	-
	98	48	146	67,5
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 5,58$, značilen na nivoju 0,05

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost poravnave

Tabela 115: Ocena o prijetnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoči si oceni	16	12	28	57
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	8	11	19	42
	95	47	142	67
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 4,50$, značilen na nivoju 0,05

Tabela 116: Ocena o kulturnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoči si oceni	18	15	33	55
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	7	13	20	35
	94	42	136	69
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 8,85$, značilen na nivoju 0,01

Tabela 117: Ocena o sebičnosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoči si oceni	31	10	41	76
objeustransko negativne pozitivno enake ocene	18	23	41	44
	70	37	107	65
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 9,48$, značilen na nivoju 0,01

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost poravnave

Tabela 118: Ocena o izobraženosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujoči si oceni	26	9	35	74
obojestransko negativne pozitivno enake ocene	14	8	22	65
	79	53	132	60
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 1,40$, neznačilen

Tabela 119: Ocena o vzgojenosti

O c e n a	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ekstremno nasprotujočih si oceni	22	9	31	71
negativno obojestranske pozitivno enake ocene	7	6	13	54
	90	55	145	62
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,08$, neznačilen

8. Pregledne tabele o vplivu demografskih, socialnih
in ekonomskih znakov strank na uspešnost poravna-
vanja

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 120: Spol strank

S p o l	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
moški	32	20	52	62
ženske	42	17	59	71
različen	57	24	81	70
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 1,48$, neznačilen

Tabela 121: Starost strank

Starost	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
tožitelji mlajši	32	14	46	70
približno enake starosti	60	31	91	66
tožitelj starejši	39	16	55	71
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,04$, neznačilen

Tabela 122: Zakonski stan strank

S t a n	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
poročen	72	34	106	68
samski	6	1	7	71
razvezan	2	3	5	
ovdovel	2	-	2	
različni stan	49	23	72	68
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,0$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 123: Izobrazba strank

Izobrazba	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
podobna	97	38	135	72
nižja	30	22	52	58
višja	4	1	5	(80) ⁶⁰
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 2,21$, neznačilen

Tabela 124: Poklic strank

Poklic	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
fizični	53	21	74	72
umski	1	3	4	(25) ⁶⁹
različni	54	32	86	63
nezaposleni (gosp., upokojenci)	23	5	28	82
Skupaj	131	62	192	

$hi^2 = 3,70$, neznačilen

Tabela 125: Kvalifikacija strank

Kvalifikacija	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
podobna	25	17	42	60
nižja	66	29	95	70
višja	13	6	19	68
gospod.in upok.	27	9	36	75
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 2,29$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 126: Število članov gospodinjstva

Število članov gospodinjstva	uspešnih	neuspešnih	skupaj	% uspešnih
enako	45	10	55	82
večje razlike	40	26	66	61
manjše razlike	46	25	71	65
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 6,58$, značilen na nivoju 0,05

Tabela 127: Število otrok

Število otrok	uspešnih	neuspešnih	skupaj	% uspešnih
enako	20	9	29	69
večje razlike	37	19	56	66
manjše razlike	39	15	54	72
brez otrok (sploh ni te starosti)	35	18	53	66
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,64$, neznačilen

Tabela 128: Viri dohodkov gospodinjstev

Viri dohodkov	uspešnih	neuspešnih	skupaj	% uspešnih
enaki	90	44	134	67
različni	41	17	58	71
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,42$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 129: Obdelovalna zemlja strank

Obdelovalna zemlja	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enaka površina	7	3	10	(70)
večja površina	5	3	8	(63)
manjša površina	21	6	27	78
nima zemlje	98	49	147	67
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,42$, neznačilen

Tabela 130: Stanovanjsko lastništvo strank

Stanovanje	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
lastniki stanovanj				
ali hiš	31	15	16	68
najemniško stanovanje	51	25	76	67
podnajemniki stanovanj	2	-	2	"
boljši stanovanjski status	30	10	40	75
slabši stanovanjski status	17	11	28	61
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 1,59$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 131: Kvaliteta stanovanj strank

Kvaliteta stanovanja	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako slaba	9	3	12	75
enako dobra	40	20	60	67
boljša	51	19	70	73
slabša	31	19	50	62
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 1,59$, neznačilen

Tabela 132: Število oseb v stanovanju strank

Število oseb v stanovanju	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	39	12	51	76,5
več	43	23	66	65
manj	49	25	75	66
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 2,63$, neznačilen

Tabela 133: Razmere v stanovanju strank

Razmere v stanovanju	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ugodne	64	32	96	67
neugodne	22	9	31	71
različne	45	20	65	69
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,02$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 134: Število oseb v enem prostoru

Število oseb v enem prostoru	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	62	34	96	65
večje	33	15	48	69
manjše	36	12	48	75
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 1,61$, neznačilen

Tabela 135: Fizična razdalja med strankama

Fizična razdalja	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ista sdba	5	2	7	
isto stanovanje	4	2	6	68,5
ista hiša	43	20	63	
stanujejo drugje	79	37	116	67
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,0$, neznačilen

Tabela 136: Koliko časa prebivata stranki v sedanjem prebivališču

Koliko časa prebivata v sedanjem prebivališču	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
od rojstva	7	2	9	
več kot 5 let	63	34	97	67
1 do 5 let	7	2	9	
dalj časa	26	12	38	68
manj časa	27	9	36	75
ni odgovoril	1	2	3	
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,83$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 137: Število predmetov standarda

Predmet standarda	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	19	7	26	73
več	52	28	80	65
manj	60	26	86	70
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,76$, neznačilen

Tabela 138: Koliko časa se stranki poznata

Koliko časa se poznata	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
do 6 let	46	28	74	62
7 do 10 let	35	19	54	65
več kot 10 let	50	14	64	78
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 4,44$, neznačilen

Tabela 139: Ali sta se stranki že kdaj sprli

Ali sta se že kdaj sprli	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
še nikoli	75	33	108	69,5
že, a sta se sama pobotala	25	13	38	66
že, a se nista nikoli sama pobotala	10	5	15	67
različni odgovori	21	10	31	68
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,02$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 140: Zakaj je nastal spor med strankama

Zakaj je nastal spor	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enaki razlogi	40	21	61	66
različni razlogi	80	33	113	71
razlogi niso navedeni	11	7	18	61
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,77$, neznačilen

Tabela 141: Socialne razmere strank

Raznere	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enake (dobri in slabi)	36	12	48	75
bolje	32	28	60	54
slabše	41	13	54	76
brez odgovora	22	8	30	73,5
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 23,95$, značilen na nivoju 0,001

Tabela 142: Katere lastnosti so motile oponente

Katere lastnosti so ga motile	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enake	36	19	55	65
različne	95	42	137	69
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 0,48$, neznačilen

Mestni poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 143: Sorodstvene razmerje med strankami

Razmerje med strankama	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
sorodniško	11	5	16	68
znanci in prijatelji	89	37	126	71
neznane osebe	31	19	50	62
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 1,23$, neznačilen

Tabela 144: Koliko sporov je že bilo med strankama

Koliko sporov je že bilo	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
prvi spor	97	34	131	74
два in več	11	7	18	61
različni odgovori	23	20	43	53
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 6,77$, značilen na nivoju 0,05

Tabela 145: Važnost spora

Važnost spora	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
zelo važen	25	14	39	62
važen	22	7	29	76
ni bil važen	8	1	9	89)
različni odgovori	76	39	115	66
Skupaj	131	61	192	

$hi^2 = 2,56$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 146: Spol stranke

S p o l	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
moški	46	30	76	60,5
ženske	25	12	37	68
različen	48	28	76	63
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,53$, neznačilen

Tabela 147: Starost strank

Starost	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
tožitelj mlajši	34	18	52	65,5
približno enako stara	47	32	79	59,5
tožitelj starejši	38	20	58	65,5
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,65$, neznačilen

Tabela 148: Zakonski stan strank

Stan	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
poročen	71	40	111	64
samski	1	1	2	(60)
razvezan	1	-	1	
ovdovel	1	1	2	
različen stan	45	28	73	62
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,01$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 149: Izobrazba strank

Izobrazba	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
podobna	103	55	158	65
nižja	8	5	13	61
višja	8	10	18	44
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 2,99$, neznačilen

Tabela 150: Poklic strank

Poklic	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
fizični	66	44	110	60
umski	-	1	1	..
različen	41	19	60	68
nezaposleni (gosp., upokoj.)	12	6	18	67
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 1,43$, neznačilen

Tabela 151: Kvalifikacija strank

Kvalifikacija	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
podobna	11	5	16	69
nižja	36	20	56	65
višja	31	17	48	65
kmetje	28	22	50	56
gospod.in upokoj.	13	6	19	68
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 1,61$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 152: Razlike v številu članov gospodinjstva strank

Število članov gospodinjstva	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	41	15	56	73
večje razlike	48	29	70	68,5
manjše razlike	30	26	56	54
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 5,00$, značilen na nivoju 0,10

Tabela 153: Razlike v številu otrok strank

Število otrok	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	11	4	15	(73)
večje razlike	38	18	56	68
manjše razlike	30	19	49	61
brez otrok (sploh ni te starosti)	40	29	69	58
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 2,07$, neznačilen

Tabela 154: Viri dohodkov strank

Viri dohodkov	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enaki	69	37	106	65
različni	50	33	83	60
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,28$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 155: Obdelovalna zemlja strank

Obdelovalna zemlja	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enaka površina	19	19	38	50
večja površina	40	23	63	63,5
manjša površina	32	15	47	68
nima zemlje	28	13	41	68

Skupaj 119 70 189

$hi^2 = 3,77$, neznačilen

Tabela 156: Lastništvo stanovanj strank

Stanovanje	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
lastniki stanovanj				
ali hiš	624	44	106	58,5
najemniki stanovanj	10	6	16	62,5
podnajemniki stanovanj	5	2	7	(71,5)
boljši stanovanjski status	19	11	30	63
slabši stanovanjski status	23	7	30	77

Skupaj 119 70 189

$hi^2 = 3,54$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 157: Kvaliteta stanovanja strank

Kvaliteta stanovanja	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako slaba	4	3	7	(57)
enako dobra	94	53	147	64
boljša	11	8	19	58
slabša	10	6	16	62,5
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,03$, neznačilen

Tabela 158: Število oseb v stanovanju strank

Število oseb v stanovanju	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	45	14	59	76
več	35	31	66	53
manj	39	25	64	61
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 7,39$, značilen na nivoju 0,05

Tabela 159: Razmere v stanovanjih strank

Razmere s stanovanju	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ugodne	54	25	79	68
neugodne	20	19	39	51
različne	45	26	71	63
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 3,27$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 160: Število oseb v enem prostoru

Število oseb v enem prostoru	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	67	45	112	60
večje	29	14	43	67,5
manjše	23	11	34	68
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 1,16$, neznačilen

Tabela 161: Fizična razdalja med strankama

Fizična razdalja	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
ista soba	1	2	3	(25)
isto stanovanje	-	1	1	
ista hiša	16	5	21	76
stanujejo drugje	102	62	164	62
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,11$ neznačilen

Tabela 162: Koliko časa stanski živita v sedanjem prebivališču

Koliko časa prebivata v sedanjem prebivališču	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
od rojstva	17	20	37	46
več kot 5 let	42	30	72	59
1 do 5 let	3	1	4	
dalj časa	29	7	36	80,5
manj časa	28	12	40	70
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 38,72$ značilen na nivoju 0,001

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 163: Stranke po predmetih standarda

Predmet standarda	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enako	22	12	34	65
več	49	31	80	61
manj	48	27	75	64
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,02$, neznačilen

Tabela 164: Koliko časa se stranki poznata

Koliko časa se poznata	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
do 6 let	22	10	32	69
7 do 10 let	20	7	27	74
več kot 10 let	77	53	130	59
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 2,67$, neznačilen

Tabela 165: Ali sta se stranki že kdaj sprli

Ali sta se že kdaj sprla	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
še nikoli	82	41	123	67
že, a sta se sama pobotala	14	9	23	61
že, a se nista nikoli sama pobotala	2	5	7	(29)
različni odgovori	21	15	36	58
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 2,25$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 166: Vzroki sporov med strankami

Zakaj je nastal spor	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enaki razlogi	46	27	73	63
različni razlogi	64	41	105	61
razlogi niso navedeni	9	2	11	(82)
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 1,36$, neznačilen

Tabela 167: Socialne razmere strank

Razmere	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enake (dobre in slabe)	41	21	62	66
boljše	32	17	49	65
slabše	35	25	60	58
brez odgovora	11	7	18	61
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,96$, neznačilen

Tabela 168: Lastnosti, ki so oponente motile

Katere lastnosti so motile	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
enake	37	27	64	58
različne	82	43	125	66
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 1,46$, neznačilen

Vaški poravnalni sveti - Formalna uspešnost spora

Tabela 169: Sorodstveno razmerje med strankami

Razmerje med strankama	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
sorodniki	18	13	31	58
znani in prijatelji	90	50	140	64
neznane osebe	11	7	18	61
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 0,45$, neznačilen

Tabela 170: Koliko sporov je že bilo med strankami

Koliko sporov je že bilo	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
prvi spor	98	44	142	69
dva ali več	7	11	18	39
različni odgovori	14	15	29	48
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 9,82$, značilen na nivoju 0,01

Tabela 171: Važnost sporov za stranke

Važnost spora	uspešno	neuspešno	skupaj	% uspešnih
zelo važen	8	13	21	38
važen	17	8	25	68
ni bil važen	17	8	25	68
različni odgovori	77	41	118	65
Skupaj	119	70	189	

$hi^2 = 6,38$, značilen na nivoju 0,10

Tabela 172: Značilnosti strank, ki so medseboj v sporu
(Toženec - Tožitelju)

	Mestni poravnalni sveti N = 189	Vaški poravnalni sveti N = 192
1. Spol:		
a) moški med seboj	52	76
b) moški z ženskami	81	76
c) ženske z ženskami	59	37
2. Starost:		
a) enake starosti	91	79
b) toženec je starejši	55	58
c) toženec je mlajši	46	52
3) Zakonski stan:		
a) poročen	106	111
b) različen stan	72	73
c) samski (razvezan, vdovec)	14	5
4) Izobrazba:		
a) podobna	135	158
b) toženec ima višjo	5	18
c) toženec ima nižjo	52	13
5) Kvalifikacija:		
a) toženec ima nižjo	95	56
b) kmetje	-	50
c) toženec ima višjo	19	48
d) gospodinje, upokojenci	36	19
e) podobna	42	17
6) Število članov v gospodinjstvu:		
a) večje razlike	66	77
b) manjše razlike	71	56
e) enako	55	56

7. Število otrok:

a) brez otrok te starosti	53	59
b) večje število	56	56
c) manjše število	54	49
e) enako	29	15

8. Viri dohodkov:

a) enaki	134	106
b) različni	58	83

9. Poseđovanje zemlje:

a) toženec ima večjo površino	8	63
b) toženec ima manjšo	27	47
c) nima zemlje	47	41
d) enaka površina	10	38

10. Stanovanje:

a) lastnik stanovanja, hiše	46	106
b) toženec boljše stanovanje	40	30
c) toženec slabše stanovanje	28	30
d) najemnik stanovanja	76	16
e) podnajemnik stanovanja	2	7

11. Kvaliteta stanovanja:

a) enako dobra	60	147
b) toženec ima boljše	70	19
c) toženec ima slabše	50	16
e) enako slabo	12	7

12. Število oseb ali stanovanje

a) toženec več	66	66
b) toženec manj	75	64
c) enako oba	51	59

13. Razmere v stanovanju:

a) ugodne	96	79
b) različne	65	71
c) neugodne	31	39

14. Število oseb v enem prostoru:

a) enako	96	112
b) toženec večje	48	43
c) toženec manjše	48	34

15. Fizična razdalja:

a) stanuje drugje	116	164
b) ista hiša	63	21
c) ista soba	7	3
d) isto stanovanje	6	1

16. Koliko časa pribivata že v kraju stanovanja:

a) več kot 5 let	97	72
b) od rojstva	9	37
c) toženec manj časa	36	40
d) toženec več časa	38	36
e) 1 - 5 let	9	4

17. Koliko časa se poznata:

a) več kot 10 let	64	130
b) do 6 let	74	32
c) 7 - 10 let	54	27

18. Predmeti standarda:

a) toženec ima več predmetov	80	80
b) toženec ima manj "	86	75
c) enako	26	34

19. Ali sta se že kdaj sprla:

a) še nikoli prej	108	123
b) različni odgovori	31	40
c) že, a sta se pobotala	38	23
d) že, a se nista pobotala	15	7

20. Kolikšni spor je to:

a) prvi	131	142
b) dva ali več	18	18
c) različni	43	29

21. Zakaj je nastal spor

a) različni razlogi	113	105
b) enaki razlogi	61	73
c) razlogi niso navedeni	18	11

22. Razmere, v katerih živita

a) enake (dobre ali slabe)	48	62
b) toženec v slabših	54	60
c) toženec v boljših	60	49
d) brez odgovora	30	18

23. Katere lastnosti motijo

a) različne	137	125
b) enako	55	64

24. Stranke med seboj

a) znanci in prijatelji	126	140
b) sorodniki	16	31
c) neznane osebe	50	18

25. Važnost spora

a) različni odgovori	115	118
b) važen	29	25
c) ni bil važen	9	25
d) zelo važen	39	21

9. Pregled tabel o medsebojnem ocenjevanju strank

Tabela 173: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja strank od prostorske oddaljenosti stanovanja (pregled hi kvadratov)

	Mestni poravnalni		Vaški poravnalni	
	sveti stanuje skupaj v isti sobi, stanovanju, hiši	ne stanuje s sprto stran-ko	sveti stanuje skupaj v isti sobi, stan. hiši, stan.	ne stanuje s sprto stranko
mirna-divja	3,431 ^{xx}	2,480	0,	0,
slaba-dobra	1,083	0,	0,	1,189
žibka-močna	0,	0,	1,800	1,401
majhna-velika	0,	0,	0,	2,314
nepoštena-poštena	0,	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	0,	2,187	0,	2,079
delovna-nedelovna	0,	5,161 ^x	0,	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	2,670	0,
pogumna-bojazljiva	1,420	0,	3,979	0,
nekulturna-kulturna	8,509 ^x	3,574 ^{xx}	0,	3,444
srečna-nesrečna	1,182	0,	0,	5,497
sebična-nesebična	0,	0,	0,	0,
žalostna-vesela	0,	0,	4,862	4,379
izobražena-neizobražena	0,	0,	0,	0,
nevzgojena-vzgojena	0,	0,	0,	0,

x značilen na nivoju 0,05

xx značilen na nivoju 0,10

Tabela 174: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja strank od stranjanja poznanstva (pregledi hi kvadratov)

	Poznata se 1-3 leta	Poznata se 4-6 let	Poznata se 7-10 let	Poznata se več kot 10 let	Različni odgovori
<u>Mestni poravnalni sveti</u>					
mirna-divja	4,792 ^x	0,	1,862	0,	3,724 ^{xx}
slaba-dobra	0,	0,	1,261	1,733	0,
šibka-močna	0,	0,	1,926	0,	0,
majhna-velika	1,166	1,143	4,800 ^x	1,635	0,
nepoštena-poštena	1,	1,949	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	0,	0,	1,282	0,	0,
delovna-nedelavna	1,125	1,200	0,	1,851	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,	0,	0,
pogumna-nepogumna	0,	1,477	1,165	0,	0,
nekulturna-kulturna	3,630 ^{xx}	1,997	2,190	3,512 ^{xx}	1,866
srečna-nesrečna	0,	1,912	0,	0,	0,
sebična-nesebična	0,	0,	0,	4,106 ^x	0,
žalostna-vesela	0,	0,	1,643	0,	0,
izobražena-neizobr.	1,282	0,	2,150	0,	0
nevzgojena-vzgojena	0,	1,149	0,	0,	0
<u>Vaški poravnalni sveti</u>					
mirna-divja	0,	0,	0,	0,	0,
slaba-dobra	0,	2,129	0,	0,	0,
šibka-močna	0,	2,659	0,	0,	3,000 ^{xx}
majhna-velika	0,	2,216	0,	1,177	1,389
nepoštena-poštena	1,066	0,	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	0,	1,129	0,	0,	0,
delavna-nedelavna	0,	0,	0,	0,	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,	0,	0,
pogumna-bojazljiva	0,	0,	0,	0,	2,000
nekulturna-kulturna	0,	1,129	0,	7,127 ^x	0,
srečna-nesrečna	0,	0,	0,	4,929 ^x	0,
sebična-nesebična	0,	0,	0,	0,	2,344
žaloštna-vesela	0,	0,	0,	6,308	15,195 ^x
izobražena-neizobraž.	0,	0,	0,	0,	2,053
nevzgojena-vzgojena	0,	0,	0,	1,935	0,

x značilen na nivoju 0,05

xx značilen na nivoju 0,10

Tabela 175: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja strank od pogostosti sporov (pregled hi kvadratov)

	Sprla sta se, a sta se porav- nala	Sprla sta se, a se nista po- botala	Prej ni prišlo do spora	Ostalo
<u>Mestni poravnalni sveti</u>				
mirna-divja	2,652	0,	0,	3,593 ^{xx}
slaba-dobra	1,105	1,286	0,	0,
šibka-majhna	0,	0,	0,	0,
majhna-velika	0,	0,	0,	0,
nepoštena-poštena	0,	0,	0,	1,619
dostojna-nedostojna	1,067	0,	0,	2,656
delavna-nedelavna	0,	0,	2,518	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,	0,
pogumna-bojazljiva	1,490 ^x	0,	0,	1,035
nekulturna-kulturna	4,667 ^x	1,909	1,199	0,
srečna-nesrečna	0,	0,	0,	0,
sebična-nesebična	0,	0,	0,	1,096
žalostna-vesela	0,	0,	0,	0,
izobražena-neizobr.	0,	4,666 ^x	0,	0,
nevzgojena-vzgojena	3,175 ^{xx}	1,950	0,	0,
<u>Vaški poravnalni sveti</u>				
mirna-divja	4,509 ^x	0,	0,	2,656
slaba-dobra	0,	0,	0,	0,
šibka-majhna	0,	0,	0,	2,259
majhna-velika	0,	0,	3,487 ^{xx}	1,067
nepoštena-poštena	0,	1,272	0,	1,619
dostojna-nedostojna	0,	1,244	0,	0,
delavna-nedelavna	0,	0,	0,	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,	0,
nekulturna-kulturna	1,033	1,244	0,	0,
srečna-nesrečna	0,	0,	3,156 ^{xx}	1,897
sebična-nesebična	0,	0,	0,	0,
žalostna-vesela	6,823 ^{xx}	0,	0,	0,
izobražena-neizobražen.	2,026	1,143	0,	0,
nevzgojena-vzgojena	4,521 ^x	0,	0,	1,576

x značilen na nivoju 0,05
xx značilen na nivoju 0,10

Tabela 176: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja od pogostosti sporov, ki so prišli pred poravnalni svet

	Spor je prvič pred PS	Spor je bil pred PS večkrat	Različno
<u>Mestni poravnalni sveti</u>			
mirna-divja	1,276	0,	2,613
slaba-dobra	0,	0,	0,
šibka-močna	1,480	0,	4,392 ^x
majhna-velika	0,	0,	0,
nepoštena-poštena	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	0,	1,	0,
delavna-nedelavna	2,243	9,	0,
neprijetna-prijetna	5,533 ^x	0,	0,
pogumna-bojazljiva	0,	0,	1,485
nekulturna-kulturna	1,427	0,	1,538
srečna-nesrečna	5,485 ^x	0,	1,666
sebična-nesebična	0,	0,	1,
žalostna-vesela	0,	0,	0,
izobražena-neizobražena	0,	0,	0,
prevzgojena-vzgojena	0,	0,	0,
<u>Vaški poravnalni sveti</u>			
mirna-divja	0,	0,	0,
slaba-dobra	0,	0,	0,
šibka-močna	0,	0,	0,
majhna-velika	1,377	0,	1,
nepoštena-poštena	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	1,375	0,	2,64
delavna-nedelavna	0,	0,	2,77 ^{xx}
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,
pogumna-bojazljiva	1,896	0,	2,05
nekulturna-kulturna	0,	0,	3,200
srečna-nesrečna	1,176	0,	7,80 ^x
sebična-nesebična	0,	0,	0,
žalostna-vesela	0,	0,	0,
izobražena-neizobražena	0,	1,015	0,
nevzgojena-vzgojena	0,	0,	0,

x značilen na nivoju 0,05
xx značilen na nivoju 0,10

Tabela 177: Odvisnost medsebojnega ocenjevanja od spreminjanja izvorov spora (pregled hi kvadratov)

	K poravnavi bi pripo- mogla spre- mema okolja	K poravnavi bi pripomo- gla spre- mba okolja	Nič ne more vpli- vati	Različno
<u>Mestni poravnalni sveti</u>				
mirna-divja	0,	0,	3,733 ^{xx}	1,357
slaba-dobra	0,	0,	1,	0,
šibka-močna	0,	0,	0,	1,635
majhna-velika	0,	1,181	0,	0,
nepoštena-poštena	0,	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	0,	0,	2,242	4,052 ^x
delavna-nedelavna	0,	3,310 ^{xx}	1,981	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,	0,
pogumna-bojazljiva	0,	0,	0,	0,
nekulturna-kulturna	3,124 ^{xx}	0,	3,68 ^{xx}	4,647 ^x
srečna-nesrečna	0,	3,155 ^{xx}	0,	0,
sebična-nesebična	0,	0,	0,	0,
žalostna-vesela	0,	0,	1,482	0,
izobražena-neizobražena	0,	0,	0,	0,
nevzgojena-vzgojena	0,	0,	0,	0,
<u>Vaški poravnalni sveti</u>				
mirna-divja	0,	1,154	0,	0,
slaba-dobra	2,1	1,080	0,	0,
šibka-močna	4,800 ^x	0,	0,	3,956 ^x
majhna-velika	0,	2,055	0,	0,
nepoštena-poštena	0,	0,	0,	0,
dostojna-nedostojna	0,	3,376 ^{xx}	1,131	0,
delavna-nedelavna	0,	0,	0,	0,
neprijetna-prijetna	0,	0,	0,1,141	0,
pogumna-bojazljiva	0,	0,	0,1,141	1,143 ^x
nekulturna-kulturna	0,	0,	0,	7,572 ^x
srečna-nesrečna	0,	0,	4,889	2,083
sebična-nesebična	0,	0,	0,	0,
žalostna-vesela	1,	1,195	0,	7,541 ^x
izobražena-neizobražena	0,	1,475	0,	0,
nevzgojena-vzgojena	0,	1,521	1,961	4,163

x značilen na nivoju 0,05
xx značilen na nivoju 0,10

lo. Vsebinska opredelitev sporov

Tabela 178: Vsebinska opredelitev sporov

Opredelitev sporov po zapisniku poravnalnih svetov	Poravnalni sveti		Poravnalni sveti	
	mestni	vaški	mestni	vaški
	Število sporov		%	
razžalitev	30	40	15	20
obrekovanje	44	27	22	11
nedostojno vedenje	1	2	..	..
izzivanje	2	1	..	..
grožnja	3	1	..	..
pretep	6	4	..	..
telesna poškodba	8	10	4	5
amovolja	4	4	..	..
kršitev hišnega reda	13	3	6,5	..
sum storitve kaz.dejanja	7	9	..	4,5
motenje posesti	15	35	7,5	16,5
odškodninski zahtevek	13	21	6,5	10,5
preživnina	-	4	-	..
dediščina	1	4	..	..
kupoprodajni spor	-	5	-	..
dolg	10	12	5	6
spor postal iz souporave	8	4	4	..
stanovanjski spor	17	5	8,5	..
neurejene družinske				
razmere	7	2	..	..
mejni spor	5	6	..	..
služnostni spor	4	-	..	..
ostali spori	2	1	..	..
Skupaj	200	200	100	100

00000504474

LIBRARY

-30F-

Opredeljen je naslednji seznam knjig:

Številka	Ime knjige	Avtor	Leto izdaje	Številka	Ime knjige	Avtor	Leto izdaje
1	...	...	...	1	...	...	...
2	...	...	...	2	...	...	...
3	...	...	...	3	...	...	...
4	...	...	...	4	...	...	...
5	...	...	...	5	...	...	...
6	...	...	...	6	...	...	...
7	...	...	...	7	...	...	...
8	...	...	...	8	...	...	...
9	...	...	...	9	...	...	...
10	...	...	...	10	...	...	...
11	...	...	...	11	...	...	...
12	...	...	...	12	...	...	...
13	...	...	...	13	...	...	...
14	...	...	...	14	...	...	...
15	...	...	...	15	...	...	...
16	...	...	...	16	...	...	...
17	...	...	...	17	...	...	...
18	...	...	...	18	...	...	...
19	...	...	...	19	...	...	...
20	...	...	...	20	...	...	...

100 100 100 100 100 100 100 100 100 100